ALLAH'A İMAN

Allah'a iman nedir?

Soru: Allah'a iman ne demektir?

CEVAP:

İmanın birinci şartı, Allah'a imandır. Amentü'deki, (billahi) ifadesi, **Allahü teâlâ**nın varlığına, birliğine inanmayı, iman etmeyi bildirmektedir.

Allahü teâlâ birdir, Ondan başka ilah yoktur. Her şeyi yaratan **Allahü teâlâ**dır. Yerde ve göklerde bulunan bütün varlıkları, maddeleri, cisimleri, özellikleri, olayları, kuvvetleri, kanunları, bağlantıları yaratan, yalnız Odur. Ondan başka yaratıcı yoktur. Kur'an-ı kerimde mealen buyuruluyor ki:

(Her şeyi yaratan Allah'tır.) [Zümer 62]

(Her şeyin yaratıcısı olan Rabbiniz Allah'tır.) [Mümin 62]

Allah'ı tanımak

Soru: (Allah'ı tanıyan kurtulur) deniyor. Çoğu, dua ediyor. Dua edenler Allah'ı tanımamış mı oluyor? Allah'ı tanımak ne demektir?

CEVAP:

Allah demekle, dua etmekle, Allah tanınmış olmaz. Mesela, Ehl-i kitap da Allah diyor veya bid'at fırkaları da Allah diyor. Selefiler, (Allah gökte) diyor. Bazı kimseler de, tabiatı yaratıcı bilip, sıkışınca Allah diyorlar. **Allahü teâlâ**nın tek yaratıcı ve mutlak kudret sahibi olduğuna inanmıyorlar. Bunlar Allah'ı tanımış olmuyorlar.

Tanımak, önce Amentü'deki altı esasa dinimizin bildirdiği şekilde inanmakla olur. İkincisi, sevmek ve itaat etmek şarttır. Onun emir ve yasaklarına meydan okuyan, inkâr eden, Onu tanımış olmaz. Söz dinlemeyenin, mesela haramlardan kaçmayıp ibadetleri yapmayanın, (Ben Allah'ı iyi tanıyorum) demesi, yalancılık olur.

Allah'ı tanımak

Soru: Allah'ı tanımak nasıl olur?

CEVAP:

Allahü teâlânın zâtî ve sübutî sıfatları bilinirse mesele kalmaz. Her bakımdan Allah'ı tanımak mümkün olmaz. Mesela ezelîdir deniyor. Ezelî olmayı anlayamayız. İhlâs suresinde, (Doğmadı) buyuruluyor. Bunu da anlamak mümkün olmaz. Sadece inanacağız. Zatı hakkında bir şey düşünmek zararlı olur. Çünkü (O hiç bir şeye benzemez) buyuruluyor. O zaman bir şeye kıyas yapmak yanlış olur. Bunun için âlimlerimiz, (**Allahü teâlâ**yı tanımak, anlaşılamayacağını anlamaktır. Yani akılla anlaşılmaz) buyurmuşlardır.

Allahü teâlâ'nın Sıfatları

Allahü teâlâ'nın, sıfât-ı zâtiyye ve Sıfat-ı sübûtiyyesi vardır.

Yüce Allah'ın, sıfat-ı zâtiyyesi 6'dır:

1. Vücud/var olmak,

2. Kıdem/varlığının öncesi olmamak,

3. Beka/varlığı sonsuz olmak,

4. Vahdâniyyet/ortağı, benzeri olmamak, bir, tek olmak,

5. Muhâlefet-ün lil-havâdis/hiçbir mahlûka, hiçbir bakımdan benzememek,

6. Kıyâm bi-nefsihi/varlığı kendinden olmak, hep var olması için, hiçbir şeye muhtaç olmamak.

Sıfât-ı sübûtiyyesi de 8'dir:

1. Hayat/diri olmak,

2. İlm/bilmek,

3. Sem'/işitmek,

4. Basar/görmek,

5. Kudret/gücü yetmek,

6. İrâde/dilemek,

7. Kelâm/söylemek,

8. Tekvin/yaratmak.

Allah'ın birliğini ispat

Soru: Allahü teâlâ bir olduğunu Kur'an-ı kerimde bildirmiş midir?

CEVAP:

Defalarca bildirmiştir. Birkaçı şöyle:

(İlahınız bir tek ilahtır. Ondan başka ilah yoktur.) [Bakara 163]

(Allah'tan başka ilah yoktur.) [Bakara 255, Al-i İmran 2, Nisa 87, Taha 8, Tegabün 13]

(Ondan başka ilah yoktur.) [A.İmran 6,18, Enam 102, Tevbe 31, Hud 14, Rad 30, Müminun 116, Kasas 88, Fatır 3, Zümer 6, Mümin 3,62,65, Müzzemmil 9]

(Tanrı üçtür demeyin! Allah, ancak bir tek ilahtır.) [Nisa 171]

(O ancak bir tek ilahtır.) [Enam 19]

(İlahınız tek bir ilahtır.) [Nahl 22]

(İki ilah edinmeyin, O ancak bir ilahtır. O halde yalnız benden korkun.) [Nahl 51]

(Allah'tan başka ilahlar olsaydı, bu ilahlar, Arşın sahibi Allah'a elbette bir yol ararlardı. İlahlıkta ortaklık olmaz. Onun için, Allah ile savaşıp Onu yok etmeye çalışırlardı.) [İsra 42]

(Allah'tan başka ilah olsaydı, her ilah, kendi yarattığını idare eder, bir gün elbette biri diğerlerine galip gelirdi. Allah, onların vasfettiklerinden münezzehtir.) [Müminun 91]

(Sizin ilahınız, elbette kendisinden başka ilah olmayan Allah'tır.) [Taha 98]

(Allah'tan başka, yerde-gökte ilahlar olsaydı, yerin-göğün nizamı bozulurdu. Arşın rabbi olan Allah, onların vasfettiklerinden münezzehtir, Allah'tan başka ilah yoktur.) [Enbiya 22]

(Ey Resulüm, senden önceki her peygambere, "Benden başka ilah yoktur. Bana kulluk edin" diye vahyettik.) [Enbiya 25]

(Her şeyi O yaratmıştır.) [Enam 101]

(İlahınız birdir.) [Saffat 4]

(O Allah birdir.) [Zümer 4]

(O Allah tektir.) [İhlas 1]

Birliğini ispat

Soru: Allahü teâlânın birliği nasıl ispat edilebilir?

CEVAP:

Allahü teâlânın varlığı ve birliği, ilmî ve aklî yollar ile de ispat edilmiştir. Kelam âlimleri, aklî yollarla eseri görüp, müessirin [buna tesir eden, bunu yapanın] var olduğunu bildirmişlerdir. Hukema, yani fen bilgilerine de vakıf olan hikmet ehli âlimler ise, ilmî usule göre, müessirin kudretini görerek, her şeyi bunun yaptığını bildirmişlerdir. **Allahü teâlâ**nın var ve bir olduğunu gösteren delillerden bazıları şöyledir:

1- Bir âyet-i kerime meali:

(Eğer yer ile gökte, Allah'tan başka ilahlar olsaydı, bunlardaki nizam bozulur, karma karışık olurdu.) [Enbiya 22]

Bu âyet-i kerimenin işareti kâinatın yaratıcısının iki olduğu farz edilse, bu iki yaratıcının işleri, birbirinden, ya farklı veya aynı olur. Birbirinden farklı olursa, âlem bozulur. Yani gökler ve yerin bu özel düzeninden çıkmasını ve yok olmasını veya birbirine zıt şeylerin aynı anda bir araya toplanmasını gerektirir. Mesela, iki ilahtan biri, bir insanın hareketini, diğeri de o anda hareket etmeyip oturmasını dilese, ilah oldukları için kudretleri o insana tesir edince, iki zıttın birleşmesini gerektirir. Bu ise, mümkün değildir. Çünkü, iki zıt şeyin, aynı anda bir araya gelmesi, mümkün değildir. Yani, o insan, aynı anda hem hareketli, hem hareketsiz olamaz. Ya hareketlidir veya hareketsizdir.

İki ilahın bir konudaki işi farklı olursa, biri bu iş şöyle olsun, öteki de hayır böyle olsun derse, o işte ikisinden birinin istediği olursa ikisinden birinin âcizliğini gösterir. Âcizlik ise, sonradan olma, yani yaratılma alametidir. Bu ise, ilahlığa yakışmaz. Sonradan yaratılan ilah olamaz.

2- Kâinatın yaratıcısının hâşâ iki olduğu farz olunsa, ikisinden biri, dilediğini yapmakta ya kâfi olur veya olmaz. Biri, yaratıcı olarak, dilediğini yapmakta kâfi ise, ikinci ilahın gereksiz ve fazla olması gerekir. Bu ise, noksanlıktır. Noksan olan ise, ilah olamaz. Eğer ikinci ilah, dilediğini yapmakta kâfi gelirse, birinci ilahın yok olması veya atıl olması gerekir. Atıl olan, ilah olur mu hiç? Atıl, iş yapmaz, işe yaramaz demektir.

3- İki ilah olduğu farz edilse, ya birbirine muhtaçtır, ya değildir. Yahut biri diğerine muhtaç olup, diğeri ona muhtaç değildir. Eğer ikisi birbirine muhtaç ise, ikisinin de noksan olması gerekir. Noksan olan ise, ilah olamaz. İkisi birbirine muhtaç değilse, ikisi de ilah olamaz. Her biri, diğerine göre, fazla ve lüzumsuzdur. Bu da, ilahlık vasfına zıttır. Çünkü ilah, her şeyin kendisine, her an muhtaç olduğu ve her şeye kâfi olan bir varlık olup, buna ihtiyaç duyulmaması olamaz. Biri diğerine muhtaç ise, muhtaç olan ilah olamaz. Sadece muhtaç olmayanın ilah olması yani ilahın bir olması lazım gelir.

Bu âlemin mutlak bir yaratıcısı vardır. O, bu âlemi yaratmayı dilemiş ve yaratmıştır. Eğer o dilemeseydi, yaratmasaydı hiçbir şey var olamazdı. Hiçbir şey, kendi kendine var olamaz. Her şeyi mutlak bir yaratan vardır. Kalem, kendi kendine yazmaz. Yazması için, mutlaka bir sebep lazımdır. Bu sebep ise, herkesin bildiği gibi, katiptir. Katipsiz kalemin yazması nasıl mümkün değil ise, bir yaratıcı olmadan, âlemin var olması da, mümkün değildir.

4- Yaratıcının iki olduğu farz olunsa, onlardan biri, bir kimsenin kalkmasını dilediği anda, diğerinin de, onun oturmasını dilediğini farz edelim. O kimsenin hem kalkması, hem de oturması mümkündür. Fakat, iki ilahın iradeleri aynı anda hasıl olunca, o kimsenin aynı anda hem oturması, hem de kalkması gerekir. Bu ise, iki zıt şeyi birleştirmek olduğundan imkansızdır. Eğer, sadece birinin dilediği hasıl olursa, diğerinin âciz olması lazım gelir. İlahın âciz olması muhaldir. Çünkü âcizlik, mahluklarda bulunur. Mahluk olanın ise, ezelde var olması muhaldir. Ezeli âcizlik muhal olduğu gibi, ilahın âciz ve hadis olması da muhaldir. Eğer, diğer ilah için, o kimsenin oturmasını irade etmek mümkün olmaz ise, ikisinden biri, diğerinin iradesine mani olduğundan âciz olmuş olur. Âciz olan ise, ilah olamaz.

Âlemde mevcut olan varlıklar, kendi kendilerine var ve yok olamazlar. Onlara bir tesir eden, yani onları bir yaratan vardır. Madem ki, âlemler ve âlemlerde mahluklar vardır. Öyle ise, âlemleri ve âlemde olan mahlukları bir yaratan vardır. Mahlukların var olması, bu yaratıcının varlığına bir delildir ki, bu yaratıcı **Allahü teâlâ**dır. Âlemdeki mahlukların sıfatları vardır. O halde onları yaratan **Allahü teâlâ**da da bu sıfatlar vardır.

Hiçbir şey yok idi. Kâinatı ve her şeyi **Allahü teâlâ** yarattı. Hepsi mahluktur. Yani, yok iken var olabilir ve var iken de yok olabilir ve yok iken var olmuştur. (**Allahü teâlâ** var idi. Hiçbir şey yok idi) hadis-i şerifi, bunu bildiriyor.

Âlemin hadis olduğunu gösteren diğer bir delil de, âlemin her zaman bozularak değişmesidir. Her şey değişmektedir. Kadim olan şey ise, hiç değişmez. **Allahü teâlâ**nın zatı ve sıfatları böyledir. Bunlar hiç değişmez. Halbuki âlemde, fizik olaylarında, maddelerin hâl değiştirmesi oluyor. Kimya reaksiyonlarında, maddelerin özü, yapısı değişiyor. Cisimlerin yok olarak, başka cisimlere döndüğünü görüyoruz. Bugün yeni bilinen atom değişmelerinde ve çekirdek reaksiyonlarında, madde, element de yok oluyor. Enerjiye dönüyor. Âlemlerin,

maddelerin böyle değişmeleri, birbirlerinden hasıl olmaları, sonsuzdan gelemez. Bir başlangıcı olması, yoktan var edilmiş olan ilk maddelerden, elementlerden hasıl olmaları gerekir.

Âlemin mümkün olduğuna, yani yok iken var olabileceğine başka bir delil de, âlemin hadis olmasıdır. Yani her şeyin yok iken var olduklarını görüyoruz. Cisimler yok oluyor. Bunlardan, başka cisimler meydana geliyor. Ancak, son kimya bilgimize göre, yüz beş madde, kimya reaksiyonlarında, hiç yok olmuyor. Yalnız yapıları değişiyor. Radyoaktif olaylar, elementlerin, hatta atomların da yok olduklarını, maddenin enerjiye döndüğünü ispat etmiştir. Hatta Alman fizikçisi Einstein, bu değişmenin matematik formülünü ortaya koymuştur.

Cisimlerin durmadan değişmeleri, birbirlerinden hasıl olmaları, sonsuzdan gelerek değildir. Böyle gelmiş, böyle gider denilemez. Bu değişmelerin bir başlangıcı vardır. Değişmelerin başlangıcı vardır demek, maddelerin var oluşlarının başlangıcı vardır demektir. Hiçbir şey yok iken, hepsi sonradan yoktan yaratılmıştır demektir. İlk, birinci olarak maddeler yoktan yaratılmış olmasalardı ve birbirlerinden hasıl olmaları, sonsuz öncelere doğru uzasaydı, şimdi bu âlemin yok olması lazım olurdu. Çünkü, âlemin sonsuz öncelerde birbirlerinden var olabilmesi için, bunu meydana getiren maddelerin daha önce var olmaları, bunların da var olabilmeleri için, başkalarının bunlardan önce var olmaları lazım olacaktır. Sonrakinin var olması, öncekinin var olmasına bağlıdır. Önceki var olmazsa, sonraki de var olmayacaktır. Sonsuz önce demek, bir başlangıcı yok demektir. Sonsuz öncelerde yoktan var olmak demek, ilk yani başlangıç olan bir varlık yok demektir. İlk, birinci varlık olmayınca, sonraki varlıklar da olamaz. Her şeyin her zaman yok olması lazım gelir. Her birinin var olması için, bir öncekinin var olması lazım olan sonsuz sayıda varlıklar dizisi olamaz. Hepsinin yok olmaları lazım olur.

Âlemin şimdi var olması, sonsuzdan var olarak gelmediğini, yoktan var edilmiş bir ilk varlığın bulunduğunu göstermektedir. Âlemin yoktan var edilmiş olduğuna, o ilk yaratıktan hasıl ola ola, bugünkü âlemin var olduğuna inanmak gerekir.

Var olan şey ikidir: Biri, yok iken, sonradan var olan (yaratık), ikincisi hep var olan (Vacib)dir. Eğer var olan yalnız yaratık olsaydı ve vacib-ül-vücud bulunmasaydı, hiçbir şey var olamazdı. Çünkü, yok iken var olmak, bir değişikliktir, bir olaydır. Fizik bilgimize göre, her cisimde bir olay olması için, bu cisme dışardan bir kuvvetin tesir etmesi, bu kuvvet kaynağının, bu cisimden önce var olması lazımdır. Bunun için, mahluk olan, kendi kendine yoktan var olamaz ve varlıkta duramaz. Ona bir kuvvet tesir etmeseydi, hep yoklukta kalırdı. Var olamazdı. Kendini var edemeyen, başka mahlukları da elbette yaratamaz. Mahlukları yaratanın, vacib-ül-vücud olması lazımdır. Âlemin var olması, bunu yoktan var eden bir yaratıcının var olduğunu gösteriyor.

Görülüyor ki, sonradan olmayarak ve yaratık olmayarak, yani hep var olarak, bütün yaratıkların tek yaratıcısı, ancak vacib-ül-vücud olan **Allahü teâlâ**dır.

Vacib-ül vücud, varlığı mutlak lazım olan demektir. Varlığı başkasından olmayıp, ancak kendindendir, yani kendi kendine hep vardır demektir. Başkası tarafından yaratılmadı. Eğer böyle olmazsa, yaratık olması, başkası tarafından yaratılması lazım olur. Yaratılan ise ilah

olamaz. Farsça'da, (Huda) demek, kendi kendine hep var olucu, yani kadim demektir. (İmam-ı Razi, Kadı Beydavi)

Soru: Hazret-i Mevlana'nın (Allah'ın varlığı sabittir, ispata çalışma, sen kulluğunu ispata çalış!) sözüne göre, akılla Allah'ın varlığını ispat etmek veya bu konudaki kelam ilmiyle uğraşmak yanlış mı? Yanlışsa hangi ilimle uğraşmalıdır?

CEVAP:

İman bilgilerini anlatan kelam ilmini, akıl ve nakille ispat edecek ve sapıklara, dinsizlere anlatacak kadar bilmek farz-ı ayn olup, bundan fazlasını öğrenmek ancak din âlimlerine gerekir. Başkalarına caiz değildir. Başkaları bu ilimle meşgul olursa, bâtıla kayar, zındık olur. İslam âlimleri buyuruyor ki:

İlm-i kelam ile uğraşıp sapıtmak yanında, büyük günah işlemek hafif kalır. **Ehl-i sünnet** itikadını iyi öğrenmeden önce, ilm-i kelamla uğraşmanın zararı bilinseydi, bu işle uğraşmaktan, aslandan kaçar gibi kaçınılırdı. (İmam-ı Şâfiî)

Kelam ilmiyle uğraşan hep şüphe içindedir, iflâh olmaz. (İmam-ı Ahmed)

Bid'at ehli ile kelamcıların şahitlikleri kabul değildir. (İmam-ı Mâlik)

Kelam ilmiyle uğraşan imam olamaz, zamanla dinden çıkar. (İmam-ı Ebu Yusuf)

Fıkhı öğrenmek her Müslümana farz-ı ayndır. (İbni Âbidin)

Resulullah, fıkhı teşvik etti, kelamı yasakladı. (Hadîka, Hadis âlimleri)

Kelam ilmiyle uğraşanların çoğu zındık olur. (Fetâvâ-yı Bezzâziyye)

Tasavvuf sayesinde iman sağlamlaşır, şüphe getiren tesirlerle sarsılmaz. Akılla, delil ve ispatla kuvvetlendirilen iman böyle sağlam olmaz. (İmam-ı Rabbânî)

İman bilgilerini, ihtiyaçtan fazla öğrenmek caiz değildir, bid'atlerin yayılmasına sebep olur. (Hindiyye)

Seyyid Abdülhakîm Arvâsî hazretleri de buyuruyor ki:

İman, **Muhammed** aleyhisselamın, **Peygamber** olarak bildirdiği şeyleri, tahkik etmeden, akla, tecrübeye ve felsefeye uygun olup olmadığına bakmadan, tasdiktir. Akla uygun olduğu için tasdik etmek, aklı tasdik etmek olur, Resulü tasdik etmek olmaz. Yahut Resulü ve aklı birlikte tasdik etmek olur ki, o zaman **Peygamber**e itimat tam olmaz. İtimat tam olmayınca, iman olmaz. Çünkü iman parçalanmaz. Bir hadis-i şerifte de, (Dini aklıyla ölçen kadar zararlı kimse yoktur) buyurulmaktadır. (Taberânî)

Doğru Müslüman olmak için tasavvuf ilmini, ahlak bilgilerini öğrenmek de şarttır. Fıkıh ilminden habersiz, ahlak ilmini bilmeyen kimse, itikadı da **Ehl-i sünnet**e uygun değilse, sabahtan akşama kadar, (Allah vardır, birdir) diye bağırsa, 99 delille Allah'ın varlığını ispata kalksa, hiç kıymeti olmaz.

İbni Sakka isimli bir âlim, akla çok önem verirdi. Her şeyi akılla ispata kalkardı. Allah'ın varlığını, birliğini 99 delille ispat eder ve hep bu konu üzerinde çalışırdı. Zamanla aklının almadığı konular da çıktı, şüpheleri arttı, bocalamaya başladı. Yusuf-i Hemedanî hazretlerine bir şey sordu. O da, (Otur, senin sözünden küfür kokusu geliyor) buyurdu. İstanbul'a elçi

olarak gidince, Hristiyan oldu. Hristiyan olduktan sonra da, 100 delil ile Allah'ın 3 olduğunu ispata kalkıştı. (Fetâvâ-yı hadisiyye)

Bir kocakarıya, (İbni Sakka, Allah'ın varlığını ve birliğini, 99 delille ispat eden büyük bir zattır) denince, (Demek onun 99 şüphesi var ki, şüphelerini gidermeye çalışıyor. Benim hiç şüphem yok ki, ispata kalkışayım) diyor.

Bu konuları akılla ispata kalkmamalı. Bir hadis-i şerif:

(Âhir zamanda, kocakarı gibi inanın!) [Deylemî]

Bu hadis-i şerif, (Körü körüne inanın) demiyor. (Dinimizin bildirdiklerine, akılla ölçmeden, delil aramadan inanın) demektir. Âhiret ve Sırat Köprüsü, akılla, mantıkla ispat edilemez. Mutezile; aklına sığdıramadığı için, Sırat Köprüsü ve Mirac gibi şeyleri inkâr etmiştir. Tahkik eden de, şüpheden kurtulamaz. Mesela, Sırat Köprüsü'nü akılla izah edemez ve inkâr etmek zorunda kalır; Hazret-i Ebu Bekir gibi, (O söylemişse doğrudur) diyemez. Diyebilse tahkike, araştırmaya lüzum görmez. Onun için tahkikçi, büyük tehlike içindedir.

Müşrikler, tahkikçi mantığıyla, **Peygamber** efendimizin İsra sûresinde bildirilen Miracını inkâr ederken, Hazret-i Ebu Bekir, aklı işe hiç karıştırmadan, (O söylediyse doğrudur) diyerek imanın zirvesine çıkmış, (Sıddık) ismiyle şereflenmiştir. Aklını atıp, **Resulullah**'ın bir anda Mirac'a gidip geldiğini tasdik etti, imanı güneş gibi parladı. **Peygamber** efendimiz, (Ebu Bekir'in imanı, bütün insanların imanları toplamıyla tartılsa, onun imanı daha ağır gelir) buyurdu. Bu zirveye çıkış, tahkikle, araştırmakla değil, aksine tahkiki bırakıp tasdikle olmuştur.

İman esasları tahkik edilmez, yani araştırılmaz. Kur'an-ı kerimde, sâlihler övülürken, (O müttekîler ki, gayba inanırlar) buyuruluyor. (Bakara 3) [Yani görmeden inanırlar.]

Bir başka husus da, şimdi (Allah'ın varlığını ispat ediyor) denilen kitapların İslam âlimlerinin bildirdiği kelam ilmiyle de hiç ilgisi yoktur. Tamamen aklı esas alarak yazılmıştır. Bu kitapları okuyanlar küfre düşer. Çünkü **Ehl-i sünnet** kitaplarındaki itikat ve fıkıh bilgilerinden tamamen uzak olduğu için, (Allah'ın düşüncesi, ilahî şuur, ilahî nazariye) gibi küfür sözler yazılıdır. Lüzumlu iman ve fıkıh bilgilerini öğrenmeden bu kitapları okuyan küfre düşer.

Allah'ı kim yarattı denemez

Soru: (Allah'ı kim yarattı) diyenler oluyor. Yaratıcı yaratık olur mu hiç?

CEVAP:

Elbette yaratan yaratılmış olmaz; çünkü yaratıcı, varlığının başlangıcı ve sonu olmayan, var olmak ve varlıkta durmak için kimseye muhtaç olmayan, demektir. Onu kim yarattı diye sorulursa, bunun sonu gelmez, sonsuza kadar gider. Bu da mümkün olmaz. Hâşâ, Allah'ı biri yarattı denirse, Allah yaratıcı değil, yaratık yani yaratılmış olur. Yaratık, yani yaratılmış olan ise, yaratıcı olmaz. Bunun için, varlığı kendiliğinden olan ve varlığının başlangıcı olmayan tek bir yaratıcı bulunması gerekir, o da **Allahü teâlâ**dır. İki hadis-i şerif meali şöyledir:

(Şeytan, "seni kim yarattı" diye vesvese verince, "Allah yarattı" denirse, "Onu kim yarattı" diye, vesvese verir. Kendisine, böyle vesvese gelen kimse, "Ben Allah ve Resulüne iman ettim" desin.) [Buhari]

(Allah'ın yarattığı şeyleri tefekkür edin, ama zâtını tefekkür etmeyin.) [Ebuşşeyh]

Allah'ın yaratma gücünü anlamak için

Soru: Allah'ın varlığına inanmayan bazı kimseler, (Allah her şeye gücü yetiyorsa, kendisi gibi bir ilah veya kaldıramayacağı bir taş yaratabilir mi?) gibi sorular soruyorlar. Cevap verir misiniz?

CEVAP:

Bunlar gibi sorular sorarak güya Müslümanları zor duruma sokmaya çalışıyorlar. Aklı ve ilmi olan kimse için bu soruların cevapları çok basittir.

Kur'an-ı kerimde iki ilah olursa, yerin göğün nizamının bozulacağı bildirilmektedir. (Enbiya 22)

Her şeyi yaratmaya gücü yetenin, ikinci bir ilaha ihtiyacı olmaz. İki veya daha çok ilah olunca arada anlaşmazlıklar çıkar. İki başlı idare yürümez. İki amir olmaz. İnsanlar bile tecrübeleriyle bunu tespit edip, veciz sözlerle itiraf etmişlerdir. Bu konudaki atasözlerinden bazıları şöyledir:

Bir küllükte bir horoz olur.

Bir gemide iki kaptan olmaz.

Bir gemiyi iki kaptan batırır.

Bir tahta iki padişah sığışmaz.

İki karılı ev süpürülmeden kalır.

İki aslan bir posta sığmaz.

İki cambaz bir ipte oynamaz.

Dokuz derviş bir kilimde uyur da, iki padişah bir iklime sığmaz.

Allah'ın yaratma gücünü anlamak için **Allahü teâlâ**yı ve bütün sıfatlarını iyi bilmek gerekir. **Allahü teâlâ**nın kıdem sıfatı da vardır. Yani evveli yoktur, yaratık, yani mahlûk değildir. Allah'ın yarattığı her şey mahlûk olur. (Allah, evveli olmayan, yani kıdem sıfatlı bir varlık, yani bir ilah yaratabilir mi?) demek tenakuz [çelişki] olur. Yaratılan şey yaratıktır, mahlûktur. (Bir şey yarat ki, mahlûk olmasın!) denmez. Çünkü yaratılan şey mahlûk olur. Mahlûk olan şey de yaratıcı olmaz. Onun için, (Allah kendisi gibi yaratıcı olan bir ilah yaratabilir mi?) sözü, mantıksız, çelişkili bir sözdür.

Her yaratık, bir yaratıcı tarafından yaratıldı gerçeği kabul edilmezse, inanmayan da bu işe cevap veremez. Mesela bir kimse, ben nereden geldim dese, bu sırası ile Hazret-i Âdem'e kadar gider. Ondan sonra, Onun topraktan yaratıldığı, toprağı da Allah'ın yarattığı anlaşılır. İnanmayanların dediği gibi, Allah'ı da başka bir ilah yarattı denirse, bu çok yanlış olur, çünkü bu sefer de onu kim yarattı denir. Onu da bir başkası yarattı denirse, bu sefer peki onu kim yarattı denir. Bu sonsuza kadar böyle sürüp gider, bir netice alınamaz. Her

şeyin bir sebebi vardır. Bu sebepleri kendisinin sebebi ve başlangıcı olmayan biri yaratabilir o da Allah'tır.

Allah'ı cisim gibi, insan gibi düşünenler, (Allah kaldıramayacağı taş yaratabilir mi?) diye soruyorlar. Bütün kâinatı bir anda yok edebilir. Hepsini de bir anda yaratabilir. Kur'an-ı kerimde mealen, (Ol dememiz kâfidir) buyuruluyor. Bir taşa ağırlık veren, yer çekimi kuvvetini yaratan Odur. Yer çekimini yaratmasa idi, ağırlık da olmazdı. Yarattığı her şeye hâkimdir, gücünün yetmeyeceği bir şey olmaz. Yarattığı her şeye gücü yeter. Her şeye gücü yetenin gücü yetmediği şey olmaz. Gücü yetmediği bir şey, kaldıramadığı bir taş yaratabilir mi demek mantıksızlık olur.

Farkında olmadan Allah'a inanmak

Soru: Evrende gördüğümüz maddelerin ezeli olması mümkün müdür?

CEVAP:

İslam âlimleri diyor ki:

Ezeli olan şey değişmez. Sonradan olan değişir. Maddenin [elementlerin] fizik ve kimya özellikleri değişmektedir. Demek ki maddeler ezeli değildir. Maddeler, ezelde değişmemiş olsalardı, şimdi de, hiç değişmezdi. Önceden değişmek yoktu, sonradan değişmeler oldu da denilemez. Çünkü, değişmek için, bir kuvvetin tesir etmesi gerekir. Değişmek sonradan başlayınca, kuvvetin de, sonradan var olduğu, ezeli olmadığı anlaşılır.

Görülüyor ki, maddenin ezeli olduğunu söylemek, tabiat kuvvetlerinin sonradan olduklarını, ezeli olmadıklarını ortaya koymaktadır.

Fen ve tabiat bilginleri, birçok bitki ve hayvan nesillerinin tükenip yok olduklarını, birçok türlerin de, sonradan meydana geldiklerini anlamışlardır. Canlı, cansız her şeyin bir ömrü vardır. Her şeyin ömrü, yani varlıkta kalma zamanı başkadır. Ömrü saniye ile ölçülen varlıklar olduğu gibi, asırlarca yaşayanlar da vardır. En uzun ömürlü varlıklar, element denilen basit cisimlerdir. Bunların ömürlerinin çok uzun olması, tabiatçıları şaşırttığı için, (Cisimler yok olur, maddenin fizik ve kimya özellikleri değişir; fakat madde yok olmaz) demişlerdir. Halbuki, maddenin, cisimlerin değişmelerinin sonsuz olarak, böyle gelip, böyle gideceğini söylemek, ister istemez, ezeli ve ebedi olan varlığa inandığını söylemek ve kabul etmektir. Bu da **Allahü teâlâ**nın varlığının, öncesiz olduğunu, maddecilerin ve tabiatçıların da inkâr edemeyeceklerini göstermektedir.

Ateistler, canlı cansız, her şeyin sonsuz olarak, birbirlerinden meydana geldiklerini, bu arada, elementlerin hiç yok olmadıklarını söylüyorlar. Halbuki, elementler de atomlardan meydana gelmiştir. Atom yığınlarıdır. Atomlar da yoktan var edilmiştir. Elementler sonsuz öncelerde var olup, her şey bunların çeşitli birleşmelerinden, öncesiz meydana gelseydi, bunları birleştirmek için, sonsuz öncelerde, muazzam enerjinin, sonsuz kudretin bulunması gerekirdi. Çünkü, enerji olmadan, atomlar birleşemez. Öncesiz olması gereken o kudret, her şeyi yoktan yaratanın kudretidir. Demek ki, ateist de kendi mantığına göre, ister istemez, Allah'ın varlığını kabul etmiş olmaktadır. Atomlar da, elementler de, sonsuz öncelerde yoktu, sonradan oldu. Öncesiz olan yalnız **Allahü teâlâ**dır.

Diyorlar ki: Bir şeyin var olması için, o şeyi meydana getiren şeyin önceden var olması gerekir. Bunun da var olması için, bunu meydana getiren şeyin de var olması gerekir. Öncesiz demek, ucu, başlangıcı yok demektir. Başlangıçta bir şey olmazsa, ondan meydana gelecek şeyler de olmaz. Mevcut şeylerin hiçbirinin var olmaması gerekir. O halde, her maddenin, her cins varlığın, önceden yok iken sonradan var edilmiş, tek bir şeyden çoğaldığı anlaşılmaktadır.

Maddecilerin (sonsuz öncelerde var olmak = öncesiz var olmak) sözleri, maddeler, cisimler için, mümkün değildir. Ancak madde olmayan, bir yaratıcı için bu mümkün ve gereklidir. Varlıkların meydana gelmesinde çelişki olmaması, yani bir başlangıcın olması için bu şarttır.

Görülüyor ki, ezeli olan yani öncesiz, madde olmayan bir varlık vardır. Bu varlık inkâr edilirse, şu görülen bütün varlıklar inkâr edilmiş olur. Mevcut varlıkları inkâr etmek mümkün olmadığına göre, zaruri olarak bunları yoktan yaratan ve kudreti sonsuz olan bir varlığa inanmak mecburiyeti ortaya çıkmaktadır. Bu varlık elbette **Allahü teâlâ**dır.

Allah'ın varlığı

Soru: Allah'ın varlığının kendinden olduğu, sonradan var olmadığı nasıl ispat edilir?

CEVAP:

Ahmed Asım Efendi buyuruyor ki:

Allahü teâlâ, hâşâ ezeli olmasaydı, sonradan var olsaydı, Onu yaratan bir yaratıcı bulunurdu. Bu yaratıcı ezeli ise, Allah odur. Sonradan var olduysa, onu da yaratan biri lazım olur. Böylece, ezeli olmayan yaratıcılar zinciri mevcut olur. Bu zincire teselsül denir. Teselsül ise imkânsızdır. Şöyle ki: Bir şeyin sonsuz yaratıcılarını, birinciden başlayarak, sonsuz olarak, yan yana dizelim. İkinci yaratıcıdan başlayarak, ikinci bir sıra daha düşünelim. Sonsuza giden ikinci sıra, birinci sıradan bir noksan olduğu için, kısadır. Kısa olana sonsuz denilemez. İkinci sıra, sonsuz olamadığı için, bundan bir fazla olan birinci sıra da, sonsuz olamaz. Yani, bir ucu sonsuza giden yarım doğru düşünülebilir; fakat böyle bir şey mevcut olamaz. Teselsül olamaz. Sonsuz sayıda yaratıcılar olamaz. Sonsuz var olan bir yaratıcı olur. Bu tek yaratıcı, ezelidir, ebedidir, sonsuz olarak vardır. Varlığı kendindendir, başkasından değildir. (Emali kasidesi şerhi)

Tefekkür ne demektir?

Soru: Tefekkürün dindeki yeri nedir?

CEVAP:

Tefekkür, dinimizde önemli bir ibadettir. Tefekkür, günahlarını, mahlukları ve kendini düşünmek **Allahü teâlâ**nın yarattığı şeylerden ibret almaktır. Kur'an-ı kerimde iyiler övülürken buyuruluyor ki:

(Onlar ayakta iken, otururken, yanları üstüne yatarken hep Allah'ı anarlar, göklerin ve yerin yaratılışını inceden inceye düşünürler. "Ey Rabbimiz, sen bunları boşuna yaratmadın. Sen [boş, manasız şeyler yaratmaktan] münezzehsin. Bizi Cehennem azabından koru" derler.) [A. İmran 191]

Hadis-i şeriflerde de buyuruldu ki:

(**Allahü teâlâ**nın azameti, Cennet ve Cehennem hakkında bir an tefekkür, bir geceyi ihya etmekten iyidir.) [Ebuşşeyh]

(Tefekkür, ibadetin yarısıdır.) [İ. Gazali]

(Tefekkür gibi kıymetli ibadet yoktur.) [İbni Hibban]

(Biraz tefekkür, bir sene [nafile] ibadetten kıymetlidir.) [K. Saadet]

("Göklerin ve yerin yaratılışında, gece ile gündüzün birbiri ardından gelişinde [uzayıp kısalmasında] akıl sahipleri için elbette ibret verici deliller var" [A. İmran 190.] âyeti varken nasıl ağlamayım? Bu âyeti okuyup da tefekkür etmeyene yazıklar olsun!) [İ. Hibban]

(**Allahü teâlâ**nın yarattıkları üzerinde düşünün, zatı hakkında düşünmeyin!) [Beyheki]

(Sükûtu tefekkür, bakışı ibret olup çok istigfar eden kurtuldu.) [Deylemi]

Âlimler buyuruyor ki:

Tefekkür, insanı bilgili eder. Bilgili olan da amel eder. (Vehb bin Münebbih)

Tefekkür, iyilik ve kötülüğünü gösteren bir aynadır. (Fudayl bin Iyad)

Allahü teâlânın azametini düşünen insan, Ona isyan edemez. (Bişr-i Hafi)

Tefekkür zekâyı açar. (İmam-ı Şafii)

Dünyayı düşünmek, ahirete perdedir. Ahireti düşünmek, gafletten kurtarıp hikmet konuşturur. (Ebu Süleyman Darani)

Her fırsatta **Allahü teâlâ**nın yarattıklarını tefekkür etmelidir. Mesela eline bakmalı. Parmakları olmasaydı, bir şeyi tutup alması ne kadar zor olurdu. Yahut parmakları hiç kıvrılmasaydı, eller hiç olmasaydı, gözümüz olmasaydı, gözümüz başka yerde olsaydı, halimiz nasıl olurdu? Tırnağın devamlı büyüdüğü gibi, dişlerimiz de büyüseydi ne olurdu? Dişlerimiz kemikle beraber olsaydı, çürüyünce nasıl çekilecekti? Saç uzadığı halde, kaşın ve kirpiğin uzamadığını düşünmeli. İnsan kavak gibi büyüyüp gitseydi, ne olurdu? Bitkilerin, meyvelerin yaratılışını, yıldızların, gezegenlerin bir ahenk içinde oluşunu düşünmeli. Bunları ne kadar mükemmel yarattığı için **Allahü teâlâ**ya hamd etmeli! Böylece insanın imanı da kuvvetlenir. Fakat devamlı bunlarla uğraşıp da kendine gereken fıkıh bilgisini ihmal etmek ise çok tehlikelidir.

Tefekkür, dört türlü olur:

1- **Allahü teâlâ**nın mahlûklarındaki güzellik ve faydaları düşünmek, Ona inanıp Onu sevmeye sebep olur.

2- Onun vaat ettiği sevapları düşünmek, ibadet yapmaya sebep olur.

3- Onun bildirdiği azapları düşünmek, Ondan korkmaya, kötülük etmemeye, günahtan kaçmaya sebep olur.

4- Onun nimetlerine, ihsanlarına karşılık, nefsine uyarak günah işlediğini, gaflet içinde yaşadığını düşünmek, Allah'tan utanmaya sebep olur. **Allahü teâlâ**, yerlerde ve göklerde bulunan mahlûkları düşünerek ibret alanları sever.

Hazret-i Musa'nın ümmetinden biri, 30 sene ibadet eder, bir bulut kendisini gölgeler. Bir gün bulut gelmez, güneşte kalır. Annesi, (Bir günah işlemişsindir) der. Çocuk, (Hayır, günah işlemedim) der. Annesi, (Göklere, çiçeklere bakıp da Yaratanın azametini düşünmediysen, bundan büyük hata olur mu?) der.

Her şeyi intizamlı yaratmıştır

Soru: İman nasıl kuvvetlenir?

CEVAP:

Aşağıdaki hususları öğrenen bir kimse, **Ehl-i sünnet** itikadını da biliyorsa, imanı kuvvetlenir. İmanı olmayan bir kimse ise, bunları incelerse, insafı ve nasibi de varsa, **Allahü teâlâ**nın varlığına ve kudretine inanır. Cenab-ı Hakkın varlığını, kudretini gösteren olaylardan birkaçı:

İnsanların, büyük bir süratle fezada tek başına dönmekte olan, içerisi ateş dolu yuvarlak bir gezegen üzerinde, sırf yer çekimi kuvveti ile kalarak yaşaması ne büyük bir olaydır. Dağlar, taşlar, denizler, canlı varlıklar, bitkiler nasıl bir büyük kudret sayesinde meydana gelebilmekte, gelişmekte ve türlü özellikler göstermektedir. Hayvanların bir kısmı toprak üstünde yürürken, bir kısmı havada uçar ve bir kısmı da su içinde yaşar.

Güneş, en yüksek ısıyı sağlar ve bitkilerin yetişmesini, bazılarının içinde ise, kimyevi değişiklikler yaparak, un, şeker ve daha başka maddelerin meydana gelmesini temin eder.

İnsan, kendi vücudunun ne muazzam bir fabrika ve laboratuvar olduğunun farkında değildir. Halbuki, yalnız nefes alıp vermek bile büyük bir kimya olayıdır. Havadan alınan oksijen, vücutta yakıldıktan sonra, karbondioksit halinde dışarı çıkarılır.

Sindirim sistemi ise sanki bir fabrikadır. Ağızla alınan gıda maddeleri ve içecekler, mide ve bağırsaklarda parçalanıp öğütüldükten sonra, vücuda faydalı kısmı, ince bağırsaklarda süzülerek kana karışmakta ve posası dışarı atılmaktadır. Bu olay, otomatik olarak ve büyük bir intizam ile yapılmakta, vücut bir fabrika gibi işlemektedir.

İnsanın vücudunda çok karışık formüllü maddeler imal eden, türlü türlü kimya reaksiyonları meydana getiren, analiz yapan, tasfiye eden ve zehirleri yok eden, yaraları tedavi eden, çeşitli maddeleri süzen, enerji veren tertibat olduğu gibi, mükemmel bir elektrik şebekesi, manivela tertibatı, elektronik bilgisayar, haber verme tesisatı, ışık, ses alma, basınç yapma ve ayarlama tertibatı, mikroplarla mücadele ve onları yok etme sistemi de mevcuttur.

Kalb ise, hiç durmadan işleyen muazzam bir pompadır. Bütün bu maddi mükemmellik yanında anlama, düşünme, ezberleme, hatırlama, hüküm ve karar verme gibi çok muazzam, manevi kudretler de bulunmaktadır. Bu kudretlerin kıymetini ölçmek, insanlar için imkansızdır. Demek ki, insanın bedeni yanında bir de ruhu mevcuttur.

Canlı-cansız varlıklardaki bu nizamı inceleyerek, bir yaratıcının bulunduğuna inanan, **Peygamber** efendimizin bildirdiklerinin hepsine inanmadıkça Müslüman olmaz.

Vücut sarayı

(Aşağıdaki yazı tıp otoritelerince hazırlanmıştır.)

Yaratıkların en mükemmeli olarak yaratılan insanın vücudu, incelenecek olursa, sayısız odadan meydana gelmiş muazzam bir saray olduğu görülür. Bu sarayda çeşitli fabrikalar var. Sarayın bütün cihazları noksansızdır. Muazzam bir gıda deposu, alarm tertibatı, ısıtma tesisleri, işitme cihazları, hazır kuvvet, askeri üsler, radarlar, odalar arasında muazzam yollar, modern taşıma vasıtaları, yemekhaneler, kanalizasyon şebekeleri, rasathaneler, mezarlık gibi gerekli her teşkilat mevcut. Bu sarayı gezen, sayısız harikalarla karşılaşır.

İnsan vücudunu tanıyan insanın bir yaratıcıya inanmaması nasıl mümkün olabilir? Elektron mikroskobunda ancak görülebilen hücrenin içinde, çok çeşitli fonksiyonlar gören organeller var.Her bir organel, ayrı bir vazife görmektedir. Bu kadar küçük bir yere, bu kadar iş görebilen organeller nasıl yerleştirilmiş, tesadüfen olabilir mi?

Organel, hücre içerisinde bulunan kendi içinde özelleşmiş organcıklardır. Vücut için organ ne ise hücre için de organel odur.

Bütün hücrelerde 46 kromozom varken, üreme hücrelerinde 23 kromozom vardır. Bunun tesadüf olması mümkün müdür?

Erkek ve dişi hücre birleşince, embriyo meydana geliyor. Bu tek hücreden daha sonra dokular, organlar, vücut meydana geliyor. Tesadüf ise niye hep kas, hep kemik, hep kıl, hep aynı organ olmuyor da, göz, kulak, beyin gibi mükemmel organlar meydana geliyor? Bir hücrenin içine, bu genetik kodun konmasına tesadüf denebilir mi? Aşağıdaki bilgiler bu gözle okunursa çok faydalı olacaktır.

Kan imali:

Kan, sıvı ve organellerden [organcıklardan] meydana gelir, içinde eritrosit, lökosit, trombosit, elektrolit, antikorlar, pıhtılaşmayı sağlayan maddeler var. Kısaca insan için gerekli her şey var. Bunlar nasıl tesadüf olabilir?

Vücuttaki kanın vazifeleri çoktur. Mesela hücrelerde lüzumlu gıda maddelerini sağlamak, gıdaların enerji haline gelmesine yarayan oksijeni hücrelere sevk etmek, vücuda dışarıdan girmeye çalışan hastalık mikroplarına karşı vücudu korumak, hücrelerde biriken kirli artıkları çeşitli kanallarla dışarı atmak, vücut ısısını ayarlamak gibi çeşitli vazifeleri vardır. Kandaki bu işleri, ayrı görevleri bulunan hücreler yapmaktadır. Mesela alyuvarlar oksijen nakliyle görevlidir. Akyuvarlar ise, vücuda girmeyi başaran mikropları zararsız hale getirir.

Kanda bunlardan başka, kanın pıhtılaşmasını sağlayarak kanamaları önleyici trombositler de vardır. Tekniğin ileri olduğu asrımızda bile, kandaki bir hücre bile yapılamamıştır. Hücreye hayat sağlayan ruhun yapılması ise imkânsızdır. Bu harikalar nereden gelmiş, niçin gelmiş, kim yapmıştır? Aklı olanın bunları düşünmesi lazımdır.

Hareketler:

Uzuvların hareketi kaslarla olmaktadır. Sinirler kasları, kaslar da uzuvları harekete geçirir. Dışarıdan gelen darbelere karşı koyan iskelet kaslarından başka isteğimiz dışında çalışan düz kaslar var. Kalb kası çizgili kas olmasına rağmen isteğimiz dışında çalışır. Eklem kasları gibi isteğimizle çalışsaydı ufak bir ihmal neticesinde kalb duruverirdi. Uyurken çalıştıracak bir şeye ihtiyaç olurdu. Kalb kasının çalışması elektriksel bir harekettir. Kalbimiz,

bilmediğimiz bir elektrikle isteğimiz dışında çalışmaktadır. Bu harikalar nereden gelmiş, niçin gelmiş, kim yapmıştır? Aklı olanın bunları düşünmesi lazımdır.

Kaslar hareket sistemindendir. Kendi enerjisini kendi sağlar. İki kasılma arasında istirahat eder. Hep kasılsa kramp olur. Hep gevşek dursa insan düşer. Bu kadar mükemmel bir mekanizmaya nasıl tesadüf denebilir?

Muhabere işleri:

Ayağa bir diken batsa vücuttaki sinir sistemi sayesinde haberdar oluruz. Bu sistem, beyin, omurilik ve sinirlerden meydana gelir. Omurilik soğanı, solunum, boşaltım, dolaşım gibi hayati faaliyetleri idare eder. Omurilik, refleks hareketleri, iç uzuvlarımızın ve salgı bezlerinin faaliyetlerini idare eder. Bir ikazın nöron denilen sinir hücreleri tarafından teşekkülü elektrik akımına benzer. Felç halinde sinir sisteminde bozukluk olduğu için, uzuvlar istekle hareket edemez. Felçlinin eli ayağı olduğu halde tutmaz. Sinir sistemine böyle bir kuvveti kim vermiştir?

Duyu organlarından alınan uyarılar, duyu sinirleriyle belirli merkezlere gider, orada yorumlanıp anında motor sinirleri vasıtasıyla organlara bilgi verilir, organlar da buna göre çalışır. Milyarlarca hücrenin hiç aksatmadan görevini yapmasına tesadüf denebilir mi hiç?

Vücudun direği kemikler:

İnsan vücudunda birbirinden farklı yüzlerce kemik var. Her biri yerine uygun şekilde, tam oturmuştur. Bu kadar mükemmel bir yerleşime aklı olan nasıl tesadüf diyebilir ki? Niçin kafatasında tesadüfen bir uzun kemik yok da, yuvarlak kemik olmuş? Yapıcısı mükemmel ki, işi de, yaratması da mükemmel oluyor.

Kemikler, vücuda dayanak ve kasların irtibatını sağlar. Omurga, vücudun ana direğidir. Omurga zedelenirse, felç meydana gelir. O, üç tabaka sağlam zarlar içinde muhafaza edilmiş, en dışı da kolayca tahrip olmayan omurgayla kapatılmıştır. İnsan yürüdükçe birbirine sürten omurlar aşınır. Bu aşınmaya mani olmak için parçalar arasında conta gibi bir şeyin olması gerekirdi. Kıkırdaklar omurlar arasındaki aşınmayı önler. Vücudu taşımak gibi mühim bir vazifesi bulunan kemikler, sağlam olduğu kadar elastikiyet sağlayacak şekilde yaratılmıştır. El, kol, bacak ve parmak gibi kemikler eklemler sayesinde oynar, hareket eder. Bu harikalar nereden gelmiş, niçin gelmiş, kim yapmıştır? Aklı olanın bunları düşünmesi lazımdır.

Trafik işleri:

Vücuttaki taşımacılık işleri, dolaşım sistemi tarafından yapılır. Dolaşım sisteminin merkezi yürektir. Kalbin muntazam çalışmasıyla kan, damarlar vasıtasıyla vücut sarayının en ücra köşelerine kadar ulaşır. Kirlenen kan, akciğerlerde temizlenir. İstek dışında çalışan kalb, bir müddet dinlense, vücut sarayı yıkılır. Her uzuv, her makine gibi, yürek de dinlenmeye ihtiyaç gösterir. Yürek çalışırken dinlenecek şekilde yaratılmıştır. Her kasılıp gevşedikten sonra yarım saniye kadar istirahata geçer. Yüreğin pompaladığı kan, atardamarlarla vücuda dağılır, kılcal damarlarla dokulara kadar ulaşır. Kandaki besin ve oksijen lüzumu kadar dokulara verilmiş olur. Burada besin maddesi oksijen tarafından

yakılır. Meydana gelen enerjiyle vücut makinesi çalışır. İrademiz dışında her şeyi intizamlı şekilde çalıştıran kimdir?

Alınan besinler ağızda tükürük ve dişler sayesinde parçalanır. Unlu gıdaların sindirimi ağızda başlar. Proteinler midede sindirilir, çok çeşitli enzimler sindirimde rol oynar. Mide asidi betona dökülse eritir; ama mideye niçin bir şey olmuyor? Çünkü koruyucu enzimler ve mukus var. Bu kadar ince bilgiler gerektiren bir şey, nasıl tesadüf olabilir? Mideden on iki parmak bağırsağına geçen gıdalar için gerekli enzimler pankreastan gelecek, bunu oraya kim bildirdi? Sonra yağları eritmek için safra lazım, buda karaciğerden safra kesesine depolanıp oradan on iki parmak bağırsağına akacaktır. Buna nasıl tesadüf denebilir? Sonra ince bağırsaklara geçen gıdalar emilip vücuda alınacaktır. Bunu yapan villustur. Villus, İnce bağırsak üzerinde bulunan, besinlerin emilimiyle kana karışmasını sağlayan yapıdır. Bunların hepsini tesadüfle açıklamak akıl işi mi?

Yemek ve enerji:

İş yapabilmek için vücudun enerjiye ihtiyacı vardır. Besinleri parçalamak için **Allahü teâlâ**, kesici, öğütücü dişler yaratmıştır. Tükürük bezlerinin salgılarıyla hamur haline gelen lokmalar, kolayca yutulur. Yutulurken yanlış yola gitmeyip mideye gitmesi için nefes borusu küçük dille kapanır. Gıdalar mideye gider. Mide duvarını saran kasların kasılmasıyla gıdalar sindirime hazır vaziyete gelir. Etten yapılan bir torba içinde etler ve başka gıdalar parçalanmakta ve dinimizin emrine uyulduğu takdirde ömür boyu bu mide bozulmadan vücut sarayına hizmet etmektedir. Eğer dinimizin emrine uyularak mide tıka basa doldurulmazsa, alkol ve daha başka zararlı maddelerle mide tahrip edilmezse, hayatın sonuna kadar insana rahat hizmet eder.

Tırnaklar kesilmezse çok uzadıkları halde, neden kirpikler, kaşlar ve dişler uzamıyor? Dişler uzasaydı, uçlarından kesmek ne kadar zor olurdu? Kirpiklere, kaşlara ve dişlere, fazla uzatmayıp dur diyen kimdir? Aklı olanın düşünmesi ve bulması lazımdır.

Dişlerin yaratılışı da bir harika! Ön dişler kalın olsaydı gıdayı kesemezdi, azı dişler ince olsaydı gıdayı parçalayamazdı. Uçları canlı olsaydı yemek yerken acırdı. Köklerde sinir olmasaydı çürüdüğünü fark etmezdik. Bunların hangisi tesadüf olabilir?

Teneffüs sistemi:

Vücuda alınan gıdalar, enerji haline gelebilmesi için yakılır. Gerekli oksijenin alınıp hücrelerdeki yanma olayından sonra karbondioksitin dışarı atılmasına teneffüs faaliyeti denir. Alınan gıdalar, hücrelerde oksijen vasıtasıyla yakılarak enerji haline döner. Yanmada meydana çıkan karbondioksit teneffüsle dışarı çıkar. Akciğerde kanın temizlenmesi için vazife gören hava, dışarı çıkarken nefes borusundaki telleri titreştirerek sesin teşekkülünü temin eder. Dışarı çıkan kirli hava, içeri giren temiz havayla karşılaştıkları halde onu kirletmez. Bunlar kendiliğinden mi oluyor? Neden böyle saat gibi çalışıyor? Bunları idare eden kimdir? Aklı olanın bunları düşünmesi gerekir.

Nefes almak ne kadar kolaydır. Astım hastasına sorarsan çok yorucu ve zor. Nefes için hem burun var hem ağız, tek delik olsaydı nasıl yemek yerdik. Nezle olan bir kimsenin burnu tıkanınca ağızdan nefes alıyor. Ya olmasaydı? Bu bile ne kadar bir merhamet ve bilgi işi. Bunlara tesadüf denebilir mi? Karın boşluğunda diafragma kası bulunmakta ve

akciğerlere havanın girişini kolaylaştırmakta. Bu kas çalışmazsa nefes zor alınır. Bu kas oraya nasıl gelmiş? Akciğerlerde kan temizlenen alveoller üzüm salkımı şeklinde olup daha fazla havanın temizlenmesini sağlar. Bu şekilde olmasaydı temizlenen hava az olur, daha sık soluk alıp vermek zorunda kalırdık. Bu da bizi çok yorardı, iş yapamazdık. Bunlar nasıl tesadüf olabilir?

Boşaltma sistemi:

Gıdaların posası bağırsak vasıtasıyla dışarı atılırken, kan ve hücrelerdeki gıda artıkları ve vücuda zararlı maddeler de böbrekler vasıtasıyla süzülerek dışarı atılır. Bu iki temizleme vasıtası olmasaydı vücut pislik içinde kalır, uzuvlar zehirlenir, üstelik yeni gıda alma imkânı da olmazdı. Üre, ürik asit, tuz gibi maddeler kanla böbreğe gelerek idrar havuzunda toplanır. Bu idrar torbası olmasaydı devamlı idrar akıp duracaktı. Her uzvumuzu intizamlı şekilde yaratan kimdir?

Bunlar kendiliğinden mi oluyor? Neden böyle saat gibi çalışıyor? Bunları idare eden kimdir? Aklı olanın bunları düşünmesi lazımdır.

Temizleme organı olan böbreklerden zararlı maddeler atılmakta, faydalı maddeler ise geri alınmakta, idrara verilmemektedir. Bütün kanımız böbreklerden geçerek arıtılmaktadır. Bir et parçası olan böbrek faydalıyı zararlıyı nasıl ayırmakta? Niye hep zararlı şeyleri atmakta? Böyle tesadüf olur mu?

Gıda deposu:

Birçok vazifesi olan karaciğer, erzak deposu olan bir fabrikadır. İnce bağırsakta emilerek kana karışan gıdalar karaciğerde depo edilir. İhtiyaç halinde, kullanılmak üzere, şeker ve asitler, glikojen halinde kullanılmaya hazır vaziyette karaciğere depo edilir. Karaciğer, yağların sindirimine yardımcı olan safrayı çıkarır. Bu salgının, karaciğer hücreleri tarafından süzülen zehirli artıkları bağırsak vasıtasıyla dışarı atılır. Safra kesesi olmasa yağlı gıdaları sindirmek mümkün olmaz. Karaciğerin bir kısmı alınsa, kalan kısımdaki hücreler, çoğalarak eksik kısmı tamamlar. Yani kendini tamir eder.

Karaciğer vücudun deposu ve toksik maddeleri temizleme yeridir. Vücut için zararlı olan safra asitleri ve zehirli bir gaz olan amonyak burada temizlenir. Safra asitleri safra kesesinde depolanır. Amonyak ise üreye çevrilip böbreklerden atılır. Bunları hangi tesadüf açıklayabilir?

Bunlar kendiliğinden mi oluyor? Bunları idare eden kimdir? Aklı olanın bunları düşünmesi gerekir.

Konuşma uzvu:

Dil, ağızdaki lokmaları çevirerek sindirime yardımcı olur, tat alır ve konuşur. Gıdaların tadı, acı, ekşi, tatlı, tuzlu olmak üzere dörde ayrılır. Dilde yaratılan özelliklerle bu gıdaların tatları bilinir, faydalı olan zararlıdan ayrılır. Gıdaların kokuları tat alma hassasiyetini artırır ve iştah meydana getirir. Böylece gıda alma işi bir külfet değil, bir lezzet olur. Konuşmada da dilin önemi büyüktür. Bu özellikler nereden gelmiş, niçin gelmiş, kim yapmıştır? Aklı olanın bunları düşünmesi gerekir.

Dış cephe:

Vücudu örten deri, ırka göre değişir. Bir Japon, bir Zenci, bir Türk renginden bilinebilir. Deri, dokunma işini yapar, vücudu dış etkilerden, soğuk ve sıcaktan korur. Derinin dış tabakası ölü hücrelerden meydana gelmiştir. Derideki kıllar, saç, kaş, kirpik, aynı dokudan meydana geldiği halde, kaş ve kirpik belli bir uzunluktan fazla uzamaz. Kirpikler devamlı uzasaydı görmek zorlaşır, her zaman kirpikleri kısaltmak gerekirdi. Canlı hücrelerden cansız kıllar meydana getiren Rabbimiz sonsuz hikmet sahibidir. Eğer bu kıllar canlı olsaydı, tıraş olurken çok acı duyardık. Canlı hücrelerin besleyip büyüttüğü tırnaklar da cansızdır. Acı duymadan fazlasını kesip atarız. Canlı vücuttan, saç, tırnak gibi ölü şeyleri kim yaratmıştır? Tesadüfen mi olmuştur?

Vücudu örten deri olmasaydı insan ne kadar korkunç görünürdü! İnsana güzellik veriyor. Derinin en üst tabakasında sinir yoktur, damar yoktur, ölü hücrelerden meydana gelmiştir. Canlı olsaydı her dokunduğumuz şey canımızı acıtırdı. Bunlar tesadüfle nasıl açıklanabilir?

Dürbünler:

Görme organı olan göz, üç tabakadan meydana gelmiştir. En dışta sert tabaka olup kalın liflerden meydana gelmiştir. Bu lifler ön tarafa gelince saydamlaşıyor ve korneayı meydana getiriyor. Bunu saydamlaştıran kim? İkinci tabaka damar tabakası, oda arka tarafta tamamen kapalı iken önde bir delik yani göz bebeği oluşmuş ve göze rengi veren iris meydana gelmiştir.

Her uzuv önemli ise de, gözlerin önemi daha büyüktür. Gözler çok hassastır. Kaşlar terlerin göze gitmesini engeller. Göz kapakları istek dışında çalışır. Kirpikler de dışarıdan gelecek toz ve zararlı maddelerin göze girmesine mani olur. Gözü meydana getiren hücrelerde görme kabiliyetini kim yaratmıştır? Diğer hücrelere bu vasfı niye vermemiştir? Göz olmasaydı, herkes kör olurdu. Kulaklar olmasaydı herkes sağır olurdu. El olmasaydı herkes çolak olurdu, ayaklar olmasa herkes kötürüm olurdu. Dil olmasa, herkes dilsiz olurdu. Her organ yerli yerine yerleştirilmiştir. Artık aklı olan bunlara nasıl tesadüf diyebilir ki?

İşitme cihazları:

Kulaklar, işitme sinirleri sayesinde sesleri işitir. İşitme sinirleri gözde, görme sinirleri kulakta olsaydı, fonksiyonunu yapamazdı. Her hücreyi yerli yerinde en güzel şekilde kim yaratmıştır? Kulak zarının gergin durması ve ses dalgalarından zarar görmemesi için orta kulaktan nefes borusuna bir kanal açılmıştır. Ağzımız açık iken top patlasa kulak zarı patlamaz. Ağız kapalı da olsa burun deliklerinden giren sesle kulaktan giren ses birbirini dengeler. Kulak küçük ve büyük frekanslı sesleri işitebilecek vasıfta yaratılsaydı, maddelerin atomlarındaki sesler, birbirine karışır, hem konuşulanları duyamazdık, hem de gürültü içinde yaşama imkânı kalmazdı. Her şey hikmetle yaratılmıştır. Vücutta ve kâinatta tesadüfî ve maksatsız yaratılmış hiçbir şey yoktur.

Kemik içine yerleştirilen kulaklar da harika organlardır. Kulak kepçesi sesleri toplar, aynı zamanda estetik görünüm verir. Kulak yolunun bitiminde zar var. Sesin titreşimini artırıp içeri ilettiği gibi, kulağın içini de korur. Orta kulakta üç tane kemik var. Küçücük bir

yerde küçücük üç tane şekilli harika kemik, sonra iç kulak, denge kanalları ve işitmeye yardımcı kanallar… Bunlar nasıl tesadüf olabilir?

Vücuttaki su:

Vücudun üçte ikisi sudur. İç salgı bezlerinin sıvıları, kana karışarak hayati faaliyetlerde önemli rol oynar. Gıdaların sindirilmesi, kan dolaşımı, tuz ve şeker gibi maddelerin dengelerini ayarlama vazifeleri bezler sayesinde olur.

Hipofiz, kan kaybını önler. Vücuttaki su dengesini korur. Eğer düzenli çalışmaz, fazla hormon salgılarsa dev hastalığı, az salgılarsa cücelik meydana gelir. Bu özellikler nereden gelmiş, niçin gelmiş, kim yapmıştır? Aklı olanın bunları düşünmesi gerekir.

Pankreas bezi, salgıladığı enzimlerle gıdaların vücuda yararlı hale gelmesine vesile olur. Pankreas, insülin hormonu salgılayarak kandaki şekeri ayarlar. İnsülin salgısı azalırsa şeker hastalığı meydana gelir.

Tiroid bezi, iyot ihtiva eden tiroksin hormonu salgılar. Yeterince iyot alınmazsa guatr meydana gelir. Bu bezi kim niye yaratmış?

Canlı maddesi olan protoplazma, gayet küçük ve mükemmel tanzim olunmuş bir makine gibidir. Hücre, hayatın ilk müstakil parçasıdır. Canlılar hücreden yapılmıştır. İnsan hücresi, bir elektrik makinesine, bir radyoya benzer. İnsan vücudu otuz trilyon hücre motorundan yapılmış muazzam bir fabrikadır. Bu özellikler nereden gelmiş, niçin gelmiş, kim yapmıştır? Aklı olanın bunları düşünmesi gerekir.

Kan: Vücutta 5–6 litre kan bulunur. Plazma denilen kan suyunun içinde Alyuvarlar ve Akyuvarlar vardır. Bir milimetreküp kanda beş milyon alyuvar vardır. 30–40 gün çalıştıktan sonra yaşlanırlar. Dalak, bu yaşlı alyuvarları kandan alarak öldürür. Kan kaybında ve bazı hastalıklarda kandaki alyuvar sayısı azalır. Kan azalmadığı halde kandaki alyuvar azaldığından halsizlik ve kalb çarpıntısı görülür. Buna kansızlık denir.

Saray muhafızları:

Akyuvarlar kanın muhafızlarıdır. Bir milimetreküpte 6–8 bin kadardır. Vücuda mikrop girince sayıları artar. Mikrop savaşında akyuvarlar ölür. İrin, bu akyuvar ölülerinin yığınıdır.

Lenf sistemi, vücuda giren mikropları zararsız hale getirir. Lenf düğümleri akyuvar imal eder. Ayrıca ikinci bir bakteri hücumuna karşı koymasına yardımcı olan bazı proteinler imal eder. Eskiden bademciklerin vazifesi bilinmiyordu. Bugün bademciklerin de bakteri hücumuna karşı protein imal ettiği bilinmektedir. Zamanla başka vazifeleri de tespit edilebilir. Dalağın da aynı işi yaptığı bilinmektedir.

İlk hücumdan sonra tutularak muhafaza edilen bakteriler, yeni bir bakteri hücumuna karşı değiştirilip vücudun müdafaasında muhafız olarak kullanılır. Düşman askerleri olan bakteriler, lenf düğümlerinde düşmanlık vasfı kaldırılarak yeni bakterilere karşı savaş açar. Lenf sistemi aynı zamanda sindirilen yağları toplardamarlara ulaştırır. Lenf sistemi, akyuvar muhafızlarının müdafaa hattı olduğu gibi, gıdaların hücrelere ulaşmasını sağlar. Tesadüfî olmayan bu işlerin ne muazzam bir sistem olduğu meydandadır. Her şeyi intizamlı şekilde yaratan **Allahü teâlâ**nın şânı çok yücedir. Bu özellikleri yerli yerinde, intizamlı şekilde kim yapmıştır? Aklı olanın bunları düşünmesi lazımdır.

Muntazamdır cümle işlerin senin,

Aklı ermez, hikmetine kimsenin.

Bir üniversiteliye cevap

Seyyid Abdülhakim efendinin, İstanbul'da, Sultan Selim Camii şerifi bahçesindeki, (Medrese-tül-mütehassısın)de tesavvuf müderrisi [ilahiyat fakültesinde, tasavvuf kürsüsü, ordinaryüs profesörü] iken, bir üniversitelinin sualine karşı, yazmış olduğu mektubu, kelimelerini sadeleştirerek, aşağıya yazıyoruz:

Bütün kuvvetinizle, **Allahü teâlâ**nın kudreti sahasından dışarı çıkabilirseniz, çıkınız! Fakat, çıkamazsınız. Bu sahanın dışı, âdem diyarıdır. O âdem [yani yokluk] diyarı da, Onun kudreti içindedir.

Bir sırası düşerek, İbrahim Edhemden, biri nasihat istedi. Buyurdu ki, altı şeyi kabul edersen, hiçbir işin sana zarar vermez. O altı şey şudur:

1- Günah yapacağın zaman, Onun rızkını yeme! Rızkını yiyip de, Ona isyan etmek, doğru olur mu?

2- Ona asi olmak istersen, Onun mülkünden çık! Mülkünde olup da, Ona isyan etmek, layık olur mu?

3- Ona isyan etmek istersen, gördüğü yerde günah yapma! Görmediği bir yerde yap! Onun mülkünde olup, rızkını yiyip, gördüğü yerde günah yapmak, uygun değildir.

4- Can alıcı melek, ruhunu almaya geldiği zaman, tevbe edinceye kadar izin iste! O meleği kovamazsın. Kudretin var iken, o gelmeden önce tevbe et! O da, bu saattir. Zira, Melek-ül-mevt, ani gelir.

5- Mezarda, Münker ve Nekir ismindeki iki melek, sual için geldikleri vakit, onları kov, seni imtihan etmesinler! Soran kimse dedi ki, (Buna imkan yoktur). Şeyh buyurdu ki, (Öyle ise, şimdiden onlara cevap hazırla!)

6- Kıyamet günü **Allahü teâlâ** (Günahı olanlar, Cehenneme gitsin!) diye emredince, ben gitmem de!

Soran kimse dedi ki, (Bu sözümü dinlemezler). Bunun üzerine, o kimse, tevbe etti ve ölünceye kadar, tevbesinden vazgeçmedi. Evliyanın sözünde, rabbani tesir vardır.

İbrahim-i Edhemden sordular ki, **Allahü teâlâ**, (Ey kullarım! Benden isteyiniz! Kabul ederim, veririm) buyuruyor. Halbuki, istiyoruz, vermiyor? Cevap buyurdu ki:

Allahü teâlâyı çağırırsınız, Ona itaat etmezsiniz. **Peygamber**ini tanırsınız, Ona uymazsınız. Kur'an-ı kerimi okursunuz, gösterdiği yolda gitmezsiniz. Cenab-ı Hakkın nimetlerinden faydalanırsınız, Ona şükür etmezsiniz. Cennetin, ibadet edenler için olduğunu bilirsiniz, hazırlıkta bulunmazsınız. Cehennemi, asiler için yarattığını bilirsiniz, ondan sakınmazsınız. Babalarınızın, dedelerinizin ne olduklarını görür, ibret almazsınız. Aybınıza bakmayıp, başkalarının ayıplarını araştırırsınız. Böyle olan kimseler, üzerlerine taş yağmadığına, yere batmadıklarına, gökten ateş yağmadığına şükretsin! Daha ne isterler? Dualarının neticesi, yalnız bu olursa, yetmez mi?

[**Allahü teâlâ**, Mümin suresinin altmışıncı âyetinde, (Dua ediniz, kabul ederim), isteyiniz, veririm buyuruyor. Duanın kabul olması için, beş şart vardır: Dua edenin Müslüman olması, **Ehl-i sünnet** itikadında olması, haram işlemekten, bilhassa haram yemekten, içmekten sakınması, farzları yapması, bilhassa beş vakit namaz kılması, Ramazan oruçlarını tutması, zekât vermesi, **Allahü teâlâ**dan istediği şeyin sebebini öğrenip, bunu araması lazımdır. **Allahü teâlâ**, her şeyi bir sebep ile yaratmaktadır. Bir şey istenince, o şeyin sebebini gönderir ve bu sebebe tesir ihsan eder. İnsan bu sebebi kullanıp, o şeye kavuşur. Evliyasının hatırı için, âdetini bozarak, bunlar dua edince veya Evliyayı kiram vesile edilerek dua edilince, bunlara (Keramet) olarak, sebebe hacet kalmadan, doğruca istenileni verir.]

Siz, adem [yokluk] diyarından, bu varlık alemine, kendiliğinizden gelmediğiniz gibi, oraya, kendiniz gidemezsiniz. Gördüğünüz gözler, işittiğiniz kulaklar, duygu edindiğiniz organlar, düşündüğünüz zekâlar, kullandığınız eller ve ayaklar, geçeceğiniz bütün yollar, girip çıktığınız bütün mahaller, hulasa, ruh ve cesedinize bağlı bütün aletler, sistemler, hepsi ve hepsi, **Allahü teâlâ**nın mülk ve mahlûkudur. Siz Ondan hiçbir şey gasp edemez, mülk edinemezsiniz! O, hayy ve kayyumdur. Yani, görür, bilir, işitir ve her var olan şeyi, her an varlıkta durdurmaktadır. Hepsinin idaresinden, hallerinden bir an gafil olmaz. Mülkünü kimseye çaldırmaz. Emirlerine uymayanların cezasını vermekten de, aciz kalmaz. Mesela, Ayda, Merihde ve diğer yıldızlarda insan olmadığı gibi, bu Erd küresinde de bulunmasaydı, bir şey lazım gelmezdi. Bundan dolayı, büyüklüğünden bir şey eksilmezdi.

Hadis-i kudside buyuruluyor ki:

(Önce gelenleriniz, sonra gelenleriniz; küçüğünüz, büyüğünüz; dirileriniz, ölüleriniz; insanlarınız, cinleriniz; en mütteki, itaatli kulum gibi olsanız, büyüklüğüm artmaz. Aksine olarak, hepiniz, bana karşı duran, **Peygamber**lerimi aşağı gören, düşmanım gibi olsanız, üluhiyyetimden bir şey eksilmez. **Allahü teâlâ**, sizden ganidir, Ona hiçbiriniz lazım değildir. Siz ise, var olmanız için ve varlıkta kalabilmeniz için ve her şeyinizle, hep Ona muhtaçsınız.) [Müslim]

Güneşten ziya ve hararet gönderiyor. Aydan ışık dalgaları aks ettiriyor. Siyah topraktan, tatlı renkli, hoş kokulu nice çiçekler, güzel yüzler yaratıyor. Rüzgârdan gönüllere ferahlık veren nefesler döküyor. Birçok senelik uzaklıktaki yıldızlardan, şu çıktığınız, sonunda gömüleceğiniz topraklara nurlar yağdırıyor. Zerrelerinde nice nice titreşimlerle tesirler uyandırıyor. [Bir taraftan, beğenmediğiniz, iğrendiğiniz pislikleri, en küçük, en hakir mahlûkları [mikroplar] vasıtası ile, toprağa çevirip, çiğnediğiniz bu toprakları bitki fabrikasında, vücudunuz makinesinin yapı taşı olan, protein, yani yumurta akı maddesi haline döndürüyor. Bir taraftan da yine nebatat fabrikasında, toprağın suyunu, havanın boğucu gazı ile birleştirerek ve içerisine, semadan gönderdiği enerjiyi, kudreti depo ederek, nişastalı, şekerli maddeleri ve yağları, yani vücudunuz makinesini işletecek kudret kaynağını yaratıyor.] Böylece, tarlalarda, çöllerde, dağlarda, derelerde, bitirdiği nebatlarda ve yeryüzünde ve denizlerin dibinde gezdirdiği hayvanlarda, midelerinize gidecek, sizi besleyecek rızık, gıda hazırlıyor. Akciğerlerinizde kimyahaneler açarak, burada kanınızın zehirini ayırıp, yerine oksijen yakıcı maddesini sokuyor.

Dimağlarınızda, fizik laboratuarları açarak, burada his uzuvlarından, sinirlerden gelen haberler alınıp, demir taşına mıknatıs kuvvetini yerleştirdiği gibi, beyninize yerleştirdiği akıl ve yüreğinize yerleştirdiği kalb kuvvetleri tesiri ile, bir anda, çeşitli planlar hazırlanıp, emirler, hareketler meydana getiriyor.

Yüreğinizi çok karışık ve harika dediğiniz tesirlerle, geceli gündüzlü çalıştırıp, damarlarınızda kan nehirleri akıtıyor. Sinirlerinizde, akıllarınızı şaşırtan, nice nice yol şebekeleri dokuyor. Adalelerinizde sermayeler gizliyor. Daha ve daha birçok harikalarla, vücudunuzu techiz ediyor, tamamlıyor. Hepsine fizik kanunları, kimya reaksiyonları ve biyoloji olayları gibi isimler taktığınız, bir nizam ve ahenkle, tesis ediyor, montaj yapıyor. Kuvvet merkezlerini içinize yerleştiriyor. Gereken tedbirleri ruh ve şuurunuza tersim ediyor. Zihin denilen bir hazine, akıl namında bir miyar, fikir dedikleri bir alet, irade dediğiniz bir anahtar da, ihsan ediyor. Herbirini yerinde kullanabilmeniz için size tatlı, acı ihtarlar, işaretler, meyiller, şehvetler de veriyor. Daha büyük bir nimet olarak, sadık ve emin Resullerle açıkça, talimat gönderiyor.

Nihayet, vücudunuz makinesini işletip ve tecrübelerini gösterip, maksada göre kullanmanız ve istifade etmeniz için elinize teslim ediyor. Bütün bunları, size ve iradenize ve yardımınıza muhtaç olduğundan değil, mahlûkları arasında size ayrı bir mevki, bir salahiyet vererek, mesut ve bahtiyar olmanız için yapıyor. Ellerinizi, ayaklarınızı, kullanabildiğiniz her uzvunuzu, arzunuza bırakmayıp da, yüreğinizin atması, ciğerlerinizin şişmesi, kanlarınızın dolaşması gibi, sizden habersiz kullansaydı, her işinizde, zorla, refleks hareketleri ile, çolak el, kuru ayak ile yuvarlasaydı, her hareketiniz bir titreme, her kımıldamanız bir siğirme olsaydı, kendiliğinize ve emanetlere malik olduğunuzu iddia edebilir mi idiniz? Sizi, cansızlar gibi, sade dış kuvvetler tesiri ile veya hayvanlar gibi, yalnız dış ve iç kuvvetler ile akılsız, şuursuz hareket ettirse idi ve evlerinize taşıdığınız nimetlerden, yük hayvanı gibi, ağzınıza bir lokma verseydi, onu alıp yiyebilecek mi idiniz?

Doğmadan evvelki, doğduğunuz zamanki halinizi düşünüyor musunuz? Üzerinde yatıp kalktığınız, yiyip içtiğiniz, gezip dolaştığınız, gülüp oynadığınız, dertlerinize deva, korkulara, sıcağa, soğuğa, açlığa, susuzluğa, yırtıcı ve zehirli hayvanların ve düşmanların hücumlarına karşı koyacak vasıtaları bulduğunuz şu yer küresi yapılırken, taşları, toprakları hilkat fırınlarının ateşlerinde pişirilirken, suyu ve havası, kudret kimyahanesinde inbiklerden çekilirken, siz nerede idiniz, ne içinde idiniz, hiç düşünüyor musunuz?

Bugün, bizim dediğiniz karaların, denizlerden süzülüp ayrıldığı, dağların, derelerin, ovaların, tepelerin döşenildiği zaman, acaba nerede idiniz? Denizlerin acı suları, Hakkın kudreti ile buharlaştırılarak, gökte bulutlar yapılırken, o bulutlardan yağan yağmurlar, [çakan şimşeklerin ve güneşten gelen kudret, enerji dalgalarının hazırladığı gıda maddelerini] yanmış, kurumuş toprakların zerrelerine işletip, o maddeler, [ziya ve hararet şuaları tesiri ile] oynayıp titreşerek hayatın hücrelerini yetiştirirken, nerede idiniz ve nasıldınız?

Bugün kendinize maymun tohumu derler, inanırsınız. Allah yaratır, yaşatır, öldürür, her şeyi O yapar derler inanmak istemezsiniz.

Ey insan! Acaba sen nesin? Babanın damarlarında neydin? Bunak, örümcek kafalı, gerici diye hakaret ettiğin babana, vaktiyle damarları içinde sıkıntı verirdin. O zaman, seni oynatan kimdi ve sen onu, niçin rahatsız ediyordun? O, istese idi, seni bir çöplüğe atabilirdi, fakat atmadı. Seni, bir emanet gibi sakladı. Bol bol besleneceğin bir gülşen seray-ı ismete tevdi etti ve nice zaman himayene uğraştı ise, sen niçin sıkıntılarından babanı mesul tutarak tahkir ediyorsun da, nimetlerinden ona ve yaratanına bir şükür payı ayırmıyorsun? Sonra sen, emanetini niçin herkesin kirlettiği çöplüklere döküyorsun?

Etrafın, arzu ve emellerine uyduğu zaman, her şeyi, aklınla, ilminle, fenninle, gücünle, kuvvetinle yaratarak yaptığına, bütün başarıları icat ettiğine inanıyorsun. Hakkın sana verdiği vazifeyi unutuyor ve o yüksek memurluktan istifa ediyor ve emanete sahip çıkmaya kalkıyorsun. Kendini malik ve hakim tanımak ve tanıttırmak istiyorsun. Öte taraftan, etrafın, arzularına uymaz, dış kuvvetler seni mağlup etmeye başlarsa, o zaman da, kendinde hasret ve hüsrandan, acz ve yeisten başka bir şey görmüyorsun. Hiçbir irade ve ihtiyara sahip olmadığını, her şeyin cebr elinde esir olduğunu ve varlığının, otomatik ve fakat zembereği kırık bir makine gibi olduğunu iddia ediyorsun. Kaderi bir (ilm-i mütekaddim) değil, bir (cebr-i mütehakkim) manasında anlıyorsun. Bunu söylerken, ağzının, gramofon gibi olmadığını da, sezmez değilsin.

Sofrana, sevdiğin yemekler gelmediği zaman eline geçirebileceğin kuru ekmeği yemekle, yemeyip açlıktan ölmek arasında hür ve serbest bulunduğun ve kuru lokmalar, ağzına zorla tıkılmadığı halde, elini, dilini uzatır, onları yersin. Hem yersin, hem de bir şey yapmadığına hüküm edersin. Düşünmezsin ki, elin ve ağzın, yine arzunla oynamış ve bu oynayış bir sıtma, bir titreme olmamıştır. Fakat, böyle mecbur olduğun zamanlarında bile, iradene malik olduğun halde, seni aciz bırakan, harici kuvvetler karşısında kendini mecbur, esir, hâsılı bir hiç bilirsin.

Yahu! İşin yolunda, muvaffakiyet ve muzafferiyet yanında olunca (Hep), işlerin aksi, ters olduğu zamanında ise, kaderin cebri altında oyuncak bir (Hiç) diye iddia ettiğin o sen, bunlardan hangisisin? Hep misin, hiç misin?

Ey Âdemoğlu! Ey noksanlık ve taşkınlık içinde yüzen insan! Siz, ne hepsiniz, ne de hiçsiniz! Her halde ikisi arası bir şeysiniz. Evet siz, icat etmekten, her şeye hâkim ve galip olmaktan, şüphesiz uzaksınız. Fakat, inkâr olunamayan bir hürriyet ve ihtiyarınız, sizi hâkim kılan, bir arzu ve seçim hakkınız vardır. Siz, eşi ortağı bulunmayan bir hâkim ve mutlak, başlı başına bir malik olan, Hak teâlânın emri altında, ayrı ayrı ve müşterek vazifeler alan, birer memursunuz! Onun koyduğu ahkam ve nizam ile, Onun tayin ettiği mevkileriniz ve halk edip emanet olarak verdiği salahiyet ve vasıtalarınız nispetinde vazife yaparsınız. Amir ancak O, hâkim yalnız O, malik yine Odur. Ondan başka amir, Ona benzer hâkim, Ona ortak malik yoktur. Sizin o kadar benimseyerek, hevesle atıldığınız maksatlar, gayeler, giriştiğiniz mücadeleler, sarf ettiğiniz gayretler, duyduğunuz iftiharlar, kazandığınız başarılar, Onun için olmadıkça, hep yalan, hep boştur. O halde kalblerinizde, niçin yalana yer veriyorsunuz da, şirklere sapıyorsunuz? Niçin, eşsiz hâkim olan, Hak teâlânın emirlerine uymuyor, Onu mabud tanımıyorsunuz da, binlerce, hayal olan, mabudlar arkasında koşuyor, hepiniz sıkıntılar içinde boğuluyorsunuz? Her neye koşuyorsanız, sizi sürükleyen bir emel, bir ihtiyar,

bir iman değil midir? Niçin o emeli Haktan başkasında arıyorsunuz? Niçin, o imanı Hakka tahsis etmiyor, o ihtiyarı bu imana ve imanın neticesi olan amellere sarf etmiyorsunuz?

Hak teâlânın hâkimliğini tanıdığınız, emaneti ve emniyeti bozmayarak çalıştığınız zaman, birbirinizi ne kadar sevecek, ne kadar bağlı kardeşler olacaksınız. Sizin o kardeşliğinizden, Allah'ın merhameti, neler yaratacaktır. Kavuştuğunuz her nimet, hep Hakka imanın hâsıl ettiği kardeşliğin neticesi ve **Allahü teâlâ**nın merhameti ve ihsanıdır. Gördüğünüz her musibet ve felaket de, hep kızgınlığın, nefretin ve düşmanlığın neticesidir. Bunlar ise, hakkı tanımamanın, zulüm ve haksızlık etmenin cezasıdır. Bu da, hukuku kendiniz kurmaya kalkışmanın, Hak teâlâ ile yarış edebilecek şeriklere tâbi olmanın, hâsılı, halis tevhid ile, yalnız Hak teâlâya iman etmemenin neticesidir.

Hulasa, insanlığı kaplayan sıkıntıların birinci sebebi, Hakka karşı şirk ve müşrikliktir. İlim ve fen, ilerlediği halde, insanlığın ufuklarını sarmış olan fesat karanlığı, hep şirkin, imansızlığın, vahdetsizliğin ve sevişmezliğin neticesidir. Beşeriyet ne kadar uğraşırsa uğraşsın, sevip sevilmedikçe, ızdırap ve felaketten kurtulamaz. Hakkı tanımadıkça, Hakkı sevmedikçe, Hak teâlâyı hakim bilip, Ona kulluk etmedikçe, insanlar, birbiri ile sevişemez. Haktan ve Hak yolundan başka her ne düşünülse, hepsi ayrılık ve perişanlık yoludur. Görmez misiniz, camiye gidenler sevişir, meyhaneye gidenler dövüşür.

Hak teâlâdan başka her neye gönül verseniz, her neye tapınsanız, hepsinin zıddı, mukabili vardır. Bunların hepsi de, Hakkın kudreti ve iradesi altındadır. Şeriki, naziri, misli, zıddı, mukabili olmayan, yegane hakim, ancak Hak teâlâdır ve ancak Onun mukabili bâtıldır, yanlıştır ve varlığı mümkün olmayan bir yokluktur.

Hak teâlâdan başka, her neye tâbi olur, her neye tapınır, Onun yerine, her neyi sever ve hakiki hâkim tanırsanız, biliniz ki, onlar da sizinle beraber yanacaktır.

Allah'ın zatını düşünmek

Soru: (Acaba Allah nasıl bir şey, varlığının ezelî olması ne demek?) gibi sorulara cevap bulamıyorum. Ne yapmalıyım?

CEVAP:

Böyle şeyler hatıra gelince, bu düşünceleri hemen bırakmalı. Bir hadis-i şerif şöyledir:

(Allah'ın yarattıklarını tefekkür edin, fakat zatını düşünmeyin! Çünkü anlamaya güç yetiremezsiniz. Yoksa [bir şeye benzeterek] helâk olursunuz.) [Ebu-ş-Şeyh, İbni Ebi-d-Dünya]

Niye (Helâk olursunuz) deniyor? Çünkü Allah'ı bir yaratık gibi düşünmek küfürdür. Selefî denilen kimseler, hâşâ (Allah, Arş'a oturdu) derler. Müteşabih âyetlerden kendi anladıklarına uymaya çalışırlar. Hiçbir şeye benzemeyen **Allahü teâlâ** için, (Arşa oturdu) demek, Onu insan veya başka bir yaratık gibi düşünmek olur, küfür olur. Onun için Allah'ın zatını düşünmemelidir. (Hiçbir şeye benzemeden oturur, kalkar, yürür) gibi düşünceler, yine mahluklara benzetildiği için küfür olur.

(Allah nasıl ezelîdir?) diye düşünmemeli. Çünkü böyle düşünmek, hâşâ (Allah nasıl meydana geldi? Onu kim yarattı?) gibi yanlış, küfür olan düşüncelere sürükler. Bir hadis-i şerif de şöyledir:

(Şeytan, insana, (Şunu kim yarattı, bunu kim yarattı, yeri kim yarattı, göğü kim yarattı?) diye vesvese verir. Kişi (Hepsini Allah yarattı) diye cevap verince, bu defa ise, (Allah'ı kim yarattı?) diye vesvese verir. O zaman, (Ben Allah'a ve Resulü'ne iman ettim) diyerek Allah'a sığınsın!) [Taberanî]

Demek ki böyle düşünceler gelince, bırakmaya çalışmalı, (Yâ Rabbî, beni böyle düşüncelerden koru!) diye dua etmelidir.

Allahü teâlâ ilah değil mi?

Soru: Bir felsefeci, (İlah diye bir şey yoktur. La ilahe illallah, "İlah yoktur, Allah vardır" demektir) diyor. Böyle söylemek uygun mu?

CEVAP:

Uygun değildir; çünkü **Allahü teâlâ**, ilahtır. İlah, her şeyi yoktan var eden ve her an varlıkta durduran demektir. (Ş. Nübüvve)

La ilahe illallah demek, ilah yok demek değil, Allah'tan başka ilah yoktur demektir.

La ilahe = ilah yoktur, illallah = ancak Allah vardır diye cümle bölünürse, yukarıdaki gibi yanlış anlaşılır. Kelime kelime değil, cümle olarak ele almak gerekir.

İlah elbette vardır. Kur'an-ı kerimde mealen buyuruluyor ki:

(Yahudiler Allah'ı bırakıp hahamlarını, Hristiyanlar da rahiplerini ve Meryem oğlu İsa'yı Rab edindiler. Hâlbuki onlara ancak, tek ilaha kulluk etmeleri emrolundu. Ondan başka ilah yoktur.) [Tevbe 31]

(Allah'la birlikte, bir ilah daha tanıma.) [İsra 22]

(De ki: Bana, ilahınızın sadece Allah olduğu vahyedildi.) [Enbiya 108]

Bu âyet-i kerimelerde de, **Allahü teâlâ**nın tek ilah olduğu bildirilmektedir.

Ayrıca, her namazda okuduğumuz Sübhaneke'nin sonunda (ve la ilahe gayrüke) deniyor. Buradaki gayrüke, "senden gayrı" demektir. (La ilahe gayrüke) ifadesiyse, (Senden başka ilah yoktur) demektir. Yani, ilah sadece sensin demektir. İlah yok demek, yaratıcı yoktur, Allah yoktur demek olur.

Allah yerine tanrı ve başka isimler söylemek

Soru: Allah yerine tanrı demek caiz mi? Allah kelimesinin yabancı dillerde karşılığı var mıdır?

CEVAP:

Allahü teâlânın isimleri tevkifidir. Yani, İslamiyet'te bildirilen isimleri söylemek caiz, bunlardan başkasını söylemek caiz değildir. Mesela **Allahü teâlâ**ya âlim denir. Fakat; âlim manasına gelen fakih kelimesini Allah için kullanmak caiz olmaz. Çünkü, İslamiyet, **Allahü teâlâ**ya fakih dememiştir. İlah manasına tanrı kelimesini kullanmakta mahzur yoktur. Mesela, (Hindlilerin tanrıları inektir), (Birdir Allah, ondan başka tanrı yoktur), (Bizim tanrımız Allah'tır) demek caizdir. Fakat (Bizim Allah'ımız tanrıdır) demek caiz olmaz. Bu inceliği iyi anlamak gerekir.

Allahü teâlânın isimleri sonsuzdur. Binbir ismi var diye meşhurdur. Yani, isimlerden binbir tanesini insanlara bildirmiştir. Dinimizde bunlardan 99'u bildirilmiştir. Bunlara Esma-ül hüsnâ denir.

Allah adı yerine, tanrı veya tanrı adı yerine Allah demek caiz değildir. Çünkü tanrı, ilah, mabud-put demektir. Asuriler, Türkleri, güneşe, yıldızlara tapınmaya alıştırdıkları için tanyeri ağarınca, güneşe tapınırlardı. Bu sebepten, Güneşin ismi, tanyeri ve nihayet tanrı oldu.

Allah kelimesi özel isimdir. Hiçbir dilde karşılığı olmaz. Allah kelimesinde müzekkerlik, müenneslik yoktur. İlah kelimesinin ise her dilde karşılığı, bazı dillerde de müzekker [erkek] ve müennes [dişi] şekli vardır. Mesela Arapça'da Mabud-Mabude, Türkçe'de Tanrı-Tanrıça, İngilizce God-Goddess, Fransızca Dieu-Deesse, Almanca Gott-Göttin gibi. Bu kelimelerin hiç biri Allah ismi yerine kullanılmaz. Allah manasına yalnız Allah kelimesini kullanmak gerekir. Çünkü **Allahü teâlâ**, (Benim ismim Allah'tır. Bana, Allah diye ibadet edin) buyuruyor. Kendisi ne bildirmişse onu kullanmak gerekir. İlah manasında her millet kendi dilindeki kelimeyi kullanır. Fakat Allah her dilde aynıdır.

Kur'an-ı kerimde mealen buyuruluyor ki:

(Allah ancak bir tek ilahtır.) [Nisa 171]

(Ben Allah'ım, benden başka ilah yoktur.) [Taha 14]

(Mevlanız Allah'tır.) [Âl-i İmran 150]

(De ki: "İster Allah, ister Rahman deyin, hangisini derseniz deyin, en güzel isimler O'nundur.") [İsra 110]

(En güzel isimler Allah'ındır, O'na o isimlerle dua edin, O'nun isimleri konusunda eğriliğe sapanları bırakın. Onlar yaptıklarının cezasını göreceklerdir.) [Araf 180]

İbadet dışında

Soru: Allahü teâlâ için bazı şiirlerde, Tanrı, Padişah, Çalap, Sultan, Üstad, Hudâ gibi ifadeler kullanılıyor. (Tanrı misafiri) de deniyor. Bunları kullanmak caiz mi?

CEVAP:

Bunlar Allah isminin yerine kullanılmaz, mesela Allahü ekber yerine tanrı uludur denmez, fakat bu kelimeler ilah, mabud anlamında kullanılabilir. İmam-ı Rabbani hazretleri buyuruyor ki:

Allahü teâlânın isimleri, tevkîfîdir, yani dinin sahibinin bildirmesine bağlıdır. İslamiyet'in söylediği ismi söylemeli. İslamiyet'in bildirmediği isim, ne kadar iyi, güzel olsa da söylenemez. (2/67)

Allah kelimesinin tercümesi söylenmez. **Allahü teâlâ**, (Benim ismim Allah'tır) buyuruyor. Hangi milletten olursa olsun, lisanı, dili ne olursa olsun, herkesin Allah demesi gerekir.

Âsûrîler, Güneş'e, yıldızlara tapınırlardı. Tanyeri ağarınca, Güneş'e tapınırlardı. Bu sebepten, Güneş'in ismi, tanyeri ve nihayet tanrı oldu. Tanrı kelimesi ile diğerleri ibadette

kullanılmaz, fakat ibadet dışında ilah anlamında kullanılabilir. Sırayla her birine birer örnek verelim:

1- İlah mânâsında tanrı kelimesini kullanmak caizdir. Mesela, (Hintlilerin tanrısı inektir), (Allah'tan başka tanrı yoktur), (Bizim tanrımız Allah'tır) ve (Tanrı misafiri, rızkıyla gelir) demekte mahzur yoktur.

Bir şair diyor ki:

Tanrımız tek bir ilah,

Yok bize başka penah,

İkiye tapmak günah,

La ilahe illallah.

2- Kuddusî baba der ki:

Ey rahmeti bol Padişah,

Ben işledim hadsiz günah,

Gece gündüz çekerim ah!

Boynu bükük geldim sana.

3- Yunus Emre der ki:

Hak Çalap'ım, Hak Çalap'ım,

Senden gayrı yok Çalap'ım,

Günahları affedersin,

Ey rahmeti çok Çalap'ım.

4- Süleyman Çelebi der ki:

Dertlilerin dermanısın,

Âlemlerin Sultan'ısın.

5- Mektubat-ı Rabbânî'deki bir beyit:

Ayna arkasındaki papağana benzerim,

O ezelî Üstad'ın sözlerini söylerim.

6- Hudâ kelimesi, daha çok Farsçada kullanılır.

Yunus Emre der ki:

Hudâ bize verdi sevda,

Sevmek oldu, artık gıda,

Ele geçmez bu dünyada,

Gülme gözüm bundan sonra!

Yabancı dillerdeki Dieu, Gott ve God kelimeleri de, **ilah, mabud** mânâsında kullanılabilir. Allah adı yerine kullanılamaz. (Bizim tanrımız Allah'tır) anlamında şöyle denebilir:

İlahünâ hüvallahü. (Arapça)

Hudâ mâ Allah est. (Farsça)

Notre Dieu est Allah. (Fransızca)

Our God is Allah. (İngilizce)

Unser Gott ist Allah. (Almanca)

Hancı yolcu

Soru: (Dünya han, insanlar yolcu ve Allah hancı) demek; bir de, koyunları insana, ağılı dünyaya, çobanı da Allah'a benzetmek caiz midir?

CEVAP:

Dünyayı hana, insanları yolcuya benzetmek normaldir. Koyunları insana, ağılı dünyaya benzetmek de normaldir, fakat çobanı ve hancıyı **Allahü teâlâ**ya benzetmek hoş değildir. Bir insana bile çoban dense alınır. Dinimizin bildirdiği isimleri söylemelidir. **Allahü teâlâ**nın bin bir ismi varken, benzetmelerden uzak durmalıdır. Birgivi Vasiyetnamesi şerhinde, Allah'ın isimlerinin tevkifî olduğu, yani dinin bildirdiği isimleri söylemek gerektiği bildirilmektedir.

Allah ve God

Soru: Allah yerine Tanrı veya God demekte sakınca var mıdır?

CEVAP:

Evet, caiz olmaz, çünkü Allah kelimesi özel isimdir. Hiçbir lisanda karşılığı yoktur. Aynı zamanda Allah'ın isimleri tevkîfîdir, yani dinin bildirmesine bağlıdır, dinimiz nasıl bildirmişse, aynen onu söylemek gerekir. Tercümesi söylenmez. **Allahü teâlâ**, (Benim ismim Allah'tır) buyuruyor. Lisanı ne olursa olsun, herkesin Allah demesi gerekir.

Bir kimsenin ismi Tahir olsa, ona Tahir bey demeyip, mânasını söylemek, yani Temiz bey demek yanlış olur. Bahadır, yiğit, kahraman kelimeleri aynı mânadadır. Bahadır beye, Yiğit bey veya Kahraman bey desek doğru olmaz. Bunun gibi muhabbet kelimesiyle sevgi kelimesi aynı anlamdadır. Muhabbet hanıma Sevgi hanım desek uygun olur mu? Sevgi ablaya da Muhabbet abla denmez. Murat; arzu, dilek demektir. Murat isimli birine Dilek veya Arzu desek hiç uygun olur mu? Bunun gibi münevver, aydın demektir. Münevver isimli birine Aydın denir mi?

İlah yerine başka dildeki karşılığı olan God, Gott, Dieu, Huda, Tanrı gibi kelimeleri kullanmanın mahzuru olmaz, fakat Allah yerine başka kelime kullanılamaz.

Tanrı kelimesini kullanmak

Soru: (Tanrı kelimesini Şamanistler, Güneş'e tapanlar çıkardığı için hiç kullanmamak daha iyi olur) diyorlar. İlah anlamında kullanmanın mahzuru var mıdır?

CEVAP:

İlah anlamında kullanmanın mahzuru olmadığı gibi, hiç kullanmamanın da mahzuru olmaz. Kullanmak bir ihtiyaç değildir. Tanrı yerine kullanılacak çok kelime var. Genelde bu kelimeyi, dinden uzak kimseler kullandığı için, hiç kullanmamak daha uygundur. Allah isminin yerine asla kullanılmaz, ilah anlamında ihtiyaç olursa kullanılabilir. Birkaç örnek verelim:

Allah adı yerine, tanrı demek caiz değildir. Çünkü tanrı, ilah, mabud demektir. Mesela, (Hintlilerin tanrıları inektir) denilmektedir. (Birdir Allah, Ondan başka tanrı yok) denilebilir. Başka dillerdeki Dieu, Gott ve God kelimeleri de, ilah, mabud mânâsına kullanılabilir. Allah adı yerine kullanılamaz. **Allahü teâlâ**ya ortak, **Allahü teâlâ** gibi ikinci bir tanrı var olamaz. Vacib-ül-vücud, bir olan bu ilah, bu tanrı; isminin (Allah) olduğunu kendisi bildirmiştir. (H. L. O. İman)

(Enbiya) sûresi yirmi ikinci âyetinde mealen, (Allah'tan başka bir ilah, bir tanrı daha bulunsaydı, âlemdeki nizam bozulur, karma karışık olurdu) buyuruldu. (F. Bilgiler)

Fahreddin Râzî, (İlahın, tanrının, her zaman var olması lazımdır. Madde, cisim, yer kaplayan şeyler tanrı olamaz) diyor. Komünistler, masonlar, tanrısız kâfir olup, Dehriyye kısmındandır. Komünist memleketlerde tanrısızlar [ateistler] dernekler kurmuşlardır.

Musa aleyhisselam, (**Allahü teâlâ**dan başka tanrı yoktur) dedi. (Dıyâ-ül Kulûb)

Kâfirlerin bâtıl, bozuk mabudlarını reddetmek, bu bozuk tanrılarda uluhiyet sıfatı bulunduğuna inanmamaktır. Bir şeyde uluhiyet sıfatı bulunduğuna inanmak, onu tanrı yapmak olur. Hiçbir insana tanrı dememelidir. (Hak Sözün Vesikaları)

Yunus Emre'nin de, tanrı kelimesini kullandığı bir dörtlüğü şöyledir:

Uzak durma ehillerden,

Kaçmak gerek cahillerden.

Tanrı, bîzar bahîllerden,

Bahîl dîdâr görür değil.

Farsça huda, tanrı demektir. Huda kelimesi de, tanrı anlamında kullanılmaktadır.

(Hâşâ, zulüm etmez kuluna hudası, herkesin çektiği kendi cezası) sözü, Nahl sûresinin 33. âyetinden alınmıştır. (İslam Ahlakı)

İhtiyaç olmadıkça tanrı kelimesini kullanmamalı. Zamanla yaygınlaşarak Allah anlamında kullanılabilir. Çünkü biz, (Tanrı uludur) denildiği zamanları yaşadık. O zamanlar, tanrı, Allah yerine kullanılıyordu. Hâlbuki **Allahü teâlâ**nın 99 ism-i şerifi bile, Allah isminin yerine kullanılmaz.

Allahü teâlâ için tanrı demek günah olur. Allah ismini kullanmak istemeyip, bunun yerine, tanrı demek hattâ 99 isimden birini bile kullanmak, çok büyük ve çirkin suç olur.

Allah'ın "biz" veya "o" demesi

Soru: Araf suresinin 11. âyetinde, Allah, biz yarattık diyor. Birden çok ilah mı vardır?

CEVAP:

Bu âyet-i kerimenin meali şöyledir:

(Sizi yarattık, sonra şekil verdik, sonra meleklere, "Âdem'e secde edin" dedik; İblis'ten başka hepsi secde etti, o secde edenlerden olmadı.) [Araf 11]

Buradaki ve diğer âyetlerdeki, yarattık, şekil verdik gibi ifadeler için, başka yaratıcılar da var sanmak yanlıştır. Büyüklüğünü, her şeye malik, hâkim olduğunu bildirmek için, ben yerine biz diyor. Mesela **Resulullah**a hitaben, (Biz sana Kevseri verdik) buyurdu. Verilen şey, verenin büyüklüğüne göre kıymet ve büyüklük kazanır. Verenin ve verilen şeyin kıymetinin büyüklüğünü bildirmek için, (Biz sana Kur'an-ı azimi verdik) buyuruyor. (Hicr 87)

Türkçe'de bile, bir kişi, (Biz şöyle yaparız, adamın ağzını yırtarız) diyebiliyor. Bunun çoğulla alakası yoktur.

Allah'a "nur" demek

Soru: Nur mahlûktur. Allah için nur demek küfür olur mu?

CEVAP:

Allahü teâlâ için ışık anlamında nur denmez; çünkü nuru, ışığı da O yaratmıştır, yani bunlar mahlûktur. Mahlûk, halık olamaz. Bir şeye benzeterek Allahü teâlâyı tarif etmek caiz olmaz. Nur suresindeki, (Allahü nûrus-semâvâti vel-erd) âyetinde geçen nur kelimesinin tevilini bilmeden Allah'a nur demenin yanlış olduğu, İmam-ı Gazali hazretlerinin **Mişkat-ül envar** kitabında açıklanmaktadır.

En-**Nur** esma-i hüsnadandır. Bu bilinen nur, ışık anlamında değildir. Âlemleri nurlandıran anlamındadır. Allahü teâlânın bir ismi **Nur** olduğu gibi **Peygamber** efendimizin bir ismi de Nur'dur. Bu, Allahü teâlâ için kullanılan nur gibi değildir, parlaklık, ışık anlamındadır.

Âlimlerin **nur** hakkındaki açıklamaları şöyledir:

O yerin ve göğün ışık kaynağı olan güneş, ay ve yıldızları yaratan ve yönetendir. Bütün gezegenlerdeki nuru yaratan Allahü teâlâdır. Onlara ışık olan değildir. Arşın etrafındaki nurlardan bir kıvılcım dünyaya gelse dünya yanıp kül olur. Nur, gözle görünen şeylerin görülmesini sağlayan bir keyfiyettir. Bu manada Allahü teâlâya nur denmez. Ancak mecaz olarak kullanılır. Mesela, nurlandıran [aydınlatan] kitap = doğru yola götüren kitap demektir. Allah da, gökleri ve yeri nurlandıran yani yer ve gökleri emri altında bulunduran demektir. Mesela, kültürlü bir kimseye, kavminin nuru [aydını] denir.

Arapça'da beni nurlandırdın, Türkçe'de ise beni aydınlattın denir. Yani beni bilgilendirdin demektir. Işık ile göz arasındaki ilişkiden dolayı göze de nur denir. Sonra basirete de nur denir; çünkü onunla anlayış daha güçlü olur.

Nur kelimesi ile ilgi bazı âyet mealleri şöyledir:

(Allah, göklerin ve yerin nurudur.) [aydınlatıcısıdır] [Nur 35]

(Allah'ın nur vermediği kimse nur [münevver] olmaz.) [Nur 40]

(Allah inananların dostudur, onları zulmetten [küfürden] nura [hidayete] çıkarır. [Küfrün zulmetinden imanın nuruna kavuşturur.] İnkârcıların dostları tağutlardır. Onları nurdan [imandan] zulmete [küfre] sürükler.) [Bakara 257]

(Size rabbinizden apaçık bir nur [Kur'an] geldi.) [Nisa 174]

(Size Allah'tan bir nur [peygamber] ve apaçık bir kitap [Kur'an] gelmiştir.) [Maide 15]

(Hamd, gökleri ve yeri yaratan, zulmeti [geceyi, küfrü, cehaleti] ve nuru [gündüzü, imanı, ilmi] var eden Allah'a mahsustur.) [Enam 1]

(Körle gören [kâfirle mümin, âlimle cahil] zulmetle nur [bâtıl ile hak], gölge ile sıcak [Cennetle Cehennem] bir olmaz. Dirilerle ölüler de bir olmaz. Elbette Allah, dilediğine işittirir. Sen kabirdekilere [inatçı kâfirlere] işittiremezsin, sen sadece bir uyarıcısın.) [Fâtır 19-22]

(Yer [mahşer yeri] Rabbinin nuru [adaleti] ile aydınlanır.) [Zümer 69]

(Ey inananlar, Allah'tan sakının, resulüne inanın ki, Allah size rahmetini iki kat etsin; size ışığında yürüyeceğiniz bir nur versin.) [Hadid 28]

(Allah'ın nurunu [dinini] ağızlarıyla [şiirdir, sihirdir gibi kötü söz ve iftiralarla] söndürmek isterler. Kâfirler istemese de, Allah nurunu, [dinini] tamamlayacaktır.) [Saf 8]

Görüldüğü gibi nur kelimesinin çeşitli manaları vardır. Mahlûk anlamında Allah'a nur denmez.

"Ahsen-ül-hâlıkîn" ne demek?

Soru: Kur'an-ı kerimdeki (Ahsen-ül-hâlıkîn) ifadesine istinaden, bazı kimseler, insanlar için yaratmak, yaratıcı tabirini kullanıyorlar. Böyle kullanmak uygun mudur?

CEVAP:

Kur'an-ı kerimde geçen (Ahsen-ül hâlıkîn) ne demektir? Sözlüğe bakılırsa, Yaratıcıların en güzeli demek olduğu, birçok yaratıcı bulunduğu zannedilir. Piyasadaki Kur'an tercümeleri de bundan pek farklı sayılmaz. Onun için sözlükten, Kur'an tercümesinden din öğrenilmez. Muteber tefsirlere, akaid ve fıkıh kitaplarına bakmak gerekir.

İmam-ı birgivi, Vasiyetnamesinde, (Bir kimse, rızık Allah'tandır; fakat, kulun da hareket etmesi gerekir dese, kâfir olur) diyor. Bursalı İsmail Hakkı hazretleri de, Huccet-ül-baliga'da (Hâlık, yalnız **Allahü teâlâ**dır. İnsana yaratıcı demek ilhaddır) diyor. [İlhad, dinden çıkmak demektir.]

Allahü teâlânın, hiçbir işinde, ortağı yoktur. Her varlığın yaratıcısı yalnız Odur. Yaratmak, yoktan var etmektir. Maddeyi, elemanı yok iken var etmek ve var ettikten sonra, başka bir varlığa çevirmek de yaratmaktır. Mesela, insanı, nutfeden, cinleri ateşten yarattığını bildiren âyet-i kerimeler böyle olduğunu bildirmektedir. (Rahman 15, Müminun 12-14)

Hâlık kelimesinin birkaç manası vardır. Esma-i hüsnadan olan Hâlık, yoktan yaratan anlamına gelir. Bu kelimenin şekil veren anlamı da vardır. Bu bakımdan insanlar için yaratıcı tabiri kullanılmaz. Beydavi tefsirinin Şeyhzade haşiyesinde buyuruluyor ki:

Ahsen-ül-hâlıkîn, takdir edenlerin [tasvir edenlerin, şekil verenlerin, suret verenlerin, düzene koyanların yeni tabirle dizayn edenlerin] en güzeli, en iyisi demektir. Çünkü halketmenin hakiki manası, ihtira, inşa ve ibdadır. Bu kelime yani hâlık, bu âyet-i kerimede takdir eden manasında kullanılmıştır. Çünkü ihtira manasındaki halketmek, **Allahü teâlâ**dan başkası için düşünülmez ki, Allah onların en güzeli densin. (C.4/68)

Hâlık-ul-hâlıkîn = Hâlıkların hâlıkı, şekil verenlerin şekil vereni anlamında kullanılsa da uygun olmaz. Çünkü Allah'ın isimleri tevkifidir, yani dinin bildirdiği isimler söylenir. Herkes bir tabir uyduramaz. İnsanlar için yaratıcı tabiri kullanılmaz. Allah'tan başka yaratıcı yoktur.

İnsanlara, yarattı yaratıcı demek asla caiz değildir. Allah'tan başkasına, her ne maksatla olursa olsun, yaratıcı demek küfürdür. Yaratıcı, yalnız **Allahü teâlâ**dır. Nitekim Kur'an-ı kerimde mealen buyuruluyor ki:

(Gökleri ve yeri yoktan yaratan Odur. Her şeyi O yaratmıştır.) [Enam 101]

(Gökleri ve yeri yaratan Allah'ın, benzerlerini de yaratmaya kadir olduğunu düşünmezler mi?) [İsra 99]

(Her şeyin yaratıcısı olan Rabbiniz Allah'tır. Ondan başka ilah yoktur. Nasıl aldatılıp döndürülürsünüz?) [Mümin 62]

Cenab-ı Hak, tek yaratıcı kendisi olduğunu ve başka yaratıcı, başka ortak bulunmadığını bildirirken, yaratıcının çok olduğu nasıl söylenebilir?

O, rablerin Rabbidir

Soru: Mektubat-ı Rabbanide, (Ellerimizi rablerin rabbi olan yüce Allah'a açtık) deniyor. Rabler diye çoğul kullanmak uygun mu?

CEVAP:

Bazı kelimelerin birkaç manası olur. Rab kelimesi de böyledir. Rab = Besleyen, yetiştiren, terbiye eden demektir. O zaman yukarıdaki ifade, (Ellerimizi terbiye edenlerin terbiye edeni olan yüce Allah'a açtık) anlamına gelir.

Soru: İmam-ı Rabbani'nin 260, 287 ve 294. mektuplarında, Allah için, (O, rablerin Rabbidir) ifadesi geçiyor. Rablerin rabbi denince sanki başka rabler olduğu da anlaşılıyor. Buradaki "rab" ne demektir?

CEVAP:

Rab, ilah manasından başka, sahip, malik, hükümdar, efendi manasına geldiği gibi, besleyen, yetiştiren, terbiye eden anlamına da gelir. Yusuf aleyhisselam zindandan çıkan bir arkadaşına, rabbinin yani hükümdarın yanına gidince benim suçsuz olduğumu ona söyle dediği Kur'an-ı kerimde bildiriliyor. O âyet-i kerimenin meali şöyledir:

(Rabbinin [hükümdarın, efendinin] yanında beni an [ki beni zindandan çıkarsın]!) [Yusuf 42]

Demek ki "rab" kelimesi sadece ilah anlamında değildir. Rablerin Rabbi demek de, hükümdarların hükümdarı, terbiye edenlerin terbiye edeni gibi manalara gelir. Bunun için

terbiye eden, yetiştiren, ders veren erkeğe mürebbi, kadına da mürebbiye denir. Burada rab kelimesi ilah anlamında değildir.

Allah intikam alır

Soru: (Allah intikam alır) demek caiz midir?

CEVAP:

Allahü teâlânın intikam alması, suçluların cezalandırılması demektir. **Allahü teâlâ**nın intikam alacağını söylemek caiz ve gerekir. Herkesin ettiği kötülüklerin yanına kalmayacağını bildirmek gerekir.

Allahü teâlânın 99 "Esma-i hüsna"sından biri de Müntekimdir. İntikam alıcı demektir. **Allahü teâlâ** intikam sahibidir. (A.İmran 4, Maide 95, İbrahim 47, Zümer 37)

Allahü teâlâ, intikam alacağız veya alırız buyuruyor. (Secde 22, Zuhruf 41, Duhan 16) ve intikam aldık da buyuruyor. (Araf 136, Hicr 79, Zuhruf 25, 55)

Kur'an-ı kerimde ve din kitaplarında geçen (**Allahü teâlâ**nın intikam alması), suçluyu cezalandırması demektir. Mazlumların hakkını zalimlerden alacaktır. İnsanları Cehenneme sürükleyen hainlerden intikam alacak, cezalandıracaktır. Dilediklerinden kendi hakkını da alacaktır.

Hadis-i şeriflerde buyuruluyor ki:

(**Allahü teâlâ**nın halk arasında evliyası, açlık ve susuzluk ehlidir. **Allahü teâlâ** onlara eza edenden intikamını alır ve ona Cenneti haram eder.) [İbni Neccar]

(Allah'tan korkun. Bir mümin, bir mümine zulmederse, kıyamette **Allahü teâlâ** mutlaka mazlumun intikamını zalimden alır.) [A.b.Hamid]

(Ana-babaya asi olan ve zalimle beraber gezen mücrimdir [suçludur]. **Allahü teâlâ** buyurur ki, mücrimlerden mutlaka intikam alırız.) [Taberani]

(**Allahü teâlâ** buyurur ki: İzzetim ve celalim hakkı için zalimden intikam aldığım gibi, gücü yettiği halde, mazluma yardım etmeyenden de intikam alırım.) [Hâkim]

Onun için hiçbir günahı küçük görmemeli; çünkü **Allahü teâlâ**, intikam alıcıdır. İstediğini yapmakta hiç kimseden çekinmez. Gazabını günahlar içinde gizlemiştir. Küçük sanılan bir günah, intikamına, gazabına sebep olabilir. Yüz bin yıl ibadet eden bir kulunu, bir günah için, sonsuz olarak reddedebilir ve hiçbir şeyden çekinmez. Bunu Kur'an-ı kerim bildiriyor ve iki yüz bin yıl itaat eden şeytanın, kibirlenip secde etmediği için, ebedi melun olduğunu haber veriyor. Hazret-i Âdem'in oğlunu, bir adam öldürdüğü için, ebedi tard eyledi.

Hazret-i Musa zamanında, Belam bin Baura isimli bir zat, ism-i a'zamı biliyordu. Her duası kabul olurdu. İlmi o derecede idi ki, sözlerini yazmak için, ikibin kişi yanında bulunurdu. Bu Belam, **Allahü teâlâ**nın bir haramına, meylettiği için, imansız gitti. (Onun gibiler köpek gibidir) diye dillerde kaldı.

Karun, Hazret-i Musa'nın akrabası idi. Hazret-i Musa buna dua etti, kimya ilmi öğretti. O kadar zengin olmuştu ki, yalnız hazinelerinin anahtarlarını kırk katır taşırdı. Zekât vermediği için, bütün malı ile birlikte, yer altına sokuldu.

Allahü teâlâ bunlar gibi daha nice kimselerden, bir günah sebebi ile, böyle intikam almıştır. O halde, her mümin günah işlemekten çok korkmalıdır. Ufak bir günah işlediğinde tevbe, istigfar etmelidir.

Yağmurların yağması, yıldırımların zarar vermesi, depremler, her ne kadar tabiat kanunu denilen olaylar içinde cereyan ediyorsa da, bunların asıl yaratıcısı **Allahü teâlâ**dır; çünkü imanın altı şartından biri de hayır ve şerrin Allah'tan geldiğine inanmaktır. Şair ne demiş:

Cümle eşya Hâlıkındır, kul eliyle işlenir,

Emr-i Bari olmayınca, sanma bir çöp deprenir!

Trafik kazası olsa, biri birini öldürse, bunları yaratan yine **Allahü teâlâ**dır. O kişinin veya o kişilerin ölümüne o şeyleri sebep kılmıştır. Yine şair diyor ki:

Hak intikamını yine kul eli ile alır,

Ledün ilmini bilmeyen, bunu kul yaptı sanır.

"Mekr-i ilâhi" ne demektir

Soru: Al-i İmran ve Enfal suresinde, (ve mekeru ve mekerallah, vallahü hayrül makirin) = (Allah mekr [hile] yapanların hayırlısıdır) buyuruluyor. Allah'ın hile yapması ne demektir?

CEVAP:

Mekr, hile yapmak, tuzak kurmak suretiyle zarar vermek demektir.

Mekr-i ilahi, **Allahü teâlâ**nın mekr [hile] yapanların mekrini kendilerine çevirmesi, kötülüklerini, kurdukları tuzaklarını bozması, mekrlerine karşılık onları cezalandırması gibi anlamlara gelir. Cenab-ı hak, insanların yaptığı mekrden [hileden] münezzehtir, her istediğini yapmaya kadirdir, hâşâ hileye muhtaç değildir. Mekr-i ilahi, mekr yapanların mekrini bozmak suretiyle onlara mekrin kötülüğünü bildirmek ve bazılarının tevbelerine sebep olmak yönünden iyidir.

Mekr-i ilahi için birkaç örnek:

1- **Allahü teâlâ**, Müslümanları, müşriklerin gözlerine az gösterdi. Onları Bedir'e getirdi Onlar da, Müslümanlara hücum ettiler. Ama hezimete uğrayıp, öldürüldüler. Bu bir mekr-i ilahi idi.

2- Yahudiler, Hazret-i İsa'yı öldürmek için hile yaptılar. **Allahü teâlâ** da Hazret-i İsa'yı kurtarıp Yahudileri de felaketlere maruz bıraktı. Kralları Yahuda, Hazret-i İsa'yı öldürmek için evine bir münafık gönderdi. Hazret-i Cebrail ise daha önce gelip Hazret-i İsa'yı semaya kaldırdı. Münafık, Hazret-i İsa'yı bulamayınca dışarı çıktı. Cenab-ı hak o münafığı, Hazret-i İsa gibi gösterdi. Onlar da Hazret-i İsa sanıp o münafığı çarmıha gerip öldürdüler. Münafığı böylece cezalandırması da bir mekr-i ilahidir.

3- Müşrikler, fesat ocağı olan Dar-ün nedve'de toplanarak, her gün yayılan İslamiyet'i durdurmak için çareler arıyorlardı. Kimi, **Peygamber** efendimizi ölünceye kadar bir zindanda hapsetmek, kimi bir deveye bindirilip Mekke'deki yurdundan çıkarıp sürgün için planlar düşünüyorlardı. Ebu Cehil ise, her kabileden seçilecek gençler tarafından kılıçlarla bir anda öldürülmesini teklif etmişti. Böylece kim öldürdüye gideceği, belli birine düşmanlık beslenemeyeceği fikri beğenilmişti. O gece bu plan uygulanacaktı. Ama Cebrail aleyhisselam, durumu **Resulullah**a haber vermişti. O da yatağına Allah'ın aslanı Hazret-i Ali'yi yatırarak şerefli evinden ayrılıp, en güvendiği arkadaşı Hazret-i Ebu Bekir ile birlikte hicret etmişti. Bunları takip eden kişinin atının ayaklarının kumlara batması ve mağaranın kapısına örümceğin ağ yapması gibi mucizeler görülmüştü. Bir âyet meali şöyledir:

(Habibim, hani kâfirler seni bağlayıp hapsetmek, öldürmek veya sürgün etmek için sana mekr ederken [tuzak kurarken] Allah da onlara mekr etti. [tuzaklarını boşa çıkardı.]) [Enfal30]

4- Mekrin, azap anlamı da vardır. Bir âyet meali şöyledir:

(Hüsrana uğrayanlardan başkası mekr-i ilahiden [azab-ı ilahiden] emin olamaz.) [Araf 99]

5- Haram işlemeye sebep olan harika işlere de mekr veya istidraç denir. Mesela Firavun'un ömründe hiç başı ağrımamıştır. Dişlerinin arasına et ve yemek artıkları girip rahatsız olmaması için dişleri çok sık idi. Atı ile yokuştan inerken atının ön ayakları uzardı. Kendinde böyle haller görünce, ben tanrıyım demişti. 19 cu bir kâfir de buna benzer haller olduğu için, o da ben peygamberim demişti.

6- Mekrin istidraç manası da vardır. Yani **Allahü teâlâ**, bir kimseye bir müddete kadar hakkında hayırlı olmayan nimetler verir. Bunlar nimet gibi görünen musibetlerdir. Bir âyet meali şöyledir:

(Kâfirler, kendilerine çok mal ve evlat vermekle, iyilik ettiğimizi mi sanıyorlar? Hayır; işin farkında değiller. Bunların nimet değil, musibet olduğunu anlayamıyorlar.) [Müminun 55-56]

Demek ki, kâfirlere verilen dünyalıklar, hep felakettir. Şeker hastasına verilen tatlılar, helvalar gibidir. Onu bir an önce helake sürükler.

Mahlûkatın tesbihi

Soru: Canlı cansız her mahlûk Allah'ı tesbih edermiş, doğru mu?

CEVAP:

Evet. Hayvanlar dahil olmak üzere, yerde ve gökte bulunan canlı-cansız bütün mahlûkatın **Allahü teâlâ**yı tesbih ve zikrettiğini âlimler bildirmektedir. Kur'an-ı kerimde mealen buyuruluyor ki:

(Yedi kat gök ve yer ve bunların içindekiler, Allah'ı tesbih eder. Hiçbir varlık yok ki, Onu hamd ile tesbih etmesin. Fakat onların tesbihini anlayamazsınız!) [İsra 44]

(Gökte olanlar, yerdekiler, kanatlarını çırparak uçan kuşlar, gerçekten Allah'ı hep tesbih ediyorlar.) [Nur 41]

(Göklerde ve yerde ne varsa, hepsi **Allahü teâlâ**yı tesbih etmektedir.) [Hadid 1]

"Allah unuttu" ne demektir?

Soru: Tevbe suresinin 67. âyet-i kerimesinde, münafıklar için, (Nesüllahe fe-nesiyehüm) yani (Allah'ı unuttular, Allah da, onları unuttu) buyuruluyor. Böyle tercüme etmek uygun mu, Allah hiç unutur mu?

CEVAP:

Tercüme ile meal farklıdır. Bugün piyasada, meal ismiyle satılan kitaplar, meal değil, birer tercümedir. Bu kitaplarda, âyet-i kerimeler kelime kelime tercüme ediliyor. Bu ise, hiç uygun değildir. Bir kelimenin, her ilimde farklı mânâsı vardır. Bunun için hadis-i şerifleri ve tefsir âlimlerinin açıklamalarını dikkate almadan, âyet-i kerimeleri başka lisana doğru tercüme etmek mümkün değildir.

Meal, tefsir âlimlerinin bildirdikleri mânâ demektir. Tercümeyle hiç ilgisi yoktur. Bu âyet-i kerimeyi kelime kelime tercüme edince, (Allah onları unuttu) denir, nesiyehüm, (Onları unuttu) demektir. Hâlbuki buradaki unutmanın, bildiğimiz unutmakla hiç ilgisi yoktur. Bu, **Allahü teâlâ**yı unutanlara, unutulmuş muamelesi yapılacak demektir. Münafıkların Allah'ı unutmaları, Allah'ın emrine uymamaları, itaat etmemeleri demektir. Allah'ın da onları unutması, onları hidayetten mahrum etmesidir. (Unutursan unutulursun) sözünde de, böyle gizli mana vardır. Mesela dünyada **Resulullah**'a hiç salevat getirmezsen, onu hiç hatırlamazsan, bildirdiklerini yapmazsan ahirette, sen de hatırlanmaz duruma düşersin demektir.

İmam-ı Kurtubi hazretleri buyuruyor ki:

Burada unutmak, terk etmek anlamındadır. Yani onlar, Allah'ın kendilerine verdiği emirleri terk ettiler, **Allahü teâlâ**nın emirlerini adeta unutulmuş hale gelinceye kadar terk edip durdular. Allah da şüpheleri içerisinde kendilerini terk edip bıraktı, onları sevab ve mükâfatından, unutulmuşlar seviyesine düşürdü. Katade der ki: Onları unuttu demek, hayırdan onları mahrum bıraktı anlamındadır. Kötülükten ise onları unutmadı. Yani kötülük işlemeye devam ettiler. (Cami-ul-ahkâm)

Allah'ın "salât" etmesi ne demektir?

Soru: Kur'an'da, Allah'ın **Peygamber** efendimize dua ettiği yazılıymış. Allah'ın dua etmesi ne demektir?

CEVAP:

O âyet-i kerimenin meali şöyledir:

(Allah ve melekleri, Resule salât ediyor. Ey iman edenler, siz de salât edin!) [Ahzab 56]

Burada salât, dua demektir. Bu, kelime kelime Türkçe olarak söylenirse şöyle olur:

(Allah ve melekleri, Resule dua ediyor. Ey iman edenler, siz de dua edin!)

Tefsirlerde, (Allah'ın salât etmesi, rahmet etmek, meleklerinki dua etmek, müminlerinkiyse O'nun şefaatini talep etmektir) deniyor. Âyet-i kerimenin mealini yazarken,

(Allah, Resulüne rahmet ediyor) diye yazılırsa, orijinali değiştirilmiş olur. Ancak burada (Allah'ın salât etmesi, rahmet etmesidir) diye açıklanabilir.

Kur'an-ı kerimde geçtiği gibi hadis-i şeriflerde de, (Allah salât eder) ifadesi geçmektedir. Bir hadis-i şerif:

(Bana bir salât getirene, Allah ve melekleri yetmiş kere salât getirir.) [İ. Ahmed]

Bunu yine Türkçe olarak kelime kelime söylersek, şöyle olur:

(Bana bir dua edene, Allah ve melekleri yetmiş kere dua eder.)

(Allah'ın dua etmesi ne demektir?) diye sorulursa, o zaman "rahmet etmesidir" diye açıklanır. Salât yerine rahmet yazılırsa âyet ve hadis değişmiş olur. Nitekim Herkese Lazım Olan İman kitabında da, (**Allahü teâlâ**, melekler ve her canlı, insanlara iyilik öğretene dua ederler) hadis-i şerifi bildiriliyor. Burada da, Allah'ın dua etmesi, rahmet etmesi demektir. Bu hadis-i şerifteki salât kelimesi Türkçe yazılmayıp da Arapça olarak salât diye yazılsa, Arapça bilmeyenler elbette anlamaz. Onun için Türkçe yazılıyor. Allah'ın salât etmesi, dua etmesi deyim hâlini almıştır. Deyimleri değiştirmek yanlış olur.

Mesela dualarda (Yâ Rabbî beni affet!) demek emir değildir, yalvarmadır. Ama Allah'ın (Namaz kıl, oruç tut!) demesi emirdir. Kelime, söyleyenin durumuna göre değişir. Allah'ın dua etmesiyle, meleklerin veya insanların dua etmesi aynı olmaz. Bu incelik bilinmeyince veya art niyet varsa, hata bulmak maksadıyla okunursa, **Ehl-i sünnet** âlimlerinin, bu meseleyi kitaplarında yanlış yazdıkları zannedilir.

Allah mekândan münezzehtir

Soru: Hristiyanlar da Vehhabiler gibi tanrı gökte diyorlar. Bu inanç İncillerde var mıdır?

CEVAP:

Hazret-i İsa'nın, göğe çıkıp, Allah'ın sağına oturduğu ve **Allahü teâlâ**nın gökte olduğu inancı Hristiyanlığa sonradan sokulmuştur. Hristiyan İngilizler tarafından kurulan Vehhabi inanışına göre de tanrı gökte, Hazret-i **Muhammed** de sağ tarafında oturmaktadır. Kitabül-Arş isimli Vehhabi kitabında, "Allah Arş'ın üzerinde oturur, yanında **Resulullah**a da yer bırakır" deniyor. Hristiyanlıkla Vehhabiliğin bu konuda da birbirine benzemesi tesadüf değildir. **Ehl-i sünnet** âlimlerinin hepsi "Allah mekândan münezzeh" buyuruyor.

İmam-ı Rabbani hazretleri buyuruyor ki:

Allahü teâlâ, zamanlı, mekânlı, cihetli değildir. Bir yerde, bir tarafta değildir. Zamanları, yerleri, yönleri O yaratmıştır. Cahiller, Onu Arş'ın üstünde veya yukarıda gökte sanır. Arşı da, yukarısını da, aşağısını da O yaratmıştır. Sonradan yaratılan bir şey, kadim [ezeli] olana yer olamaz. Allah, madde, cisim ve hâl değildir. Benzeri, ortağı, zıddı yoktur. Bildiğimiz, düşünebileceğimiz şeyler gibi değildir. Nasıl olduğu anlaşılamaz, düşünülemez. Hatıra gelen her şey yanlıştır. O kâinatın ne içinde, ne de dışındadır. İçinde, dışında olmak, var olan iki şey arasında düşünülür. Halbuki kâinat, hayal mertebesinde yaratılmıştır. Hayal mertebesindeki âlemin devamlı var görünmesi, Allah'ın kudreti ile oluyor. (2/67)

Bir filmdeki cansız resimler, aynen canlı gibi hareket etmektedir. Bir kimse hayal kursa, hayalinde çeşitli işler yapsa, (Bu kimse, hayalinin içindedir, dışındadır) denemez. Çünkü hayal gerçek değildir. Rüya da hayale benzer. Rüya gören kimse, rüyasının ne sağındadır, ne solundadır. Rüyasında gözsüz görür, kulaksız işitir, dilsiz konuşur, yer, içer, hatta rüyasında rüya bile görür. **Allahü teâlâ**nın kudreti ile hep devam etse, insan rüyayı gerçek bilir, rüyadan başka hayat yok zanneder. Bu dünya hayatı da bir rüyadan ibarettir. Demek ki; kâinat hayal mertebesinde yaratıldığı için bize var gibi görünmektedir. Ezeli ve ebedi var olan yalnız **Allahü teâlâ**dır. O halde, Allah, hayal olan bu kâinatın içinde, dışında denemez. (Mektubat-ı Rabbani, Sefer-i Ahiret Risalesi)

Ehl-i sünnet âlimleri buyuruyor ki:

Allah, yukarıda, aşağıda, yanda değildir. Her varlık, Arş'ın altındadır. Arş ise, Onun kudreti, kuvveti altındadır. O, Arş'ın üstündedir. Fakat bu, Arş Onu taşıyor demek değildir. Arş, Onun lütfu ve kudreti ile vardır. O, ezelde, sonsuz öncelerde nasıl ise, şimdi hep öyledir. Arş'ı yaratmadan önce nasıl idi ise, ebedi sonsuz geleceklerde de, hep öyledir. Onda değişiklik olmaz.

İmam-ı Gazali hazretleri buyuruyor ki:

Allahü teâlâ, mekândan münezzehtir. Ehl-i bâtıl, istiva, vech, yed gibi kelimeleri tevil etmedikleri için sapıtmışlardır. Allah'ın, Arşı istiva etmesi, Arşı hükmü altına alması demektir. (Hükümdar, Irak'ı kansız olarak istiva etti" demek, (Irak'ı kansız olarak ele geçirdi) demektir. Bu sapıklıklarına da (Selefin yolu) diyerek selef-i salihine, [Eshaba ve Tabiine] iftira ediyorlar. Yedullahtaki yed kelimesini el gibi düşünmemeli. Mesela, (Falanca şehir, filanca valinin elinde) denilince, o şehrin valinin elinin içinde değil, onun idaresi altında olduğu anlaşılır. İstiva, vech gibi kelimeler böyle tevil edilir. (İlcam-ül-avam)

Seyyid Abdülhakim Arvasi hazretleri de buyuruyor ki:

Allahü teâlâ, zamanlı ve mekânlı olmadığı için, hazır ve nazırdır sözü mecazdır. Yani zamansız ve mekânsız [hiçbir yerde olmayarak] hazırdır [bulunur] ve nazırdır [görür] demektir. **Allahü teâlâ**nın bütün sıfatları zamansız ve mekânsız olduğu gibi, hazır ve nazır olması da, zaman ile ve mekân ile değildir.

Allahü teâlâ, mekândan münezzehtir. Düşünülen her şey O değildir. Hiçbir şeye benzemez. İnsanların kolay anlaması için mecazi teşbihlerde bulunarak hadis-i kudsilerde buyuruyor ki:

(Ey Âdemoğlu, bana gelmek için ayağa kalkarsan, ben de sana doğru yürürüm. Bana doğru yürürsen, ben de sana doğru koşarım.) [İ. Ahmed]

(Sevdiğim kulumun gören gözü, işiten kulağı, tutan eli, yürüyen ayağı, konuşan dili olurum. İstediğini veririm.) [Beyheki]

(Bana bir karış yaklaşana, ben bir arşın yaklaşırım. Bir arşın yaklaşana, bir kulaç yaklaşırım. Yürüyerek gelene, koşarak yaklaşırım.) [Buhari]

Demek ki, **Allahü teâlâ**, affetmek ve bol sevap vermek için, bir vesile arıyor. Bir kere inanarak kelime-i şehadet söyleyene, bunu muhafaza edip Müslüman olarak ölene sonsuz olarak Cennetini veriyor. Kelime-i şehadet söyleyen kimse, haramlardan kaçmaz ve

ibadetleri yapmazsa, imanlı ölmesi çok zordur. İmansız ölen de ebedi olarak Cehennemliktir. İmanlı ölen de, günahlarının cezasını çektikten sonra Cennete girer. Yahut affa uğrayarak Cennete girer. İmanlı ölmek için de, **Allahü teâlâ**nın emir ve yasaklarına riayet etmek gerekir.

Mümin, orta yolda olmalıdır. Yani **Allahü teâlâ**nın rahmetinden ümidini kesmemeli, azabından da emin olmamalıdır!

"Allah her yerde" demek

Soru: Allah mekândan münezzeh olduğuna göre, (O her yerdedir) demek caiz olur mu?

CEVAP:

Her yerde demek de, mekân tayin etmek olur. Bütün mekânları yani her yeri yaratan, **Allahü teâlâ**dır. Yaratılan, yaratana mekân olamaz. Bunun için, her yerde değil, (Mekândan münezzehtir) demelidir. Seyyid Abdülhakim-i Arvasi hazretleri buyuruyor ki:

(Allah her yerde hazır ve nazırdır) denirse, bunu mecaz olarak anlamak gerekir. Yani zamansız ve mekânsız, hiçbir yerde olmayarak hazır ve nazır demektir. Böyle olmazsa, **Allahü teâlâ**yı zamanlı ve mekânlı bilmek olur ki, bu da caiz olmaz.

Görüldüğü gibi, (Her yerde hazır ve nazır) sözünü bile mecaz olarak anlamak gerekiyor. (Allah her yerdedir) demekse, caiz olmaz.

Soru: Allah mekândan münezzeh olduğu için, (Allah her yerdedir) demek küfür olurken, niye (Allah her yerde hazır ve nazırdır) denince küfür olmuyor?

CEVAP:

(Her yerde) demekle, mekân tayin edilmiş oluyor. (Allah her yerde hazır ve nazırdır) demek farklıdır. İkisi bir kullanılınca, (Zamansız ve mekânsız, hiçbir yerde olmayarak hazır ve nazır) demektir. Hazır ve nazır demek, (Her yerde her şeyi bilir, görür) demektir. Hâşâ (Mekânı oralardır) demek değildir. (Eşedd-ül-cihad)

Ama (Allah her yerdedir) denince, açıkça mekân bildirilmiş oluyor. Burada artık mecaza yer kalmıyor.

Soru: (Allah, her yerde olduğu hâlde, neden kıbleye dönüyoruz?) sualine, etkili ve yetkili biri, sadece (Her şeyin hikmetini bilemeyiz) diye cevap vermiş. Sorulan sualin yanlışlığına niye dikkati çekmemiş? Hâşâ Allah, her yerde denir mi?

CEVAP:

"Her yerde" demekle mekân tâyin etmek olur. Allah, mekândan münezzehtir. Ne gökte, ne Arş'tadır. Selefî **Musab** gibi, (Allah, bu âlemin dışındadır) demek de yanlıştır. Öyle demekle de, bir mekân söylenmiş olur. Mekânı olmak bir şeye muhtaç olmak demektir. O Samed'dir yani hiçbir şeye muhtaç olmadığı gibi, her şey Ona muhtaçtır. İmam-ı Rabbânî hazretleri, ikinci cildin 67. mektubunda, (**Allahü teâlâ**, bu âlemin içinde de, dışında da değildir) buyuruyor. Âlemin içinde veya dışında olmak, bir yerlere muhtaç olmak demektir. **Allahü teâlâ**, hiçbir şeye muhtaç değildir. Hayâl edilen her şey mahlûktur ve O değildir. İki âyet-i kerime meali:

(Onun benzeri hiçbir şey yoktur, O hiçbir şeye benzemez.) [Şura 11]

(Allah, onların söyledikleri şeylerden münezzehtir.) [İsra 43]

Etkili ve yetkili kişiye sorulan sualin cevabı ise şöyledir:

Arşullah, Kâbetullah, Beytullah ifadeleri, Arş'a, Kâbe'ye, o Beyt'e verilen değerden dolayıdır. **Allahü teâlâ**nın yanında kıymeti olduğu için öyle denmiştir. **Allahü teâlâ**nın, Kâbe istikametinde kendisine secde edilmesini emretmesi, Kâbe'nin değerinin büyüklüğünü göstermektedir.

Müşebbihe veya mücessime

Soru: Müşebbihe nasıl bir fırkadır?

CEVAP:

Allahü teâlâyı bir cisim olarak kabul eden ve Ona insanlardaki gibi uzuvlar isnat eden, Kur'andaki müteşabih âyetlere yanlış mana verip, Allah'ın el, yüz gibi organlarının olduğunu iddia eden sapık fırkadır.

Allahü teâlâyı başka varlıklara benzeten teşbih ve tecsim fikrini ilk defa ortaya atan yahudi Abdullah ibni Sebe ile, hicri birinci asrın sonunda ve ikinci asrın başlarında yaşayan Hişam bin Salim-el-Cevaliki ve Hişam bin el-Hakem gibi kimselerdir.

Bu fikirleri hicri ikinci asır boyunca savunan sapıklar oldu. Bu kimselere cevap veren imam-ı Malik hazretleri, bir defasında teşbih fikrini savunanlara; "Sizi bid'atlerden ve bid'atçilerden sakındırırım" buyurdu. "Bid'atçiler kimlerdir?" denilince, cevaben; "Bid'atçiler o kimselerdir ki, **Allahü teâlâ**nın isimleri, sıfatları, kelamı, ilmi ve kudreti konusunda söz ederler. Sahabenin ve iyilikte onlara tâbi olanların sustuğu konularda sükut etmezler" buyurdu.

İmam-ı Zühri, İmam-ı Sevri gibi **Ehl-i sünnet** âlimleri de, teşbih ve tecsim fikrini savunanlara cevap vermişler, Müslümanları onlara aldanmaktan sakındırmışlardır. Bu akım, üçüncü hicri asır boyunca devam etti. İmam-ı Ahmed bin Hanbel ile Yahya bin Main, İshak bin Raheveyh gibi **Ehl-i sünnet** âlimleri mücessime ve müşebbiheye ait fikirleri reddedip mücadele yaptılar.

Bugün, kendilerine selefiyim diyenlerin aynı yolu tuttuğunu görüyoruz. İmam-ı Gazali hazretleri buyurdu ki:

Cehalet ve dalalet fırkaları, **Allahü teâlâ**nın zâtı ve sıfatı hakkında, Cenab-ı Hakkın münezzeh olduğu şeyleri Ona isnat ediyorlar. Bu dalaletlerine de "Selefin yolu" diyerek selefi salihine, [yani **Eshab-ı kiram**a ve Tabiin-izama] iftira ediyorlar. Selefin itikadını sana beyan edeyim. Yedullahtaki yed kelimesini el gibi düşünmemelidir. Mesela "Falanca şehir, falanca valinin elinde" denilince, o şehrin valinin elinin içinde değil, onun idaresi altında olduğu anlaşılır. Bu bakımdan yedullah ifadesini Allah'ın kudreti olarak anlamalıdır. (İlcam-ül-avam)

Yine, İmam-ı Gazali hazretlerinin bildirdiği gibi, diğer ifadeleri de böyle açıklamak gerekir. Mesela (**Zıllullah**) ifadesine de "Allah'ın gölgesi" demek doğru değildir. Bu husustaki hadis-i şerifi açıklarken, (Kendisinden başka himaye edenin bulunmadığı bir günde **Allahü teâlâ**, yedi sınıf insanı kendi himayesine alır) demelidir. Yoksa "Kendi gölgesinde

gölgelendirir" dememelidir. Çünkü bu ifadeden, Cenab-ı Hakkın cisim olduğu gibi bir mana çıkaranlar olabilir. Nasıl "**Beytullah**" yani "Allah'ın evi" kelimesini, hâşâ Allah'ın barındığı bir ev olarak anlamıyorsak, hadis-i şeriflerde geçen "**Yedullah**", "**Zıllullah**" kelimelerini de zahir manaları gibi anlamayıp, **tevil** etmemiz gerekir. Bir bid'at ve dalalet olan selefiye sapıklığını önlemek için, İslam âlimleri müteşabih âyet ve hadisleri tevil etmişlerdir. Ancak bu tevil işinde haddi aşıp İslam âlimlerinin bildirdiklerine uymayan mana verenler de sapıtmışlardır. İslam âlimlerinin bildirdiklerine uymayan bütün kitaplar, muteber değildir.

Abdülaziz bin Baz ismindeki vehhabi bir yazar (Akidet-üs-sahiha) kitabında, **Ehl-i sünnet** itikadındaki müslümanlara müşrik yani kâfir damgasını vuruyor, her müslümanın "Necdi" yani vehhabi olmasını istiyor.

İstiva, Yed, Vech gibi müteşabih kelimelere, **oturmak**, **el**, **yüz** gibi manalar vererek -hâşâ- **Allahü teâlâ**yı cisim olarak bildiriyor. Müşebbihe fırkası gibi inanıyor. (Üstadımız İbni Teymiye de böyle söyledi) diyerek onun da Müşebbiheden olduğunu gizlemiyor.

Kitapta imam-ı Malik hazretlerinin hocasının (İstivanın keyfiyeti bilinemez) dediğini yazıyor. Doğrusu da budur. Fakat Necdi hemen birkaç satır sonra, (Allah göklerin üstünde bulunan Arş üzerinde oturuyor) diyor. Keyfiyeti bilinmeyen şey üzerinde nasıl böyle kesin konuşulur. Selef-i salihin denilen önceki âlimler, İstiva, Yed gibi kelimeleri tevile lüzum görmezlerdi. Çünkü bu kelimelerin mahiyeti bilinirdi. Mesela (İstanbul, valinin elindedir) denilince, bunun açıklanması istenmez, herkes buradaki el kelimesinin hakiki el ile ilgisi olmadığını bilirdi. (**Allah Arşı istiva etti**) denince de, Allah'ın Arşa hükümran olduğunu anlarlardı. Fakat Müşebbihe denilen bozuk fırka, (Allah'ın bizim gibi eli var. Allah Arşın üstünde oturur) gibi manalar verince sonraki âlimler bu kelimeleri açıklamak zorunda kalmışlardır. Kur'an-ı kerimde böyle tevil edilmesi gereken çok âyet-i kerime vardır. Hakiki manası ile alınırsa acayip manalar ortaya çıkar. Mesela Kur'an-ı kerimde (**Köye sor**) buyuruluyor. Köyden maksat, köydeki insanlardır. Yine Kur'an-ı kerimde kâfirlerin sağır, dilsiz ve kör olduğu bildiriliyor. (Bakara 18)

Kâfirler sağır, dilsiz ve kör değildir. Bunlara, hakikati duymadıkları için sağır, hakkı söylemedikleri için dilsiz, doğru yolu, gerçekleri göremedikleri için kör denilmiştir. Bilen için bunları izaha lüzum yoktur. Eskiden de **istiva, yed, vech** gibi kelimeler tevil edilmeden bilinirdi. Müşebbihe fırkası ve sonra necdiler, bu kelimeleri hakiki manası ile alınca, hâşâ Allah'a mekan ittihaz etmiş oldular. Onu cisim zannettiler. **Necdi Abdülaziz Baz** da, (Allah gökte Arşın üstünde oturuyor) diyerek küfre giriyor. (S.8-10)

Arşullah / Allah'ın Arşı

Soru: Bir kitapta okudum. (Şunlar **Allahü teâlâ**nın Arşında gölgelenir) deniyor. Buradan başka Arşların da olacağı anlamı çıkar mı?

CEVAP:

Çıkmaz. Mesela (**Allahü teâlâ**, Salih Müslümanları Cennetine koyar, kâfirleri de Cehennemine koyar) dense, başka Cennet ve Cehennem olduğu anlaşılmaz. Yerler gökler, yıldızlar hepsi Allah'ındır. Arş'a, Arşullah = Allah'ın Arşı denmesi Arş'ın değerinin yüceliğini göstermektedir. Kur'an-ı kerimde Mekke'nin Rabbi diye geçer. **Allahü teâlâ**nın âlemlerin, herkesin rabbi olduğu bildirildiği halde, **Rabbike** [Senin Rabbin] ifadesi vardır. Senin Rabbin

demek, âlemlerin Rabbinden ayrı değildir. Senin Rabbin ile Mekke'nin Rabbi ifadesindeki Rab, farklı değildir. Farklı olmadığı halde niçin ayrı ifade kullanılmıştır? **Allahü teâlâ** mekândan münezzehtir. Kâbe, kıymetli, şerefli yer olduğu için Beytullah, yani Allah'ın evi denmiştir. Arş da çok kıymetli, şerefli olduğu için Arş'ın Rabbi denmiştir. **Allahü teâlâ**, Mekke-i mükerremeyi emniyetli kıldı. Orada kan dökülmez. Av hayvanları avlanmaz ve yaş bitkiler koparılmaz. Bunun için bu şerefli beldeden bahsederken, Mekke'nin Rabbi denmiştir.

Soru: Konuşurken heyecandan veya artistlerin rol icabı ağladığı gibi ağlayan bir hoca, bir duanın bir tesbihin önemini anlatırken (Bu tesbihi okuyunca Arş-ı âlânın beli çatırdar) diyor. **Allahü teâlâ**, Arşı övüyor. Bu hocanın böyle söylemesi caiz midir?

CEVAP:

Caiz değildir.

Allah'ın Arş'a istiva etmesi

Soru: (Allah'ın Arş'a istiva etmesi, Allah'ın Arş'ı hâkimiyetine almasıdır) deniyor. Zaten bütün mahlûkat Allah'ın hâkimiyeti altında değil mi? O zaman Arş niye özellikle belirtiliyor?

CEVAP:

Allahü teâlâya göre, elbette Arş da diğer mahlûklar gibidir. Hepsini yaratan Allah'tır, fakat **Arş**, farklı özelliklere sahip olup yaratılmışların en büyüğüdür. Bunun için, Arş'a hâkimiyet bildirilmiştir. **Allahü teâlâ**nın âlemlerin, herkesin Rabbi olduğu bildirildiği hâlde, Kur'an-ı kerimde, (Mekke'nin Rabbi) buyurulmaktadır. Yine **Peygamber** efendimize hitaben, (Rabbike [Senin Rabbin]) ifadesi vardır. (Senin Rabbin) demek, âlemlerin Rabbinden ayrı değildir. (Senin Rabbin) ile (Mekke'nin Rabbi) ifadelerindeki Rab, farklı değildir. Farklı olmadığı hâlde, **Resulullah**'ın ve Mekke'nin önemini belirtmek için ayrı ifade kullanılmıştır. **Allahü teâlâ** mekândan münezzehtir. Kâbe, kıymetli, şerefli yer olduğu için (**Beytullah**), yani (Allah'ın evi) denmiştir. Arş da çok kıymetli, şerefli olduğu için (**Arş'ın Rabbi**) ve (**Arş'a istiva etti**) ifadeleri kullanılmış, yani (Arş'ı hâkimiyeti altına aldı) denmiştir. Bunun gibi İstanbul valisi denince, Fatih'e, Beşiktaş'a Üsküdar'a karışmaz anlamı çıkmaz. En büyük olan İstanbul söylenince, ilçelerin de valinin hâkimiyetinde olduğu zaten anlaşılır.

İmam-ı Rabbani hazretleri de buyuruyor ki:

Arş, mahlûkların en şereflisidir. Her şeyden daha saf ve daha nurludur. Bunun için, ayna gibidir. **Allahü teâlâ**nın büyüklüğü orada görünür. Bunun içindir ki ona, (Arşullah) denir. Yoksa **Allahü teâlâ**ya göre, Arş da diğer eşya gibidir. Hepsi, Onun mahlûkudur. Yalnız Arş, ayna gibidir. Diğer eşyada bu kabiliyet yoktur. Aynada görünen bir insana, (Aynanın içindedir) denilir mi? O insanın aynaya olan nispeti, karşısında bulunan diğer eşyaya olan nispeti gibidir. İnsanın, hepsine olan münasebeti aynıdır. Yalnız, ayna ile diğer eşya arasında fark vardır. Ayna, insanın suretini gösterebiliyor, diğer eşya ise göstermiyor. (2/67)

"Allah'a yakın olmak" nasıl olur?

Soru: Allah, mekândan münezzeh olduğuna göre, (**Allah'a yakın olmak**) tâbiri yanlış değil midir? Allah'a yakın olma durumu varsa, ne yapılırsa Allah'a yakınlaşmış oluruz?

CEVAP:

Bir kelimenin birkaç mânâsı olabilir. Deyimdeki mânâ farklı olur. **Yakın** kelimesi, sadece mesafe anlamında değildir. Aralarında sıkı ilgi bulunanlar için de kullanılır. Mesela yakın akraba, yakın dost, yakın arkadaş denir. **Kardeş, amca, dayı, hala, teyze, yeğen yakın akrabadır.** Kuzenler uzak akrabadır.

Bir kimse, Allah'a ne kadar yakın olursa, yani ona olan bağlılığı ne kadar çoksa, Allah da ona yakın olmuş olur. Allah'a yaklaşmak, Allah'ın sevgisine, rızasına kavuşmak demektir. Allah'ın sevgisine kavuşan, ona yaklaşmış olur. Bir hadis-i şerif:

(**Allahü teâlâ**, "**Bana bir karış yaklaşana, ben bir arşın yaklaşırım**" buyuruyor.) [Buhârî]

İnsan, **Allahü teâlâ**ya, namazdayken çok yakın olur. Namazda ise, en yakın olduğu yer secdedir. İmam-ı Rabbânî hazretleri buyuruyor ki:

Alak sûresinin, (**Secde et, Rabbine yaklaş**!) mealindeki son âyetiyle, (Kulun, Rabbine en yakın olduğu zaman, namazdaki zamanıdır) hadis-i şerifi, gösteriyor ki, Allah'a en yakın olunan zaman namazda olur. (1/285)

Müslim'deki, (**Kulun, Allah'a en yakın olduğu an, secdede olduğu zamandır**) hadis-i şerifi de gösteriyor ki, namazdayken insan, **Allahü teâlâ**ya yakın olduğu gibi, secdede ise daha yakın oluyor. Onun için büyük zatlar, secdedeki yakınlığı uzatmak için secde tesbihlerini 5, 7, 9, 11 kere söylerler.

Şeytan secdede iken vesvese veremez. Şeytan, secde eden Müslümanı görünce beli kırılır. Bir hadis-i şerif:

(İnsan secde edince, şeytan, "Bana yazıklar olsun, insan secde etti, cennetlik oldu, ben secde etmedim, cehennemlik oldum" diye hayıflanır.) [Müslim]

Şeytanı rezil etmek ve **Allahü teâlâ**ya yakın olmak için namaz kılıp secdeleri uzatmaya çalışmalıdır.

Allah gökte denmez

Soru: Selefî'yim diyen biri, (En'am sûresinde, "Hüvallahü, fis-semâvâti ve fil ardı" âyeti, Allah'ın gökte olduğunun açık delilidir. Bu âyette, "Allah göklerde ve yerdedir" deniyor. Arş'ta olduğuna dair de âyet vardır. Bu konuda hadisler de var. Bir **cariye** Allah'ın gökte olduğunu söylediği zaman, **Peygamber**imiz cariyenin dediğini kabul ediyor. Başka bir hadiste de, "Allah, seher vakti gök semasına iner" deniyor. Âyet ve hadisler gösteriyor ki, Allah göklerdedir, yere de indiği oluyor) diyor. Allah mekândan münezzeh değil midir?

CEVAP:

Selefî'yim diyenler **Vehhâbî**dir. **Allahü teâlâ**, elbette mekândan münezzehtir. Yerleri gökleri yani kâinatı yaratmadan önce de, **Allahü teâlâ** vardı. Mekân tayin etmek, iner, çıkar, gezer demek mahlûklara benzetmek olur. Bid'at ehlinin Kur'an-ı kerimi anlayamayacağını İmam-ı Gazâlî hazretleri bildiriyor. **Vehhâbîler**, bid'at ehlinin en zararlılarından biridir. Kur'an-ı kerimi anlayamazlar.

Vehhâbîler, deyimi ve **mecaz** ifadeleri bilmedikleri için böyle büyük yanlışlıklara düşüyorlar. Kur'an-ı kerimde (Karyeye sor!) deniyor. Yani, (Köydeki, şehirdeki insanlara sor!) demektir. Köyün kendisine sorulmaz ki. Türkçede de (Soba yanıyor) demek sobanın kendisi değil, içindeki odun kömür yanıyor demektir. Bunları bilmeyen de, hâşâ Allah'ı yerde, gökte ve Arş'ta zanneder.

Biri bize, (Falanca benim gözümden düştü) dese, biz gözden düşme deyiminin anlamını bildiğimiz için, o kişinin bunun yanında itibarının kalmadığını anlarız, ama bu deyimi bilmeyen biri, demek ki, o fiziksel olarak gözünden aşağı düştü zanneder. **Vehhâbîler** de, bunları bilmediği için Allah göklerde zannediyor. (**O Allah, göklerde ve yerdedir**) âyet-i kerimesini müfessirler, (Göklerde ve yerde ibadete lâyık yalnız O Allah'tır) şeklinde açıklıyorlar.

Câriye, **Hüvallahü fis-semâvâti** En'âm:3 diyor. Bunu (**Allah göktedir**) diye kelime kelime tercüme etmek elbette yanlış olur. Cariye, (Göklerin sahibi, ibadete layık yalnız Allah vardır) anlamında söylüyor. Cariye âyet-i kerimeye uygun söylediği için **Peygamber** efendimiz tasdik ediyor. Cariye, (**Köye sorun**!) deseydi, onu da tasdik ederdi. Çünkü köyden maksadın köy halkı olduğunu onlar biliyordu. (Semada) demek de onlara yetiyordu.

Uçaktaki tartışma

Soru: Bir haber şöyledir:

(Uçakta bir erkek yolcu, hostese "Gökteyiz, Allah'a daha yakınız, alkol yüzünden uçağı düşüreceksiniz" dedi. Hostes de yolcuya, "Allah, gökte değil, her yerdedir" diye cevap verdi.)

Yolcuyla hostesin sözleri dine uygun mudur?

CEVAP:

İkisi de yanlış, ikisi de Allah'a mekân tayin etmektedir. Gökte demek de, her yerde demek de küfürdür. (**Allahü teâlâ**, mekândan münezzehtir) demelidir. Yerleri gökleri hep O yaratmıştır.

İmam-ı Rabbânî hazretleri buyuruyor ki:

Allahü teâlâ noksan sıfatlardan beridir. Zamanlı, mekânlı ve cihetli değildir. Zamanları, yerleri, cihetleri O yaratmıştır. Cahiller, Onu, Arşın üstünde sanır, yukarıda bilir. Arş da, diğer eşya gibidir, Onun mahlûkudur, sonradan yaratmıştır. Sonradan yaratılan bir şey, ezelden beri hep var olana, yer olabilir mi? (2/67)

Vehhâbîler gibi Allah'ı gökte bilen yolcu, alkol servisi yapan ve (Allah her yerde) diyen hostese göre daha zararlıdır. Yolcu, (Allah gökte olduğu için alkolü görür, bize günah olur) diyerek hâşâ yerde işlenen günahları sanki göremeyeceğini îmâ ederken, hostesin (Allah her yerdedir) demesi küfür ise de, (Nerede olursak olalım, Allah bizi görür, yerde veya gökte günah işlemek fark etmez) diyerek yaptığı günahı mazur göstermeye çalışıyor.

Bu olay da, Vehhâbîlerin halkımızın itikadını ne kadar çok bozduğunu göstermektedir.

Allah'a el açmak

Soru: Bir ilahide, (Allah'a el aç!) deniyor. Böyle demek Allah'a mekân isnat etmek olmaz mı?

CEVAP:

Hayır, öyle söylemenin mahzuru olmaz. (El açmak) bir deyimdir. Allah'a veya insanlara el açmak şeklinde kullanılabilir.

(Kimseye el açmam) demek, bizzat elini açmak değildir. (Kimseden bir şey istemem) demektir.

Birinden bir şey istesek, (Falancaya el açmak zorunda kaldım) denir. Hâlbuki elini açmadı, diliyle istedi.

Dua etmek, (Allah'a el açmak) demektir. (Allah'a elini aç) demek, (Allah'a dua et!) demektir.

Allah'ın işitmesi ve görmesi

Soru: Kitaplarda, (**Allahü teâlâ** işitir, görür, ama Onun işitmesi, görmesi bizimki gibi vasıtayla, yani göz ve kulakla değildir) diye bildiriliyor. O zaman bunun gibi, (Allah'ın gözü, kulağı vardır; ama bizim gözümüze, kulağımıza benzemez, nasıl olduğu bilinemez) demek caiz olur mu?

CEVAP:

Hayır, kesinlikle caiz olmaz. Bunu söyleyen, Mücessime ve Müşebbihe ismindeki sapık fırkalardır. Bunlar, (Allah cisimdir) diyerek Onu mahlûklara benzetiyorlar. Bunun gibi Vehhabiler de, (Allah'ın eli vardır, ama bizimki gibi değildir, nasıl olduğu bilinemez) diyorlar. Hâşâ, (Gözü, kulağı veya eli vardır) demek, yaratılmışlara benzetmek olur. (Gözünün, elinin nasıl olduğu bilinemez, bilinen şeylere benzemez) dense de, mahlûklara benzetilmiş olur, çünkü göz, kulak ve el birer organdır yani maddedir, cisimdir. **Allahü teâlâ** ise, bunlardan uzaktır. Bir âyet-i kerime meali:

(Onun benzeri hiçbir şey yoktur, O hiçbir şeye benzemez.) [Şura 11]

İmam-ı Rabbânî hazretleri de buyuruyor ki: **Allahü teâlâ**, madde ve cisim değildir. O, bildiğimiz, düşünebileceğimiz şeyler gibi değildir. Nasıl olduğu anlaşılamaz, düşünülemez. Benzeri olamaz. Şu kadar biliriz ki, **Allahü teâlâ** vardır, bildirdiği sıfatları da vardır, fakat kendisinde, varlığında ve sıfatlarında akla gelen, hayâlimize gelen her şeyden münezzehtir, uzaktır. İnsanlar Onu anlayamaz. (2/67)

Gaybı kim bilir?

Soru: Gayb nedir? Gaybı kimler bilebilir?

CEVAP:

Gayb, duygu organları ile veya hesap ile, tecrübe ile anlaşılmayan şey demektir. Gaybı ancak Allah bilir. O, Âlim-ül-gayb [gaybı bilen]dir (Haşr 22) ve Allâmül-guyûb [gaybları en iyi bilen]dir. (Sebe 48)

Bu konudaki birkaç âyet meali şöyledir:

(Allah'ın, gaybları en iyi bilen olduğunu hâlâ anlamadılar mı?) [Tevbe 78]

(De ki: Gaybı bilmek Allah'a mahsustur.) [Yunus 20]

(Göklerin ve yerin gaybı Allah'a aittir.) [Hud 123, Nahl 77]

(De ki: Göklerde ve yerde gaybı Allah'tan başka bilen yoktur.) [Neml 65, Hücurat 18]

Gaybı **Peygamber**ler de bilmez. Bu konudaki birkaç âyet-i kerime meali şöyledir:

(Ben gaybı da bilmem.) [Enam 50, Hud 31]

(Gaybın anahtarları Allah'ın yanındadır.) [Enam 59]

(De ki: Eğer ben gaybı bilseydim elbette daha çok hayır yapmak isterdim.) [Araf 188]

Gaybı cinler de bilmez. Bir âyet meali:

(Cinler gaybı bilselerdi, zelil edici azap içinde kalmazlardı.) [Sebe 14]

Falanca hoca, filanca falcı gaybı biliyor demek küfür olur. Bir hadis-i şerifte buyuruluyor ki:

(Falcının, büyücünün veya başka birinin gaybdan verdiği haberlere inanan, Kur'an-ı kerime inanmamış olur.) [Taberani]

Allahü teâlâ dilerse, **Peygamber**lerine bazı gayblarını bildirir. Bu konudaki iki âyet meali şöyledir:

(Allah size gaybı bildirmez; fakat dilediği **Peygamber**ine gaybı bildirir.) [Al-i imran 179]

(Allah gayba kimseyi muttali kılmaz; ancak dilediği **Peygamber** müstesna. Çünkü her **Peygamber**in önünden ve ardından gözcüler salar.) [Cin 26, 27]

Hazret-i Musa, ledün ilmine sahip, yani Allah'ın kendisine gaybları bildirdiği bir zata, (Rabbimizin sana öğrettiği doğruyu bulmama yardım edecek hayra götürecek bir ilmi bana da öğretmen için, sana tâbi olmak istiyorum) dediği Kur'an-ı kerimde bildiriliyor. (Kehf 66)

Gaybları bilen, ledünni ilme sahip olan bu zatın Hazret-i Hızır olduğu bildirilmiştir. **Resulullah** efendimize ise, birçok gayblar bildirilmişti. **Hadis-i şerif**lerde buyuruluyor ki:

(Saflarınızı tamamlayın. Çünkü sizi elbette arkamdan da görüyorum.) [Müslim]

(Rükû ve secdeleri düzgün yapın, Allah'a yemin ederim ki, sizin rüku ve secde yaptığınızı arkamdan görüyorum.) [Buhari, Müslim]

Gözde görmeyi yaratan **Allahü teâlâ**, diğer uzuvlarda da görmeyi yaratmaya kadirdir. **Resulullah**ın bu mucizesini inkâr eden, Allah'ın kudretini inkâr etmiş olur. **Resulullah**ın gündüz aydınlıkta nasıl görürse, gece karanlıkta da aynen gördüğü Buhari'deki hadis-i şerifte bildirilmiştir.

Evet, Allah'tan başka gaybı kimse bilemez. Bilir demek küfürdür. Bir gün **Resulullah** efendimizin devesi kayboldu. Münafıklar bunu fırsat bilip, (Hani göklerden, Cennetten, Cehennemden bahsediyordu. Kaybolan devesinin yerini bile bilmiyor) dediler. Münafıkların bu sözü **Resulullah** efendimize ulaşınca, (Vallahi ben ancak Rabbimin bana bildirdiklerini bilirim. Şu anda Rabbim, bana devemin nerede olduğunu bildirdi. Devem, şu anda falanca

yerdedir) buyurdu. Tarif edilen yere gidip deveyi bir ağaca bağlı olarak buldular. (Mevahib-i ledünniyye)

Ancak, **Allahü teâlâ** bildirirse Resulü de, evliyası da bilebilir. Bunun delillerini yukarıda genişçe bildirdik. **Hadis-i şerif**te buyuruluyor ki:

(Kalbleriniz temiz olsa idi, siz de benim duyduklarımı duyardınız.) [İ. Ahmed, Taberani] (Bu hadis-i şerifteki gibi kalbi temiz olan Hazret-i Ömer, Medine'den İran'daki ordusunu görüp, komutanı Sariye'ye, "Dağa yanaş" demiştir. (Ş. Nübüvve)

Yine bir hadis-i şerifte buyuruluyor ki:

(Geçmiş ümmetler içinde vukuundan önce bazı gaybları haber veren keramet ehli zatlar var idi. Ümmetimden de Ömer onlardandır.) [Buhari, Müslim]

Hazret-i Ömer'inki gibi başka evliyadan da birçok keramet görülmüştür. Kur'an-ı kerim bunu bildirmektedir. (Neml 38-40, Meryem 24, Al-i imran 37, Kehf 17,18)

Netice: **Allahü teâlâ** dilediğine gaybı bildirir ve o da gaybdan haber verir. (Avarif-ül-mearif)

Gaybı insan bilemez

Soru: Bir hoca, (Gaybın bazılarını insanlar da bilir, mesela Güneş'in ne zaman doğup, ne zaman batacağını veya Ay ve Güneş tutulmalarının zamanını insanlar da bilir) dedi. Güneş'in doğup batması, Ay ve Güneş'in ne zaman tutulacağı gayb mıdır?

CEVAP:

Hayır, gayb değildir. O hoca, gaibi [gaybı] bilmediği için öyle konuşmuş.

Duygu organlarıyla veya hesapla, tecrübeyle anlaşılamayan şeye gayb denir. Binlerce yıl önce nelerin olduğu, binlerce yıl sonra nelerin olacağı [mesela Kıyametin ne zaman kopacağı] gibi hususlardan duygu organlarıyla, hesapla, kitapla, tecrübeyle veya herhangi bir alet vasıtasıyla anlaşılamayan şeylere gayb denir. Arkeolojik kazılarla binlerce yıl önce olmuş olayları tespit etmek veya astronomik araştırmalarla binlerce yıl sonra Güneş'in ne zaman tutulacağını bilmek, gaybı bilmek değildir. Cinsiyeti teşekkül etmiş anne karnındaki bir çocuğun cinsiyetini ultrasonla veya başka bir yolla bilmek gaybı bilmek değildir. Yağmurun veya karın yağacağını aletlerle önceden bilmek gayb değildir. Çeşitli hesaplarla, Güneş'in şu saatte batacağını, Ay'ın falanca tarihte doğacağını söylemek de gayb değildir.

Her gaybı ancak Allah bilir. (Bazılarını insanlar da bilir) demek aşağıdaki âyet-i kerimeleri inkâr olur:

(Gaybı bilmek Allah'a mahsustur.) [Yunus 20] (Bazıları insanlara mahsus değildir.)

(Göklerin ve yerin gaybı Allah'a aittir.) [Hud 123, Nahl 77] (Bazıları insanlara ait değildir.)

(De ki: Göklerde ve yerde gaybı Allah'tan başka bilen yoktur.) [Neml 65] (Bazılarını insanların bileceğini söylemek bu âyet-i kerimeye de aykırıdır.)

(Gaybın anahtarları Allah'ın yanındadır.) [Enam 59] (Bazı gaybın anahtarları insanların yanında değildir.)

(Allah'ın, gaybları en iyi bilen olduğunu hâlâ anlamadılar mı?) [Tevbe 78]

Peygamber de gaybı bilmez

Yukarıdaki âyet-i kerimeler gaybı yalnız Allah'ın bildiğini göstermektedir. **Peygamber**ler, melekler, cin ve şeytanlar da gaybı bilemez.

Gaybı **Peygamber** efendimiz de bilmez. Bir âyet-i kerime meali:

(De ki: Ben gaybı bilmem.) [Enam 50, Hud 31]

Peygamber efendimizin gaybı bildiğine dair birçok hususlar, bu âyet-i kerimeye aykırı değildir. Gaybı peygamberler bilmez, ama Allah bildirirse elbette bilirler. İki âyet-i kerime meali:

(Allah size gaybı bildirmez, fakat dilediği resulüne bildirir.) [Âl-i İmran 179]

(Allah gayba kimseyi muttali kılmaz, ancak dilediği resul müstesnadır.) [Cin 26, 27]

Allahü teâlâ, bu âyetlerde bildirdiği gibi, **Peygamber** efendimize birçok gaybı bildirmiştir. **Peygamber** efendimize bildirdiği gibi bazı evliya zatlara da bildirmiştir. Mesela Hazret-i Ömer, Medine'den İran'daki ordusunu görüp, komutanı Sariye'ye, (Dağa yanaş) emrini vermiştir. (Şevahid-ün Nübüvve)

Yine bir hadis-i şerifte buyuruluyor ki:

(Geçmiş ümmetler içinde, olay meydana gelmeden önce bazı gaybları haber veren keramet ehli zatlar vardı. Ümmetimden de Ömer, onlardandır.) [Buhârî, Müslim]

Bazı peygamberlerine ve evliya zatların bazılarına gaybı bildiren de **Allahü teâlâ**dır.

"Beş gayb"ın mahiyeti

Soru: (Lokman suresinin 34. âyetinin klasik tefsirinde, bu âyette beş gaybın bildirildiği söyleniyorsa da bu doğru değildir, çünkü günümüzde yağmurun ne zaman yağacağı ve rahimdeki çocuğun cinsiyeti önceden biliniyor) deniyor. Klasik tefsirler yanlış mı?

CEVAP:

Klasik tefsir denilerek, müfessirlere dil uzatılması kıyamet alametidir. **Resulullah** efendimizin (Âhir zamanda sonra gelenler [türediler], önceki âlimleri cahillikle suçlayacaktır) hadis-i şerifindeki mucizesi meydana çıkıyor. Eski âlimleri suçlamak moda hâline gelmiştir. Bu da o hezeyanlardan biridir. O âyet-i kerimenin meali şöyledir:

(Kıyametin ne zaman kopacağını ancak Allah bilir. [Nereye, ne zaman ve ne miktarda] yağmur yağdıracağını ve rahimlerde olanı da O bilir. Hiç kimse, yarın [hayır ve şerden] ne kazanacağını ve nerede öleceğini bilemez. Şüphesiz Allah her şeyi bilendir, her şeyden haberdardır.) [Lokman 34]

Cebrail aleyhisselam, kıyametin ne zaman kopacağını sorunca, **Resulullah** efendimiz, (Bu hususta, sorulan, sorandan daha bilgili değildir. Bunlar Allah'tan başka hiç kimsenin bilmediği beş husustur. Kıyametin ne zaman kopacağını ancak Allah bilir. Yağmuru o indirir, rahimlerde olanı O bilir. Hiçbir kimse yarın ne kazanacağını ve nerede öleceğini bilemez) buyurunca Cebrail aleyhisselam (Doğru söyledin) diye cevap verdi. (Ebu Davud - Kurtubi)

Mensur, rüyada ölüm meleğini görüp, ne kadar yaşayacağını sorar. O da, beş parmağını gösterir. Tabircilerden kimi beş yıl, kimi beş ay, kimi beş gün yaşayacaksın derler. İmam-ı a'zam hazretleri, (Ölüm meleği, "Ben bunu bilmem. Bu, Lokman suresindeki bilinmeyen beş gaybdan biridir" demek istemiştir) buyurur. (Medarik tefsiri)

Gayb nedir? Gaybın mahiyeti bilinirse, bu mesele gayet kolay anlaşılır. His organlarıyla, teknik bilgiyle, yani tecrübe ve hesapla anlaşılamayan şeylere gayb denir. Mesela Cennetin, Cehennemin ve meleklerin varlığı böyledir. Bir çocuğun büyüyünce, iyi mi, kötü mü, âlim mi, zalim mi olacağı gibi şeyler akılla, teknikle bilinemez. Bugün ultrasonla veya başka yolla çocuğun cinsiyetinin tespiti gayb değildir. Bilinen bir şeyin gösterilmesidir. (Ana rahmindekini ancak Allah bilir) ifadesi, sadece cinsiyetle ilgili değil, (Çocuğun sağ salim doğup doğmayacağını, said mi şaki mi, yani Cennetlik mi Cehennemlik mi olacağını, ne işler yapacağı, nerede yaşayıp nerede öleceği gibi hususları ancak Allah bilir) demektir.

Çocuğun uzuvlarının bir cihazla görülmesi, gayb değildir. Yahut anne karnı ameliyatla açılıp bakıldığında, çocuk erkek mi, dişi mi diye görünce gayb bilinmiş olmaz. Karnını yarmayıp da, bir cihazla veya ultrasonla bilinirse, bu da gaybı bilmek olmaz. Aletlerle yağmurun gelişini görüp, yarın yağmur yağacak diye tahminde bulunmak da gaybı bilmek değildir. Eve doğru gelen adamı pencereden görüp (Biri geliyor) demek, gaybı bilmek olmaz. Yağmur bulutlarının geldiğini görmek de bunun gibidir. Görmeden bilmek, gaybı bilmek olur. Bir duvarın arkasındaki şeyler, bize göre gaybsa de, bir aletle görebiliyorsak gayb olmaktan çıkar.

Hazret-i Ömer'in İran'daki ordusunun kumandanına, Medine'den seslenmesi ve sesini ona duyurması keramettir. Bugün Medine'den İran'la telefon veya başka cihazla konuşulması keramet değildir. Şimdi biri çıkıp da, ben de Medine'den konuşuyorum, benimki keramet olmadığına göre, Hazret-i Ömer'inki de keramet değildi diyemez.

Anne karnındaki çocuğun cinsiyetini bilme imkânı yoksa o gayb demektir. Yağmurun ne zaman yağacağı bir aletle bilinmediği zaman, o da gaybdır. Bunlar gayb değil diyerek hadis-i şerife ve tefsirdeki bilgilere klasik yorum diye saldırmak çok çirkindir.

"Allah gaybı bilmez" diyorlar

Soru: Bid'at ehlinin bir kısmı, kerameti inkâr ediyorlardı, bir kısmı da mucizeleri inkâr edip, (Gaybı Allah'tan başka kimse bilemez) diyorlardı. Bazıları, daha da ileri giderek, (Allah da gaybı bilmez) demeye başladı. Sanki Kur'ana inanıyorlarmış gibi, (Âl-i İmran 140, Tevbe 16 âyetleri delilimizdir. Allah da ileride olacak şeyleri, gaybı bilmez) diyorlar. Allah'ın gaybı bildiğine dair açık âyetler yok mudur?

CEVAP:

Elbette vardır, hem de çoktur. Ancak önce ateistlerin benzer düşüncelerini bildirelim. (Allah, insanların Cennete veya Cehenneme gideceğini bilmiyor ki, dünyada onları imtihan etme gereği duymaktadır. Bilseydi elbette imtihana gerek kalmazdı) diyorlar. Ateistler, bunu Allah'a inandıkları için değil, belki cevap veremezler diye, Müslümanları zor durumda bırakmak için soruyorlar. Önce ateistlere, sonra reformistlere cevap verelim:

Allahü teâlâ, imtihan etmeden de kullarının ne yapacağını, hangi günahları işleyeceğini elbette bilir. İmtihanı kendisi için yapmıyor, insanlar için yapıyor. Mesela **Allahü teâlâ**, ateiste, (Ben biliyorum ki, sen zaten inanmayacaktın, onun için seni Cehenneme attım) deseydi, ateist, (Suçum yokken, imtihan edilmeden, beni cezalandırmak adaletsizliktir. Beni dünyaya gönderin, iyi ameller işleyeceğim) demez miydi? Ateistin ve diğer kâfirlerin böyle diyememeleri için, onlar dünyaya getirilmiş, onlara akıl verilmiş, iyi ve kötü yol gösterilmiştir. Böylece itiraz edecekleri bir mazeret bırakılmamış oluyor.

Peki gayb nedir? Bunu da bildirelim: Kaybolmuş, saklanmış veya yeri bilinmeyen varlıkları, binlerce yıl önce nelerin olduğu, binlerce yıl sonra nelerin olacağı [mesela Kıyametin ne zaman kopacağı] gibi hususlardan duygu organlarıyla, hesapla, kitapla, tecrübeyle veya herhangi bir alet vasıtasıyla anlaşılmayan şeylere gayb denir. İşte bu gaybı ancak Allah bilir. Kur'an-ı kerimde, **Allahü teâlâ** için (Âlim-ül-gayb) ve (Allâmül-guyûb) ifadeleri geçer. Birincisi (Gaybı bilen), ikincisi de (Gaybları en iyi bilen) demektir. Hâşâ gaybı bilmeyen nasıl ilah olur?

Bu konudaki birkaç âyet-i kerime meali şöyledir:

(De ki: Gaybı bilmek Allah'a mahsustur.) [Yunus 20]

(Allah'ın, gaybları en iyi bilen olduğunu hâlâ anlamadılar mı?) [Tevbe 78]

(Göklerin ve yerin gaybı Allah'a aittir.) [Hud 123, Nahl 77]

(De ki: Göklerde ve yerde gaybı Allah'tan başka bilen yoktur.) [Neml 65, Hucurat 18]

(Gaybın anahtarları, Allah'ın katındadır. Onları ancak Allah bilir. Karada ve denizde ne varsa hepsini O bilir. O'nun ilmi dışında bir yaprak dahi düşmez. Yerin karanlıkları içindeki tek tane, yaş ve kuru her şey Allah'ın ilmindedir.) [Enam 59]

(Allah size gaybı bildirmez, fakat dilediği resulüne bildirir.) [Âl-i İmran 179]

(Allah gayba kimseyi muttali kılmaz, ancak dilediği resul müstesnadır.) [Cin 26, 27]

(Kıyametin ne zaman kopacağını ancak Allah bilir.) [Lokman 34]

Gaybın en önemlilerinden biri de kalblerden geçen düşünceleri bilmektir. **Allahü teâlâ**nın kalblerden geçenleri bildiğine dair birçok âyet-i kerime vardır. Birkaçının meali şöyledir:

(İnsanı ben yarattım ve nefsinin kendisine fısıldadığını [ne düşündüğünü] bilirim. Ben ona şah damarından daha yakınım.) [Kaf 16]

(Allah onların kalblerinin gizlediklerini de, açığa vurduklarını da bilir.) [Neml 74]

(Elbette Allah kalblerin içindekini hakkıyla bilir.) [Âl-i İmran 119]

(**Allahü teâlâ**, kalblerinizde ne varsa hepsini bilir.) [Âl-i İmran 154]

(Onlar, ağızlarıyla, kalblerinde olmayanı söylüyorlardı. Hâlbuki Allah, onların kalblerinde gizlediklerini elbette bilir.) [Âl-i İmran 167]

(Onların kalblerinde olanı Allah bilir.) [Nisa 63]

(Allah kalblerde olanı bilir.) [Enfal 43, Zümer 7, Tegabün 4]

(Allah kalblerde olanı bilendir.) [Hud 5]

(Gizli veya açık konuşsanız da fark etmez; O, kalblerde olanı bilir. Yaratan hiç bilmez mi?) [Mülk 13, 14] (Bu âyetin tefsirinde bildirildiğine göre, müşrikler birbirine, "Aman yavaş konuşun, **Muhammed**'in tanrısı işitmesin" derlerdi. Çünkü **Allahü teâlâ** vahiyle onların bütün sırlarını, gizli konuşmalarını **Resulullah**'a bildirirdi, bu sırları meydana çıkınca, "Yavaş konuşalım" derlerdi. (Celaleyn, Medarik)

Demek ki mezhepsizler, bu kadar âyet-i kerimeyi inkâr edecek hâle gelmişlerdir. Kur'ana inanmadıkları hâlde, sanki inanıyormuş görünen reformistlerin bildirdikleri âyet-i kerimelerin mealleri şöyledir:

(Eğer siz [Uhud'da] bir yara almışsanız, [size düşman olan] o topluluk da [Bedir'de] benzeri bir yara almıştı. Böylece biz, Allah'ın gerçek müminleri ortaya çıkarması ve içinizden şahitler edinmesi için, bu günleri bazen lehe, bazen de aleyhe döndürürüz [mağlubiyeti de, galibiyeti de biz veririz.] Allah, zulmedenleri sevmez.) [Âl-i İmran 140]

(Allah'ın, içinizden [ihlasla] cihad edenleri ve Allah'tan, Resulünden, müminlerden başka kimseye sığınmayan ve başkaca sığınacak bir yer aramayanları ortaya çıkarmadan, sizi kendi hâlinize bırakacağını mı [Allah'ın bunları bilmediğini mi] sanıyorsunuz? Allah yaptıklarınızdan haberdardır.) [Tevbe 16]

Reformistlerin görüşleri, ateistlerin, (Tanrı her şeyi biliyorsa bizi niye imtihan ediyor? Demek ki her şeyi bilmiyor) demelerine benziyor. Yukarıda açıkladığımız gibi, **Allahü teâlâ**, imtihan etmeden de kullarının ne yapacağını, hangi günahları işleyeceğini elbette bilir. İmtihanı kendisi için yapmıyor, insanın ne yaptığını bizzat kendisinin görmesi için yapıyor. Melekler, yapılan işleri, tâbiri caizse videoya alıyorlar, böylece şahitler çoğalıyor. Yaptıklarını inkâr edecek durum kalmıyor. Mezhepsizlerin bildirdiği Âl-i İmran sûresinin 140. âyet-i kerimesinde de, gerçek müminlerin bizzat kendilerince ve diğer insanlarca da bilinmesi için, **Allahü teâlâ** savaşı bazen kazandırıyor, bazen kaybettiriyor.

Tevbe sûresinin 16. âyet-i kerimesinde, savaşa katılıp Allah için cihat edenlerle etmeyenlerin bizzat kendilerince ve diğer insanlarca da bilinmesi için savaşı emrediyor. Sonunda da, (Allah yaptıklarınızdan haberdardır) buyuruyor. Yani Allah sizin hâlinizi biliyor. Bu hâlinizi kendinizin ve diğer insanların da bilmesi için savaşa gitmenizi emrediyor. Mezhepsizlerin, hâşâ Allah bu durumları bilmediği için, bu durumları öğrenmek maksadıyla savaşı emrettiğini söylemeleri ne kadar çirkindir.

Gaybı, **Allahü teâlâ** peygamberlerden istediklerine bildirdiği gibi, evliya zatlardan da istediklerine bildirmiştir. Bir hadis-i şerif meali şöyledir:

(Geçmiş ümmetler içinde vukuundan önce bazı gaybları haber veren keramet ehli zatlar var idi. Ümmetimden de Ömer onlardandır.) [Buharî, Müslim]

Hazret-i Ömer'inki gibi başka evliya zatlardan da birçok keramet görülmüştür. Kur'an-ı kerim bunu bildirmektedir. (Neml 38-40, Meryem 24, Âl-i İmran 37, Kehf 17,18)

Resulullah'ın "sallallahü aleyhi ve sellem" gaybdan haber verdiği birçok mucizeyi inkâr küfür olduğu gibi, âyet-i kerimelerle sabit olan evliya zatların kerametlerini de inkâr küfür olur. Hâşâ Allah için gaybı bilmez demek ise katmerli küfür olur.

Kalblerden geçenleri bilmek

Soru: Kalblerden geçeni ancak Allah bilir diye bir âyet var mı?

CEVAP:

Evet, birçok âyet-i kerime vardır. Birkaçının meali şöyledir:

(İnsanı ben yarattım ve nefsinin kendisine fısıldadığını [ne düşündüğünü] bilirim ve ben ona şah damarından daha yakınım.) [Kaf 16]

(Allah onların kalblerinin gizlediklerini de, açığa vurduklarını da bilir.) [Neml 74]

(Elbette Allah kalblerin içindekini hakkıyla bilir.) [Al-i İmran 119]

(**Allahü teâlâ**, kalblerinizde ne varsa hepsini bilir.) [Al-i İmran 154]

(Onlar, ağızlarıyla, kalblerinde olmayanı söylüyorlardı. Hâlbuki Allah, onların kalblerinde gizlediklerini elbette bilir.) [Al-i İmran 167]

(Onların kalblerinde olanı Allah bilir.) [Nisa 63]

(Allah kalblerde olanı bilir.) [Enfal 43, Zümer 7, Tegabün 4]

(Allah kalblerde olanı bilendir.) [Hud 5]

(Sözlerinizi gizleseniz de, açığa vursanız da birdir; O, kalblerde olanı bilir. Yaratan hiç bilmez mi?) [Mülk 13, 14]

Kalblerden geçeni yalnız **Allahü teâlâ** bilir. Bir de Onun bildirdiği enbiya ve evliya, Onun bildirdiği kadar bilir.

Ölüye de, diriye de işittiren Allah'tır

Soru: (Maide suresinin 117. âyetinde Hazret-i İsa'nın yaşarken gaybı bildiği, öldükten sonra bilmediği açıklanıyor. O hâlde ölmüş olan peygamberler de, evliya da gaybı bilemez; çünkü onlar ölüdür, işitmezler. Bunun için, "Şefaat ya Resulallah" demek şirktir) diyen sapıklar var. Diriye işittiren Allah, ölüye işittiremez mi? Benim anladığıma göre, (Ölü peygamber işitmez) demekle, burada sorgulanan peygamber değil, **Allahü teâlâ**dır. Ruh ölmediğine ve işiten ruh olduğuna göre, ruha işittiren **Allahü teâlâ** değil mi?

CEVAP:

Bildirilen âyet-i kerimenin meali şöyledir:

(Allah, "Ey Meryem oğlu İsa! İnsanlara, beni ve annemi Allah'tan başka iki ilah edinin mi dedin?" diye sorduğu zaman, "Hâşâ, hak olmayan sözü söylemenin bana yaraşmayacağını elbette Sen bilirsin. Sen, benim içimde olanı da bilirsin. Ben Senin zatında olanı bilmem. Ancak sen Allâm-ül guyubsun [gaybları en iyi bilensin]. Ben onlara sadece, bana emrettiğin gibi, "Rabbim ve Rabbiniz olan Allah'a kulluk edin" diye söyledim. Aralarında bulunduğum müddetçe onlara şahittim. Beni aralarından aldıktan sonra, onları Sen gözlüyordun. Sen her şeye şahitsin.) [Maide 116, 117]

Bu âyet-i kerimeden, İsa aleyhisselamın, onların yanındayken gaybı bildiği, onların arasından ayrılınca bilmediği mânâsını çıkarmak yanlış olur. Hazret-i İsa, ölmeden göğe yükseltildiği hâlde, sualde, (Onun öldükten sonraki durumu bilmediği) söyleniyor. Hâlbuki

âyet-i kerimede, (Öldüğün zaman) denmiyor, (Aralarından beni aldığın zaman) buyuruluyor. Ayrıca, (Hazret-i İsa, aralarındayken onları o gözetliyordu, o ayrılınca artık Allah gözetledi) anlamı da çıkmaz.

Bıçağa kesme, ateşe yakma özelliğini veren **Allahü teâlâ**dır. Belli bir zaman için, bu özelliği kaldırabilir. Nitekim İsmail aleyhisselamı bıçak kesmediği gibi, babası İbrahim aleyhisselamı da, Nemrud'un ateşi yakmamıştır. Bu **Allahü teâlâ** için zor şey değildir. Ölü kimselerin işitmeleri ve iş yapmaları da, aynıdır. Bunlara itiraz etmek, **Allahü teâlâ**nın sonsuz kudretine itiraz olur.

Evliya da, enbiya da, yaşarken gaybı bilmedikleri gibi, ölünce de bilmezler. Bundan **Allahü teâlâ**nın diledikleri müstesnadır. Yani **Allahü teâlâ**nın, yaşarken de, vefat ettikten sonra da, kendilerine gaybı bildirdikleri, bunun dışındadır. Vehhabîlerin (Ölü işitmez) demeleri de çok yanlıştır, çünkü ruh ölmez. İşiten ruhtur. Sadece enbiyanın, evliyanın ruhları değil, kâfirlerin ruhları da işitir. Ölülerin işittiklerine dair çok hadis-i şerif vardır. Birkaçı şöyledir:

(Eğer kabre konan kişi mümin ise, kabri genişletilir. Kıyamette insanlar diriltilinceye kadar kabri hoş kokularla doldurulur. Kabre konan kişi kâfir ise, demirden bir tokmakla başına vurulur. Öyle bir çığlık atar ki, cin ve insanların dışındaki bütün canlılar işitir. Kabri öyle daraltılır ki, kaburga kemikleri birbirine geçer.) [Buhârî, Müslim]

(Kabir azabı vardır.) [Buhârî] (Azap diriye yapılır.)

(Kabir, ya Cennet bahçesi veya Cehennem çukurudur.) [Tirmizî]

(Ölü kabre konurken, ayak seslerini işitir.) [Buhârî] (Diri olan işitir.)

Bedir'de şunlar öldü gitti denilince, öldü denmesin diye **Allahü teâlâ** mealen buyurdu ki:

(Fî-sebîlillah [Allah yolunda] öldürülenlere ölü demeyin. Onlar diridir, ama siz bunu anlayamazsınız.) [Bakara 154]

Demek ki, can çıkmakla insan ölmüyor, ruhu bedenden ayrılıyor. Beden çürüse de, ruh işitiyor, iş yapıyor. Hazret-i Hızır'ın ruhunun iş yapması, yardıma koşması da böyledir. **Hadis-i şerif**te buyuruldu ki: (Uhud'da şehid olan kardeşlerinizin ruhları, yeşil kuşlarla Cennete gitmiştir. Onlar Cennetin ırmaklarından su içer, meyvelerinden yiyip Arş'ın gölgesinde asılı altın kandillerle giderler, istirahat ederler. Yiyeceklerin, içeceklerin lezzetini ve orada yaşanan hayatın güzelliklerini tattıkları zaman, "**Allahü teâlâ**nın bizlere neler verdiğini kardeşlerimiz bilselerdi de, cihaddan çekinmeselerdi" dediler. **Allahü teâlâ** da, "Ben onlara, sizin durumunuzu bildiririm" buyurdu.) [Müslim, Tirmizi, İbni Mace]

İşte bu durumun bildirildiği, o âyetin meali: (Allah yolunda öldürülenleri ölü sanmayın, onlar Rableri indinde diridir ve Allah'ın bol nimetinden sevinç içinde rızıklanırlar. Arkalarından kendilerine ulaşamayanlara [henüz şehid olmamışlara, şehitlikte] korku olmadığını ve üzülmeyeceklerini müjdelemek isterler.) [Al-i İmran 169]

Âyet-i kerimelerde, (Allah yolunda öldürülenlere ölü demeyin, onlar diridir) diye ikaz ediliyor. Bunların yiyip içtikleri de bildiriliyor. (Ölü işitmez, iş yapmaz) diyenler, bu âyet-i kerimelere ve hadis-i şeriflere karşı gelmiş oluyorlar.

Peygamberler ve evliya zatlar, şehitlerden elbette üstündür. Şehitler ölmeyince, yiyip içince, **Resulullah**'ın ve evliyanın ölmeyip yiyip içtikleri ve tasarrufta bulunmaları nasıl inkâr edilir ki?

Hadis-i şerifte buyuruluyor ki:

(Kalbleriniz temiz olsaydı, siz de benim duyduklarımı duyardınız.) [İ. Ahmed, Taberânî]

Bu hadis-i şerifteki gibi, kalbi temiz olan Hazret-i Ömer, Medine'den İran'daki ordusunu görüp, komutanı Sariye'ye, (Dağa yanaş!) demiştir. (Şevahid-ün Nübüvve)

Yine bir hadis-i şerifte buyuruluyor ki:

(Geçmiş ümmetler içinde, olay meydana gelmeden önce bazı gaybları haber veren keramet ehli zatlar vardı. Ümmetimden de Ömer, onlardandır.) [Buhârî, Müslim]

Hazret-i Ömer'inki gibi, başka evliyadan da birçok keramet görülmüştür. Kur'an-ı kerim bunu bildirmektedir. (Neml 38-40, Meryem 24, Al-i İmran 37, Kehf 17, 18)

Netice: Ölü olsun, diri olsun, **Allahü teâlâ** dilediğine gaybı bildirir; o da gaybdan haber verir. (Avarif-ül-mearif)

Münafıkların bilinmesi

Soru: Ebu Hüreyre, (**Resulullah**, âlemin yaratıldığı zamandan, yok olacağı güne kadar, olmuş ve olacak şeyleri bize bildirdi. Bunlardan bildirilmesi gerekenleri size bildirdik. Gerekmeyenleri, bildirmedik) diyor. Bu, **Peygamber**imizin her gaybı bildiğini göstermez mi? Kıyamette **Resulullah**'a, **Eshab-ı kiram** arasına karışan münafıklar için söylenecek olan (Senden sonra onların neler yaptıklarını biliyor musun?) sözü, buna aykırı değil mi?

CEVAP:

Hayır, aykırı değildir. Bütün peygamberler, gaybların tamamını değil, ancak kendilerine bildirilenleri bilir. İkinci sözün açıklaması şöyledir:

Resulullah efendimiz "sallallahü aleyhi ve sellem", münafıkların kimler olduğunu biliyordu, bunları tek tek Hazret-i Huzeyfe'ye bildirip, (**Allahü teâlâ** beni, onların cenaze namazını kılmaktan men etti) buyurdu. Hazret-i Huzeyfe'den başka kimse onları bilmiyordu.

Resulullah'ın vefatından sonra, Hazret-i Ömer, cenaze olduğu vakit, Hazret-i Huzeyfe'ye bakardı. O cenaze namazını kılarsa kılar, kılmazsa, o da kılmazdı. Âhirette de, o kimselerin münafık olduklarını elbette biliyordu. Onları orada rezil etmek için **Allahü teâlâ** öyle buyuracaktır. Nitekim bir insanın ne günah, ne sevab işlediği, kiramen kâtipleri denen meleklerce kayda alındığı hâlde, âhirette günah işleyen organlar da konuşacak, şahitler çoğalacaktır. Hiç kimse yaptıklarını inkâr edemeyecektir.

Peygamberimizin gayb bilgisi

Soru: (**Peygamber** efendimiz gaybı bilirdi) veya (Evliyadan da gaybı bilenler vardır) demek caiz mi?

CEVAP:

(**Allahü teâlâ**, Resulüne bildirdiği için, Onun bildirdiklerini bilirdi) anlamında, (**Peygamber** efendimiz gaybı bilirdi) demek caiz olur. Çünkü Kur'an-ı kerimde, (**Allahü**

teâlâ, dilediği resule gaybı bildirir) buyuruluyor. Demek ki, dilediği resullere bildiriyor. (O resuller gaybı bilir) demek caiz olur. Bir âyet-i kerime meali:

(O, gaybın bilgilerini [sizden] esirgemez.) [Tekvir 24]

Evliya zatların kerameti de böyledir. **Allahü teâlâ**, onlara gaybı bildiriyor. Mucize ve kerameti ancak Allah'ın kudretinden şüphe edenler inkâr eder.

Allah'ın rahmeti ve gazabı

Soru: Ne kadar iyilik ederse etsin, kâfirin hiç sevap alamayacağını biliyoruz. İyilikleri olan bir kâfir Müslüman olunca, iyilikleri geçerli hâle gelir mi? Ateist iken, Müslüman olanın tevbesi kabul olur mu?

CEVAP:

Ateist, kâfir demektir. İmana gelen bir kâfir, imana gelmeden önce yaptığı iyiliklerin karşılığına kavuşur. Hâkim bin Hazam, imana gelince, (Önceki iyiliklerim ne oldu) diye sordu. **Peygamber** efendimiz buyurdu ki:

(Önceki iyi işlerin makbul olmak üzere Müslüman oldun.) [Buhari]

İman eden kâfirin, kâfir iken yaptığı iyilikler boşa gitmediği gibi, yaptığı bütün günahları affolur, hatta sevaba çevrilir. Kur'an-ı kerimde mealen buyuruluyor ki:

(**Allahü teâlâ**, kâfirken tevbe edip iman eden ve salih amel işleyenlerin seyyiatını hasenata [günahlarını sevaplara] çevirir. Allah çok affedici ve çok merhamet sahibidir.) [Furkan 70]

Kâfirin günahları sevaba çevrildiği gibi, Müslümanın günahları da sevaba çevrilir. **Hadis-i şerif**lerde buyuruldu ki:

(Rıza-i ilahi için Allah'ı ananların günahları sevaba çevrilir.) [İ. Ahmed]

(Recep ayında dokuz gün oruç tutanın günahları sevaba çevrilir.) [Gunye]

Allah bire yedi yüz verir

Allah rızası için yapılan iyiliklerin, sadakanın, zekâtın karşılığı, verenin ihlâs derecesine göre, bire ondan bire yedi yüze kadar, hatta daha fazla olur. Kur'an-ı kerimde mealen buyuruluyor ki:

(Malını Allah yolunda harcayanın hali, her başağında yüz tane bulunan yedi başaklı bir tohuma benzer. Allah dilediğine daha fazla da verir.) [Bakara 261]

(Bir iyilik yapana on misli verilir; bir kötülük ise ancak misli ile cezalandırılır; hiç kimseye haksızlık yapılmaz.) [Enam 160]

(Allah, [kötülüğün cezasını adaletle verir] zerre kadar haksızlık etmez, zerre kadar iyiliğin sevabını da kat kat artırır ve ayrıca büyük mükâfat verir.) [Nisa 40]

Hadis-i şeriflerde ise buyuruldu ki:

(Her iyilik için on mislinden yediyüze kadar sevap yazılır. Her kötülük ise, bir misli yazılır. Allah onu affederse hiç yazılmaz.) [Buhari, Müslim]

(Allah, dilerse, bir haseneyi [iyiliği] iki milyon hasene yapar.) [İbni Cerir]

(Cihad edenin bir iyiliğine 700 misli sevap verilir.) [Bezzar]

(Hac için harcanan mala, 700 misli sevap verilir.) [Beyheki]

(Rabbiniz, rahimdir. Bir iyilik yapmak isteyip de yapamayana, bir sevap yazar. Yapana on mislinden 700 misli veya daha fazla sevap yazar. Kötülüğü isteyip de yapmayana bir sevap, yapana ise bir günah yazar, dilerse onu affeder.) [Taberani]

(Malını Allah yolunda harcayana, mükâfatı 700 misline kadar artırılır. Oruç tutana verilecek sevabı, **Allahü teâlâ**dan başka kimse bilemez.) [Beyheki]

(Zilhiccenin ilk on günündeki amele 700 misline kadar sevap verilir.) [Tergib]

(Zilhiccenin bir günü fazilette bin, Arefe günü ise onbin güne eşittir.) [Beyheki]

(Arefe günü oruç tutana, Âdem aleyhisselamdan, Sura üfürülünceye kadar yaşamış bütün insanların sayısının iki katı kadar sevap yazılır.) [R. Nasıhin]

Allahü teâlânın rahmeti, ihsanı boldur. Zerre kadar bir iyiliğe dağ kadar sevap verir. Mülk Onundur. Dilediğine dilediği kadar ihsan eder.

Rahmeti gazabını aşmıştır

Soru: İnsanların çoğu Müslüman değildir. Müslüman olmayanların hepsi de Cehenneme gideceğine göre, Allah'ın rahmetinin gazabını aştığı nasıl söylenebilir?

CEVAP:

(Rahmetim gazabımı aştı) diye bizzat kendisi bildiriyor. İmam-ı Rabbani hazretleri buyuruyor ki:

Kâfirlere **Allahü teâlâ**nın zatı [kendisi] düşmandır. Bütün putlar ve bunlara tapanlar, **Allahü teâlâ**nın zatının düşmanlarıdır. Cehennemde sonsuz azap, bu küfrün cezasıdır. Günahlar böyle değildir. Bunlara, **Allahü teâlâ**nın düşmanlığı, zatından değil sıfatlarındandır. Günahkârlara gazap etmesi, zatıyla değil gazap sıfatıyladır. Bunlara azap etmesi hep sıfatları ve fiilleriyledir. Günahkârlar, bunun için Cehennemde sonsuz kalmayacaktır. **Allahü teâlâ**nın kâfirlere düşmanlığı zatından olduğu için, ahirette rahmet sıfatı, zatın düşmanlığını ortadan kaldıramaz. Zatın düşmanlığı, sıfatın acımasından daha kuvvetlidir. Sıfatla yapılan şey, zatın yaptığını değiştiremez. Hadis-i kudside buyuruldu ki:

(Sabekat rahmeti alâ gadabî = Rahmetim gazabımı aştı.) [Deylemi]

(Rahmet sıfatım, gazap sıfatımı aştı. Yani, müminlerin günahkârlarına karşı olan, gazap sıfatımı aştı) demektir. Yoksa (Rahmet sıfatı, kâfirlere karşı olan, zatın gazabını aşar) demek değildir. (1/266)

Muhammed Masum Faruki hazretleri de aynı şeyi bildiriyor:

Allahü teâlânın kâfirlere düşmanlığı, zatındandır. Lat ve Uzza gibi putlara ve bunlara tapanlara kendisi düşmandır. Cehennemde sonsuz yanmak, bu çirkin işin cezasıdır. Günahlar böyle değildir; çünkü **Allahü teâlâ**nın bunlara gazabı, zatından değildir. Gazabı sıfatlarından, azabı fiillerindendir. Bunun için, günahların cezası sonsuz olmadı. (3/55)

Allah dünyada da ceza verir

Soru: Bir arkadaşın iddiası şöyle: (Allah kullarını yaptıklarıyla cezalandıran konumundan münezzehtir. O cezalandırıcı değil, rahmet edicidir, yoksa hangimiz bir saniye göz açabiliriz.) Allah dünyada insanları cezalandırmaz mı, sadece öldükten sonra mı cezalandırır?

CEVAP:

Elbette dünyada da cezalandırır ve cezalandırdığı da Kur'an-ı kerimde bildiriliyor. Azap âyetleri, rahmet âyetlerinden daha çoktur. Kâfirler, Hazret-i Nuh'a (Madem Allah cezalandırıyor, haydi bizi cezalandırsın) demişlerdir. (Hud 32) Daha sonraki âyetlerde ise, inananların gemiye alındığı, inanmayanları ise **Allahü teâlâ**nın suda boğduğu bildiriliyor.

Allahü teâlâ ibret olsun diye birçok milletleri cezalandırıp helak ettiğini bildirmiştir. Bu konudaki bazı âyet-i kerime mealleri:

(O kâfirleri dünyada da, ahirette de en şiddetli azap ile cezalandıracağım.) [Al-i İmran 56]

(Kendilerine yapılan öğütleri unutunca, biz kötülükten men edenleri kurtardık ve zalimleri, Allah'a karşı gelmelerinden ötürü şiddetli azaba uğrattık.) [Araf 165]

(Melekler dediler: Ey Lut, biz Rabbinin elçileriyiz. Onlar sana dokunamaz. Gece ailenle yola çık. Azap emrimiz gelince oranın altını üstüne getirdik; üzerlerine taş yağdırdık.) [Hud 81,82]

(Onlara kendilerinden öncekilerin, Nuh, Ad ve Semud kavimlerinin, İbrahim kavminin, Medyen halkının ve altüst olan şehirlerin haberi ulaşmadı mı?) [Tevbe 70]

(Seni yalancı sayıyorlarsa bil ki, onlardan önce Nuh milleti, Ad, Semud, İbrahim milleti, Lut milleti ve Medyen halkı da peygamberlerini yalancı saymış ve Musa da yalanlanmıştı. Ama Ben, kâfirlere önce bir süre tanıdım, sonra da onları yakalayıverdim. Beni tanımamak nasılmış görsünler. Nice beldelerin halkını haksızlık yaparken yok ettik. Artık çatıları çökmüş, kuyuları yıkık, sarayları bomboş kalmıştır.) [Hac 42-45]

(Ad'ı, Semud'u, Res halkını ve daha birçok kâfirleri yerle bir ettik.) [Furkan 38]

(Eyke halkı ve Tübba kavmi de, resullerini yalanladılar da, azabım gerçekleşti.) [Kaf 14]

(Önce Ad milletini, Semud milletini yok eden, pek azgın olan Nuh kavmini helâk eden, Lut milletinin beldelerini yere batıran Odur.) [Necm 50-53]

(Rabbin onları azap kırbacından geçirdi. Çünkü Rabbin hep gözetlemededir.) [Fecr 13-14]

(Firavun ailesini, ders alsınlar diye, yıllarca kuraklık ve ürün kıtlığına uğrattık.) [Araf 130]

Hadis-i şeriflerde de buyuruldu ki:

(**Allahü teâlâ**dan gafil olmayın. Huşulu gençler, rüku eden ihtiyarlar, otlayan hayvanlar, emzikteki çocuklar olmasaydı, üzerinize azap üstüne azap yağardı.) [Beyheki, Taberani]

(Ümmetim, merhamete kavuşmuştur, onlara ahirette azap yoktur. Dünyadaki depremler, belalar, fitneler günahlarına kefaret olur.) [Hâkim]

(**Allahü teâlâ**, bir ümmeti [müstahak oldukları] azaba uğratmamışsa, gıda maddeleri pahalanır, ömürleri kısalır, tüccarları ticaret edemez, yağmurları azalır ve başlarına şerli kimseler musallat olur.) [Deylemi]

(**Allahü teâlâ** özel bir kesimin kötü ameli yüzünden genel bir azap vermez. Şayet toplum, gücü yettiği halde, özel kesime aldırmaz ise, hepsine azap eder.) [Taberani]

(Depremler olur. 10, 20 veya 30 bin kişi ölür. **Allahü teâlâ** bu ölümü müminlere rahmet, kâfirlere ise azap kılar.) [İ.Asakir]

Peygamber efendimiz, (Ümmetimde günahlar zuhur ettiğinde, **Allahü teâlâ** onlara genel bir azap verir) buyurunca, "O zaman onların içinde salihler olmaz mı?" diye soruldu. Buyurdu ki:

(Evet olur. Azap herkese isabet eder. Fakat salihler **Allahü teâlâ**nın affına ve rızasına kavuşur.) [İ. Ahmed]

(**Allahü teâlâ**, kullara bela murat ettiğinde, çocuklar ölür. Kadınlar doğurmaz ve içlerinde rahmete şayan biri yoksa, başlarına bela gelir.) [Şirazi]

(Müminin kendine, çocuğuna ve malına, hiç günahı kalmayıncaya kadar bela gelir, bu Allah'a mülaki oluncaya [ölünceye] kadar devam eder.) [Tirmizi]

(Kul, ameliyle kendisine takdir edilen mertebeye ulaşamıyorsa, **Allahü teâlâ** ona, ailesine veya malına bela verir ve o belalara sabretmeyi de verir ki ezelde onun için takdir ettiği dereceye nail olsun.) [Buhari]

(Şüphe edilen altın, ateşle muayene edildiği gibi, insan da bela ile imtihan olur.) [Taberani]

Bela günahsız olanlara da gelir. Allah indinde derecesi daha yüksek olana daha çok, daha şiddetli bela gelir. Bir hadis-i şerif meali şöyledir:

(En şiddetli belaya düçar olanlar, **Peygamber**ler, sonra fazilet derecesine göre onları takip edenlerdir. Kişi dindarlığı derecesinde belaya düçar olur. Eğer kişi dininde kuvvetli ise onun belası da şiddetli olur. Eğer dini gevşek ise belası da ona göre olur. Bela, kula öyle yapışır ki, günahı kaldığı müddetçe onu bırakmaz.) [Tirmizi]

Soru: (Zina, içki gibi günah işleyene dünyada ceza verilirse, imtihanın anlamı kalmaz. O zaman herkes, Allah'tan korktuğu için değil, cezadan koktuğu için günahlardan sakınır) deniyor. Kur'anda, (Şu günahları işleyene şu cezaları verin!) denmiyor mu? Hâşâ Allah mânasız emir mi veriyor?

CEVAP:

Dünyada da ceza vermek, **Allahü teâlâ**nın bir ihsanıdır. Dünyada ceza vermezse, günahlar daha yaygın hâl alır.

Allah'ın azabı şiddetlidir

Soru: Bazı kimseler, hırsızların, hainlerin, ırz düşmanlarının, hatta gayrimüslimlerin bile affa kavuşacağını bildirip, azap âyetlerinden hiç bahsetmiyorlar. Allah'ın azabından bahsetmek yanlış mı?

CEVAP:

İslamiyet, ifrat ve tefritten [aşırılıklardan] uzak bir dindir. Allah'ın rahmetini de azabını da bildirmek gerekir. Çünkü **Allahü teâlâ** Kur'an-ı kerimde kendi bildiriyor. Bunu gizlemek, örtbas etmek ihanet olur.

Ahirette kâfire af ve merhametin zerresi yoktur. Ebedi azap içinde kalacaklardır. Cennete girme şartı Müslüman olmaktır. Müslüman da havf ve reca arasında olmalıdır. Havf, Allah'tan korkmak, reca da Allah'ın rahmetini ümit etmek demektir.

Hep Allah'ın azabından bahsedip insanları korkutmak doğru olmadığı gibi, hep Allah'ın rahmetinden bahsedip azabından hiç bahsetmemek de Kur'an-ı kerime aykırıdır. Mümin yaşarken havfı, ölürken recası daha fazla olmalıdır! **Allahü teâlâ**nın rahmeti çoktur. Bir âyet-i kerime meali şöyledir:

(Kötülük edip, nefsine zulmeden, mağfiret dilerse, Allah'ı gafururrahim bulur.) [Nisa 110]

İki hadis-i şerif meali de şöyledir:

(Hak teâlâ buyurdu: Kulun günahı göklere kadar yükselse, tevbe ederse affederim.) [Tirmizi]

(**Allahü teâlâ**, kullarına bu kadının çocuğuna olan merhametinden daha merhametlidir.) [Buhari]

Allahü teâlânın rahmeti böyle çok olduğu gibi azabı da şiddetlidir. Kur'an-ı kerimde buyuruluyor ki:

(Allah'ın kahrı da pek şiddetlidir.) [Nisa 84]

(O gün gerçek hükümranlık Rahmanındır. Kâfirler için de pek çetin gündür.) [Furkan 26]

(Rablerinin huzuruna çıkacaklarından kalbleri korku ile çarpar) [Müminun 60]

Bu âyette bildirilenlerin hırsız mı, zani mi olduğu sorulunca, **Peygamber** efendimiz buyurdu ki:

(Bunlar, namaz, oruç ve zekat gibi ibadetlerini yerine getirdikleri halde "acaba ibadetlerimiz kabul olmadı mı" diye korkan kimselerdir.) [Tirmizi]

Allah kerimdir diyerek günah işlemek

Soru: Bazı kimseler, Allah kerim diyerek günah işliyorlar. Bu yanlış değil mi?

CEVAP:

Şeyh Yahya Müniri hazretleri buyuruyor ki:

Allahü teâlâ, kerim, rahim olduğu gibi, azabı da şiddetlidir. Bu dünyada, çoklarına fakirlik ve sıkıntı veriyor. Çok kerim ve rezzak olduğu halde, çiftçilik sıkıntısı çekmeyene mahsul vermiyor. Herkesi yaşatan O olduğu halde, yiyip içmeyen kimseyi yaşatmıyor, ilaç kullanmayan hastaya şifa vermiyor.

Yaşamak ve mal sahibi olabilmek gibi dünya nimetlerinin hepsi için sebepler yaratmış, sebebine yapışmayana hiç acımayıp dünya nimetlerinden mahrum bırakmıştır. Ahiret nimetlerine kavuşmak da böyledir. Kâfirliği ve cahilliği, ruhu öldüren zehir yapmıştır. Tembellik de, ruhu hasta yapar. İlaç kullanılmazsa, ruh hastalanır, ölür. Küfrün ve cahilliğin tek ilacı, ilimdir. Tembelliğin ilacı da, namaz kılmaktır. Bir kimse, zehir yer ve (Allah rahimdir, rahmeti her şeyi kuşatmıştır, beni korur) derse, hastalanır, ölür. İshal olan müshil içerse, şeker hastası tatlı yerse, hastalık artar.

Gayret-i ilahiyye

Soru: Gayret-i ilahiyye ne demektir? Gayret kıskançlıksa, Allah kıskanç olur mu?

CEVAP:

Gayret, hasetten, kıskançlıktan, çekememekten farklıdır. Gayret, bir kimsede olan hakkına, onun başkasını ortak etmesini istememektir. Mesela, bir kimsenin, hanımıyla başkalarının beraber olmasını istememesi, gayrettir.

İlmini, mal, mevki ele geçirmek, günah işlemek için kullanan din adamından, ilmin gitmesini istemek gayret olur. Malını haramda, zulümde, İslamiyet'i yıkmakta, bid'atleri ve günahları yaymakta kullananın, malının yok olmasını istemek de, haset olmaz, din gayreti olur. Birinde bulunan kötü, zararlı şeyin gitmesini istemeye de gayret denir. Bir hadis-i şerif meali:

(**Allahü teâlâ**, mümin kullarına, mümin de, mümine gayret eder.) [Müslim]

Allahü teâlânın gayret etmesi, kulunun kötü, çirkin şey yapmasına razı olmaması demektir. Kulun vazifesi, dilediğini yapmak değil, Rabbine kulluk etmektir. Onun emirlerine ve yasaklarına uymaktır. Her dilediğini yapmak, **Allahü teâlâ**ya mahsustur, yalnız Onun hakkıdır. Kendi dilediğini yapması, günah işlemesi, zina etmesi **Allahü teâlâ**nın hakkına ortak olmak olur. İki hadis-i şerif meali:

(Kulunun zinasına gazaplanmakta Allah'tan gayretlisi yoktur.) [Buhari]

(**Allahü teâlâ**, gayretinin çokluğundan dolayı zinayı yasakladı.) [Buhari]

Namusu için gayret etmek kıskançlık değil, takdir edilecek bir hâldir.

Allahü teâlânın bazı kullarına gayret etmesi çok vaki olmuştur. Birkaç örnek verelim:

1- Davud aleyhisselam, dua ederken, (Yâ Rabbi! Evlatlarımdan birkaçının namaz kılmadığı hiçbir gece yoktur ve oruç tutmadığı hiçbir gün geçmemiştir) demişti. Buna karşılık **Allahü teâlâ**, (Ben dilemeseydim, kuvvet ve imkân vermeseydim, bunların hiçbiri yapılamazdı) buyurdu. Davud aleyhisselamın bu sözü gayret-i ilahiyyeye dokundu, birçok sıkıntıların başına gelmesine sebep oldu.

2- Yusuf aleyhisselamın, (Sultanın yanında benim ismimi söyle!) demesi gayret-i ilahiyyeye dokunarak, senelerce zindanda kalmasına sebep oldu.

3- İbrahim aleyhisselamın, oğlu İsmail aleyhisselamın dünyaya gelmesine sevinmesi, gayret-i ilahiyyeye dokunarak, bunu kurban etmesi emrolundu.

4- Bir hadis-i şerifte, (Önceki ümmetlerde, kibirli birinin eteklerini yerde sürüyerek yürümesi gayret-i ilahiyyeye dokunarak yer bunu yuttu) buyurulmuştur. (Berika)

5- İmam-ı Rabbani hazretlerinin büyüklüğüne inanmayanlardan biri, onun bir talebesini yemeğe davet etti. Yemekte, İmam-ı Rabbani hazretlerini kötüledi. Talebenin canı çok sıkılıp yemekten kalkacağı sırada, gayret-i ilahiyyeden o kişinin azaları felç oldu. (M. Ahmediyye)

Allahü teâlânın gayret etmesi

Soru: Allah kıskanır, haset eder demek yanlış değil midir?

CEVAP:

Allahü teâlâ için kıskanmak, haset etmek ifadesi kullanılmaz, gayret sahibi denir.

Gayret, bir kimsede olan hakkına, onun başkasını ortak etmesini istememektir. **Allahü teâlâ**nın gayreti, kulunun kötü, çirkin şey yapmasına razı olmamasıdır. Bunun kıskançlıkla, hasetle ilgisi yoktur.

Haset, bir kimsenin iyi bir işi veya evi, malı, mülkü, ilmi olsa, o kimseden bunların gitmesini, onda olmayıp kendinde olmasını istemektir. Bu kötü bir şeydir.

Onda olduğu gibi kendisinde de olmasını istemek haset olmaz. Buna gıpta etmek, imrenmek denir. Günah değildir.

Gayret etmek hakkını istemektir. **Allahü teâlâ**, kendisinden başkasına ibadet edilmesini istemez. Kendisinden istemeyip, başkalarına el açanlara gayret eder.

Allahü teâlâ, çok sevdiği kimselere, bazı Evliya ve enbiyaya gayret etmiştir. Mesela Yusuf aleyhisselamın, (Sultanın yanında benim ismimi söyle!) demesi gayret-i ilahiyyeye dokunarak, yıllarca zindanda kalmasına sebep oldu. İbrahim aleyhisselamın, oğlu İsmail aleyhisselamın dünyaya gelmesine sevinmesi, gayret-i ilahiyyeye dokunarak, bunu kurban etmesi emrolundu. (İ. Ahlakı)

Allah'ın huzuruna durmak

Soru: Bir felsefeci, (Namaza Allah'ın huzuruna çıkıyorum diyen müşrik olur, çünkü her an Allah'ın huzurundayız. Allah'ın huzuruna çıkmak tâbiri şirktir. Miraç'ta Allah'ın huzuruna çıkma işi de, Allah'a mekân tayin etmek olur ki, bu da şirktir) diyor. Âhirette de Allah'ın huzuruna çıkmayacak mıyız? Mirac hak değil mi? Bu hususta âyet ve hadis yok mudur?

CEVAP:

Felsefeci de, diğer sapıklar gibi Müslümanları şirkle damgalamaya çalışıyor. Müslümana müşrik diyenin kendisi küfre düşer. Allah'ın huzurundan maksat, manevi huzurdur. Madde, cisim olarak huzur değildir. **Allahü teâlâ**, (Ben kuluma şah damarından daha yakınım) buyuruyor ki, bu yakınlık da manevidir. (Kaf 16) Resulü de, (Kulun Allah'a en yakın olduğu

an, secdede olduğu zamandır) buyuruyor. (Müslim, Taberani) Bu da manevî yakınlıktır, yoksa secde edenin yanında demek değildir.

Allah'ın huzuruna çıkmak tabiri **Peygamber** efendimizin birçok hadis-i şerifinde geçmektedir. Birkaç hadis-i şerif meali şöyledir:

(Güzelce abdest alıp, kalbiyle Allah'ın huzuruna çıkarak, iki rekât namaz kılan hiçbir kimse yoktur ki, ona Cennet vacib olmasın.) [Ebu Davud]

(**Allahü teâlâ** şöyle buyurur: Benim huzurumda durmaktan korkan kullarıma, rahmet ederim, sevablarını veririm ve korktuklarından da emin ederim.) [Deylemî]

(İnsanların şiddetli hüsrana uğrayanı, dünyadan azıksız ayrılıp Allah'ın huzuruna iyi amelsiz çıkan hüsrana uğrar.) [İbni Neccar]

(Bir Müslüman, "Lâ ilâhe illallah" dediği zaman, o tevhid gökleri yarıp geçer ve Allah'ın huzurunda durur. Cenab-ı Hak ona, "Sakin ol" buyurur. O tevhid, "Beni söyleyen kulu mağfiret etmedikçe sakin olamam" der. **Allahü teâlâ** da, "Sen o kulumun dilinden çıktığın anda, ben onu affettim" buyurur.) [Deylemi]

(Kim ki, **Allahü teâlâ**nın huzuruna varmayı severse, Allah da onun kendi huzuruna gelmesinden hoşlanır. Kim de Allah'ın huzuruna varmayı istemezse, Allah da onun kendi huzuruna gelmesini istemez.) [Buharî]

(İnsanlar, kıyamette Allah'ın huzurunda, Cuma günü camiye gidiş sıralarına göre, birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü olarak sırayla otururlar.) [Taberani]

(Cennet ehli Allah'ın huzuruna iki defa girer. Allah onlara Kur'an okur.) [Hakîm]

(Öldükten sonra bizi dirilten ve mahşerde huzurunda toplayacak olan Allah'a hamdolsun.) [Buhari, Müslim, Tirmizi, İbni Mace]

(Ödememek niyetiyle borçlanan, Allah'ın huzuruna hırsız olarak çıkar.) [İbni Mace]

(Borcunu ödemek için mal bırakmadan ölen kimse, Allah'ın huzuruna en büyük günahla çıkmış olur.) [Ebu Davud]

(Babanın duası, hiçbir engelle karşılaşmadan Allah'ın huzuruna çıkar.) [İ. Mace]

Daha birçok hadis-i şerifte (Allah'ın huzuru) tâbiri geçmektedir. **Allahü teâlâ**, Musa aleyhisselamla Tur Dağı'nda konuştu. Tur Dağı Allah'ın mekânı mıdır? Elbette, değildir. Cennete giren müminler de, **Allahü teâlâ**yı nasıl olduğu anlaşılmadan görecektir. Cennet de **Allahü teâlâ**nın mekânı değildir. **Allahü teâlâ** mekândan münezzehtir. Mutezile, Cennette, **Allahü teâlâ**nın görülmesini de inkâr etmiştir. Nakli değil de, aklını ölçü alan böyle sapıklara itibar etmemelidir!

Uzun zaman **Resulullah** efendimize hizmetle şereflenen Enes bin Malik, kendisi ile beraber bir sakal-ı şerifin defnolunmasını vasiyet etti. **Allahü teâlâ**nın huzuruna sakal-ı şerifle birlikte çıkmak istedi. (Buhari)

İmam-ı Şâfiî hazretleri, (Kulun Allah'ın huzuruna büyük günahlarla çıkması, kendisini saptıran kelam ilmiyle çıkmasından daha hayırlıdır) buyuruyor. (Redd-ül muhtar)

Allah'ın huzuruna veya katına çıkma tabirinin mekân tayin etmekle hiç alakası yoktur. Ahirette de Allah'ın mekânı olmaz, ama mahşerde ve Cennette de huzura çıkacağız. Kendi tercüme ve yorumları denmemesi için, kasten piyasadaki Kur'an-ı kerim meallerinden örnek veriyoruz. Birkaç âyet-i kerime meali şöyledir:

(Huzuruna toplanacağınız Allah'tan korkun!) [Maide 96, Diyanet meali]

(Rablerinin huzurunda durduruldukları zaman, onları bir görsen!) [Enam 30, H. B. Çantay meali]

(Allah'ın huzuruna çıkmayı yalan sayanlar, gerçekten en büyük ziyana uğramıştır.) [Enam 31, H. B. Çantay meali]

(Ey inananlar! Allah ve **Peygamber**, sizi, hayat verecek şeye çağırdığı zaman icabet edin! Allah'ın kişiyle kalbi arasına girdiğini ve sonunda O'nun katında toplanacağınızı bilin.) [Enfal 24, Diyanet meali]

(Allah'ın huzuruna çıkacaklarına inanmamış ve doğru yolu tutmamış olanlar, hiç şüphesiz en büyük ziyana uğramış olacaklar.) [Yunus 45, Elmalı meali]

(Allah'tan korkun ki, [âhirette] O'nun huzurunda toplanacaksınız.) [Mücadele 9, A. Fikri Yavuz meali]

Görüldüğü gibi Kur'an-ı kerimde de, hadis-i şeriflerde de, Allah'ın huzuruna çıkmak tabiri kullanılıyor. Bu felsefeci ise, kendi anlayışını âyet ve hadisten üstün tutup, kendi felsefesini esas alarak, Müslümanlara müşrik damgası basıyor.

Erkek şahıs zamiri

Soru: Allah'ın ve meleklerin isimleri, neden sadece erkeklere konuyor? Bir de, Allah ve melek için, erkeklik dişilik söz konusu değilken, müzekker [eril] olan hüve şahıs zamirinin kullanılmasının sebebi nedir?

CEVAP:

Önce ikinci suali cevaplandıralım: Bu, Arap dilinin özelliğindendir. Türkçede böyle erkek ve kadın için ayrı şahıs zamirleri yoksa da, birçok dilde, farklı şahıs zamirlerinden başka, kelimeleri belirli hâle getiren erkek ve kadına mahsus tanım edatları vardır. Bunlara Fransızca article, Almanca artikel denir. Müzekker kelimeye Fransızcada masculin, müennes kelimeye de feminin denir. Masculin olan kelimeler için le, feminen olan kelimeler için la kullanılır. Kelimelerde, eşyalarda erkeklik dişilik olmaz, ama dilin kuralı budur. Türkçeye geçmiş kelimelerden birkaç örnek verelim:

Le tracteur = traktör, le train = tren gibi kelimeler için erkeklere mahsus tanım edatı kullanılır.

La bicyclette = bisiklet, la radio = radyo gibi kelimeler için dişilere mahsus tanım edatı kullanılır.

Trene de, bisiklete de binilir. Biri dişi, biri erkek kelimeyle bildirilir. Yani bunların erkek ve dişiyle hiç alakası yoktur. Dilin kaidesi böyledir.

Almancada der ve die yani erkek ile dişi, bir de erkek ve dişi olmayan das artikeli vardır. Bu da bu dilin özelliğinden ileri gelir. Der Tisch [masa], die Tür [kapı], das Fenster [pencere] gibi.

Türkçede, o kelimesi, hem erkek, hem kadın, hem de eşya için kullanılır, ama Fransızca, erkek için il, kadın için elle kullanılır. İngilizcede de, erkek için he, kadın için she, bir de eşya için it kullanılır.

Arapçada da, erkek için hüve, kadın için hiye kullanılır. Bu da bu dilin özelliğindendir. **Allahü teâlâ** ve melekler için de, erkek için kullanılan hüve şahıs zamiri kullanılır.

İmam-ı Rabbani hazretleri buyuruyor ki:

Melekler, erkek ve dişi değildir. Kur'an-ı kerimde meleklerin, erkeklere mahsus şahıs zamirleriyle bildirilmesi, üstünlük bakımındandır. Nitekim **Allahü teâlâ**, kendini de bunun için böyle zamirle bildirmektedir. (1/266)

Meleklerin ismi olan Cebrail, Mikail, İsrafil, Rıdvan erkeklere konuyor. Melek ismi ise kadınlara konuyor. Hristiyanlar melekleri kız zannediyorlarsa da, isimleri ister erkeklere konsun, ister kadınlara konsun, melekler erkek veya dişi değildir.

Allahü teâlânın isimleri, müennes [dişil] hâle getirilerek kadınlara konuyor. Mesela erkeklere Latif, kadınlara Latife deniyor.

Allah kelimesi, özel isimdir. Hiçbir dilde karşılığı olmaz. Allah kelimesinde müzekkerlik ve müenneslik, yani erkeklik ve dişilik de yoktur. İlah kelimesinin ise her dilde karşılığı, bazı dillerde de müzekker [erkek] ve müennes [dişi] şekli vardır. Mesela Arapça'da İlah-İlahe, Türkçe'de Tanrı-Tanrıça, İngilizce God-Goddess, Fransızca Dieu-Deesse, Almanca Gott-Göttin gibi. Bu kelimelerin hiçbiri Allah ismi yerine kullanılmaz. Allah mânâsında, yalnız Allah kelimesini kullanmak gerekir, çünkü **Allahü teâlâ**, (Benim ismim Allah'tır. Bana, Allah diye dua ve ibadet edin) buyuruyor. Kendisi ne bildirmişse onu kullanmak gerekir. İlah mânâsında, her millet kendi dilindeki kelimeyi kullanır, fakat Allah kelimesi her dilde aynıdır.

Hâlık'ı mahlûka benzetmek

Soru: Mezheplere inanmayan bir yazar, (Allah çok akıllıdır, hafızası ve düşünmesi çok kuvvetlidir, gözleri iyi görür, kulakları iyi işitir, beyni iyi çalışır) diyor. Bir başkası da, (Din insanlar içindir, Allah'ın dini olmaz, o dinsizdir. Allah'ın gözü olmaz, o kördür. Akıl insanlar içindir. Allah akıllıdır denmez, o akılsızdır) diyor. Her ikisinin sözleri de küfür olmuyor mu?

CEVAP:

İslam âlimleri, (Allah'ın yaratmak, vücud, muhalefetün-lil-havadis gibi sıfatlarını insanlar için kullanmak veya insanın, akıl, şuur, hafıza, beyin ve düşünce gibi yaratılmış olan sıfatlarını **Allahü teâlâ** için kullanmak küfürdür) buyuruyorlar.

Vücud, kendiliğinden var olmak; muhalefetün-lil havadis de, hiçbir mahlûka, hiçbir bakımdan benzememek demektir. Birkaç örnek verelim:

(Allah iyi düşünür) demek küfür olur, çünkü akıl, şuur, hafıza, düşünme işi, görüş mahlûktur, yani yaratıktır. **Allahü teâlâ** için böyle sözler söylemek küfür olur.

(Allah akıllıdır) veya (Allah'ın beyni vardır) demek, onu yaratık kabul etmek olduğu için küfür olur. (Allah akılsızdır) demek ise bir hakaret olacağı için küfür olur. Bunun gibi, **Allahü teâlâ** için dinsiz, kör, beyinsiz gibi hakaret sözlerini kullanmak da küfür olur.

Böyle sözler yerine, (**Allahü teâlâ** yarattıklarına benzemez) demek yeter.

Allah hayâ eder mi?

Soru: Hayâ etmek, utanmak demektir. Utanmak, gülünç olacak bir duruma düşmekten korkmak, sıkılmak, mahcup olmak, çekinmek gibi mânâlara geldiğine göre, (Allah utanır demek) caiz midir? Allah, kimden çekinecek, kimden korkup sıkılacak?

CEVAP:

Allah'ın hayâ etmesiyle insanların hayâ etmesi farklıdır. İnsanın hayâ etmesi, sıkılmak, çekinmektir. Fakat Allah'ın hayâ etmesi, o işi, keremine, ihsanına yakıştırmamaktır. Mesela insanların görmesiyle, işitmesiyle ve bilmesiyle; Allah'ın görmesi, işitmesi ve bilmesi çok farklıdır. **Allahü teâlâ**nın görmesi, ezelî ve ebedîdir. Her zaman, her şeyi görür. Vasıtasız, aletsiz devamlı görür. İnsanın görmesi böyle değildir, çok sınırlıdır. Allah'ın görmesi gözle, işitmesi de kulakla değildir. Geçmişi, geleceği, olmuşu ve olacağı, gizli açık her şeyi bilir ve görür. Görmesine hiçbir şey engel olamaz. Bunun için Allah'ın hayâ etmesiyle insanların hayâ etmesi çok farklıdır, sadece isim benzerliği vardır. Hayâ etmekle ilgili bir âyet-i kerime meali:

(Allah gerçeği söylemekten hayâ etmez.) [Ahzab 53]

Birkaç hadis-i kudsî:

(Habibimin isminde olan Müslümana azap etmekten hayâ ederim.) [Taberanî]

(Bir kulumun bedenine, çocuklarına veya malına bir musibet verdiğimde, bunu güzel bir sabırla karşılarsa, Kıyamet günü onun için bir mizan kurmaktan veya bir hesap defteri açmaktan hayâ ederim.) [Hakîm-i Tirmizî]

(Müslüman olarak ihtiyarlayana azap etmekten hayâ ederim.) [Beyhekî]

(İhtiyarlık benim nurumdan bir nurdur. Nuruma narımla [ateşle] azap etmekten hayâ ederim.) [Ebu-ş-Şeyh]

Birkaç hadis-i şerif:

(**Allahü teâlâ**, çok hayâ ve kerem sahibidir. Kendisine açılan elleri boş çevirmekten hayâ eder.) [Tirmizî, Hâkim]

(Cennete gidecek bir mümin ölünce, **Allahü teâlâ** onun cenazesini taşıyana, arkasından gidene ve onun namazını kılana azap etmekten hayâ eder.) [Deylemî]

(**Allahü teâlâ**, bir kavmi, bir topluluğu mağfiret ettiği hâlde, onların içinden birini mağfiret etmemekten hayâ eder.) [Ebu-ş-Şeyh]

(Dostunuz çok olsun, çünkü Rabbiniz kerimdir. Kıyamette dostları arasında bulunan kuluna azap etmekten hayâ eder.) [Şir'a şerhi]

Allah'ın yaratması

Soru: Madem her şeyi Tanrı yaratıyorsa, ne diye evlenmeden çocuk vermiyor, niye rızık için çalışmak zorunda kalıyoruz, niye sakat çocuk yaratıyor?

CEVAP:

Allahü teâlânın yaratması iki türlüdür:

Birincisi, "OL" der hemen o şey oluverir.

İkincisi ise, sebeplerle yaratır.

Bu ikisinin arasındaki farkı bilmek gerekir. Her ikisini de **Allahü teâlâ** yarattığı halde bunlar farklı şeylerdir. Çocuk olması için ana ve babayı sebep kıldı; ama Hazret-i İsa'yı babasız, Hazret-i Âdem'i ise hem anasız, hem de babasız yarattı. Mucize ve kerametlerde sebepler ortadan kaldırılabilir. **Allahü teâlâ**, çok şeyi sebeplerle yaratmaktadır. Mesela rızkı Allah verir, ama çalışmayı sebep kıldı. Çalışmadan rızık bekleyen açlıktan ölebilir. Hastalıklara şifayı veren de Allah'tır. Ancak doktoru, ilacı sebep kıldı. Doktora gitmeyen, tedaviyi ilacı kabul etmeyen hastalıktan ölebilir. Alkol ve zararlı ilaçlar almak, röntgen ışınlarının etkisinde kalmak veya yakın akraba ile evlenmek, iyi beslenememek gibi sebeplerle doğan çocuk kör de, sakat da olabilir. Sebeplerle yaratmak **Allahü teâlâ**nın âdetidir. Onun âdetini kimse bozamaz.

Allah'ın yaratması iki türlüdür

Soru: "Bir gayrimüslimin sorusu" denilerek şu soruluyor: Âlemlere rahmet diyerek **Peygamber**inizi herkesten üstün biliyorsunuz. Fen adamlarından mesela Bill Gates'ten de mi üstündür?

CEVAP:

Bu soruyu bir ehl-i kitap sormaz, soramaz; çünkü ehl-i kitap sadece (Sizin peygamber hak mı?) diye sorabilir. Hak peygamber ise çok şey yapabilir der; çünkü Hazret-i İsa ölüleri diriltmiş, körleri, tedavisi mümkün olmayan hastalıkları iyileştirmiştir. Musa aleyhisselam da çok mucize göstermiştir. Bunların da Allah'ın kudretiyle olduğunu bilir. Bu soruyu ancak bir ateist sorabilir. O ise **Peygamber** efendimize değil **Allahü teâlâ**ya inanmıyor. Allah'a inansa, **Allahü teâlâ**nın her şeye kadir olduğunu bilse, böyle cahilce soru sormaz. Başka bir ateist de, (Ben günlerce yıkanmasam başım kirlenir, bitler oluşur. Ben de bit yaratıcısıyım) diyor. Ateistler yaratmanın ne olduğunu bilmiyor.

Yaratmak iki türlüdür:

1- Hiç yoktan var etmek. Mesela yerleri, gökleri; göklerdeki gezegenleri, yıldızları, ayı, güneşi, suyu, havayı, dağları, denizleri, madenleri, atomları, elektronları, molekülleri ve hareketlerini yani yoktan var edilen her şeyi **Allahü teâlâ** yaratmıştır. (Enam 101)

Mucize, keramet, sihir de yoktan yaratmaktır. **Allahü teâlâ**, bir şeyi yaratmak istediği zaman ona (OL) der, hemen o var olur. (Yasin 82)

2- Yarattığı bir şeyden, başka bir şey yaratmak. Öğeleri, oksitleri, asitleri, bazları, tuzları birbiri ile birleştirerek, parçalayarak milyonlarla organik ve inorganik cisimler meydana getirmek suretiyle yaratmak. Bugün bilinen 105 basit cisim [element = eleman, öğe] yok idi. Bunların hepsini sonradan var etti. **Allahü teâlâ**, Hazret-i Adem'i topraktan (A.İmran 59), insanları nutfeden (Nahl 4), cinleri ateş alevinden (Rahman 15) canlıları sudan (Enbiya 30) yaratmıştır. İnsanların, hayvanların ve bitkilerin hareketlerini, işlerini de yaratan **Allahü teâlâ**dır. (Saffat 96) Mesela bir tohumdan ağaç, ağaçtan da meyve yaratması böyledir. Demek ki, mevcut şeyleri, fiziko-şimik, fizyolojik veya metafizik kanunlarla, bir şekilden başka hassalı şekillere çevirmek de yaratmaktır.

Allahü teâlânın âdeti şöyledir ki, her şeyi bir sebep, bir vasıta ile yaratmaktadır. Sebepleri yapan, var eden, bunlarda aktiflik, etki kuvveti yaratan da Odur. Cisimlerin fizik ve kimya özellikleri, fizik, kimya, biyoloji olayları, reaksiyonları, Onun yarattığı sebeplerdir. Elektrik, ısı, mekanik, ışık ve kimya enerjilerini ve tepkimeleri hasıl eden çeşitli kuvvet şekillerini sebep olarak yaratmıştır. Bu sebepleri, cisimleri yaratmasına vasıta kıldığı gibi, insan aklını, insan gücünü de, kendi yaratmasına vasıta kılmıştır. Mesela, kömürün tutuşma sıcaklığına kadar ısınarak yanma olayının başlamasına, bir kibrit alevi sebep olmakta ise de, kömürün oksitlenmesini, yanmasını yaratan Odur. Kibrit, yanma olayının yaratıcısı değildir.

Bunun gibi, tuz asidi içinde, çinko eriyip, çinko klorür adında, yeni özellikte bir bileşik cisim meydana geliyor. Bu iyon şebekesini çinko atomları ve asit molekülleri yarattı denilemez. Çünkü, çinko klorür denilen iyon şebekesindeki, çinko ve klorür iyonlarının atomlardan meydana gelişindeki elektron değişiminde ve bunun sebeplerinde, iyonlar arasındaki çekme ve itme kuvvetlerinde, çinko ve asit bir şey yapmamıştır. Çinko klorürün meydana gelmesinde, insan seyirci kalmış, iyon şebekesini hasıl eden tepkimeyi, özellikleri, kuvvetleri, **Allahü teâlâ** yaratmıştır.

Demek ki, insanın aklı ve gücü de, tabiat kuvvetleri gibi, **Allahü teâlâ**nın önceden yarattığı maddeler, özellikler, kuvvetler, enerjiler arasındaki şartları, dengeleri değiştirerek, yeni bir dengenin, bir sistemin yaratılmasına bir sebep, bir araçtan başka bir şey değildir. Arşimet, bir kanun yaratmamış, daha önce var olan özellikler arasındaki bir bağlantıyı görebilmiştir. Evlenen de çocuk olmasına ortam hazırlıyor, yoksa çocuk yaratmıyor. Kirlenip başı bitlenen ateist de bit yaratmıyor. Megafon ve elektrik ampulü gibi aletlere son şeklini veren Edison, bunları yaratmamış, yapılmasına sebep olmuştur. Hepsini yaratan **Allahü teâlâ**dır.

Sebeplere kuvvet veren Allahü teâlâdır

Yoktan yarattıklarının dışında, **Allahü teâlâ**, bir şeyi yaratmasına, başka şeyleri sebep yapmıştır. Bu sebepler arasında insan gücü de varsa, yaratılan şeye Yapay cisim denir. Mesela, cam, TV, bilgisayar yapay cisimdir. Sebepler arasında insan gücü yoksa, buna Tabii cisim denir. Petrol, deri, ağaç gibi. Bunların kullanılır hale gelmesine insan gücü de sebep olmaktadır. Bu tabii maddeler için tabiat yarattı, yapay maddeler için de, insan yarattı denilemez. Mesela, balı arı, buğdayı toprak, bebeği ana baba yarattı demek gibi yanlış olur. Çünkü bunlar yaratmıyor, yaratılmaya sebep oluyor.

Allahü teâlânın her şeyi sebeplerle yaratması sosyal hayata düzen vermektedir. Sebepsiz yaratsaydı, âlemdeki bu düzen olmazdı. İnsan da ne yapacağını bilemez ve çalışamazdı. Mikroplar hastalığa, bulutlar yağmura, katalizörler birçok kimya reaksiyonlarının hızlanmasına; hayvanlar, bitkisel maddelerin et, süt, bal haline gelmelerine, yapraklar organik maddelerin sentezine sebep oldukları gibi, insanlar da, uçak, otomobil, ilaç gibi birçok şeyin yapılmasına sebep olmaktadır. Bütün bu sebeplere kuvvet veren **Allahü teâlâ**dır. Sebeplere, yaratıcı demek, (Yaratıcı yok, her şey kendiliğinden olur) demektir ki, akla uygun olmayan cahilce bir sözdür. Çünkü, yok iken var olmak bir iştir. Fizik ve kimya kanunlarına göre, her iş, bu işi yapan bir kuvvet olduğunu gösterir.

Demek ki, daha önce, bir kuvvet kaynağının bulunması, fen bilgilerine göre de şarttır. Yaratılmış her şey, yaratılmamış bir yaratıcının var olduğunu gösterir. Çünkü yaratıcının da yaratıcısı olamaz. Yaratılan, yaratık olur. Yaratıcısız da hiçbir şey var olmaz. Yaratılmamış bir varlık olmalı ki, her yaratma ona dayanmalı. Dayanmazsa kendiliğinden de olmayacağına göre, böyle bir şey yok demektir. Yani mevcut her şeyin varlığı, bunların yaratılmış olduğunu gösterir.

İlk insan olan Hazret-i Âdem'in varlığı da, bu açıklama ile kolayca anlaşılır. Âdem babamız olmasaydı, ilk insan olmayacağı için şimdi hiç insan olmaması gerekirdi. İnsanlar olduğuna göre, ilk insanın varlığı zaruri olur. İlk insan olmayınca mevcut insanların başlangıcı yok demek olur. Başlangıcı olmayan ise mevcut olmaz. Yapay cisimlerin nasıl bir yapıcısı varsa, tabii cisimlerin de bir yaratıcısı vardır. Yapay cisimler kendiliğinden oldu denemediğine göre, tabii cisimlerin kendiliğinden oldu denmesi yanlış olur. Tabiatçı bile, (Tabiat yaptı) diyerek her varlığın, bir yapıcısı bulunduğunu, farkında olmadan açıklamış oluyor.

Kâinattaki muazzam düzenin tesadüfen olamayacağını anlayan ateist, bir yaratıcının olduğunu ister istemez kabul ediyor, sonra da, (Yaratıcıyı kim yarattı) diyor. Onu da bir yaratanın olması gerekir sanıyor. Bu düşüncesinin de kısır bir döngüye girdiğini görüyor, işin içinden çıkamıyor, mantıksızlığının kurbanı oluyor. Yaratıcıyı yaratıklara benzeterek anlamaya çalıştığı için yanılıyor. Yaratıcının da yaratılmış olması zincirleme olarak sonsuza kadar gittiğini görünce, bunun da imkansız olduğunu anlıyor. Yani yaratıcı yaratılmış olamaz. Yaratıcıyı da yaratan olunca bunun sonu gelmez. Yaratıcının yaratılmamış bir varlık olmasının lazım geldiği açıkça anlaşılmaktadır. Allah'tan başka her şey, mümkin-ül vücud'tur yani bunlardan herhangi biri bulunsa da olur, bulunmasa da olur. Ama vacib-ül-vücud olan **Allahü teâlâ** olmasa hiçbir şey olmaz ve mevcut düzen yok olur. Bu açıklamaların, (Allah vardır, birdir, hiçbir şeye muhtaç değildir, her şey ona muhtaçtır. Yaratık değildir. Hiçbir şey ona denk olamaz) mealindeki âyetlere uygun olduğu görülür.

Yaratan âciz değildir

Soru: Allah insanı veya şu çocuğu özenerek yaratmış demek caiz midir?

CEVAP:

Caiz değildir. **Allahü teâlâ**yı âcizlikle suçlamak olur. Allah bir şeye "Ol!" dedi mi, hemen oluverir. O şeyi yaratmak için zahmet çekmez, yorulmaz, özenmez. Yaratıcı, yaratılanla mukayese edilmez.

Özenerek yarattı demek, insanı veya güzel çocuğu yaratmak için çok gayret ediyor, hayvan veya çirkin çocuk için özenmiyor demek olur ki, böyle sözleri söylemek, insanı imandan çıkarır. (Hadika)

Aşağıdaki ifadeleri söylemek de aynı şekilde caiz değildir:

1- Allah ovum hücrelerinin her birini itina ile yaratmıştır.

2- Hazret-i İsa gibi babasız doğmak mucize değildir. Babalı çocuk doğurmaya mecbur olma olayı mucizedir.

3- Bir yumurta hücresinden insan meydana gelmesi için, mutlaka Cenab-ı Hakkın özel bir müdahalesi gerekir.

Dinde nakli değil de, aklı esas alanların kullandığı böyle ifadelerden sakınmak gerekir.

İnsan bir şey yaratamaz

Soru: Mecaz olarak, insanlar için yaratıcı demek, yaratmak kelimesini yapmak anlamında kullanmak uygun mu?

CEVAP:

Yaratmak Allah'a mahsustur. Mecaz olarak da insanlar için yaratıcı demek yanlıştır. (Elektrik ampulünü Edison yarattı) diyenler oluyor. Fonograf, megafon, elektrik ampulü gibi aletleri ilk defa bulan Edison; bunları yaratmamış, sadece yapılmasına sebep olmuştur. Bunları yaratan, **Allahü teâlâ**dır. **Hadis-i şerif**te, (Allah, her sanatkârın ve sanatının yaratıcısıdır) buyuruldu. (Buhari)

Demek ki, Edison'u da, elektrik ampulünü de yaratan **Allahü teâlâ**dır. Edison'un bunları yaratması şöyle dursun, mevcut maddeleri bir araya toplayıp, yeni aletlerin yaratılmasına sebep olurken, elinin, ayağının, gözünün, diğer duygularının, çeşitli hücrelerinin, kalbinin, ciğer, böbrek ve diğer organlarının işlemesinden ve kullandığı maddelerin, aletlerin yapısından, içlerindeki atom, proton kuvvetlerinden haberi yoktu. Böyle birine yaratıcı denilir mi? Yaratıcı; bunların en ufağını, en incesini, hepsini bilen, hepsini yapandır ki, bu da ancak **Allahü teâlâ**dır.

Allahü teâlâdan başka yaratıcı yoktur. Her var olanı, O yaratmıştır. Maddeleri hareket ettirir. Yerlerini değiştirir. Bir zamandan, başka zamana götürür. Bir halden başka hale döndürür. Akıllara hayret verecek şeyler yaratır. Bir damla nutfeden ve görülemeyen spermatozoidden bir olgun insan yaratır. Nuh aleyhisselam gibi bir peygamberden; asi, kâfir ve ahmak bir oğul yaratır. Ebu Cehil gibi taş yürekli, örümcek kafalı bir kâfirden, Hazret-i İkrime gibi bir mümin oğul yaratır. En küçük zerre olan, mikroskopta bile görülemeyen atomun derinliğinde; çekirdeğinde, dağları deviren nükleer kuvvetler yaratır. Pancarda şeker yaratır. Yaprakta fotosentez, özümleme kuvveti yaratır. Arıda bal yaratır. Cansız yumurtada, canlı hayvan yaratır. Çiçeklerde güzel kokular, esanslar yaratır. Kuru ağaçta, yapraklar, çiçekler, meyveler yaratır. Su içinde hayvanlar, çiçekler, ağaçlar yaratır. Acı su içinde tatlı su yaratır.

Kimya reaksiyonları ve nice fizik ve kimya özelliklerini yaratır. Toprağı bitki haline, bitkiyi hayvan haline döndürür. İnsanları, hayvanları çürütüp toprak maddelerine, su ve

gazlara döndürür. Her şeyin tersini de yaptığı gibi, bunun da ters, geri dönen halini yaratır. Bu kâinat fabrikasında her şeyi, hesaplı, düzenli yaratmaktadır. Gelişigüzel, yıkıcı, bozucu görünen değişmelerin, hepsinin de çok hesaplı, çok ahenkli bağlılıklar, akıllara hayret veren bir düzen içinde yaratıldığı, günden güne daha iyi anlaşılmaktadır.

Allahü teâlânın, hiçbir işinde ortağı yoktur. Her varlığın yaratıcısı yalnız Odur. Kur'an-ı kerimde mealen buyuruluyor ki:

(Yaratmak Allah'a mahsustur.) [Araf 54]

(Yaratıcı ancak Rabbindir.) [Hicr 86]

(Her şeyi yaratan Allah'tır.) [Zümer 62]

(Sizi de, yaptığınız işleri de yaratan Allah'tır.) [Saffat 96]

Cenab-ı Hak, tek yaratıcı kendisi olduğunu ve başka ortağının bulunmadığını bildirirken, insana yaratıcı denmez.

Yaratmak değil keşfetmek denir

Soru: İlmihalde (Yaratmak, hiç yoktan var etmek veya mevcut şeyleri, fizik, fizyolojik veya metafizik kanunlarla, bir şekilden başka hassalı şekillere çevirmek demektir) deniyor. Buna göre, bilim adamlarının, fizik, kimya kanunları ile meydana getirdikleri yeni bir işe, yaratmak denir mi?

CEVAP:

Hayır, caiz olmaz. Burada, **Allahü teâlâ**nın iki türlü yaratması bildiriliyor:

Birincisi: Ol der, o şey var olur. Yani hiç yoktan yaratır. Kâinatın yoktan var edilmesi, hidrojen, oksijen gazlarının yaratılması, böyledir.

İkincisi: Sebepler vasıtası ile yaratmaktır. **Allahü teâlâ** sebeplere, iş yapabilecek tesir, kuvvet vermiştir. Bu kuvvetlere, tabiat kuvvetleri, fizik, kimya ve biyoloji kanunları denir. Mesela, iki hidrojen atomu ile bir oksijen atomundan su meydana getirmiştir. İnsanları, hayvanları, bitkileri yaratması da böyledir. Bilim adamları, oksijen, hidrojen gibi gazları, cıva, bakır gibi maddeleri yoktan var edemezler. Fen ne kadar gelişse de, bir buğday tanesi yapmak mümkün değildir.

Yaratmak, **Allahü teâlâ**ya mahsustur. Bilim adamları, yoktan bir şey meydana getiremez, sadece **Allahü teâlâ**nın yarattığı mevcut şeyleri, yine Allah'ın koyduğu fizik, kimya ve biyoloji kanunları ile bir araya getirerek, yeni şeyler bulurlar. Buna da yaratmak denmez, keşfetmek, bulmak denir. **Allahü teâlâ**nın sonsuz kudretini gösteren, insanların yapamadığı işlere birkaç örnek:

1- Asırlardır, enerjisiz veya yakıtsız çalışan makine yapmaya çalışılmışsa da, netice alınamadı. Bu da fizik ve kimya ilmine göre, imkânsızdır. Enerjinin korunumu prensibine göre, enerji şekil değiştirirse de, insanlar tarafından var ve yok edilemez.

2- Katı, sıvı, gaz haldeki bütün maddeler ısınınca hacimleri büyür, yoğunlukları azalır. Su, bu kurala uymaz. Su, buz haline gelince yoğunluğu azalır, su üstünde durur. Azalmayıp buzlar dibe çökseydi, denizlerdeki canlılar yaşayamaz ölürdü.

3- Bir metal atomu, başka bir metal atomu ile birleşemez. İki elementin birleşmesi için farklı elektrik taşıması şarttır.

4- Güneş, dünyadan 149,5 milyon km uzaktadır. Bu mesafe, çok yakın olsa canlılar sıcaktan yanar, çok uzakta olsa, soğuktan donardı. İnsanlar Güneş'i istedikleri yere getiremezler.

5- Işık hızı, saniyede 300 bin km'dir. Bu hızı insanlar aşamaz. Bu hız aşılırsa, rölativite [izafiyet] teorisine göre, maddenin kütlesi sonsuza gider. [1/0 (Bir bölü sıfır) sonsuz olduğu için.]

Allah ve doğa

Soru: Bir meyve suyunun kutusunda şöyle yazıyor:

(Bu meyve suyu, cömert meyve ağaçlarının, su veren yağmurun ve onlara yaşam veren Güneş'in sayesinde üretilmiştir. Doğa, ona hak ettiği saygıyı göstermenin, emek harcamanın ve onu sabırla beklemenin karşılığını bize birbirinden güzel, birbirinden olgun, birbirinden tatlı meyvelerini sunarak verdi. Bu lezzetin kaynağı olan doğaya sonsuz teşekkürlerimizle...)

Bunları yaratan **Allahü teâlâ**dan hiç bahsetmeden böyle yazmak, Müslümanlara hakaret değil midir?

CEVAP:

Bu ifade, kepçeyle yemek vereni, hattâ asıl ziyafet sahibini göremeyip, kepçeye teşekkür etmek gibi çok gariptir.

Ateistler ve gayrimüslimler, bunun gibi, tabiat ana diye bir şey uydurmuşlar, **Allahü teâlâ**nın merhametinden bahsetmeyip, (Tabiat ana, çok merhametlidir) diyerek, taştan, topraktan, ağaçtan, selden, ateşten merhamet bekliyorlar. Bir yangın olsa; çocuk, yaşlı, hasta demeden merhametli (!) ateş yakar, ormanlarımızı kül eder. Yağmurlar yağar, seller meydana gelir, önüne geleni alıp götürür. Yüzme bilmeyeni, deniz boğar, öldürür. İnsanın başına taş, kaya düşer, ölür. Deprem olur, yuvalar yıkılır. Merhametli (!) yıldırım düşer, canlıyı öldürür, cansızı parçalar. Tsunami çıkar insanları perişan eder. Tabiat vardır, ama Tabiat ana diye şuurlu bir varlık yoktur. Ateistlerin, yaratıcıyı inkâr maksadıyla uydurdukları hayâl ürünü bir şeydir.

Tabiat kuvvetleri denen olaylarda merhamet aranmaz. Kur'an-ı kerimde canlı cansız her şeyin zikrettiği bildiriliyor. O ayrı bir şeydir. Onların zikretmesi canlı, şuurlu, merhametli veya merhametsiz olmalarını gerektirmez.

Toprağı, suyu, Güneş'i yaratana değil de, bizzat bunlara teşekkür etmek çok tuhaftır. Birkaç kelime değiştirilerek şöyle yazılabilirdi:

(Bu meyve suyu, **Allahü teâlâ**nın yoktan yarattığı su ve yine yoktan meydana getirdiği Güneş sayesinde olgunlaşan meyvelerden üretilmiştir. Cenab-ı Hak, insanlara bir lütuf olarak, emek harcamanın ve onu sabırla beklemenin karşılığında bize birbirinden güzel, birbirinden olgun, birbirinden tatlı meyvelerini ihsan etmiştir. Bu lezzeti bize tattıran ve bize daha sayısız nimetler veren **Allahü teâlâ**ya sonsuz hamdolsun!)

Kün feyekün (Ol deyince olur)

Soru: Kur'anda, Allah bir şeyin olmasını isterse, **kün feyekün** = ol der, o da hemen oluverir, deniyor. Bakara 117, Enam 73, Nahl 40, Yasin 82'de, **kün feyekün** ifadesi geçiyor. Hadid suresinin, (O, gökleri ve yeri altı günde yarattı) deniyor. Hani Allah ol deyince oluyordu? Niye yeri ve gökleri altı günde yaratmıştır?

CEVAP:

İki bilgiyi de Kur'andan aldınız. İkisini de bildiren **Allahü teâlâ**dır. Hikmeti bildirilmese bile, biz anlamasak bile olduğu gibi inanmak lazım. Müslümanın yapması gereken de, Müslümana yakışan da budur.

Allahü teâlâ bir şeyi, sebeplerle de yaratır, araya hiçbir sebep koymadan da yaratır. İnsanı yaratırken **ana baba**yı sebep kılmıştır. Hazret-i Âdemi yaratırken ana babayı sebep kılmamış **toprağı** sebep olarak yaratmıştır. Hazret-i İsa'yı yaratırken sadece **anne**sini sebep kılmıştır. Hazret-i Havva'yı yaratırken, ana babayı, toprağı sebep kılmamış, sadece Hazret-i Âdem'in varlığını sebep kılmıştır.

Allahü teâlâ dilediği zaman ol der, anında yaratır, dilerse sebeplerle belirli bir vakitte yaratır. Mesela çocuğu **Allahü teâlâ** yaratır. Çocuğun dünyaya gelmesi 9 ay kadar bir zaman alır. Niye bir anda yaratmıyor denir mi?

Peygamberlerine ihsan ettiği mucizeler de bir anda olur. Musa aleyhisselam'a denizin anında yarılıp, ortadan yol alıp gitmesi, **Peygamber** efendimizin işaretiyle Ay'ın ikiye ayrılması gibi.

Allahü teâlâ dilediği gibi yaratır, istediği zaman ve istediği şekilde yaratır. **Lâ-yüsel**dir, yani kimse ona hesap soramaz. Her şeyin hikmetini de bildirmemiştir, öylece inanmak lazımdır.

Yaratan Allahü teâlâ, kesb eden kuldur

İnsanlar, mahluk olduğu gibi, bütün işleri, hareketleri de, **Allahü teâlâ**nın mahlukudur. Çünkü Ondan başka, kimse bir şey yapamaz, yaratamaz. Kendi mahluk, yaratılmış olan, başkasını nasıl yaratabilir? Yaratılmak damgası, kudretin az olduğuna alamettir ve ilmin noksan olduğuna işarettir. Bilgisi, kuvveti az olan, yaratamaz. İnsanın işinde, kendine düşen pay, kendi kesbidir. Yani o iş, kendi kudreti ve iradesi ile olmuştur. O işi, yaratan **Allahü teâlâ**, kesb eden kuldur.

İnsanların ihtiyari işleri, isteyerek yaptıkları şeyler, insanın **kesb**i ile Allah'ın yaratmasından meydana gelmektedir. İnsanın yaptığı işte, kendi kesbi, ihtiyarı [seçmesi, beğenmesi] olmasa, o iş titreme şeklini alır. Kalbin hareketi gibi olur. Halbuki, ihtiyari hareketlerin, böyle olmadığı açıktır. Her ikisini de, **Allahü teâlâ** yarattığı halde, ihtiyari hareketle, titreme hareketi arasında görülen bu fark, kesbden ileri gelmektedir.

Allahü teâlâ, kullarına merhamet ederek, onların işlerinin yaratılmasını, onların kastlarına, arzularına tâbi kılmıştır. Kul isteyince, kulun işini yaratmaktadır. Bunun için de, kul mesul olur. İşin sevabı ve cezası, kula olur. **Allahü teâlâ**nın kullarına verdiği kast ve ihtiyar, işi yapıp yapmamakta eşittir. Kullarına, emirlerini ve yasaklarını yerine getirecek kadar kudret [enerji] ve ihtiyar vermiştir. Bir işin iyi veya kötü olduğunu da bildirmiştir. Kul,

her işinde, yapıp yapmamakta serbest olup, ikisinden birini seçecek, iş iyi veya kötü olacak, günah veya sevap kazanacaktır.

İslam âlimleri de buyuruyor ki:

Allahü teâlâ, hayat, ilim, semi, basar, irade, kudret sıfatlarından kullarına biraz ihsan etti; ama yalnız üç sıfatı kendine mahsustur. Bu üç sıfattan hiç bir mahlûkuna vermedi. Bunlar, **kibriya, gani olmak** ve **yaratmak** sıfatlarıdır. Kibriya, büyüklük, üstünlük demektir. Gani olmak, başkalarına muhtaç olmamak, her şeyin Ona muhtaç olması demektir. (Hak Sözün Vesikaları)

Allahü teâlânın âdeti şöyledir ki; her şeyi bir sebep ile yaratmaktadır. Fakat, sebeplerin, vasıtaların, Onun yaratmasına hiç tesirleri yoktur. Vasıtasız maliktir. Ondan başka yaratıcı yoktur. Bütün varlıkları yoktan var etti. İnsanların ve hayvanların hareketlerini, düşüncelerini, hastalıklarını, şifalarını, hayırlarını, şerlerini, faydalarını, zararlarını yaratan yalnız Odur. İnsan, kendi hareketlerini, düşüncelerini, hiçbir şeyi yaratamaz. İnsanın düşüncelerini, hareketlerini, keşiflerini, buluşlarını hep o icat etmekte, yaratmaktadır. Ondan başkasına yaratıcı demek, cahilce, batıl bir sözdür. (Feraid-ül-fevaid)

İngilizce'de yaratmak kelimesi

Soru: İngilizce'de yaratmak anlamındaki create kelimesini, insanlar için kullanmak caiz midir?

CEVAP:

Yaratmak, yoktan var etmek demektir. Türkçe'de bu kelime, insanlar için, başka manada da olsa, kullanılmamalıdır. Bu kelimenin, diğer dillerdeki karşılıkları, mesela, İngilizce'de create kelimesi de, oluşturmak, meydana getirmek, yapmak gibi anlamlarda da, kullanılıyor. İngilizce olarak, bu manada kullanmak, ihtiyaçtan dolayı caiz olur. Mesela, bilgisayarda, (dosya oluşturmak) ifadesi için, (create a file) denebilir. Bir program yazarken, create yazılmazsa, o program çalışmıyorsa, create diye yazmanın mahzuru olmaz. Böyle durumlarda kullanılabilir.

Marka, şirket, program ve buna benzer başka bir şeyin isminde creative geçerse, yine bunları söylemek caiz olur. İnsanlar için, yoktan var etmek anlamında kullanılmamalıdır.

Faydasız şey yaratılmadı

Soru: Eshab-ı kiram kitabında, (**Allahü teâlâ** faydasız bir şey yaratmaz. Kâfirleri yaratıyor, kötülüklerine, küfürlerine izin veriliyor, yılanı, domuzu yaratıyor. Bunlarda nice faydalar vardır) deniyor. Kötülüğü, günahı, küfrü ve zararlı olan domuzun yaratılmasındaki fayda nedir? Günahın ne faydası olur ki?. Yılan, domuz, küçük böcekler, virüsler, mikroplar ve benzerleri de mi faydalı oluyor?

CEVAP:

Evet, hepsinin bir veya birkaç faydası vardır. Fayda denince, sadece dünyevî fayda anlaşılmamalıdır. Âhiretteki fayda daha önemlidir. Biz faydalarının ne olduğunu bilemesek de, muhakkak faydalıdır. Kâinatta hiçbir şey rastgele ve lüzumsuz yaratılmamıştır. Her şey

hikmetle ve bir fayda için yaratılmıştır. Bunların hepsi insanların hizmetine verilmiştir. Bir âyet-i kerime meali:

(Görmüyor musunuz ki, Allah, yerdeki [su, taş, toprak, ot, ağaç, meyve, sebze, tahıl, hayvan, maden, ateş, hava, gaz, tuz, petrol gibi] her şeyi ve emri [suyun kaldırma kuvveti ve yer çekimi gibi kanunları] uyarınca denizde yüzen gemileri sizin hizmetinize verdi. İzni olmadıkça, gökleri [yıldızları, galaksileri, gezegenleri birbirleriyle çarpışmaktan ve] yere düşmekten korur.) [Hac 65; Beydâvî, Celaleyn, Medârik ve Razi tefsirleri]

İyi ile kötünün, bilenle bilmeyenin, çalışkanla tembelin, inananla inanmayanın ayırt edilmesi gerekir. **Allahü teâlâ**, kullarının ne yapacağını, hangi suçu işleyeceğini bilir. Fakat bir imansız, henüz suç işlemeden cezalandırılsa, (Suçum yokken, imtihan edilmeden, beni cezalandırdılar) der. Belki böyle diyememeleri için, söz dinleyenle dinlemeyen, suç işleyenle işlemeyen belli olsun diye, bazı yasaklar konmuş, bazı ibadetleri yapma mecburiyeti getirilmiştir.

Hiç yasak konmasa, bir kimseye, sen yasağı çiğnedin denebilir mi? Domuz yaratılarak, (Bu haramdır, yemeyin) buyurulmuştur. İçki, kumar, zina, katillik gibi günahların hepsi böyledir. Bu yasakları çiğneyen suç işlemiş olur. Böylece suçluyla suçsuz, meydana çıkar. İmanla küfrü yaratmış, imanlı olanın Cennete, imansızın Cehenneme gideceğini bildirmiştir. Küfrü, kâfirliği yaratmasaydı, kimin imanlı, kimin imansız olduğu nasıl bilinecekti? Belki, (Allah, başka bir yasak koyardı) denebilir. Ama buna da yine, (Niye yasak kondu?) diye itiraz edilirdi.

Konulan yasaklarla iyi kötü, imanlı imansız, fâsık salih belli olduğu gibi, Cennete ve Cehenneme gidecekler de belli oluyor. Böylece Cehenneme giden kimse, bana dünyada (Şunu yapma, bunu yapma!) denmemişti diye bir mazeret de gösteremez. Domuz yaratılmasaydı, yasaklar konmasaydı; iyi ile kötü nasıl bilinirdi? **Allahü teâlâ**, elbette bunu bilirdi, ama cehennemlik olan kimse, yasakları çiğnemeden Cehenneme konsaydı, (Bana bir şey emredilmedi, ben hiçbir yasağı çiğnemedim, bu adalet mi?) derdi. Böyle yersiz itirazlara fırsat vermemek için ve daha başka sebeplerle, emirler yasaklar konmuştur. Emirlere ve yasaklara riayet eden, dünyada da âhirette de rahat eder.

Zararlı şeyin yaratılması

Soru: Almanlar, (Domuz zararlıysa Allah niye yarattı?) diyorlar. Zararlı olduğuna göre, domuz, yılan ve başka zararlılar niye yaratılmıştır?

CEVAP:

Zararlıların da, zararlarında faydalar vardır. Dünyevî faydalarından çok âhiretteki fayda önemlidir. Cenab-ı Hak faydasız, lüzumsuz bir şey yaratmaz. Sadece imtihan için yaratmış olsa da, yine lüzumsuz değildir. Çünkü iyi ile kötünün, bilenle bilmeyenin, çalışkanla tembelin, inananla inanmayanın ayırt edilmesi için bir imtihan gerekir. **Allahü teâlâ** imtihan etmeden de, kullarının ne yapacağını, hangi günahları işleyeceğini bilir. Söz dinleyenle dinlemeyen, suç işleyenle işlemeyen belli olsun diye, bazı yasaklar konmuş, bazı ibadetleri yapma mecburiyeti getirilmiştir.

Hiç yasak konmasa, kime sen yasağı çiğnedin denir ki? Domuz yaratılmış, (Bu haramdır, yemeyin) buyurulmuştur. İçki, kumar, zina, cinayet gibi günahların hepsi böyledir. Bu yasakları çiğneyen suç işlemiş olur. Böylece suçlu ile suçsuz meydana çıkar. İmanla küfrü yaratmış. İmanlı olanın Cennete, imansızın Cehenneme gideceğini bildirmiştir. Küfrü, kâfirliği yaratmasaydı, kimin imanlı, kimin imansız olduğunu nasıl bilecektik? Belki, (Allah başka bir yasak koyardı) diye cevap verilebilir. Ama buna da yine (Niye yasak kondu) diye itiraz edilirdi.

Konulan yasaklarla iyi kötü, imanlı imansız, fâsık salih belli olduğu gibi, Cennete ve Cehenneme gidecekler de belli oluyor. Böylece Cehenneme giden kimse, bana dünyada (Şunu yapma, bunu yapma) denmemişti diye bir mazeret bulamaz. Daha başka sebeplerle de, emirler yasaklar konmuştur. Bunlara riayet eden, dünyada da, âhirette de rahat eder.

Sebeple yaratmak

Soru: İmamı- Rabbani hazretleri, ikinci cildin 62. mektubunda, (**Allahü teâlâ**, birçok düzen ve fayda için, her şeyi sebeple yaratmaktadır. Eğer, her şeyi sebepsiz olarak, hemen yaratsaydı, âlemde nizam, düzen kalmaz, karmakarışık olurdu) buyuruyor. Bu ifade örneklerle biraz açıklanabilir mi?

CEVAP:

Allahü teâlânın âdeti şöyledir ki, her şeyi sebeplerle yaratmaktadır. Böylece, madde âlemine ve sosyal hayata düzen vermektedir. Sebepsiz yaratsaydı, âlemdeki bu nizam, bu düzen olmazdı. Mikroplar hastalığa, bulutlar yağmura, güneş hayata, katalizörler birçok kimya reaksiyonlarının hızlanmasına ve hayvanlar, bitkisel maddelerin et, süt, bal hâline gelmelerine, yapraklar organik maddelerin sentezine sebep oldukları gibi, insanlar da, uçak, otomobil, ilaç, elektrik motorlarının ve daha nice şeylerin yapılmasına sebep olmaktadır. Bütün bu sebeplere kuvvet, tesir veren **Allahü teâlâ**dır. İnsanlara fazla olarak akıl ve irade de vermiştir. Sebeplere, vasıtalara yaratıcı denmez.

Canlı cansız bütün varlıkların bir düzen içinde olduklarını görüyoruz. Her maddenin yapısında, her olayda, her reaksiyonda, hiç değişmeyen nizam, matematik bağlantılar olduğunu öğreniyoruz. Bu düzenleri, bağlantıları, fizik, kimya, astronomi ve biyoloji kanunları diye isimlendiriyoruz. Bu değişmez düzenden faydalanarak, sanayii, fabrikalar kuruyor, ilaçlar yapıyor, aya gidiyor, yıldızlarla, atomlarla bağlantı kuruyoruz. Radyolar, televizyonlar, bilgisayarlar ve internet siteleri yapıyoruz. Mahlûklarda, bu düzen olmasaydı, her şey rastgele olsaydı, bunların hiçbirini yapamazdık. Her şey çarpışır, bozulur, felaketler olurdu. Her şey yok olurdu. Varlıkların düzenli, bağlantılı, kanunlu olmaları, bunların kendiliklerinden, rastgele var olmadıklarını, her şeyin bilgili, kudretli, gören, işiten, dilediğini yapan bir varlık tarafından var edildiklerini göstermektedir. O, dilediklerini var etmekte ve yok etmektedir. Her şeyi var etmeye ve yok etmeye, başka şeyleri sebep yapmıştır. Sebepsiz yaratsaydı, varlıkların birbiri arasında bu düzen olmazdı. Her şey karma karışık olurdu. Onun varlığı da belli olmazdı. Hem de, fen, medeniyet hâsıl olamazdı. (İ. Ahlakı)

Allahü teâlâ varlıkları sebeplerle yaratmasaydı, dünyada hiç düzen olmazdı. Mesela yer çekimi kanunu yaratmasaydı, hiçbir şey yerde duramaz, hepsi havada uçardı. Rabbimiz, suya kaldırma kuvveti vermeseydi, gemiler, balıklar yüzemezdi. Biyoloji kanunlarını

yaratmasaydı, çocuk olmazdı. Kimya kanunlarını yaratmasaydı ilaçlar olmazdı, ineğin yediği ot, et ve süt hâline gelmezdi, arı bal yapamazdı. Bunlar gibi daha yüzlerce, binlerce örnek verilebilir.

Her şeyi yaratan Allah'tır

Soru: Selefîler, (Kur'anda, "Sizi de, işlerinizi de, yaratan Allah'tır" deniyor. Yol, köprü veya fabrika yaptık denmez. Hepsini Allah yaptı denir) diyorlar. Bir de (Teröristler üç kişiyi öldürdü, demek şirktir) diyerek şu dört âyeti delil gösteriyorlar:

(Dirilten de, öldüren de ancak Odur.) [Mümin 68, Yunus 56]

(Ölüm zamanında insanı, **Allahü teâlâ** öldürüyor.) [Zümer 42]

(Savaşta öldürülenleri siz değil, Allah öldürdü.) [Enfal 17]

O zaman günahı da, bize Allah mı işletti diyeceğiz?

CEVAP:

Onların bozuk, çürük mantıklarına göre, hâşâ günahı da işleten Allah'tır.

Ölüm meleğinin insanları öldürüp, canlarını aldığını bildiren bir âyet meali:

(Öldürmek için vekil yapılmış olan melek sizi öldürüyor.) [Secde 11]

İsa aleyhisselamın ölüleri dirilttiği, hastalara şifa verdiği bildiriliyor:

(Körlerin gözünü açar, baras hastalığını iyi eder ve Allah'ın izniyle ölüleri diriltirim.) [Âl-i İmran 49]

İnsanların birbirini öldürdüğünü bildiren iki âyet-i kerime meali:

(Âdem aleyhisselamın oğlu, kardeşini öldürdü.) [Maide 30]

(Davud, Calut'u öldürdü.) [Bakara 251]

Bu iki âyet-i kerimeye göre, (Teröristler üç kişiyi öldürdü) demek şirk olmaz. Selefîler, Kur'an-ı kerimdeki mecaz ve deyimleri lügat mânâsında anlayınca böyle çıkmaza düşüp, Müslümanları şirkle damgalıyorlar.

İmam-ı Gazâlî hazretleri buyuruyor ki:

Üç kimse, Kur'an-ı kerimin mânâsını anlayamaz:

1- Tefsir ilmini bilmeyen,

2- Fâsık,

3- Bid'at ehli. (Tuhfet-üs-salikin)

Ehl-i sünnet itikadından ayrılmak, bid'at ehli olmak büyük günahtır. Onun için bid'at sahibi olan Kur'an-ı kerimin mânâsını anlayamaz. Çünkü bid'atin zulmeti kalbi karartır. Görülüyor ki, **Ehl-i sünnet** olmayan, Arapçayı çok iyi bilse de, Kur'an-ı kerimi doğru anlayamaz. Yanlış anladıklarını yazarak, herkesi felakete sürükler.

Yetmiş iki sapık fırka, Vehhâbîler, İbni Sebeciler, Ondokuzcular ve diğerleri, **Ehl-i sünnet** olmadıkları için Kur'an-ı kerimi doğru anlayamazlar. Kur'an-ı kerimi yanlış

anlamaları bid'at ehli olduklarından dolayıdır. Onların (Kur'andan söylüyoruz) demeleri senet olmaz.

Şeytan bir şey yaratamaz

Soru: Şerleri, kötülükleri şeytanın yarattığını söyleyen sosyetik bir bayan, (Tesettür dinin beş şartından biri değildir. Benim tesettürüm kalbimdedir) diyor. Şeytan yaratıcı olur mu? İmanın altı şartından biri, (Hayrın ve şerrin Allah'tan olduğuna inanmak) değil midir? Tesettür nasıl kalbde olur? Bir de, niye kitaplara aykırı konuşuyor?

CEVAP:

Bir kişi, kitaplara uygun ve herkesin söylediğinin aynısını söylerse, dikkat çekmez, ünlü olamaz. (Namaz, oruç, tesettür farzdır. Allah'tan başka yaratıcı yoktur) dese, dinleyenler, (Bunları biz de biliyoruz) derler. Dinimize aykırı konuşursa, farklı bir şey söylemiş olur, işte o zaman ünü yayılır. Günümüzde bazı kimseler, şöhrete kavuşmak için, böyle herkesin, hattâ gayrimüslimlerin dahi bildiği hükümlerin aksini söylüyorlar. (Ezber bozuyoruz) diyorlar. İslam'ın şartının beş, imanının şartının altı olmadığını söyleyenler çıkmadı mı?

Şimdi birinci suale cevap verelim.

(Kötülükleri, şerleri şeytan yaratıyor) demek yanlıştır. Şeytan, âciz bir mahlûktur, hâşâ yaratıcı değildir, hiçbir şey yaratamaz. Tek yaratıcı Allah'tır. Birkaç âyet-i kerime meali:

(Her şeyin yaratıcısı olan Rabbiniz Allah'tır.) [Mümin 62]

(Sizi de, yaptığınız işleri de yaratan Allah'tır.) [Saffat 96]

(Rabbin, dilediğini seçip yaratır. Başkalarının seçme hakkı yoktur.) [Kasas 68]

(Allah her şeyin yaratıcısıdır.) [Zümer 62]

Müfessirlerin şahı imam-ı Kadı Beydâvî hazretleri bu âyet-i kerimeyi şöyle açıklıyor:

(Hayrı, şerri, imanı, küfrü ve her şeyi yaratan ancak **Allahü teâlâ**dır. Her şey Onun tasarrufu altındadır.)

Bu âyet-i kerimeleri bir Müslüman nasıl inkâr eder? İnkârcıların inanmamasının önemi olmaz. **Peygamber** efendimiz, yukarıdaki âyet-i kerimeleri açıklayıp buyuruyor ki:

(Bütün işler Allah'tandır; hayır olanı da, şer olanı da.) [Taberânî]

(**Allahü teâlâ** buyurur: "Ben âlemlerin Rabbiyim, hayrı da, şerri de ancak ben yaratırım.) [İ. Neccar]

(**Allahü teâlâ**, hayır murat ettiğinin maişetini kolaylıkla verir. Şer murat ettiğinin ise, maişetini zorlukla karşılaştırır.) [Beyhekî]

(Kaderin, hayrın ve şerrin Allah'tan olduğuna inanmayan mümin değildir.) [Tirmizî]

(**Allahü teâlâ**, "Bana inanıp da kadere, hayır ve şerrin benim takdirimle olduğuna inanmayan, benden başka Rab arasın" buyurdu.) [Şirâzî]

Allahü teâlâ şerri, belayı hak edene gönderir. Bir âyet meali:

(Başınıza gelen bir bela, kendi ellerinizle işlediklerinizden yüzündendir. [Bununla beraber] Allah çoğunu affeder.) [Şûra 30]

Şu hâlde, bela yani şer, günahlarımız yüzünden gönderiliyor, ama gönderen yine Allah'tır. Âyet-i kerimenin devamında, (Allah çoğunu affeder) deniyor. Demek ki belayı gönderen de, çoğunu affeden de **Allahü teâlâ**dır.

Bir âyet-i kerime meali de şöyledir:

(Kendilerine bir iyilik dokununca, "Bu Allah'tan" derler, başlarına bir kötülük gelince de "Bu senin yüzünden" derler. "Küllün min indillah" [Hepsi Allah'tandır] de!) [Nisa 78]

Bu âyet-i kerimede de açıkça bildirildiği gibi, iyilik de kötülük de Allah'tan gelmektedir. (Küllün min indillah) buyuruluyor. Hepsi Allah'tandır. Bu, imanın altı şartından biridir. Amentü'de, (Hayır da şer de Allah'tandır) buyuruluyor. Buna inanmayan mümin olamaz. **Allahü teâlâ**, bize kötülüğü niye gönderdiğini yukarıdaki âyet-i kerimede açıklıyor. (Kendi ellerinizle işlediğiniz günahlar yüzünden) buyuruyor. Demek ki, kötülüğün gelmesine biz sebep oluyoruz. Günah işliyoruz, belayı hak ediyoruz. İşte bir âyet-i kerime meali:

(Sana gelen her iyilik, Allah'tan [bir ihsan olarak] gelmekte, her kötülük de [günahlarının karşılığı olarak] kendinden gelmektedir.) [Nisa 79]

İyiliği de kötülüğü de yaratan Allah'tır. Şeytan veya bir başkası değildir. Gayrimüslimlerin inancı gibi günah tanrısı diye bir şey yoktur.

Kadına yaratıcı demek

Soru: Mevlana ve Kadın konulu bir panelde konuşan bayan bir ilahiyatçı, (Mevlana, "Kadın, sadece sevgili değil, sanki Hâlıktır, mahlûk değil" sözüyle meseleye son noktayı koymuştur. Kadın, Allah'ın yaratıcı kudretinden vasıflar taşımaktadır) diyor. Hazret-i Mevlana, (Kadın mahlûk değil, Hâlık'tır) demiş midir? Kadına yaratıcılık vasfı verilir mi?

CEVAP:

Bir ilahiyatçının böyle söyleyeceğine asla ihtimal vermiyoruz. Yanlış duyulmuş olabilir. Ne hazret-i Mevlana, ne de başka İslam âlimi hâşâ (Kadın mahlûk değil, Hâlıktır) dememiştir, demelerine de imkân yoktur. Çünkü böyle söylemek küfürdür. Bunu Müslüman söylerse kâfir olur. Yaratmak iki türlüdür:

1- Hiç yoktan var etmek: Mesela yerleri, gökleri; göklerdeki gezegenleri, yıldızları, ayı, güneşi, suyu, havayı, dağları, denizleri, madenleri, atomları, elektronları, molekülleri ve hareketlerini yani yoktan var edilen her şeyi **Allahü teâlâ** yaratmıştır. (Enam 101)

Mucize, keramet, sihir de yoktan yaratmaktır. **Allahü teâlâ**, bir şeyi yaratmak istediği zaman ona (OL) der, hemen o var olur. (Yasin 82)

2- Yarattığı bir şeyden, başka bir şey yaratmak: Öğeleri, oksitleri, asitleri, bazları, tuzları birbiri ile birleştirerek, parçalayarak milyonlarla organik ve inorganik cisimler meydana getirmek suretiyle yaratmak. Bugün bilinen 105 basit cisim [element = eleman] yoktu. Bunların hepsini sonradan var etti. Yaratıcı, yalnız **Allahü teâlâ**dır. (Araf 54, Hicr 86)

Allahü teâlâ diridir, bilir, işitir, görür, diler, güçlüdür, konuşur. Bu sıfatlardan, sınırlı da olsa, insanlara da ihsan etmiştir. Yani sınırlı da olsa, insan diridir, bilir, işitir, görür, diler, gücü vardır, konuşur, fakat yaratma sıfatında ortaklık yoktur. Allah her şeyi yaratır, fakat

insan bir karıncayı, bir buğday tanesini veya bir hücreyi bile yaratamaz. İki hadis-i şerif meali şöyledir:

(**Allahü teâlâ** buyuruyor ki: "Benim yarattığım gibi bir şey yapmaya kalkandan daha zalim kim vardır? Haydi, bir habbe, bir zerre veya bir arpa yaratsınlar.") [Buhari, Müslim]

(Allah, her sanatkârın ve sanatının yaratıcısıdır.) [Buhari]

Demek ki, sanatkârın yaptığı şeyleri yaratan da Allah'tır. Yaratmak, **Allahü teâlâ**ya mahsustur. İcat etmek de yoktan yaratmaktır. Bilim adamları, yoktan bir şey meydana getiremezler, sadece **Allahü teâlâ**nın yarattığı mevcut şeyleri, yine Allah'ın koyduğu fizik, kimya ve biyoloji kanunları ile bir araya getirerek yeni şeyler bulurlar. Buna da yaratmak veya icat etmek denmez, keşfetmek, bulmak denir.

Hazret-i Mevlana sözlerinin değiştirileceğini kerametiyle anlamış ve bunun için de kitaplarını nazım şeklinde, yani şiir olarak yazmıştır. Böylece kimsenin değiştirmesine fırsat vermemiştir. Buna rağmen, bu zata böyle asılsız isnatlar, iftiralar yapılıyor. Çalgı çaldığı iftirası da yapılıyordu. Şimdi de, kadına Hâlık dediği iftirası yapılıyor. Böyle şeylere aldanmamalıdır.

Vücuda getirmek

Soru: İnsanlar için, vücuda getirmek ifadesini kullanmak caiz midir?

CEVAP:

Yoktan var etmek, yaratmak anlamında, insanlar için kullanmak caiz olmaz. Yalnız **Allahü teâlâ** için kullanılır. Mesela bir hadis-i şerif meali şöyledir:

(**Allahü teâlâ**, insanları yarattı. Beni insanların en iyi kısmından vücuda getirdi.) [Tirmizi]

Meydana getirmek, yapmak, oluşturmak anlamında kullanılabilir. Mesela, (İmam-ı Buhari hazretleri, Buhari-yi şerif isimli kitabını, 16 yılda vücuda getirmiştir) demek caizdir.

İnsan gibi robot

Soru: Türk mühendislerinin yaptıkları, insan gibi hareket edebilen, denileni yapabilen robot, gazetelerde, internet sitelerinde harika diye övüldü. Peki, insana benzeyen cansız bir robotun yapılması harika ise, o robotu yapan canlı insanı yaratmak harikalar harikası olmaz mı?

CEVAP:

Evet, esas harika odur. Başka biri çıkıyor, suya taş atıyor, taş batıyor. Tahta parçası atıyor, onun yüzdüğünü görünce, (Demek ki suyun kaldırma kuvveti var) diyor. Bu kanunu buldu diye, bu kimsenin adı kitaplara geçiyor. Basit bir buluş değil, ama o kanunu yoktan yaratan kim? Hem bunları bulanlar da, Allah'ın yarattığı insanlardır. Harikalar bulan insanın, kendi yaratılışındaki harikaları görmemesi büyük gaflettir.

Robot, mevcut olan aletlerle yapılıyor. Yoktan yeni bir şey yapılmıyor. **Allahü teâlâ**nın yarattığı maddeleri kullanarak, yine Onun koyduğu fizik, kimya kanunlarına uyularak yapılıyor. Ağaçtan tahta, tahtadan da sandalye yapılması gibidir.

Robot, ne kadar marifetli olsa da ruhsuzdur. İnsan, ne kadar uğraşsa da, yoktan bir şey yapamaz, mevcut maddelerle bile ruhu olan bir şey yapamaz. Bir hücreyi veya bir buğday tanesini bile yaratamaz. Her şeyi yaratan Allah'tır. Bir hadis-i şerif:

(**Allahü teâlâ**, herkesin, her sanatkârın yaratıcısı olduğu gibi, onların sanatlarının da yaratıcısıdır.) [Buharî]

Aynı anlamda bir âyet-i kerime meali:

(Sizi de, işlerinizi de yaratan Allah'tır.) [Saffat 96]

Demek ki, o robotları da, onları yapanları da, kullandıkları bütün malzemeleri ve kanunları da yaratan **Allahü teâlâ**dır. Bunu göremeyip, hâşâ sanki **Allahü teâlâ**ya meydan okur gibi, (Biz de insan yaptık) demek ne kadar çirkindir.

İcat etmek

Soru: İcat etmek ne demek, insanlar için kullanmak caiz olur mu?

CEVAP:

İcat etmek yaratmak, mucit de yaratıcı demektir. İnsanlar için kullanmamalı. İcat etmek yerine keşfetmek, bulmak; mucit yerine de kâşif demelidir. Din kitaplarımızda deniyor ki:

Hâlık ve mucit yalnız Odur. Ondan başka yaratıcı yoktur. Hiçbir insan, hiçbir şey icat edemez, yaratamaz. (Mektubat-ı Masumiyye 2/83)

Yaratan, icat eden, fayda ve zarar veren, yok eden, ancak **Allahü teâlâ**dır.

İnsanın düşüncelerini, hareketlerini, keşiflerini, buluşlarını hep o icat etmekte, yaratmaktadır. Ondan başkasına yaratıcı, mucit demek, cahilce, bâtıl bir sözdür. (Birgivî)

İnsan acizliğini idrak etmeli

Soru: Bazı akıllı ve zeki kimseler bir şey yaratamaz mı?

CEVAP:

Elbette yaratamaz. Her şeyi yaratan **Allahü teâlâ**dır. Yerde ve göklerde bulunan bütün varlıkları, maddeleri, cisimleri, özellikleri, olayları, kuvvetleri, kanunları, bağlantıları yaratan, yalnız Odur. Ondan başka yaratıcı yoktur. Ondan başkasına yaratıcı denemez. Kur'an-ı kerimde mealen buyuruluyor ki:

(Allah'ın yarattığı gibi yaratıcı ortaklar buldular da, bu yaratmayı birbirine benzer mi gördüler? Her şeyi yaratan Allah'tır.) [Rad 16]

Karada, denizlerde, havada yaşayan hayvanların [mikropların, atom çevresindeki elektronların, moleküllerin, iyonların] ve insanların, meleklerin ve cinlerin, yani her var olanın kendisini ve hareketlerini ve işlerini ve durmalarını, ibadetlerini ve günahlarını, iyiliklerini, zararlarını, küfürlerini ve imanlarını yaratan Odur.

Sineklerin, böceklerin, mikropların, yıldızların, rüzgârların hareketlerini [elektrik itme ve çekmesini, maddenin çekimini, sıvıların ve gazların kaldırma kuvvetlerini] yaratan yalnız Odur. İnsanların ve diğer canlıların rızkını yaratan, gönderen Odur.

Canlıları öldüren, ölüleri dirilten, sağlamları hasta yapan, hastaları iyi eden yalnız **Allahü teâlâ**dır. Mikrop, doktor birer sebeptir. İşi yaratan, bunlara etki eden Odur. Ateşte yakmak, karda soğutmak, [elektrikte ısı, ışık ve elektroliz hâsıl etmek] hassalarını hep O yaratmaktadır. Ateş, kar, elektrik, görünen sebeplerdir. Allah'ın âdeti olan vasıta ve şartlardır. [Duygu organlarımızı, bunlardaki duyma kuvvetlerini, hücrelerdeki beslenme, üreme, zararlı maddeleri çıkarma, kalbi, kanı, kan sisteminin, öteki doku ve organların ve sistemlerin çalışmalarını, aralarındaki düzeni yaratan hep Odur.]

Dinsizlerin ve zındıkların, (Her madde ve kuvvet, kendi özelliği ile kendisi etki eder. Mesela, ateş yakıcıdır. Her zaman, yakar) demeleri çok yanlıştır. **Ehl-i sünnet** âlimleri buyuruyor ki: Sebeplerin etkisi kendiliğinden değildir. Sebepleri var edince, bunların etkisini, işlerini de hemen yaratması, Onun âdetidir. Ateşte yakmak özelliğini yaratmasa, ateş yakamaz. Ateşe düşen kimseyi, o istemezse, ateş yakmaz. Maddenin kendinde özellik yoktur. Maddenin özelliklerini, sebeplerin etkilerini ve işlerini, Hak teâlâ yaratıyor. O dilemezse, bu özellikleri ve etkileri yaratmaz. Dileseydi, karda sıcaklık, ateşte soğukluk yaratırdı. Nemrud'un ateşi Hazret-i İbrahim'i yakamadı. Eğer yakmak, ateşin özelliği olsaydı, elbette yakardı. Yakma işi, ateşten değil, **Allahü teâlâ**dandır. Kılıcın kesmesini, merminin delmesini, zehirin öldürmesini yaratan Odur. Denize düşende boğulmayı yaratıyor. Dilerse, boğulmasına mani olur. Kuşun, tayyarenin uçmasını, [havanın kaldırmasını, sürtünme kuvvetlerini] yaratan Odur. Bu özellikleri, kuvvetleri yaratmasa, bunlar uçamaz.

Allahü teâlâ, maddelerde dilediği özelliği, işi, yaratır. Yarattığı iş, maddeden hasıl olur. Fakat, **Allahü teâlâ**nın hikmeti ve âdeti şöyledir ki, her maddeye belli özellik, belli etki vermiştir. Maddeleri, birbirlerinin değişmesine sebep kılmıştır. Buğday tohumundan buğday, arpadan arpa yaratır. İnsandan insan, hayvandan hayvan yaratır. Yemek ile karın doymasını yaratıyor. Eğer doymak yaratmasa, ne kadar çok yesek doymazdık. Susuzluk yaratmasaydı, hiç su içmesek susamaz idik. Her şeyi yerli yerince yaratan **Allahü teâlâ**ya hamd olsun!

Yarattığı her şeyde nice hikmet var

Soru: Allah faydasız bir şey yaratmaz mı?

CEVAP:

Yaratmaz. **Allahü teâlâ** hakîmdir, yarattığı her şeyde nice faydalar vardır. İnsan aklı bunları anlayamaz. Akıl ancak alıştığı, duygu organları ile aldığı bilgileri ölçer, kavrar.

Kâfirleri yarattığında, bunlara uzun ömür, bol rızık, mevki, rütbe verdiğinde, küfürlerini, kötülük yapmalarını dilediğinde ve yılanları, hınzırları, zehirleri yarattığında [görülemeyen atomun, düşünülemeyen küçücük çekirdeğinde, akılları şaşırtan, şehirleri yok eden muazzam kuvvet yerleştirmesinde, ışık, elektrik, mıknatıs ve kimya enerjileri yaratmasında, fizikte, kimyada, biyolojide okunan ve pek çoğu henüz anlaşılamayan madde ve kuvvet ve hayat kanunlarını, nizamını kurmasında] sayısız hikmetler, faydalar vardır. Faydasız bir şey yapmak aşağılıktır.

Dinimiz, sayısız varlıkların yaratılış hikmetini açıkça bildirmemiştir. **Allahü teâlâ**nın yarattıklarındaki hikmetlere bakıp, gerekli ibreti almayı emrettiği için insanoğlu gücü nispetinde ibret almaya gayret etmelidir!

Her varlığın yaratılışında, her emir ve yasakta nice hikmetler vardır. Ölçüsüz konuşan bazı kimseler (Bunun hikmeti şudur) diyerek kestirip atıyorlar. Hâlbuki, (Sayısız hikmetinden biri de şu olabilir) dense belki daha az hata edilmiş olur. Meşhur ölçüsüzlerden biri (Domuz etinin yasaklanmasındaki hikmet, içinde trişin isimli kurtların bulunmasıdır) demişti. Münkirler ise (Haram olmasındaki sebep, trişin ise, öldürülmesi mümkün) diyerek kafasına göre haramlığını kaldırıyordu. Eğer, (Domuz etinin haram edilişindeki hikmetlerden biri de trişin) denseydi, münkirin itirazına da sebep olmazdı. Besmelesiz kesilen kuzu eti de haramdır. İnsanoğlu, emir ve yasaklardaki hikmetlerden kaçını anlayabilir?

Tek hikmet aramak yanlış olur

Allah'a inanan tanıdık bir jinekolog doktor, (Kız çocukların bakire olarak doğması, mikropları önlemek için) demişti. Bu cevap çok tuhafıma gidince, ona şöyle sorular sormuştum:

Niye mikrobu önlemek için kızlara böyle bir tedbir alınmış da, kadınlara alınmamış?

Kadınların, kızların sakalsız yaratılışları, traş olma güçlüğünü önlemek için mi?

Erkeklerin kadınlar gibi çocuk doğuracak vasıfta yaratılmayışı, erkeklerin sıkıntılara katlanamayacağı için mi?

Her şeyde tek hikmet aramak yanlış olur. O halde insan, akıllara hayret ve durgunluk veren sayısız hikmetlere bakıp acizliğini idrak etmelidir! Allah'a iman eden, Onun emir ve yasaklarına riayet ederse, huzura kavuşur.

Yeşile, maviye, denize bakmak göz sıhhati için faydalıdır. Gökteki yıldızların, gezegenlerin hepsinin hikmetleri vardır. Bu gezegenler yollarından azıcık saparsa birbirlerine çarpıp paramparça olurlar.

Yerin içinde maden hazinesi saklıdır. Çeşitli madenler, kömür, petrol, soğuk ve sıcak sular, maden suları, kaplıca suları... Yerin içinde daha neler gizlidir. Yeryüzündekilerin hangi birini sayabiliriz. İnsanoğlunun istifadesine verilen çeşitli bitkiler, sebzeler, meyveler, hayvanlar bulunur. Bütün bunları yerli yerince dilediği gibi yaratan eşsiz hikmet sahibi **Allahü teâlâ**ya hamd olsun. Bunlar Onun varlığının apaçık delilleridir.

Bilmediğimiz birçok hikmetlerin yanında bildiğimiz hikmetler çok azdır. Güneş ışığında çeşitli ışınlar vardır. Işık olmasaydı gözlerden istifade mümkün olabilir miydi? Renkler nasıl ayırt edilebilirdi? Güneş olmasaydı, gece ile gündüz olmaz, her yer karanlık olurdu. Güneş, şimdiki yerinden dünyaya çok yakın olsaydı, fazla sıcaktan dünyada hiçbir canlı yaşayamazdı. Güneş dünyaya uzak olsaydı, soğuktan yine dünyada hayat olmazdı. Güneşi böyle dünyaya en uygun uzaklıkta yaratan **Allahü teâlâ**nın şanı ne yücedir.

Ayın hikmetlerinden biri, kameri takviminin hesap edilmesine yaramasıdır. Bazı geceler ay ışığından da istifade edilir. Med-cezir hadisesi, ayın çekim kuvvetinden ileri gelir. Eğer Ay, dünyaya çok yakın olsaydı, med olayı olunca, denizlerdeki sular kabarıp dünyayı su altında bırakırdı. Ay'ı zararsız, ama faydalı bir uzaklıkta yaratan Rabbimizin şanı çok yücedir.

Muntazamdır, cümle ef'âlin senin,

Akıl ermez, hikmetine kimsenin.

Mucize fenden farklıdır

Bir ateistin, (**Peygamber**iniz, Bill Gates'tenden mi üstündür) sorusuna gerekli cevaplar vermiştik. Şunu da söyleyelim ki, iki şey arasında kıyas yapılırken vazife ve vasıfları arasında bazı münasebetlerin bulunması lazımdır. Mesela taksi mi üstün, buldozer mi üstün diye sorulmaz. Biri hız yönünden üstün, öteki de yıkıp geçmekte üstündür. Kumar kralı ile yüzme şampiyonu mukayese edilmez. Elma ile taş mukayese edilmez. 51 kilodaki güreş şampiyonu ile ağır sıkletteki şampiyon kıyas edilmez. **Peygamber**le fen adamı kıyas olmaz. Fen adamı **Allahü teâlâ**nın yarattığı şeyleri birleştirerek yeni âletler meydana getirir. **Peygamber** ise, Allah'ın kudreti ile birçok harikaların meydana gelmesine sebep olur. Mesela **Peygamber** efendimizin mübarek parmaklarından akan soğuk sular bir orduya yetmiştir.

Bugün internetle çok uzaklara yazı ve resim gidiyor, ama bizzat kendisi gidemiyor. **Peygamber** efendimiz, Mirac olayında, bir anda bizzat kendisi milyarlarca yıl uzaklıkta olan yıldızlara gezegenlere Cennete ve Cehenneme gidip gelmiştir. O zamanın müşrik Mekke halkı, buna inanmayıp nerelere gittin, nereden gittin diye sorular sormuşlardı. Kudüs'e de uğradım orada namaz kıldım buyurdu. O zaman Ona hiç gitmediği Kudüs camisinin özelliklerini, kaç penceresi ve kaç direği vardı diye sordular. Hepsine doğru cevaplar verince birçok kişi imana geldi, ama müşrikler ve ateistler inanmadı. Bu olay internetle hiç mukayese kabul eder mi? Birinden yazı ve resim gidiyor, ötekinde bizzat kendisi gidiyor. Şimdi bu, sadece hayal ediliyor, ışınlama deniyor. Masallarda oluyor. Ama Mirac gerçektir.

Hatıra şu gelebilir: Bugünkü fen ilmini **Peygamber** efendimiz niye bildirmedi? **Eshab-ı kiram**, (Ya Resulallah, Yemen'de, hurma ağaçları şu şekilde aşılanıyor ve daha iyi hurma alınıyor. Biz de o şekilde aşılayıp, daha iyi ve daha bol mahsul mü elde edelim, yoksa babalarımızdan gördüğümüz gibi mi yapalım?) diye sordular. **Resulullah** efendimiz, (Cebrail aleyhisselam gelince, sorup size uygun olanını bildiririm. Veya biraz düşüneyim. **Allahü teâlâ**, kalbime doğrusunu bildirir) demedi. (Tecrübe edin! Bir kısım ağaçları, babalarınızın usulü ile, başka ağaçları da, Yemen'deki usul ile aşılayın! Hangisi daha iyi hurma verirse, her zaman o usul ile yapın!) buyurdu. Yani fennin esası olan tecrübeye güvenmeyi emir buyurdu. Kendisi melekten anlar veya mübarek kalbine elbette doğar idi. Fakat, dünyanın her tarafında, kıyamete kadar gelecek Müslümanların, tecrübeye, fenne güvenmelerini, belli bir sistem içinde çalışmalarına işaret buyurdu.

Yeri, gökleri ve içindekileri kim yarattı? Elbette Bill yaratmadı. Bunları yaratmaya kadir olan da en sevdiği kulu ve peygamberine her şeyi öğretebilir ve her şeyi yaptırabilir. Allah aciz değildir. **Allahü teâlâ**nın kudretinin sonsuzluğundan haberi olmayan ateist, fen adamını peygamberden üstün sanabilir. **Allahü teâlâ**yı inkâr eden birinin, Onun **Peygamber**ini kabul etmesi, vazife ve maksadını anlaması zaten mümkün değildir. Çünkü onun hastalığı başkadır.

Ateist, sırf İslamiyet'e aykırı diye maymundan türediğine inanır. Ama maymunu da **Allahü teâlâ**nın yarattığını düşünemez. Ateist biyologlar, insan ile hayvan arasındaki farkı, yalnız madde bakımından inceliyor. Halbuki, insan ile hayvanlar arasındaki en büyük fark insanın ruhudur. İnsanlarda ruh vardır. İnsanlık şerefi bu ruhtan gelmektedir. Bu ruh, ilk olarak Âdem aleyhisselama verildi. İnsanlara mahsus olan bu ruh hayvanlarda yoktur.

Maddeci veya felsefeci bu ruhtan haberi olmadığı için, insanı maymuna yakın sanıyor. İnsan, maymuna benzese de, insan insandır; çünkü ruhu vardır. Maymun ise hayvandır ve bu ruhtan ve ruhun hâsıl ettiği üstünlüklerden mahrumdur.

Kâinatın idaresi

Soru: Allahü teâlâ, kâinatın idaresini kutup denilen kimselere nasıl bırakır?

CEVAP:

(Nasıl bırakır) sözü çok yanlıştır, sanki kendisi hiç karışmıyor gibi anlaşılır. Her şeyin yaratıcısı **Allahü teâlâ**dır. Bütün işleri idare eden Odur. Her işi sebeplerle yaratmak âdetidir. Dilerse, mucize ve kerametlerde olduğu gibi sebepsiz de yaratır.

Ol demekle her şey olduğu hâlde, (Niye böyle sebeplerle yaratıyor?) demeye kimsenin hakkı yoktur. Birkaç örnek verelim:

Naziat suresinin, (İşleri tedbir eden, yöneten melekler…) mealindeki beşinci âyeti açıklanırken şu hadis-i şerif bildiriliyor:

(Dünya işlerini dört melek idare eder: Cebrail, Mikail, İsrafil ve ölüm meleği Azrail.) [Kurtubi]

Dört büyük meleğin vazifeleri şöyledir:

1- Cebrail aleyhisselamın vazifesi, **Peygamber**lere vahiy getirmek, emir ve yasakları bildirmektir. Dileseydi, Cebrail aleyhisselama bildirdiği gibi peygamberlerine de direkt bildirirdi. Cebrail aleyhisselamı bu işle vazifelendirmiştir. Niye böyle yaptığını bilemeyiz.

2- İsrafil aleyhisselam Sur'a iki defa üfürecektir. Birincisinde, **Allahü teâlâ**dan başka her diri ölecektir. İkincisinde, hepsi tekrar dirilecektir. Bu işi de Cebrail aleyhisselama verebilirdi yahut hiç kimseye vermez, Ol demekle olurdu.

3- Mikail aleyhisselama, yağmur, kar, rüzgâr gibi hava olayları, ekonomik nizamı, yani ucuzluk, pahalılık, kıtlık, bolluk yapmak, ferahlık ve huzur getirmek ve her maddeyi hareket ettirmek vazifesini vermiştir. Bunu da Cebrail aleyhisselama verir yahut hiç kimseye vermez, Ol demekle bu işler rahatça olurdu.

4- Azrail aleyhisselamı insanların ruhunu almakla vazifelendirmiştir. Eceli gelenleri öldüren Allah'tır, ama bu işi Azrail aleyhisselam yapıyor. Çocukları yaratan da O. Ama ana babayı sebep kılıyor. Ana babasız da yaratırdı elbette.

Kâinatı da idare eden **Allahü teâlâ**dır. Yukarıda açıklandığı gibi bir kısmını melekler vasıtasıyla yapıyor. Kutup denilen evliya zatlara da görev vererek sebeplerle idare ediyor.

İmam-ı Rabbani hazretleri buyuruyor ki:

Kutb-i irşad, kayyum-i âlemdir. Herkese rüşd ve iman, bunun vasıtasıyla gelir. (3/3)

Kutb-i ebdal yani kutb-i medar âlemde, dünyada her şeyin var olması ve varlıkta durabilmesi için feyz gelmesine vasıta olur. Kutb-i irşad ise, âlemin irşadı ve hidayeti için feyzlerin gelmesine vasıta olur. Her şeyin yaratılması, rızıkların gönderilmesi, dertlerin, belaların giderilmesi, hastaların iyi olması, bedenlerin afiyette olması, kutb-i ebdalin feyzleriyle olur. İman sahibi olmak, hidayete kavuşmak, ibadet yapabilmek, günahlara tevbe

etmek ise, kutb-i irşadın feyzleriyle olur. Her zamanda, her asırda kutb-i ebdalin bulunması lazımdır. Hiçbir zaman, bunsuz olamaz, çünkü âlem bununla nizam bulur. (Mearif-i ledünniyye)

Süper sapık bir mezhepsiz, âyet-i kerimeleri anlayamadığı için bunu kabul edemiyor. (Allah idareyi kimseye vermez) diyor. Süper mezhepsiz, aşağıdaki iki âyet-i kerimeyi ileri sürerek Azrail aleyhisselamın canları almadığını söylüyor:

(Dirilten ve öldüren yalnız Odur.) [Yunus 56]

(Ölüm zamanında insanı, Allah öldürüyor.) [Zümer 42]

Peki, şu iki âyet-i kerimeyi inkâr mı ediyor:

(Öldürmek için vekil yapılmış olan melek sizi öldürüyor.) [Secde 11]

(Âdem aleyhisselamın oğlu, kardeşini öldürdü.) [Maide 30]

Demek ki, öldüren ve dirilten **Allahü teâlâ** olduğu hâlde, bu işleri sebeplerle, vekillerle yapıyor.

Kutb-i irşada da hidayete vesile olma yetkisini vermesi böyledir.

Her şey Allah'tandır

Soru: Duvara yapıştırdığım bir kâğıt kuruyunca kendiliğinden düştü. Bunu Allah mı düşürdü? Duvar saatinin pili tükendiği için durdu. Bunu Allah mı durdurdu? Pil koyunca saati çalıştıran Allah mı? Rüzgâr esince ağacın yaprakları hareket ediyor. Bunu da mı Allah yapıyor? Trafikte fazla sürat ve dikkatsizlik yapıp kaza yapıyoruz. Bunu da mı Allah yapıyor? Birinin şuuru bozulup intihar ediyor. Bunu da mı Allah yapıyor? Benzin bitince araba duruyor. Bunu da mı Allah yapıyor? Benzin konunca araba çalışıyor. Bunu da mı Allah yapıyor? Bir arkadaş, (Allah böyle işlere karışmaz) dedi. Her şeyi Allah yapmıyor mu?

CEVAP:

Evet, her şeyi **Allahü teâlâ** yapıyor. Tek yaratıcı vardır. Allah'tan başka yaratıcı yoktur. Her şeyin yaratıcısı **Allahü teâlâ**dır. Üç âyet-i kerime meali:

(Her şeyi yaratan Allah'tır.) [Zümer 62]

(Her şeyin yaratıcısı olan Rabbiniz Allah'tır.) [Mümin 62]

(Sizi de, yaptığınız işleri de yaratan Allah'tır.) [Saffat 96]

Trafik kazası olsa, biri birini öldürse, bunları yaratan yine **Allahü teâlâ**dır. O kişinin veya o kişilerin ölümüne o şeyler sebep kılınmıştır.

Yağmurların yağması, yıldırımların zarar vermesi, depremler, her ne kadar tabiat kanunu denilen olaylar içinde cereyan ediyorsa da, bunların asıl yaratıcısı **Allahü teâlâ**dır, çünkü imanın altı şartından biri de hayır ve şerrin Allah'tan geldiğine inanmaktır. Bir beyit:

Cümle eşya Hâlık'ındır, kul eliyle işlenir.

Emr-i Bari olmayınca, sanma bir çöp deprenir.

İnsanların ihtiyarî işleri, isteyerek yaptıkları şeyler, insanın kesbi ile Allah'ın yaratmasından meydana gelmektedir. İnsanın yaptığı işte, kendi kesbi, ihtiyarı [seçmesi,

beğenmesi] olmasa, o iş titreme şeklini alır. Kalbin hareketi gibi olur. Hâlbuki ihtiyarî [iradesiyle yaptığı] hareketlerin, böyle olmadığı açıktır. Her ikisini de, **Allahü teâlâ** yarattığı hâlde, ihtiyarî hareketle, titreme hareketi arasında görülen bu fark, kesbden ileri gelmektedir.

Allahü teâlâ, kullarına merhamet ederek, onların işlerinin yaratılmasını, onların kastlarına, arzularına tâbi kılmıştır. Kul isteyince, kulun işini yaratmaktadır. Bunun için de, kul mesul olur. İşin sevabı ve cezası, kula olur. **Allahü teâlâ**nın kullarına verdiği kast ve ihtiyar, işi yapıp yapmamakta eşittir. Kullarına, emirlerini ve yasaklarını yerine getirecek kadar güç, kuvvet ve ihtiyar vermiştir. Bir işin iyi veya kötü olduğunu da bildirmiştir. Kul, her işinde, yapıp yapmamakta serbest olup, ikisinden birini seçer, iş iyi veya kötü olur, günah veya sevab kazanır.

Her şeyi sebeplerle yaratmak, **Allahü teâlâ**nın âdetidir. Böylece, madde âlemine ve sosyal hayata düzen vermektedir. Sebepsiz yaratsaydı, âlemdeki bu düzen olmazdı. Bütün bu sebeplere kuvvet, tesir veren **Allahü teâlâ**dır. Elektrik, ısı, mekanik, ışık, kimya enerjilerini ve tepkimeleri hâsıl eden çeşitli kuvvet şekillerini sebep olarak yaratmıştır. Bu sebepleri, cisimleri yaratmasına vasıta kıldığı gibi, insan aklını, insan gücünü de, kendi yaratmasına vasıta kılmıştır. Meselâ, kömürün, 500 derece üstüne, yani tutuşma sıcaklığına kadar ısınarak yanma olayının başlamasına, kibritin alevi sebep olmaktaysa da, kömürün oksitlenmesini, yanmasını yaratan Odur. Kibrit, yanma olayının yaratıcısı değildir. Ne kendinin, ne de kullandığı şeylerin birçok inceliklerinden haberi olmayan bir vasıtaya, bir sebebe yaratıcı denilir mi? Yaratıcı, bunların en ufağını, en incesini, hepsini bilen, hepsini yapandır ki, bu da ancak **Allahü teâlâ**dır.

Kalbini temiz sanmak

Namaz kılmamak, oruç tutmamak en büyük günahlardandır. İçki de, zina da en büyük günahlardandır. Günah işleyenlerin kalbi kömür gibi kararmıştır. Temiz olması mümkün değildir. Çünkü **Peygamber** efendimiz buyuruyor ki:

(Günah işleyenin kalbinde siyah bir nokta hâsıl olur. Eğer tevbe ederse, o leke silinir. Tevbe etmeyip tekrar günah işlerse, o leke büyür ve kalbin tamamını kaplar, kalb, kapkara olur.) [Harâitî]

Görüldüğü gibi, günah işleyenlerin kalbi temiz olmaz. Günah kalbi karartır. Her türlü günahı işleyip de, (Sen kalbe bak!) demek, din câhillerinin veya zındıkların sözüdür. Bir kimse, bütün dünyadaki yoksulları doyursa, her birine bir ev verse, her mahalleye cami, çeşme yaptırsa, namaz kılmıyorsa, hiç birinin sevabı olmaz. Yani namaz kılmamanın büyük günahı bunlardan meydana gelecek sevabı yok eder.

İmam-ı Rabbânî hazretleri buyuruyor ki:

Sâlih amel yapmadan [**Ehl-i sünnet**e uygun iman ettikten sonra, namaz kılmadan, oruç tutmadan, günahlardan sakınmadan] (Kalbim temizdir, sen kalbe bak!) demek bâtıldır, boştur, kendini aldatmaktır. Bedensiz ruh olmadığı gibi, beden ibadet yapmadan ve günahlardan kaçınmadan, kalb, temiz olmaz. (1/39)

Evliyanın büyüklerinden İmam-ı **Muhammed** Mâsum-i Fârûkî hazretleri de buyuruyor ki:

Cüneyd-i Bağdadî hazretlerinin talebesi olan, evliyanın büyüklerinden Ebu Ali Rodbari hazretleri, çalgı ve diğer günahlardan sakınmayıp, "Kalbim temizdir, sen kalbe bak!" diyenin gideceği yer Cehennemdir buyuruyor. (2/110)

Çeşitli günah işleyenlerin ve ibadet etmeyenlerin, Müslümanlara karşı, (Sen, kalbe bak, kalbimiz temizdir, Allah kalbe bakar) demeleri yanlıştır. **Hadis-i şerif**te, (Kalb bozuk olunca, bedenin işleri de hep bozuk olur) buyuruldu. (Beyhekî)

(**Allahü teâlâ**, sizin görünüşünüze, malınıza [rütbenize, iyi işlerinize] bakmaz; kalbinize nazar eder, bunları ne niyetle yaptığınıza bakar, ona göre sevab veya günah yazar) hadis-i şerifi, ibadet ederken, hayır işlerken bunların Allah rızası için yapılıp yapılmadığının önemini göstermektedir. Niyeti Allah rızası değilse, onun hiç kıymeti yoktur.

Allah sevgisi nedir?

Soru: Sevgi nedir, Allah sevgisi nedir?

CEVAP:

İmam-ı Gazali hazretleri buyuruyor ki:

Sevgi, gönlün zevk aldığı şeye meyletmesi demektir. Bu meylin kuvvetlisine aşk denir.

Sevginin deyim anlamı ise şöyledir:

Sevgi, hiçbir karşılık beklemeden sevgiliye [**Allahü teâlâ**ya] tâbi olmak, Ona itaat etmek, Onun her işini güzel, her eziyetini, her iyilikten daha tatlı görmek ve Onun dostlarını dost, düşmanlarını düşman bilmek, kısacası Onun rızası için yaşamaktır.

Sevgi, sevgilinin dostlarını sevmeyi, düşmanlarına düşmanlık etmeyi gerektirir. Bu sevgi ve düşmanlık, sadık olan âşıkların elinde ve iradesinde değildir. Çalışmaksızın, zahmet çekmeksizin kendiliğinden hâsıl olur. Dostun dostları güzel görünür ve düşmanları çirkin ve fena görünür. Dünyanın güzel görünüşlerine kapılanlara hâsıl olan sevgi de, bunu gerektiriyor. Seven, sevgilisinin düşmanlarından kesilmedikçe, sözünün eri sayılmaz.

İki zıt şey sevilmez

Sevgi, sevgilinin her şeyini sevmeyi gerektirir. Ona yakından uzaktan ilgili olan her şeyi sevgili kılar. Bunun için, "Sevgilinin kapısındaki köpek, sevenin kalbinde, diğer köpeklerden üstündür ve ayrı bir yer tutar" demişlerdir.

Şeyh-ül-İslam Abdullah-i Ensari hazretleri buyuruyor ki:

(Biri, çok sevdiğim bir zatı incitmişti. O andan beri, kalbimde ona karşı soğukluk duyuyorum.) Büyüklerin, (Sevdiğini incitene darılmaz, gücenmez isen, köpek senden daha iyidir) sözü meşhurdur.

Sevginin şartı olan hubb-i fillah, buğd-i fillah, Kur'an-ı kerimde ve hadis-i şerifte bildiriliyor. **Allahü teâlâ**nın düşmanlarını sevmek, insanı Allah'tan uzaklaştırır. Teberri etmedikçe, tevelli olmaz. Yani düşmanlarından uzaklaşmadıkça, sevgiliye dost olunmaz. (4/29)

İmam-ı Rabbani hazretleri buyurdu ki:

Muhammed aleyhisselama tam ve kusursuz tâbi olabilmek için, Onu tam ve kusursuz sevmek gerekir. Tam ve olgun sevginin alameti de, onun düşmanlarını düşman bilmektir. Onu beğenmeyenleri sevmemektir. Sevgiye müdahene [gevşeklik] sığmaz.

Aşıklar, sevgililerinin divanesi olup, onlara aykırı bir şey yapamaz. Aykırı gidenlerle uyuşamaz. İki zıt şeyin sevgisi bir kalbde, bir arada yerleşemez. Cem-i zıddeyn muhaldir. Yani iki zıddan birini sevmek, diğerine düşmanlığı icap ettirir. (1/165)

Abdullah-i Dehlevi hazretleri de buyuruyor ki:

Allahü teâlâyı seven, bilmediği bir aşk ile şaşkın haldedir. Uykusu kaçar, gözyaşları dinmez. Her işinde Allah'tan korkar, titrer. **Allahü teâlâ**nın sevgisine kavuşturacak işleri yapmak için çırpınır. Sabreder, affeder. Her geçimsizlikte, sıkıntıda, kusuru kendisinde görür. Her nefeste **Allahü teâlâ**yı düşünür, gafletle yaşamaz. Kimseyle münakaşa etmez. Bir kalbi incitmekten korkar. Kalbleri **Allahü teâlâ**nın evi bilir. (m. 85)

Hadis-i şerifte buyuruldu ki:

(Ya Rabbi, kendi sevgini, sevdiklerinin sevgisini, sevgine kavuşturacak işlerin sevgisini nasip et ve sevgini [susuzluktan yananın arzuladığı] soğuk sudan benim için daha kıymetli kıl!) [İ.Gazali]

Bir kimse, Allah'ı seviyorsa, bilsin ki **Allahü teâlâ** da onu seviyor demektir. Büyüklerden biri buyurdu ki:

(Ben **Allahü teâlâ**yı sevdiğimi zannediyordum. Hâlbuki O beni seviyormuş.)

Sevginin sebepleri

Bilip anlamadan sevgi gerçekleşmez. Ancak bilinen sevilir. Sevgi, cansızların değil, canlı ve anlayışlı olanların özelliğidir. İnsanın anladığı, zevk ve rahatlık duyduğu her şey, sevimli; acı duyduğu, nefret ettiği her şey sevimsizdir. Zevk alınan her şeyin, zevk alan için sevimli olması, gönlün ona meyletmesi demektir.

Her duyu, ancak anladığı şeyden zevk alır, ona meyleder, onu sever. Mesela gözün zevki, görüp hoşlandığı şeylerdir. Kulağın zevki, duyduğu güzel seslerdir. Burnunki güzel kokulardır. Dilin zevki, yiyip içtiği şeylerin tadıdır. Dokunma duygusunun, tutmanın zevki, yumuşaklık ve zevki okşayan şeylerdir. İşte duyularla anlaşılan bu şeyler, hoşa gittikleri için sevilir.

Beş duyunun hiçbiri ile anlaşılmayan sevgi de vardır. Altıncı bir duyu ile bilinir. Beş duyu ile elde edilen zevkte hayvanlar da ortaktır.

İnsanın kalb gözü, baştaki gözden daha kuvvetlidir. Aklın anladığı güzellik, gözün gördüğünden daha büyüktür.

Sevginin sebepleri üçtür:

1- Her canlı kendini sever. Kendini sevmek, varlığının devam etmesini istemek ve yok olmaktan hoşlanmamak demektir. İşte bunun için insan, yaşamayı sever ve ölümden hoşlanmaz. Varlığımızın devamı gibi, her şeyimizin mükemmel olması da sevilir. İnsan, önce

kendi zatını, sonra uzuvlarının selametini sever. Daha sonra malının, evladının, akraba ve dostlarının selametini sever. Bunları, vücudunun devam ve kemaline sebep oldukları için sever. Mesela evladından bir fayda görmese de sever. Çünkü kendinden sonra neslini devam ettirecek odur.

2- İnsan, ihsanı sever. İnsan, ihsanın kölesidir. Gönül, kendine iyilik edeni sever, kötülük edenden nefret eder. İnsan, ister istemez iyilik edene karşı sevgi duyar.

Sağlık sevilir. Sağlığının devamı için doktor da sevilir. Doktoru da kendimizi sevdiğimiz için severiz. Bunun gibi ilmi de, öğretmeni de severiz. Öğretmeni ilme sebep olduğu için severiz.

Para, çeşitli ihtiyaçları karşılamaya ve yiyip içmeye vasıta olduğu için sevilir. Yemeğin kendisi de yenmek için sevilir. Biri bizatihi, diğeri ise vasıta olduğu için sevilir. İyilik edeni sevmek, onun şahsını değil, iyiliğini sevmektir. İyilik kalkınca, sevgi de kalkar. İyilik azalırsa, sevgi de azalır.

3- Bir kimseyi, ettiği iyilikten dolayı değil, bizzat zatından dolayı sevmek, yok olup tükenmeyen gerçek sevgidir. Bu da güzeli sevmek demektir. Güzelliği anlayan güzeli sever. Güzelliği sevmek, güzelliğin zatındandır. Çünkü ondaki güzelliği anlamak, zevkin kendisidir. Güzeli anlamak da bir zevktir. Akarsu, yeşillik, tabiattaki güzellikler yiyip içildikleri için değil, sırf güzel oldukları için sevilir. Bu insanın elinde olmayan sevgidir. **Allahü teâlâ**nın güzel olduğu bilinirse, Onu da sevmemek imkânsızdır. O ise, güzeller güzelidir.

Sevgi ve üstün zevk

Zevkler anlayışlara bağlıdır. Herkes her şeyden aynı zevki alamaz, yaratılışına uygun şeylerden zevk alır. Mesela, gazap ehli, intikam almak ve galip gelmekten zevk alır. Her organın zevki de ayrıdır.

Kalb, beş duyunun bilemediği manaları anlar. Mesela, âlemin yaratıldığını, yani sonradan meydana geldiğini ve bunu yaratan bir Halıka muhtaç olduğunu anlar. Bunlar beş duyu ile bilinmez.

Akıl, insanı hayvandan ayıran bir kuvvettir. Eşyanın hakikati akılla bilinir. Akıl da marifet ve ilimden zevk alır. Bu, âdi, faydasız, hatta zararlı bir ilim bile olsa, bunu başkasına öğretmekten zevk alır. Mesela, bir kumar oyununu bilen, onu başkasına öğretmek ister. Bu da her çeşit bilginin zevkli olduğunu gösterir.

İlmin zevki, ilmin şerefi nispetinde kıymetli olur. İlmin zevki de bilinen şeylerin kıymetine göre değer kazanır. Mesela insanların gizli hallerini bilip onu anlatmak zevklidir. Bir valinin sırlarını bilip açıklamak daha zevklidir. Hele dünyanın en büyük hükümdarının sırlarını bilip açıklamak çok daha zevklidir. Görüldüğü gibi ilmin şerefi, malumun [bilinen şeylerin] şerefine bağlıdır.

Kâinatı yoktan yaratan, süsleyen, devam ettiren **Allahü teâlâ**nın ilminden daha yüce, daha şerefli, daha büyük, daha olgun ilim olamaz. O halde en çok arzu edilen bu ilimdir. Bu ilmin zevki; şehvet, gazap ve diğer duyulardan elde edilen zevklerden çok daha fazladır. **Allahü teâlâ**yı tanımak, Onun cemalini temaşa etmek, emirlerindeki sırları anlamak, zevklerin en büyüğüdür. Zevk veren öyle şeyler var ki, hayal etmek bile mümkün değildir.

Allahü teâlâ, (Salihler için, gözlerin görmediği, kulakların duymadığı ve insanların hatırından geçmeyen şeyler hazırladım) buyurdu.

Evliya, üst olmanın sıkıntılarla dolu olduğunu ve ölümle de sona ereceğini bildiği için, baş olmaya değer vermez. Ahiret nimetleri sonsuz ve sıkıntısız olduğu için hep onlarla meşgul olur. Ölüm de buna mani değildir. Çünkü **Allahü teâlâ**yı bilen yok olmaz. Ölüm onun halini değiştirir. Ruh, beden kafesinden kurtulur. Beden ölür, fakat ruh ölmez. Ölüm yok olmak değildir.

Bâtını olan baş olma zevki, zahiri olan 5 duyunun zevkinden daha üstündür. Bâtını zevkleri, hayvan ve bunak anlayamaz. **Allahü teâlâ**nın işlerinin sırlarını bilmek, baş olmak gibi bütün zevklerden çok üstündür.

Manevi zevkler anlatılmakla bilinmez, tatmayan anlayamaz. Çocuk, önce oyundan, oyuncaktan zevk alır. Sonra süslenmek, vasıtalara binmekten zevk alır. Erginlik çağına girince evlenmek ister. Daha sonra da baş olma sevdasına düşer. Bir çocuk, oyuncakları bırakıp da, makam sevdasına düşenlere güler. Makam sevdasında olanlar da, marifetullah ile uğraşan evliyaya güler. Kişi bilmediğinin düşmanıdır.

Ahiret nimetleri, sevginin kuvvetiyle ölçülür. Sevgi ne kadar kuvvetli olursa, zevk de o nispette artar. Her müminde sevgi bulunur. Çok sevebilmek için iki sebep vardır:

1- Bir bardaktaki hava çıkmadıkça içine su girmez. İçine su koyunca da, bu suyu çıkarmadan başka şey konulmaz. Kalb de bardak gibidir. Kalbi Allah sevgisiyle doldurmak için, başka her şeyi temizlemek gerekir. İhlâs, kalbde Allah sevgisinden başka şeye yer bırakmamak, başka şeyleri temizlemek demektir. Kalbi başka sevgilerden temizleyenin imanı kuvvetlenir.

2- Kalbi masivadan [yani Allah sevgisinden başka her sevgiden] temizledikten sonra, Allah sevgisini kalbe iyice yerleştirmek gerekir. Toprağı sürüp yabancı otlardan temizledikten sonra temiz tohum atmaya benzer. Bu tohumdan sevgi ağacı büyür. Bunun için de salih amel gerekir. Amel için de ilim gerekir. Demek ki, istenilen sevgiye kavuşabilmek için ilim, amel ve ihlâs şarttır.

Sevgide farklı olmak

Müslümanlar, imanın aslında müşterek olduğu gibi, sevginin aslında da müşterektir. Her mümin, imanın altı esasına inandığı halde, kiminin imanı çok parlak, kimininki ise çok sönüktür. İnsanlar, Allah'ı tanımakta farklı olduğu için, sevgide de farklıdır. Bunu bir misalle açıklayalım:

İmam-ı Gazali hazretlerini her Müslüman sever. Çünkü hepsi onun büyük bir âlim olduğunu bilir. Onun ilmini bilen âlimler, onu halk tabakasından daha çok sever. Âlimi, âlim olan anlar. Âlimin güzel bir eseri okununca, ona karşı sevgi duyulur. Ondan daha güzel bir eseri okununca, bu sevgisi artar. Eserini tetkik edip, orada bulunan ince bilgilere vakıf olunca, ona karşı olan hayranlık ve sevgi daha da artar.

Kâinatta bulunan her şey **Allahü teâlâ**nın eseridir. Halk, her şeyi Allah yarattığı için Onu sever. Fakat âlimler, basiret sahipleri, **Allahü teâlâ**nın eserindeki, sanatındaki inceliklere, harikalara vakıf olduğundan, halktan daha çok sever. Mesela bir doktor, insan

vücudundaki harikaları ve akıllara durgunluk veren incelikleri görürse, sevgisi kat kat fazlalaşır. Bu sevgi, Onun eserindeki incelikleri bildiği ölçüde fazlalaşır. Onun için âlimlerin, âriflerin sevgisi fazla olur. Çok bilen çok sever.

Allahü teâlâyı zatı için değil de, verdiği nimetleri için sevenin, ihsanındaki değişiklik sebebiyle sevgisi de değişir. Bolluk ve refahtaki sevgisi ile, darlık ve beladaki sevgisi aynı olmaz. Fakat zatı için, sırf her şeyin maliki, Rabbi olduğu için sevenin sevgisi, ihsanın azalıp çoğalması ile değişmez. Zenginlik-fakirlik, hastalık-sağlık onun sevgisini etkilemez. Müslüman, **Allahü teâlâ**ya olan sevgisi nispetinde, ahirette nimetlere kavuşacaktır.

İbrahim bin Edhem hazretleri, (Ya Rabbi, seni seven bu kulunun kalbini huzura kavuştur) diye dua edince, rüyasında, (Ey İbrahim, bana kavuşmadan nasıl huzur istersin? Sevgiliye kavuşmadan huzura hiç erilir mi?) buyuruldu.

Hazret-i Musa, (Ya Rabbi, sevdiğin ve buğzettiklerini nasıl ayırabiliriz) diye sual edince, **Allahü teâlâ** buyurdu ki:

(Sevdiğim kulun iki alameti vardır. O beni anar ve günahlardan sakınır. Ben de onu, meleklerin yanında anar ve günah işlemekten muhafaza ederim. Buğzettiğim kulun da iki alameti vardır. Beni unutup, hiç anmaz, günah, isyan içinde yüzer. Buğzettiğim kimsenin gönlü kibirli, dili kötü söyler, gözü kötülüktedir, eli de cimridir. Böyle kimseye gazaplanır, azap ederim.)

Beni seveni severim

Yine **Allahü teâlâ** buyurdu ki:

(Beni sevenin sevgilisiyim. Beni gerçekten seveni, herkesten üstün tutarım. Beni arayan bulur; başkasını arayan ise beni bulamaz. Öyle kullarım vardır ki, ben onları severim, onlar da beni sever. Onlar bana müştak, ben onlara müştakım. Onlar beni anarlar, ben de onları anarım. Onların yolunda olanı severim. Onların yolundan ayrılana buğzederim. O kullarım, gece olup, herkes sevdiği ile baş başa kaldığı zaman, onlar yatıp uyumaz, bana münacâtta bulunur, namaz kılar, nimetlerime şükreder, gözyaşı dökerler. Bütün sıkıntılara beni sevdikleri için katlanırlar. Onlara büyük ihsanlarda bulunurum.)

Ömer bin Abdülaziz'in bir hizmetçisi vardı. Gündüz hizmet eder, gece olunca bir köşeye çekilir, dua eder, gözyaşları içinde **Allahü teâlâ**dan bir şeyler isterdi. Ömer bin Abdülaziz hazretleri hizmetçinin neler söylediğini merak etti. Bir gün dinledi. Hizmetçi, (Ya Rabbi, bana olan sevgin hürmetine, beni mağfiret eyle, bana rahmet et) diyordu. Hizmetçinin duasına hayret edip, (Ey hizmetçi, bu ne cüret) diye sordu. Hizmetçi, (**Allahü teâlâ** beni sevmeseydi, sen uykuda iken, beni uyanık tutar, kendisiyle meşgul eder miydi? Kur'an-ı kerimde, (Allah onları sever, onlar da Allah'ı sever) buyuruyor. Önce kendi sevgisini bildiriyor. Sonra da sevdiğinin sevgisini bildiriyor. Sevmek için sevilmek gerekir) dedi.

Sevgi ve aşkın kuvveti

Bazı kimseler, (Allah bazı şeyleri yasak ettiği, çeşitli haramlar koyduğu için, Onu sevmek mümkün olur mu) diyorlar. Bu çok yanlıştır. Çünkü bir annenin, ateşe elini uzatan çocuğunu ikaz etmesi, onun eline vurması, çocuğun annesini sevmesine mani değildir.

Akıllı insan, **Allahü teâlâ**nın yasak ettiği şeylerde, kendisi için çok faydalı hikmetler olduğunu bilir. Yasak edilen şeyleri yapmamayı nimet olarak görür. Mesela, (İçki yasak edilmemiş olsaydı, alkolik olabilirdim) der, içkinin haram edilişini nimet olarak görür. Bu bakımdan, **Allahü teâlâ**nın emrettiği şeylerde olduğu gibi, yasakladığı şeylerde de sayısız hikmetler vardır.

Emirlere uyup, yasaklardan kaçmak bir nimet olduğu için, nimeti gönderen Rabbimizi sevmeye hiçbir şey engel olamaz.

Allahü teâlânın lutfettiği nimetlerden istifade ederken, bazı sıkıntılara katlanmak gerekir. Gülü koklamak için yanına gitmek külfetine katlanmak gerekir.

(Külfetsiz nimet, dikensiz gül ve engelsiz yâr olmaz) demişlerdir. Bir nimet külfetsiz ele geçerse, kıymeti olmaz. Mirasyedi gibi harcarız, şükrünü düşünmeyiz. **Allahü teâlâ**dan gül isteyen aşık, dikenine de katlanmalıdır.

Muhammed Masum hazretleri buyuruyor ki:

(Zavallı aşığa, sevgilinin kendisini aradığını bilme saadeti yetişir. Ayrılık hasretini çektiğini gördüğünü bilmesi yeter; çünkü **Allahü teâlâ** onu elbette görüyor.)

Yusuf aleyhisselamdan sonra Allah'a âşık olan Hazret-i Zeliha, (Bugün Yusuf'u gördüm) diyen herkese bir kolye verir. Sevgisi uğruna, malını, mülkünü, güzelliğini, hatta 70 deve yükü cevahir ve gerdanlık feda eder. Hazret-i Yusuf ile evlenince, yanına gitmez. Hazret-i Yusuf sebebini sorunca, (Allah sevgisi bana yeter) der. Gülün kadrini ancak bülbül bilir.

Leyla'nın uğruna deliren Mecnun'a, (Adın ne) diye sorarlar. O da, Leyla der. (Leyla ölmedi mi) derler.

(Hayır ölmedi. Kalbimde... Ben Leyla'yım) der.

(Leyla'nın evine doğru bak) derler. O da, (Leyla'nın evini gören yıldıza bakmak bana yeter) diyerek ağlar.

Gül, demişler bülbüle,

Ağlamış feryat ile.

Büyükler, (Aşktan maksat, dert ve gam çekmektir. Kavuşmak, hiç hatıra bile gelmez) demişler, aşkı böyle tarif etmişlerdir.

Gerçek sevgi üç şeyle belli olur:

1- Seven, sevdiğinin sözünü, başkasının sözüne tercih eder.

2- Sevdiğinin yanında bulunmayı, başkalarının yanında bulunmaktan üstün tutar.

3- Sevdiğinin kendisinden razı olmasını, başkalarının hoşnut olmasından çok kıymetli bilir.

Allah sevgisinin alameti

Soru: Allah sevgisinin alameti nedir, Allah sevgisini kimler anlayamaz?

CEVAP:

Allah sevgisinin alameti yedi şeyde belli olur:

1- **Allahü teâlâ**yı seven, ölümden korkmaz. Seven, daima ölüme hazır bekler. Çünkü ölümle, aşık maşuka, garip öz yurduna kavuşmuş olur. Dinimize bir müddet daha hizmet edeyim düşüncesiyle, ölümün hemen gelmesini istememek Allah sevgisine zıt değildir.

2- Seven, sevdiğinin sevdiklerini, kendi sevdiklerine tercih eder.

3- Seven, her an sevdiğini düşünür, onu anar.

4- Seven, sevgilisinin sevdiği her şeyi sever.

5- Seven, bütün engellerden sıyrılır, sevdiğini çok anar. Uykusundan fedakârlık eder. **Allahü teâlâ**, Hazret-i Davud'a buyurdu ki:

(Beni sevdiğini söyleyip de, sabaha kadar yatan, yalancıdır. Zira dost, dostla sohbet ister. Gafleti bırakıp beni anar, sohbetime kavuşur.) [M. Name]

6- Sevene, bütün ibadetler kolay gelir. İbadetlere zevkle sarılır.

7- Seven, sevgilisinin dostlarını dost, düşmanlarını düşman bilir. **Hadis-i şerif**te buyuruldu ki:

(İmanın en sağlam temeli, Allah için sevmek Allah için buğzetmektir.) [Ebu Davud]

İman eden ve imanın tadını bulan, **Allahü teâlâ**yı çok sever. Kur'an-ı kerimde mealen buyuruluyor ki:

(İman edenlerin Allah sevgisi çok sağlamdır.) [Bakara 165]

Allahü teâlâya tam ve kusursuz tâbi olabilmek için, Onu tam ve kusursuz sevmek gerekir. Tam ve olgun sevginin alameti de, onun düşmanlarını düşman bilmektir. Onu beğenmeyenleri sevmemektir. Sevgiye gevşeklik sığmaz.

Âşıklar, sevgililerinin divanesi olup, onlara aykırı bir şey yapamaz. Aykırı gidenlerle uyuşamaz. İki zıt şeyin sevgisi bir kalbde bulunamaz. iki zıttan birini sevmek, diğerine düşmanlığı gerektirir.

İnsan sevgisi, hayvanlarda olduğu gibi beş duyuya bağlı değildir. Altıncı hissi inkâr eden, insanı hayvan derecesine indirmiş olur. İnsan, akıl, nur, kalb gibi özellikleriyle hayvandan ayrılır. İnsanın kalb gözü, baştaki gözden daha kuvvetlidir. Aklın anladığı güzellik, gözün gördüğünden daha büyüktür. İşte bunun için, beş duyu ile anlaşılamayan ve ancak kalb ile idrak edilen, şerefli şeylerin zevki daha büyüktür. Beş duyudan başka şey olmadığını sanıp, insanı hayvan derecesine düşürenler, Allah sevgisini anlayamaz.

Peygamber efendimizin, (Ya Rabbi, kendi sevgini, sevdiklerinin sevgisini, sevgine kavuşturacak işlerin sevgisini nasip et ve sevgini susuzluktan yanan kimsenin arzuladığı soğuk sudan benim için daha kıymetli kıl!) duası, Allah sevgisinin önemini bildirmektedir. Allah'ı seven, bilmediği bir aşk ile şaşkın haldedir. Uykusu kaçar, gözyaşları dinmez. Her işinde Allah'tan korkar, titrer. **Allahü teâlâ**nın sevgisine kavuşturacak işleri yapmak için çırpınır. Sevgi kuvvetli ise buna aşk denir. Allah'ı aşkla sevmek gerekir.

Bu konuda Yunus Emre diyor ki:

Bilmeyenler bilsin ki aşk bir güneşe benzer

Aşkı olmayan gönül misâl-i taşa benzer.

Taş gönülden ne biter dilinde ağı tüter

Çok yumuşak söylese sözü savaşa benzer.

Aşk dolu gönül yanar yumuşar muma döner

Kararır taş gönüller sarp katı kışa benzer.

Sevmenin alameti

Hazret-i Sehle, Allah'ı sevmenin alameti nedir diye sorduklarında buyurur ki:

Allahü teâlâyı sevmenin alameti, Kur'an-ı kerimi sevmektir. Kur'an-ı kerimi sevmenin alameti **Peygamber**i sevmektir. **Peygamber**i sevmenin alameti, sünnete uymaktır. Sünnete uymanın alameti, ahireti sevmektir.

Ahireti sevmenin alameti, dünya sevgisini kalbden çıkarmak, dünyaya buğzetmektir. Dünyaya buğzetmenin alameti de, kendisini ahirete götürecek kadar mal ile yetinmek ve ahirete hazırlanmaktır.

Sevgi ve korku nasıl olur?

Soru: Allah sevgisi ile Allah korkusu nasıl olur?

CEVAP:

Sevgi gibi, korku da çeşitlidir. Allah sevgisi, Ana baba sevgisinden, evlat sevgisinden, hanım sevgisinden, tabiat (doğa) sevgisinden farklıdır. Allah korkusu ile düşman korkusu da çok farklıdır. Kur'an-ı kerimde, (Allah'tan nasıl korkmak gerekiyorsa, öyle korkun) buyuruluyor. (Âl-i İmran 102)

Allahü teâlânın istediği gibi, Allah'tan korkmaya takva denir. Takva, Allah'a iman edip, Onu sevmek, Ona kulluk etmek, yani Onun emir ve yasaklarına riayet etmektir. Düşmandan korkmak takva değildir. Düşmana iman edilmez. Düşmanın Cennete ve Cehenneme koyma yetkisi de yoktur. Düşmanın sadece zarar vermesinden korkulur. Şu halde iki korku arasında çok fark vardır. Yine, (Eğer iman etmişseniz, onlardan [düşmanlardan] değil benden korkun) buyuruluyor. (Âl-i İmran 175)

İnsan, sevdiği kimseyi, herhangi bir şekilde üzmekten korkar. Bizleri yoktan var eden ve çeşitli nimetler ihsan eden Rabbimizi elbette çok sevmemiz gerektiği gibi, bu sevgiyi kaybetmekten de çok korkmamız gerekir. Kur'an-ı kerimde mealen buyuruluyor ki:

(Allah'tan korkun! Biliniz ki Allah'ın azabı çok çetindir.) [Bakara 196]

(Allah'tan korkun ki, kurtuluşa eresiniz.) [Maide 100]

Allah'tan korkmak, bir zalimden korkmak gibi değildir! Bu korku, saygı ve sevgi ile karışık olan bir korkudur. Âşıkların, mâşuklarına [sevdiklerine] karşı yazdıkları şiirlerde, böyle korku içinde olduklarını bildiren şiirleri az değildir. Maşukunu [sevgilisini] kendinden pek yüksek bilen bir âşık, kendini o sevgiye layık görmeyerek, hislerini böyle korku ile anlatmaktadır.

İman etmeyen için, Allah korkusu bahis konusu olamaz. İman edenin de, imanın tadını bulması için, **Allahü teâlâ**yı çok sevmesi ve kâfir olmaktan çok korkması gerekir. **Hadis-i şerif**te buyuruluyor ki:

(Allah'ı ve Resulünü her şeyden çok seven, yalnız Allah'ın sevdiklerini seven ve küfre düşme korkusu, ateşte yanma korkusundan çok olan kimse imanın tadını bulur.) [Buhari]

Dünyadaki pek çok rezaletler, cinayetler, iffetsizlik yüzünden meydana gelmektedir. İnsanların pek çoğu, iffetsizliğin kötülüklerini bildikleri halde, kendilerini bu kötü yollara sapmaktan alıkoyamaz. Bu kuvvetli duygu karşısında, onları selamet yoluna çıkaracak çare, terbiye ve ahlak meselesidir. Din, ahlak demektir. **Allahü teâlâ**dan korkan bir insan iffetsiz olamaz. O halde, çocuklarımıza Allah korkusunu öğretmeye çalışmak, bizim için en başta gelen vazifedir.

Allah'tan korkmak için, **Allahü teâlâ**yı iyi bilmek gerekir. **Allahü teâlâ**yı bilmek için, Onun büyüklüğünü ve sıfatlarını öğrenmek mecburiyetindeyiz. Durup dururken, Allah korkusu meydana gelmez. Allah'tan korkmak da, bir bilgi, bir çalışma ve bir gayret işidir.

Dinde Allah aşkı yok mu?

Soru: Dört delilden ikisini kabul etmeyen mezhepsiz bir yazar, (Dinde Allah aşkı diye bir şey yoktur) diyor. Bu yanlış değil mi?

CEVAP:

Elbette yanlıştır. Bu, lisanın özelliğini iyi bilmemekten kaynaklanan bir husustur. Türkçedeki abi [ağabey], abla gibi kelimeler, Arapça, Fransızca, İngilizce, Almanca gibi dillerde yoktur. Abi için büyük kardeş, abla için büyük kız kardeş veya sadece kız kardeş derler. Bazı kelimeler, sadece o dile mahsustur. Arapçada abi kelimesi yok diye, (Abi diye bir şey yok) denir mi?

Günümüz Türkçesinde aşk, sevgi veya aşırı sevgi mânâsındadır. Âşık olmak çok sevmek demektir. Arapçada da aşk, hubb demektir. Habîbî=sevgilim, aşkım yani çok sevdiğim kimse demektir.

Arapçada Allah aşkı, Muhabbetullah veya Hubbullah olarak bildirilir. Aşkullah demezler. Onların aşkullah dememesi, Allah aşkı olmadığı anlamına gelmez. Abi kelimesini başka türlü ifade ettikleri gibi, Allah aşkını da başka türlü ifade ediyorlar. Çok sevmek, âşık olmak demektir. Aşırı sevgiye aşk deniyor.

Mevahib-i ledünniyye gibi kıymetli bir eserde geçen bir hadis-i şerif:

(Ey Resulüm, İbrahim'i halil [dost], seni de habib [sevgili] edindim. Senden daha sevgili hiçbir şey yaratmadım. Senin, benim indimdeki yüksek derecenin bilinmesi için, dünyayı ve dünya ehlini yarattım. Sen olmasaydın, kâinatı yaratmazdım.)

Allahü teâlâ da (Habibim) diyor. Nitekim Mevlid-i şerifte, **Allahü teâlâ**, Resulünü kastederek, (Sana âşık olmuşam) yani (Seni çok seviyorum) diyor. Günümüzde nefsin şehvanî isteklerine aşk dendiği için, Mevlid'deki bu ifade yadırganıyor.

Dinimizde Allah aşkı vardır. Allah'ı çok seven, Ona çok itaat eder. Sevgi itaatle, söz dinlemekle ölçülür. Namaz kılmayan veya haram işlemekten çekinmeyen bir kimsenin, (Ben Allah'ı çok seviyorum) demesi elbette ciddiyetten, samimiyetten uzaktır.

Allah'ı sevmenin sebepleri

Soru: Allah'ı niye sevmek gerekir?

CEVAP:

Allahü teâlâyı sevmenin beş sebebi vardır:

1- Herkes, kendisinin olgunlaşmasını ve hiç yok olmadan devam etmesini ister. Kendini ve Rabbini bilen, varlığının devam etmesinin kendi elinde olmadığını, ancak **Allahü teâlâ**nın dilemesiyle var olduğunu anlar. Varlıkların hepsi **Allahü teâlâ**nın kudretiyle vardır. Hiç kimse, kendi kendini yaratıp, hayatını devam ettiremez.

O halde, kişinin, kendini yaratan, çeşitli nimetler veren, yaşatan Rabbimizi sevmemesi mümkün değildir. Eğer sevmiyorsa, kendi yaratılışını bilmediğinden, cehaletindendir. Çünkü sevgi, marifetin [bilmenin, anlamanın] meyvesidir.

Bir şey önce bilinip anlaşıldıktan sonra sevilir. Yani marifet olmadan sevgi olmaz. Sevgi marifete göredir. Marifet ne nispette ise, sevgi de o nispette olur.

Rabbini bilen Onu sever. Çünkü kendisini seven bir kimsenin, kendisini yaratıp çeşitli nimetler vereni sevmemesi düşünülemez.

Güneşin yakıcı sıcağına maruz kalan, gölgeyi sever. Gölgeyi seven de ister istemez, gölge veren ağaçları sever. Kâinatta ne varsa, Allah'a nispetle, gölgenin ağaca nispeti gibidir. Gölgenin varlığı ağacın varlığına bağlı olduğu gibi, her şey Allah'ın eseri olup, hepsinin varlığı, Onun varlığına bağlıdır.

2- Bir kimse, kendine iyilik edeni sever.

Bir zengin, bütün mallarını sana verse, Bunların hepsi senindir. Dilediğin gibi tasarruf et dese, bu ihsanı zenginden bilmek yanlış olur. Zengini ve o malı yaratan, seni zengine sevdiren, sana mal vermesinin, zengin için hayır olduğu düşüncesini veren kimdir?

Eğer zengin, seni sevmeseydi, malı sana vermekle, dünya ve ahirette hiçbir kazancının olmayacağını bilseydi, sana malının zerresini verir miydi?

Şu halde, cenab-ı Allah bu sebepleri yarattı. Demek ki, sana asıl ihsanda bulunan, bu işe zengini vasıta edendir. Zengin, o malı sana vermekle peşin veya ilerisi için bir menfaat düşünmüştür. Seni minnet altına almak, kendini övdürmek, cömertlikle meşhur olmak, gönülleri kendine bağlamak, herkesi kendine sevdirmek ve saydırmak gibi peşin menfaati vardır. Ayrıca, ahirette çok sevap kazanmak üzere ilerisi için yatırım yapmaktadır. Yoksa hiç kimse, malını boşu boşuna vermez, bir maksat için verir. Maksadı sen değilsin. Sen onun maksadını yerine getirmek için bir vasıtasın.

Demek ki, sana iyilik eden, sana değil, kendine iyilik etmiş olur. Sonra o, verdiğinden fazlasını beklemektedir. Çünkü o, Allah'ın en az bire on veya bire yediyüz, hatta daha fazla vereceğini biliyor. Böyle bir ümidi olmasa sana bütün malını verir miydi?

3- İnsan, kendine faydası dokunmasa bile, iyilik edenleri sever. Kendine zararı dokunmasa bile kötülük edenlerden de nefret eder. O halde, bütün mahlûkatı yaratıp, onlara çeşitli nimetler ihsan eden yalnız **Allahü teâlâ**dır. Herkese iyilik eden de sevilir.

4- Kendine hiçbir faydası olmasa da insan, güzeli, güzelliğinden dolayı sever. Beş duyu ile de anlaşılmayan; fakat kalb gözü ile görülen güzellikler de vardır. Güzel ahlak böyledir. İmam-ı a'zam hazretlerini güzel vasıflarından dolayı severiz.

Demek ki güzel sevilir. Mutlak güzel, ortağı eşi, benzeri olmayan, dilediğini yapan yalnız **Allahü teâlâ**dır.

5- İnsan, benzediği şeye meyleder. Çocuk çocukla, büyük büyükle arkadaşlık kurar. Âlim âlimi, bir sanatkârdan daha çok sever. İlim sahibi olan da, her şeyi bilen Allah'ı sever. Basiret sahipleri gerçek sevgiye layık olanın yalnız Allah olduğunu bildirmişlerdir.

Allah'ı sevmek ve tanımak nasıl olur?

Soru: Allahü teâlâyı sevmek nasıl olur?

CEVAP:

Allahü teâlâyı sevmek ikiye ayrılır:

1- Farz olan sevmek,

2- Farz olmayan sevmek.

Farz olan sevmek, **Allahü teâlâ**nın emirlerini yapmak, yasaklarından sakınmak, kaza ve kaderine razı olmaktır. Haram işlemek ve farzları yapmamak, bu sevginin gevşek olduğunu gösterir.

Farz olmayan sevgi, nafileleri de yapmaktır. Şüphelilerden sakınmaya sebep olur. Hadis-i kudside **Allahü teâlâ** buyuruyor ki:

(Kulumu bana yaklaştıran şeyler arasında bana en sevgili olanlar, ona farz kıldığım şeyleri yapmasıdır. Kulum nafile ibadetleri yapmakla bana o kadar yaklaşır ki, onu çok severim. Onu sevince, onun duyan kulağı, gören gözü ve tutan eli ve yürüyen ayağı olurum. Her istediğini veririm. Benden yardım isteyince, imdadına yetişirim.) [Buhari]

Şu halde, **Allahü teâlâ**nın en çok sevdiği ibadet, farzları yapmaktır. Burada bildirilen nafile ibadetler, farzlarla birlikte yapılanlardır.

Ömer bin Ali Fakihani hazretleri buyuruyor ki:

Bu hadis-i kudsi gösteriyor ki, farzlarla birlikte nafile ibadetleri yapan, **Allahü teâlâ**nın sevgisini kazanır.

Ebu Süleyman Hattabi hazretleri buyuruyor ki:

Bu hadis-i kudsi gösteriyor ki, bunların duaları kabul olduğu gibi dua ettikleri kimseler de, muratlarına kavuşur. (Mevahib)

Allah sevgisine ulaştıran şeyler

Soru: Allah sevgisine kavuşmak için ne yapmak gerekir?

CEVAP:

Önce temeli sağlam yapmak gerekir. Temel sağlam olmazsa, üstüne yapılan bina da çürük olur, kolay yıkılır. Önce doğru itikada sahip olmak gerekir. Doğru itikatla birlikte, hubb-i fillah ve buğd-i fillah [Allah için sevmek ve Allah için buğz etmek] gerekir. Şartlarına uygun olarak kılınan beş vakit namaz da temeldir.

Bunlardan sonra, en önce, sünnete yapışıp bid'atlerden sakınmak şarttır. Çünkü **Allahü teâlâ**nın sevgisine ulaştıran yolun esası, bu ikisidir. İşlerimiz, sözlerimiz ve

ahlakımız, **Ehl-i sünnet** âlimlerinin kitaplarına uygun olmalıdır. Salihler gibi olmaya ve onları sevmeye çalışmalıyız. Uykuda, yemekte ve söylemekte aşırı gitmeyip orta derecede olmalı. Gece seher vakti kalkmaya gayret etmeli. Bu vakitlerde istigfar etmeyi, ağlamayı, **Allahü teâlâ**ya yalvarmayı ganimet bilmeli. Salihlerle beraber olmaya çalışmalı. (İnsanın dini, arkadaşının dini gibidir) hadis-i şerifini unutmamalı! Cennetin yolu, dünyaya ve dünyadaki faydasız şeylere düşkün olmamaktır.

Sevilmenin iki alameti

Soru: Allahın, bir kulunu sevdiği nasıl anlaşılır?

CEVAP:

Bunun iki alameti vardır:

1- Ona tam iman etmiş olmak, yani hiç şüphe etmeden, doğru bir şekilde, **Ehl-i sünnet** âlimlerinin bildirdiği gibi inanmak.

2- Onun kullarının dünyasına ve ahiretine hizmet etmek. Dünyasına hizmet etmek, mesela bir işini görmek, maddi yardımda bulunmak, çok sevab olur. Bir hadis-i şerif meali şöyledir:

(İnsanlar, Allah'ın ıyalidir [kullarıdır], **Allahü teâlâ**nın en çok sevdiği kimse, onun ıyaline iyilik edendir.) [Bezzar]

Bir kimseyi ateşte yanarken kurtarmak çok kıymetlidir; fakat bu, ebedi Cehennem ateşinden kurtarmak yanında hiç kalır. Bunun için, hizmetin en kıymetlisi, ahireti için yardımcı olmaktır. Yani Müslüman değilse Müslüman olması için, Müslümansa dinini doğru olarak öğrenmesine vesile olmak için çalışmaktır. Bugün için, bunun en kolay yolu da, uygun bir din kitabı hediye etmektir.

Sevmek ve iman

Soru: (Birbirinizi sevmedikçe iman etmiş olamazsınız) hadisinden maksat nedir? Bir Müslümanı sevmemek imansızlık mıdır?

CEVAP:

Müslümanı, Müslüman olduğu için sevmek zorundayız. Buna hubb-i fillah yani Allah için sevmek denir. Bir Müslüman bize zulmettiği için, alacağımızı vermediği için veya başka yanlış işlerinden dolayı sevmezsek imanımıza zararı olmaz, çünkü imanını değil, yanlış hareketlerini sevmiyoruz. Din kardeşlerimizi sevmek ve onlarla beraber olmak ise, iman alametidir.

Sevginin icabını yapsın!

Bir âlim, çarşıdan geçerken, çocuğun birinin bir ihtiyarın yüzüne tokat vurduğunu görür. Fakat ihtiyar, hiç ses çıkarmaz. Âlim, hayret edip sebebini sorar. İhtiyar der ki:

- Ben buna, hatta daha fazlasına layığım.

- Niçin?

- Çocuktan sor!

Âlim çocuğa sorar:

- Evladım ihtiyara niçin tokat attın!

- Amca bu ihtiyar, bizi sevdiğini söylüyor. Fakat iki gündür, bizi görmeye gelmedi. Ya seviyorum iddiasında bulunmasın! Yahut sevginin icabını yapsın!

Âlim, ağlayarak der ki:

(Bir mahlûku sevdiğini söyleyip de, sevgisinin gereğini yapmayan tokat yerse, ya Halıkı sevdiğini söyleyip sevginin hakkını vermeyenin hali nice olur? Elbette Rabbinden uzaklaşmak elemine maruz kalır.)

İmanın sahih ve muteber olması için gerekli şartlardan bazıları:

1- Havf ve reca arasında olmak: Yani Allah'ın azabından korkup, rahmetinden ümit kesmemek.

2- Can boğaza gelmeden ve güneş batıdan doğmadan önce iman etmek.

3- Küfür alameti kullanmamak ve küfrü gerektiren söz söylememek.

4- Sevgi ve buğzu yalnız Allah için olmak. Kâfirleri dost edinmek küfürdür.

5- **Ehl-i sünnet** vel cemaate uygun itikad etmek. (R. Nasıhin)

Sevgide ölçü

Soru: Bir kimsenin, Allah'ı, Resulünü, İslâm âlimlerini ve hocasını sevdiği nasıl anlaşılır?

CEVAP:

Allahü teâlânın emirlerine uyup, yasakladıklarından kaçan kimse, Allah'ı seviyor demektir. Onun emir ve yasaklarına riayet etmeyen de sevmiyor demektir. Mesela namaz kılmayan ve diğer ibadetleri yapmayan, içki içen ve diğer haramlardan kaçmayan kimsenin, (**Allahü teâlâ**yı seviyorum) demesi yalan olur.

Diğerlerini sevmek de böyledir. Mesela sünnetlere riayet etmeyen, **Resulullah**'ın bildirdiklerini yapmayan kimse, onu sevdiğini nasıl iddia edebilir ki?

Hanefî mezhebinin bildirdiği hükümleri beğenmeyen ve o hükümlere uymayan kimsenin, İmam-ı a'zam hazretlerini ve diğer **Hanefî** imamlarını sevdiğini söylemesinin ne önemi olur? Bir mezhep mensubu olduğu hâlde, diğer mezhepleri hak bilmeyen, ihtiyaç hâlinde onları taklit etmeyen, onların hükümlerini yanlış bilen, o âlimleri sevdiğini nasıl söyleyebilir ki?

Hocasının bildirdiklerini yapmayanın ve onun talebelerini sevmeyenin, (Ben hocamı seviyorum) demesi sözden öteye gidemez.

Özetle sevgi için şu beş şart lazımdır:

1- İtaat varsa, sevgi var; itaat yoksa sevgi de yoktur.

2- Ondan çok bahseder, çok bahsedilmesini de ister. Hatırında hep o vardır, hep onu düşünür. Onu, dil ile, beden ile över. Malını o yolda harcar.

3- Her zaman ona dua eder. Onun sıkıntısıyla üzülür, onun sevinciyle sevinir.

4- Onu sevenleri sever, onun sevmediklerini sevmez.

5- Onun her şeyi sevgili ve güzel görünür. Hattâ sevgilinin köyünün köpekleri, diğer köyün köpeklerinden daha sevgili olmadıkça o sevgide samimiyet yoktur.

Sevgi ve iman

Soru: Bir cuma hutbesinde, **Peygamber** efendimizin, (İman etmedikçe Cennete giremezsiniz, birbirinizi sevmedikçe de iman etmiş olamazsınız) buyurduğu bildirildi. Sevmekle iman arasında ne irtibat var? Ben Müslüman olan birçok arkadaşımı sevmiyorum, sevmediğim için imansız mı oluyorum?

CEVAP:

Eğer Müslüman arkadaşı, Müslüman olduğu için değil de, yanlış hareketlerinden dolayı sevmiyorsak küfür olmaz. Müslümanı, Müslüman olduğu için sevmek şarttır. Buna hubb-i fillah yani Allah için sevmek denir. Kâfirleri sevmemeye de buğd-i fillah denir. Bir kimse, Hazret-i Ömer'le Hazret-i Ali'yi sevmese, Ebu Cehil'le, Firavun'u sevse kâfir olur. Çünkü Allah'ın sevdiklerini sevmek, Allah'ın düşmanlarını sevmemek lazımdır.

Eshab-ı kiramın herhangi birini sevmeyen de kâfir olur. Çünkü Allah onları sevdiğini Kur'an-ı kerimde açıkça beyan ediyor, hepsinin cennetlik olduğunu bildiriyor. Sıradan bir Müslümanı bile sevmemek küfür olur. Çünkü **Allahü teâlâ**, Müslümanı seviyor. Ama bir Müslümanı, bize zulmettiği için, alacağımızı vermediği için veya başka yanlış işlerinden dolayı sevmezsek, imanımıza zararı olmaz, çünkü imanını, Müslümanlığını değil, hatalarını sevmiyoruz. Din kardeşlerimizi sevmek ve onlarla beraber olmak ise, iman alametidir.

Aşk, sevgi ve heves

Soru: Aşka geçici heves, sevgiye gerçek duygu denebilir mi?

CEVAP:

Sevgiyle aşk aynı şeydir. Sevgi, gönlün zevk aldığı şeye meyletmesi demektir. Kuvvetli sevgiye aşk denir. Sevgi, hiçbir karşılık beklemeden sevgiliye tâbi olmak, Ona itaat etmek, Onun her işini güzel, her eziyetini, her iyilikten daha tatlı görmek ve Onun [Allah'ın] dostlarını dost, düşmanlarını düşman bilmektir. Buna, hubb-i fillah buğd-i fillah da denir. Allah için olan sevgi değerlidir.

Nefsin şehvani, hayvani arzularına, geçici hevese yanlış olarak sevgi veya aşk deniyor. Kavram karışıklığına sebebiyet veriliyor.

Heves rezalettir, sevgi fazilettir.

Heves uyutmaz, sevgi unutmaz.

Heves aklı mantığı altüst eder, sevgi akılla hedefe gider.

Heves tuzak kurar, sevgide işler aşikâr.

Heves gafilce işlere girişir, sevgi kutsal menzile erişir.

Heves sıkça oynaş değiştirir, sevgi ayırmaz, birleştirir.

Heves iffeti giderir, sevgi iffet içinde erir.

Heves uyuşturur, gizli buluşturur; sevgi şehveti yatıştırır.

Heves güveni sarsar ve kandırır, sevgi itimat kazandırır.

Heves çiçek koklar, doyar başka arar; sevgi çiçeği sular, büyütür, adam yapar.

Heves geçer yalan olur, sokar yılan olur; sevgi gerçek olur, arar bulur, tehlikeden korur.

Heves kısa sürer, sevgi ömür boyu gider.

Heves aldatır, bunaltır; sevgi rahatlatır.

Heves nefret saçar, sevgi kucak açar.

Heves doymaz bir açtır, sevgi derde ilaçtır.

Heves riyakârdır, pastır; sevgi ihlâstır.

Heves ezer geçer, yeni av seçer; sevgi onu muhafaza eder, onunla gider.

Heves kısa vade der, sevginin hedefi sonsuza gider.

Heves geçicidir, seçicidir; sevgi kalıcıdır, gönül alıcıdır.

Heves kudurur, vurur; sevgi akıllı durur.

Heves sultanı köle, sevgi ise köleyi sultan eder. Hazret-i Züleyha, sevgisi uğruna, bütün servetini feda etti. Yusuf'u gördüm diyene altınlar saçtı. Hazret-i Yusuf'la evlenince yanına gitmedi. (Rabbimin sevgisi bana yeter!) dedi. Gerçek aşka kavuşmuştu. **Allahü teâlâ** da Resulünü çok seviyor, yani ona âşık olmuş ve (Ey Resulüm, İbrahim peygamberi halil [dost], seni ise habib [sevilen, mâşuk] edindim) [Mevahib-i ledünniyye] demiş, Mevlitte de, (Habibim, sana âşık oldum) ifadesi geçiyor.

Bu aşk ne işe benzer?

Sönmez güneşe benzer,

Aşkı olmayan gönül,

Kırılmaz taşa benzer.

Sevdiğini söylemek

Soru: (Birini seven, ona sevdiğini bildirsin) hadisine uyarak bir kızı veya kadını seviyorsak ona söylememiz gerekir mi?

CEVAP:

Burada bildirilen nefsanî sevgi değildir. Aynı cinsten birinin diğerine duyduğu Allah için olan sevgidir. Bu manadaki başka bir hadis-i şerif de şöyledir:

(Din kardeşini seven, onun evine gitsin ve "Seni Allah için seviyorum" desin!) [İ. Ahmed]

Bir erkek bir kadını veya bir kadın bir erkeği Allah rızası için sevse bile, yüzüne karşı söylemesi doğru değildir. Bu sevgi nefsanî sevgiye dönüşür. Onun için dinimiz, yabancı

erkekle yabancı kadının birbirinin yüzüne karşı dua etmesini, selam vermesini bile yasaklıyor, çünkü selam da bir duadır. Karşı cinse dua edince, (Bu beni seviyor ki, bana dua ediyor) diye düşünebilir. Dinimiz, buna fırsat vermemek için namahrem kimselerle zaruretsiz konuşmayı, merhaba iyi günler demeyi, selamlaşmayı, yüzüne karşı dua etmeyi, mesela (Allah razı olsun) demeyi, teşekkür etmeyi de yasaklamıştır.

Elbette bunların istisnaları vardır. Telefonla veya dükkânımıza girince selam veren kadınların selamlarını almak, ihtiyaç kadar konuşmak günah değildir.

Allah'ın sevgi ve rızasına kavuşmak için

Soru: Ne yaparsak Allah bizden razı olur?

CEVAP:

İsrailoğulları benzer bir suali Musa aleyhisselama sual etmişlerdir. **Allahü teâlâ**, (Onlar benden razı olurlarsa, ben de onlardan razı olurum) buyurdu. Yani başına gelen belalara katlanmak, ona buna şikâyet etmemek, Allah'tan gelen her şeye razı olmaktır.

Musa aleyhisselam, (Ya Rabbi en çok buğzettiğin kimdir?) diye sual etti. **Allahü teâlâ** (Bir kul, benden hayırlısını isteyip Ben de ona hakkındaki hükmü gönderince ona rıza göstermeyendir) buyurdu. **Allahü teâlâ**nın takdirine razı olmalıdır! Hadis-i kudside buyuruldu ki:

(Kaza ve kaderime razı olmayan, beğenmeyen, verdiğim nimetlere şükretmeyen benden başka rab arasın!) [Taberani]

Allah kimi sever?

Soru: Allahü teâlâ kimleri sever?

CEVAP:

Dinin emirlerini yapıp yasaklarından kaçan Müslümanları sever. Hubb-i fillah ve buğd-i fillah üzere olanları sever. Her işi ihlâsla yapan Müslümanları sever. Bir hadis-i şerif meali:

(**Allahü teâlâ** buyuruyor ki: Benim için birbirlerini sevenleri, benim için oturup sohbet edenleri, benim için mal ve canını birbirlerine feda edenleri ve benim için birbirlerini ziyaret eden Müslümanları sevmemi vacib kıldım.) [Taberani]

Soru: Allah'ın sevdiği bir kul olmak için ne yapmak lazımdır?

CEVAP:

İtikadı doğru olup, dinin emir ve yasaklarına riayet eden her Müslümanı **Allahü teâlâ** sever. Aşağıdaki vasıflarda olan Müslümanları da, o huylarından dolayı sever. **Hadis-i şerif**lerde buyuruldu ki:

(**Allahü teâlâ**, güler yüzlü olanı sever.) [Beyhekî]

(Allah muhsindir, muhsinleri [iyilik edenleri] sever.) [Taberani]

(**Allahü teâlâ**, güzeldir, güzeli [güzel işleri] sever. Cömerttir, cömertliği sever. Temizdir, temizliği sever.) [İ. Adiy]

(**Allahü teâlâ**, yumuşak davrananı sever.) [Müslim]

(**Allahü teâlâ**, çok affedicidir, affetmeyi sever.) [Hâkim]

(**Allahü teâlâ**, tektir, teke riayet edeni sever.) [İbni Nasr]

(**Allahü teâlâ**, yaptığı işi hakkıyla [temiz, güzel] yapanı sever.) [Beyhekî]

(**Allahü teâlâ**, tevbekâr genci sever.) [Ebu-ş-Şeyh]

(**Allahü teâlâ**, gençliğini Allah'a itaat yolunda geçiren genci sever.) [Ebu Nuaym]

(**Allahü teâlâ**, meslek sahibi olan ve mesleğinde maharetli mümini sever.) [Taberani]

(**Allahü teâlâ**, eski dostluğunu devam ettireni sever.) [Deylemî]

(**Allahü teâlâ**, mazlumun ve darda kalanın yardımına koşanı sever.) [Beyhekî]

(**Allahü teâlâ**, ısrarla dua edenleri sever.) [Beyhekî]

Allah için sevmek

Soru: Bir arkadaşı, Allah için sevmenin önemi nedir?

CEVAP:

Sevdiğini Allah için sevmek, imanın temelidir. **Hadis-i şerif**lerde buyuruluyor ki:

(**Allahü teâlâ** Kıyamette buyurur ki: Benim azametim için birbirini sevenleri, hiçbir himayenin bulunmadığı bugün, rahmetim altında himaye ederim.) [Müslim]

(Allah için dost olan kimseyi, **Allahü teâlâ**, Cennette hiçbir ameliyle ulaşamayacağı yüksek dereceye yükseltir.) [İ. Ebi-d-dünya]

(Kıyamette Arş'ın etrafında, yüzleri ayın on dördü gibi parlayan insanlar için kürsüler kurulur. Herkes feryat ve figan ederken onlar sakindir. Herkes korku ve dehşet içindeyken onlar üzülmez. Bunlar, Allah için birbirini sevenlerdir.) [Hâkim]

(Cennetin güzel köşkleri, Allah rızası için birbirini sevenler içindir.) [Ebu-ş-şeyh]

Allahü teâlâ, (Ya Davud, beni sevmekte sana uymayanla, arkadaşlık etme! Çünkü onlar senin düşmanındır, kalbini karartır ve seni benden uzaklaştırmaya çalışır) buyurdu. (İ. Gazali)

Hadis-i kudside **Allahü teâlâ** buyuruyor ki:

(Benim için birbirini sevenler, kıyamette nurdan öyle minberler üzerinde bulunur ki, sıddıklar, şehitler ve peygamberler onların makamına imrenirler.) [Taberani]

Marifetullah

Soru: Marifetullah ne demektir?

CEVAP:

Marifetullah, **Allahü teâlâ**nın zatını ve sıfatlarını tanımak demektir. Zatını tanımak, anlaşılamayacağını anlamaktır. Sıfatlarını tanımak ise, mahlûkların sıfatlarına benzemediklerini anlamaktır.

Allah korkusunun alameti

Soru: Allah korkusunun alametleri nelerdir?

CEVAP:

Allah korkusunun sebebi, ilim ve marifettir. İlim ve marifet sahipleri, kendi ayıplarını, günahlarını ve ibadetteki kusurlarını görerek, bunun yanında **Allahü teâlâ**nın kendisine verdiği sayısız nimetleri düşününce, yaptıklarından utanıp, kalbinde korku başlar. **Hadis-i şerif**te de buyuruluyor ki:

(Her hikmetin başı Allah korkusudur.) [Taberani]

Hikmetin birçok manası vardır. Faydalı ilim, fen ve sanat, manevi ilim gibi manalara gelir. Şu halde Allah'tan korkup haramlardan kaçan ve ibadetleri yapan kimsenin hikmet sahibi, akıllı biri olduğu anlaşılır. **Hadis-i şerif**te, (En akıllınız, Allah'tan en çok korkandır) buyuruldu. (İbni Muhber)

Allah korkusu, sevileni kaybetmekten meydana gelen bir korku olduğu gibi, Ona isyan ederek tehlikelere maruz kalmaktan da meydana gelen bir korkudur. **Allahü teâlâ**, Kur'an-ı kerimde mealen buyuruyor ki:

(Ancak âlimler Allah'tan korkar.) [Fatır 28]

Allah'tan korkmanın alameti şu yedi şeyde, [dilde, kalbde, gözde, midede, elde, ayakta ve ibadette] belli olur.

1- Dilde: Yalan söylemez. **Hadis-i şerif**lerde buyuruldu ki:

(Yalandan sakının! Çünkü yalan insanı günaha götürür.Günah da Cehenneme sürükler.) [Buhari]

(Münafıklık alametinden biri de yalan söylemektir.) [Buhari]

(Müminde, her huy bulunabilir. Fakat yalancı ve hain olamaz.) [Bezzar]

Allah'tan korkanın dili yalan söylemediği gibi, gıybet de etmez. Gıybet, insanın sevaplarının azalmasına, başkasının günahlarının kendine verilmesine sebep olur. Gıybet büyük günahtır. **Hadis-i şerif**lerde buyuruldu ki:

(Gıybet, kişinin imanını zayıflatarak yok eder.) [İsfehani]

(Gıybet, etmek leş yemekten daha kötüdür.) [İ.Hibban]

(Biri için söylenen kusur, onda varsa, bu söz gıybet olur. Yoksa iftira olur.) [Müslim]

(Kıyamette, bir kimse sevap defterine bakar, "Şu ibadetleri yapmıştım. Bunlar yazılı değil" der. "Onlar, silindi, gıybet ettiklerinin defterlerine yazıldı" denir.) [İsfehani]

(Gıybet eden kimsenin duası kabul olmaz.) [Şir'a]

Allah'tan korkan, boş da konuşmaz. **Hadis-i şerif**lerde buyuruldu ki:

(Kıyamette günahı en çok olan boş konuşandır.) [Ebu Nasr]

(Birinin boş konuşması, boş vakit geçirmesi, **Allahü teâlâ**nın onu sevmediğini gösterir.) [M. Rabbani]

Şehit olan bir gencin annesi, (Oğlum sana Cennet müjde olsun!) dedi. **Resulullah** efendimiz, o kadına, (Ne biliyorsun, belki boş şey konuşurdu) buyurdu. (Tirmizi)

2- Kalbde: Kalbi, kin, haset gibi kötü huylardan temizlenmiştir.

3- Gözde: Harama bakmaz. **Hadis-i şerif**te, (Harama bakmak, şeytanın zehirli oklarından bir oktur. Allah korkusu ile harama bakmayana, **Allahü teâlâ** öyle bir iman verir ki, tadını kalbinde hisseder) buyuruldu. (Hâkim)

Kâinattaki her şeye ibretle bakar. Hazret-i İsa, (Sözü zikir, sükûtu fikir, bakışı ibret olanlar, bana benzemiş olur) buyurdu.

4- Midede: Haram lokmadan uzaktır. **Hadis-i şerif**te, (Bir lokma haram yiyenin kırk günlük güzel ameli kabul olmaz) buyuruldu. (Taberani)

5- Elde: Harama uzanmaz.

6- Ayakta: Günah işlenen yere gitmez.

7- İbadette: İhlâsı [Allah rızasını] esas alır, riyadan kaçınır.

Allahü teâlâdan korkan kimse, Onun emir ve yasaklarına riayet eder. Hiç kimseye kötülük etmez. Kendine edilen kötülüğe sabreder. Kusurlarına tevbe eder. Çalışırken, alışveriş ederken, kimsenin hakkını yemez. İlim ve ahlak sahiplerine saygı gösterir. Arkadaşlarını sever ve kendini sevdirir. Kimseyi çekiştirmez, kimseye sert davranmaz. Malı ve mevkii herkese iyilik etmek için ister. Kendini beğenmez. **Allahü teâlâ**nın her an, gördüğünü ve bildiğini düşünür, hiç kötülük etmez. Kısaca, Allah'tan korkan, vatanına, milletine faydalı olur.

Allah'tan korkmanın önemi

Soru: Çok günahkâr biri, çocuklarına, (Allah'ın bana vereceği cezalardan çok korkuyorum. Ben ölünce, cesedimi yakın. Küllerimi her yere savurun!) diye vasiyet eder. Ölünce bunu yakarlar. Âhirette, **Allahü teâlâ**, çürüyüp toprak olmuş kimseleri dirilttiği gibi onu da diriltip sorguya çeker. (Niye cesedinin yakılmasını istedin?) diye sorar. O da, (Ya Rabbi, "Azabım çok çetindir" buyurdun. Ben de senden çok korktuğum için böyle yaptım) der. **Allahü teâlâ** da, (Benden korkanı affederim) buyurarak onu affeder. Bu olay doğru mu? Doğruysa, (Beni yakın!) diye vasiyet etmek caiz midir?

CEVAP:

Bahsettiğiniz olay, (Buhari, Müslim, Nesai, Muvatta) gibi hadis kitaplarında bildirilmektedir. Yani hadis-i şerif sahihtir, doğrudur. (Beni yakın!) diye vasiyet etmek asla caiz değildir. Vasiyet etse de, dine aykırı vasiyet yerine getirilmez. Kâfirin ölüsü de yakılmaz. Bu kişi, eski ümmetlerden idi. Çok günahkâr olduğu için, öyle yapmakla yok olup, Allah'ın çetin azabından kurtulacağını sanmış. Elbette öyle sanması çok yanlıştır. Burada bildirilen husus, Allah korkusunun önemidir. İki âyet-i kerime meali şöyledir:

(Allah'tan korkun ki, kurtuluşa eresiniz.) [Âl-i İmran 200, Maide 100]

(En şerefliniz, Allah'tan en çok korkanınızdır.) [Hücurat 13]

İki kudsi hadis şu mealdedir:

(Bir kuluma iki korku, iki eminlik vermem. Dünyada benden emin olan, âhirette korkar. Dünyada korkan, âhirette emin olur.) [Ebu Nuaym]

(Dünyada benden korkan, Kıyamette korkulardan emin olur.) [İ. Ahmed]

İki hadis-i şerif meali de şöyledir:

(Ömründe bir kere Allah'tan korkan, Cehennemden çıkar.) [Tirmizi]

(İnsanları Cennete koyan Allah korkusudur.) [Hâkim]

Allah'tan korkmak, doğru iman sahibi olmak şartıyla, Allah'ın yasak ettiklerinden sakınıp, emrettiklerini yapmak, yani haramlardan uzaklaşıp, ibadetleri yapmak demektir.

Allah'tan korkmanın alameti nedir?

Soru: Dine ve dindarlara düşmanlığıyla tanınan biri, (Ben içkimi içerim, meyhaneye de giderim, namaz kılmam, oruç tutmam, dinin emirlerini yerine getirmem, ama gösteriş için namaz kılanlardan ve oruç tutanlardan daha çok Allah'tan korkarım, Allah'ı da herkesten çok severim) diyor. Günaha, hattâ küfre girenin Allah'tan korktuğu yalan değil mi?

CEVAP:

Elbette yalandır. Sevginin, itaatin, korkunun bir ölçüsü vardır. Bir kimse, (Ben anayasadan ve kanunlardan yanayım) dediği hâlde, kırmızı ışıkta geçer, vergi kaçırır, rüşvet yerse, çevreye zarar verirse, devleti içeriden yıkmaya çalışırsa, sözünde samimi olmadığı, yalan söylediği anlaşılmaz mı? Bir kimse de, (Ben Allah'ı çok severim) dediği hâlde, Onun emirlerine ve yasaklarına riayet etmezse, mesela, namaz kılmaz, içki içer ve zina ederse, Allah'ı çok sevdiği yalan olmaz mı? Onun için namaz kılmayan ve Allah'tan korkmayan insandan her türlü kötülük beklenir.

Namaz kılmayan, oruç tutmayan ve içki içen kimse, yalan söylemekten, ona buna iftira etmekten veya provokatörlük yapmaktan niye çekinecek ki? Aslında böyle kişilerin imanları ya çok zayıf veya hiç yoktur. Başkalarını kandırmak için, (Biz de Müslümanız) diyorlar. Müslüman olmanın, bir alameti olur. Bir yerde minare görülürse orada cami olduğu anlaşılır. Namaz kılanın da Müslüman olduğu anlaşılır. Kâfir namaz kılmaz. Onun için **Peygamber** efendimiz, (Müslümanla kâfiri ayıran fark namazdır) buyuruyor. Kâfirlerin safında değil, Müslümanların safında olmaya çalışmalıyız.

Tabiînin büyüklerinden olan Hasan-i Basrî hazretleri buyuruyor ki:

İçinde yılan bulunduğu bilinen bir deliğe kimse elini sokmaz. Eğer sokarsa, içinde yılan bulunduğuna inanmamış demektir. Bunun gibi, **Allahü teâlâ**ya ve Cehenneme inananın, İslamiyet'in yasak ettiği şeyleri yapmaması lazımdır. Günah işleyenlerin, (Biz Allah'tan korkuyoruz) demeleri, (Yılan beni sokmaz) diyerek elini yılan deliğine sokmasına benzer. (F. Bilgiler)

Hâlbuki yılan sokar, ateş yakar. Cenab-ı Hak sözünde durur. Azabı da çok şiddetlidir. **Allahü teâlâ**, (Azabım çok şiddetlidir) buyuruyor. (Hicr 50)

İmam-ı Gazâlî hazretleri de buyuruyor ki: Akıllı olanın, aslandan korkmaması düşünülemez. Cenab-ı Hak, Davud aleyhisselama, (Yırtıcı hayvandan, kükremiş aslandan nasıl korkuyorsan, benden de öyle kork!) buyurdu. (Berîka)

Çünkü aslan, kimseden korkmaz, öldürmemek için bir sebep aramaz. Yani aslanın öldürmesi, onun bir suçundan dolayı değildir. Böyle düşünenin Allah'tan korkmaması,

ibadetlere sarılmaması mümkün değildir. Yine **Allahü teâlâ**, (Benden korkarak ibadet etmek, diğer ibadetlerden üstündür) buyurmuştur. (Taberânî)

İbni Abbas hazretleri buyuruyor ki:

(Allah'tan kork) denilen kimsenin, (Sen işine bak, ben ne yapılacağını bilirim) demesi çok kötüdür. Çünkü **Allahü teâlâ**, ("Allah'tan kork" denilen kimse, cahillik gururuna kapılarak, günah işlerse, artık ona Cehennem kâfidir) buyuruyor. (Bakara 206)

Hazret-i Ömer'e (Allah'tan kork) denildiğinde, (Ömer kim oluyor da, hâşâ, Allah'tan korkmasın) diyerek yüzünü toprağa sürdü. (Şir'a)

Huzura uçuran kanat

Allah korkusu ve Allah sevgisi, insanları seadet ve huzura kavuşturan iki kanat gibidir. **Peygamber** efendimiz buyuruyor ki:

(Allah'tan korkandan her şey korkar. Allah'tan korkmayan ise her şeyden korkar.) [Ebuşşeyh]

(En akıllınız, Allah'tan en çok korkan, emre ve yasaklara en iyi riayet edendir.) [İbni Muhber]

(Aklın çokluğu, Allah korkusunun çokluğu ile belli olur.) [İ.Maverdi]

Allahü teâlânın emrine riayet eden mümin Rabbini çok sever. Kur'an-ı kerimde mealen buyuruluyor ki:

(Mümin öyledir ki, Allah'ın ismi söylenince kalbine korku düşer.) [Enfal 2, Hac 35]

Kişinin, bilmediği şeyi sevmesi ve korkması mümkün değildir. Allah'ı çok seven ve Onu iyi tanıyan, Allah'tan çok korkar. **Allahü teâlâ**yı en iyi tanıyan da **Peygamber** efendimiz olduğuna göre, en çok korkan da elbette Odur. Nitekim buyuruyor ki:

(İçinizde Allah'tan en çok korkan benim.) [Buhari]

Peygamberlerden sonra **Allahü teâlâ**yı en iyi tanıyan, onların vârisi olan âlimler ve onlara yakın olanlardır. Kur'an-ı kerimde de mealen buyuruluyor ki:

(Allah'tan, kulları içinde, ancak âlimler korkar.) [Fatır 28]

(Allah'a ve Resulüne itaat edip Allah'tan korkan ve sakınanlar; Kıyamette kurtulan işte bunlardır.) [Nur 52]

Müminun suresinin, (Rablerinin huzuruna çıkacaklarından kalbleri korku ile çarpar) mealindeki 60. âyet-i kerimesindeki kimselerin, hırsız mı, zani mi olduğu sorulunca, **Peygamber** efendimiz buyurdu ki:

(Bunlar, namaz kılan, oruç tutan, zekât veren kimse olup, acaba ibadetlerimiz kabul olmadı mı diye korkarlar.) [Tirmizi]

Allah korkusu, rızık için de çok faydalıdır. **Peygamber** efendimiz, (Allah korkusunu kendine sermaye edinenin rızkı, ticaretsiz ve sermayesiz gelir) buyurup, [Talak suresinin] (Allah'tan korkana, Allah bir çıkış yolu ihsan eder, ummadığı yerden rızkını gönderir) [mealindeki 2.ve 3.] âyetlerini okudu. (Taberani)

Allah korkusu, ebedi saadete kavuşturucu büyük nimettir. Âyet-i kerimelerde mealen buyuruldu ki:

(Rabbinden korkan kimseye iki Cennet vardır.) [Rahman 46]

(Allah'tan korkan kimse, öğüt kabul eder.) [A'lâ 10]

(Yalnız benden korkun.) [Bakara 40]

(İnsanlardan korkmayın, benden korkun.) [Maide 44]

Hadis-i şeriflerde de buyuruldu ki:

(Allah korkusu ile kalbi ürperenin, ağaçtan yaprak dökülür gibi, günahları dökülür.) [Beyheki]

(Günahlarını hatırlayıp ağlayan, hesap görmeden Cennete girer.) [İ.Gazali]

(Allah korkusundan ağlayan, Cehenneme girmez.) [Nesai]

(Allah'tan hakkıyla korksaydınız, cehilsiz ilme kavuşurdunuz.) [İbni Sünni]

Allah sevgisi imanın şartlarındandır. **Hadis-i şerif**lerde buyuruldu ki:

(İman, Allah'ı ve Resulünü her şeyden çok sevmektir.) [İ.Ahmed]

(Allah ve Resulü her şeyden daha sevgili olmadıkça iman edilmiş olmaz.) [Buhari]

Gözyaşı rahmettir

Soru: Ağlayıp gözyaşı dökmenin Allah korkusu ile bir ilgisi var mıdır?

CEVAP:

Her ağlamanın Allah korkusu ile ilgisi yoktur. Rol icabı da olsa ağlayıp gözyaşı dökenler çoktur. Ancak, Allah korkusu ile ağlamanın fazileti büyüktür. **Hadis-i şerif**lerde buyuruldu ki:

(Allah'ı anarken, Allah korkusu ile gözünden yaş akana, kıyamette azap olmaz.) [Hâkim]

(Allah korkusuyla ağlayan göze, Cehennem ateşinin dokunması haramdır.) [Nesai]

(Kıyamette herkes ağlayıp gözyaşı dökecektir. Ancak dünyada Allah korkusuyla, bir damlacık gözyaşı dökenler ağlamayacaktır.) [İsfehani]

(Allah korkusuyla, gözünden yaş akan mümini, Hak teâlâ ateşten koruduğu gibi, ateşi de onun nurundan korur.) [İbni Mace]

(Allah için gözlerinden yaş akan müminin vücudunun, Cehennem ateşinde yanması haramdır. Bir damla gözyaşı ile yanağı ıslanan kimsenin yüzü, hiçbir zaman darlığa düşmez. Kıyamette her şey ölçülür, tartılır. Bunlardan Allah korkusu ile akan gözyaşı, ateş deryasını söndürecek güçtedir.) [Beyheki]

(Vücudu Allah korkusu ile ürperen kimsenin günahları, ağaçtan yaprakların dökülmesi gibi dökülür.) [Beyheki]

(**Allahü teâlâ**, Hazret-i Musa'ya buyurdu ki: "Benden korkup ağlayarak yapılan ibadet, diğer ibadetlerden üstündür.") [Taberani]

(Cenab-ı Hak, yemin ile buyuruyor ki: "Dünyada benden korkarak ağlayanı, Cennette ebedi güldürürüm.") [Beyheki]

(Sağılan süt, tekrar memeye girmediği gibi, Allah korkusundan ağlayan da ateşe girmez.) [Tirmizi]

(**Allahü teâlâ**nın, himayesinden başka hiçbir himayenin bulunmadığı kıyamette, himayesine aldığı yedi kimseden biri de, yalnız iken Allah'ı anıp gözünden yaş akan kimsedir.) [Buhari]

(Allah korkusu ile gözden akan bir damla gözyaşından veya Allah yolunda akıtılan bir damla kan damlasından daha kıymetli, Allah indinde bir damla yoktur.) [Tirmizi]

(Ağlayın, ağlayamazsanız, kendinizi zorlayın, hüzünlenin! Kıyametteki azabın dehşetini bilseniz, ayakta duramayacak hale gelinceye kadar namaz kılar, sesiniz kısılıncaya kadar ağlarsınız.) [Buhari]

(Her mümin dağlar kadar günah ile mescidimizde bulunsa, ağlayan şu kişinin hürmetine oradakilerin hepsinin günahları affolur. Çünkü melekler "Ey Rabbimiz, ağlayanları, ağlamayanlara şefaatçi kıl!" derler.) [Beyheki]

Kork Allah'tan korkmayandan

Soru: Seyyid Emir Gilal hazretleri, (Hiçbir ibadet, Allah korkusundan daha tesirli değildir. Allah'tan korkandan korkun. Allah'tan korkmayandan korkmayın) buyuruyor. Hâlbuki biz, (Kork Allah'tan korkmayandan, korkma Allah'tan korkandan) diye biliyoruz. Bizim bildiğimiz mi yanlış acaba?

CEVAP:

İkisi de doğrudur. Allah adamlarını, yani Allah'tan korkan salihleri üzmekten, onların sevgisini kaybetmekten çok korkmak lazımdır. Allah'tan korkmayan bizi sevse ne çıkar, sevmese ne kaybetmiş oluruz? Yani onu kaybedeceğiz diye fazla bir endişemiz olmaz.

(Kork Allah'tan korkmayandan, korkma Allah'tan korkandan) sözü de, çok kıymetlidir. Allah'tan korkmayandan her türlü kötülük beklenebilir, onun bir zararı dokunmasın diye böyle kimselerden korkmak gerekir. Allah'tan korkandan ise ne bize ne başkalarına zarar gelir. Ondan bir zarar gelecek diye asla korkmayız. Malımızı çalmaz, hakkımızı yemez, ırzımıza göz dikmez, çünkü Allah'tan korkar.

Görüldüğü gibi iki söz birbirine zıt değildir. Yani Allah'tan korkan salih Müslümanları üzmekten korkacağız, Allah'tan korkmayan fâsık ve zalimlerden ise, bize zararları dokunur diye korkacağız. Allah'tan korkanların bize zararları dokunmayacağı için onlardan korkmayız. Allah'tan korkmayanların ise sevgilerini kaybedeceğiz diye bir korkumuz olmaz.

Yalnız Allah'tan korkun

Soru: Kur'an-ı kerimde, (Yalnızca Allah'tan korkun) buyuruluyor. Bu ne demektir?

CEVAP:

(Yalnız bana ibadet edin, ilah olarak yalnız beni tanıyın benim bildirdiklerime uyun) demektir. Yoksa köpekten, casuslardan korkmayın demek değildir. Tehlikelerden korkmak lazımdır. Allah'tan korkmayanlardan korkmak gerekir.

Allah'ın gazabından korkmak

Soru: Allah'ın gazabından korkmak nasıl olur?

CEVAP:

Allahü teâlâ, ilmi, zulmetin temizlenmesine, cehli de günah işlenmesine sebep yaptı. İlimden iman ve taat doğmakta, cahillikten de küfür ve günah hâsıl olmaktadır. Taat, çok küçük olsa da kaçırmamalı, günah, pek küçük görülse de yaklaşmamalıdır!

Üç şey, üç şeye sebeptir:

Taat, **Allahü teâlâ**nın rızasını kazanmaya sebeptir.

Günah işlemek, **Allahü teâlâ**nın gazabına sebeptir.

İman etmek, şerefli ve kıymetli olmaya sebeptir.

Bunun için, küçük günah işlemekten de çok sakınmalıdır! **Allahü teâlâ**nın gadabı, bu günahta olabilir.

Allah ve Resulünü çok sevmek için

Soru: Allah ve Resulünü ve İslam âlimlerini çok sevebilmek için ne yapmalıdır?

CEVAP:

1- İmanı **Ehl-i sünnet** itikadına göre düzeltmelidir! İman doğru olmadıkça, **Allahü teâlâ** ve Onun sevdikleri sevilemez. Kur'an-ı kerimde mealen, (İman edenlerin Allah sevgisi çok sağlamdır) buyuruluyor. (Bakara 165)

Sevgi, imanın esaslarındandır. **Hadis-i şerif**te, (Bir kimse, Allah ve Resulünü her şeyden daha çok sevmedikçe, iman etmiş sayılmaz) buyuruldu. (Buhari)

Demek ki, hakiki imana kavuşanlar, Allah ve Resulünü çok severler, sevdiklerini de Allah rızası için severler, buğzettiklerine de Allah için buğzederler. **Hadis-i şerif**te buyuruldu ki:

(En faziletli amel, Allah için sevmek, Allah için buğzetmektir.) [İ. Ahmed]

2- Haramlardan kaçıp bütün ibadetleri yapmaya çalışmalıdır! Bilhassa bid'at işlemekten çok sakınmalıdır!

Allahü teâlâyı seven, Onun emir ve yasaklarına riayet eder. Resulü **Muhammed** aleyhisselamı sever, onun sünnetine riayet eder. Böyle bir kimse de elbette Cennete gider. **Hadis-i şerif**te buyuruldu ki:

(**Allahü teâlâ**, beni sevene Cehennem ateşini haram kılar.) [Ebu Nuaym]

3- İmam-ı Rabbani hazretlerinin (Mektubat Tercümesi) kitabını severek çok okumalıdır! Büyüklerin feyzleri sayesinde **Allahü teâlâ** ve Onun dostları sevilir. [.hakikatkitabevi.com sitesinden okunabilir ve temin edilebilir.]

4- İstediğiniz sevgiye kavuşabilmek için dua etmeye devam etmelisiniz! **Peygamber** efendimiz şöyle dua ederdi:

(Ya Rabbi, bana kendi sevgini, seni sevenin sevgisini, beni sevgine yaklaştıracak şeylerin sevgisini nasip eyle ve kendi sevgini, [susuzluktan yanan kimsenin şiddetle arzuladığı] soğuk sudan benim için daha sevgili kıl!) [Tirmizi]

Allah benden razı mı?

Soru: Allah benden razı mı değil mi, bilmem mümkün mü?

CEVAP:

Mümkündür. İbadet etmek tatlı ve kolay, günah işlemek acı ve sıkıntılı geliyorsa, o kimseden **Allahü teâlâ** razıdır.

En büyük perde

Soru: Allah'ın rızasına kavuşmak için, iyi bir Müslüman nasıl olunur?

CEVAP:

İyi Müslüman olmak için, **Allahü teâlâ**nın rızasına kavuşmaya mâni olan şeyi zararsız hâle getirmek gerekir. İmam-ı Rabbânî hazretleri, (İnsan birden fazla şeyi sevemez. Sevdiği o bir şeyin sevgisini bırakmadıkça başka şeyleri sevemez. O bir şey, insanın nefsidir. Mal, mevki, evlat, övülmek gibi şeyleri severse de, o, bunları kendi nefsi için sever. Nefsini sevmezse onları da sevmez. Kul ile Rabbi arasındaki perde, kulun nefsidir. Kul, nefsini bırakmadıkça Rabbini sevemez) buyuruyor. İmam-ı **Muhammed** Masum-i Fârûkî hazretleri de, (Allah'ın rızasına kavuşmaya en büyük engel, kişinin kendi nefsidir. Nefsin zararından kurtulmak ancak büyük bir zatın sohbetiyle olur. Bu sohbet nasip olmazsa, fakat o zat çok sevilirse, ondan gelen feyzler, muhabbet miktarınca sevenin kalbine akıp, yine onu kemale kavuşturur) buyuruyor. (İnsanın en kuvvetli düşmanı nefsidir) hadis-i şerifini bildiren İmam-ı Maverdî hazretleri, nefisle cihadın, riyazet ve mücahedeyle olacağını açıklıyor.

Riyazet, nefsin arzularını yapmamaktır. Nefsin her istediği kendi zararınadır. Nefis daima haramları ister. Bir âyet-i kerimede meali: (Cenab-ı Hak'tan korkup, nefsini kötü arzulardan uzaklaştıranların varacakları yer, muhakkak Cennettir.) [Naziat 40, 41]

Mücahede ise, nefsin istemediği şeyleri yapmaktır. Nefsimiz, ibadet etmeyi istemez. Günahlardan kaçmak nefse, ibadet etmekten daha güç gelir. Onun için günahtan kaçmak daha sevabdır. Nefsi her zaman aşağılamak gerekir. Çünkü bir hadis-i şerifte, (Nefsini zelil eden, dinini aziz etmiş, nefsini aziz eden de, dinini aşağılamış olur) buyuruluyor. (Ebu Nuaym)

Nefsini yani kendini seven, nefsini kendine dost bilen, kendi görüşünü beğenen, kendini üstün gören, bilmediğini soramayan, kibirlenmiş ve dinini aşağılamış olur. Öyle ise, nefse uymamak için riyazet ve mücahedeye çok önem vermeliyiz.

Allah güzeldir, güzeli sever

Soru: (Allah güzeldir, güzeli sever) hadis-i şerifinin açıklaması nasıldır?

CEVAP:

Bahsettiğiniz hadis-i şerifin daha uygun tercümesi şöyledir:

(**Allahü teâlâ** cemildir. Cemal sahiplerini sever.) [Müslim]

Cemal, çirkinliği gidermek, vakar sahibi olmak ve şükretmek için, nimeti göstermek demektir. Gösteriş için, övünmek için, nimeti göstermek, cemal olmaz, kibir olur. Yukarıdaki hadis-i şerif, cemal sahibi olmayı övmektedir. Bu bakımdan her işte tertipli, düzenli olmak iyidir. Cemil güzel demektir, hasen de güzel demektir. İkisinin arasında fark vardır. Güzel bina ve güzel manzara ile güzel kız arasındaki fark gibi. Sevgi de, sevilen şeye göre değişir. Allah sevgisi ile evlat sevgisi, ana-baba sevgisi, hanım sevgisi, çiçek sevgisi farklıdır. Sevgi gibi, güzellikler de farklıdır. Kur'an-ı kerimde, (Allah, her şeyi güzel yaratmıştır) buyuruluyor. (Secde 7)

Allahü teâlânın yarattığı her şeyde muhakkak bir güzellik, bir sanat, bir tenasüp vardır. O yaratılıştan daha güzeli düşünülemez. Kur'an-ı kerimde, (Biz insanı, en güzel şekilde yarattık) buyuruluyor. (Tin 4)

İnsanın hiçbir organı ne fazladır, ne de eksiktir. Sindirim sistemi ve diğer sistemlerinden daha güzelini düşünmek bile mümkün değildir. Kulağımız tek olsaydı veya üç tane olsaydı daha iyi olmazdı. Diğer organların durumu da böyledir. **Allahü teâlâ**, kemal sıfatlarla muttasıf, noksan sıfatlardan münezzehtir. Yani her bakımdan güzeldir. İsimleri de güzeldir. Kur'an-ı kerimde; (En güzel isimler [esma-ül-hüsna] Allah'ındır. Ona o güzel isimlerle dua edin) buyuruluyor. (Araf 180)

Allahü teâlâ, Cennete de, Kur'an-ı kerime de hüsna [en güzel] demiştir:

(Rabbinizden size indirilenin en güzeline [Kur'an-ı kerime] tâbi olun!) [Zümer 55]

(Allah, [**Eshab-ı kiram**ın] hepsine de en güzeli [Cenneti] va'detmiştir!) [Nisa 95]

([**Eshab-ı kiram**ın] hepsine hüsnayı [Cenneti] va'dettik.) [Hadid 10]

Faizsiz ve sırf Allah rızası için verilen ödünç için de, güzel borç anlamında (Karz-ı hasen) denmiştir. (Maide 12)

Dine uygun sabra da sabr-ı cemil [güzel sabır] denmiştir. (Yusüf 18, Mearic 5)

Hatta Cennet kadınları da, huyu ve yüzü güzel olarak vasıflandırılmıştır. (Rahman 70)

Çok namaz kılmak, çok oruç tutmak yani çok ibadet etmek değil de, güzel ibadet etmek gerekir. Kur'an-ı kerimde, (Hanginizin amelinin daha güzel olacağı hususunda sizi imtihan için...) buyuruluyor. (Hud 7, Kehf 7, Mülk 2)

Güzel ve güzellik hakkında hadis-i şeriflerde buyuruluyor ki:

(Hayrı, iyiliği güzel yüzlü olanların yanında arayınız!) [Beyheki]

(Bana göndereceğiniz temsilcinin, yüzü ve ismi güzel olsun!) [Bezzar]

(**Allahü teâlâ**, birinin hilkati ile ahlakını güzel yaratmışsa, onu asla ateşe atmaz.) [İ. Adiy]

(**Allahü teâlâ**, kime güzel yüz ve isim verir, o da bunları küçültecek duruma düşürmezse, seçilmişlerden olur.) [Beyheki]

(Geceleri çok namaz kılanın yüzü güzel olur.) [Mevkufat]

(Güzelin güzeli güzel ahlaktır.) [İbni Asakir]

(İslam, ahlak güzelliğidir.) [Deylemi]

(Güzel saç, güzel ses, güzel yüz, fitneye düşürebilir.) [Deylemi]

Evliyadan bir zat, (Bir kimsenin veli olduğu; tatlı dili, güzel ahlakı, güler yüzü, cömertliği, münakaşa etmemesi, özürleri kabul etmesi ve herkese merhamet etmesi ile anlaşılır) buyurmuştur.

Güzel yüzlü

Soru: Bir yol sorarken veya herhangi bir yardım isterken, yüzü güzel olanları mı tercih etmeli?

CEVAP:

Evet. Üç hadis-i şerif:

(İyiliği, güzel yüzlülerden talep edin!) [Beyhekî]

(Hayrı, iyiliği güzel yüzlü olanların yanında arayın!) [Buhârî]

(Bana bir temsilci gönderirken, yüzü ve ismi güzel olanı tercih edin!) [Bezzar]

Hubb-i fillah ve buğd-i fillah

Hubb-i fillah ve buğd-i fillah

Soru: Hubb-i fillah buğd-i fillah ne demektir?

CEVAP:

Sevdiklerini sırf Allah rızası için sevmek, düşmanlık ettiklerine de sırf Allah rızası için düşmanlık etmek demektir. **Hadis-i şerif**lerde buyuruldu ki:

(İbadetlerin en kıymetlisi, Allah için sevmek ve Allah için düşmanlıktır.) [Ebu Davud]

(İnsan, dünyada kimi seviyorsa, ahirette onun yanında olacaktır.) [Buhari]

(Cebrail aleyhisselam gibi ibadet etseniz, müminleri, Allah için sevmedikçe ve kâfirleri Allah için kötü bilmedikçe, hiçbir ibadetiniz, hayrat ve hasenatınız kabul olmaz!) [Ey Oğul İlm.]

Allahü teâlâ, Hazret-i Musa'ya sordu:

- Ya Musa, benim için ne işledin?

- Ya Rabbi, senin için namaz kıldım, oruç tuttum, zekât verdim, zikrettim.

- Ya Musa, kıldığın namazlar, seni Cennete kavuşturacak yoldur, kulluk vazifendir. Oruçların, seni Cehennemden korur. Verdiğin zekâtlar, kıyamette, sana gölgelik olur. Zikirlerin de, o günün karanlığında, sana ışıktır. Bunların faydası sanadır. Benim için ne yaptın?

- Ya Rabbi, senin için ne yapmak gerekirdi?

- Sırf benim için dostlarımı sevip, düşmanlarıma düşmanlık ettin mi?

Musa aleyhisselam, **Allahü teâlâ** için yapılması gereken en kıymetli amelin, Hubb-i fillah ve Buğd-i fillah olduğunu anladı. (Mektubat-ı Masumiyye)

İmam-ı Rabbani hazretleri buyuruyor ki:

Muhammed aleyhisselama uymak için, Onu tam ve kusursuz sevmek lazımdır. Tam ve olgun sevginin alameti de, onun düşmanlarını düşman bilip sevmemektir. Sevgiye müdahene [gevşeklik] sığmaz. İki zıt şeyin sevgisi bir kalbde, bir arada yerleşemez. Cem-i zıddeyn muhaldir. Yani iki zıddan birini sevmek, diğerine düşmanlığı gerektirir. (1/165)

Doğru imanın alameti, kâfirleri düşman bilip, onlara mahsus olan ve kâfirlik alameti olan şeyleri yapmamaktır. Çünkü İslam ile küfür, birbirinin aksidir. Bunlardan birine kıymet vermek, diğerine hakaret ve kötülemek olur. **Allahü teâlâ**, habibi olan **Muhammed** aleyhisselama, İslam düşmanları ile savaşmayı ve onlara sertlik göstermeyi emrediyor. **Allahü teâlâ**, kâfirlerin, kendi düşmanı ve **Peygamber**inin düşmanı olduklarını bildiriyor. Allah'ın düşmanlarını sevmek ve onlarla kaynaşmak, insanı Allah'a düşman olmaya sürükler. Bir kimse, kendini Müslüman zanneder, Kelime-i tevhidi söyleyip, inanıyorum der. Namaz kılar ve ibadet yapar. Halbuki, bilmez ki, böyle, [Allah'ın dostlarını sevmemek veya Allah'ın düşmanlarını "şu iyilikleri de var" diye sevmek] gibi çirkin hareketleri, onun imanını temelinden götürür. (1/163)

Muhammed Masum hazretleri buyurdu ki:

Sevgi, sevgilinin dostlarını sevmeyi, düşmanlarına düşmanlık etmeyi gerektirir. Bu sevgi ve düşmanlık, âşıkların elinde ve iradesinde değildir. Seviyorum diyen bir kimse, sevgilisinin düşmanlarından uzaklaşmadıkça sözünün eri sayılmaz. Buna yalancı denir. Sevgi, sevgilinin her şeyini sevmeyi gerektirir. Büyükler, (Sevdiğin zatı inciten kimseye gücenmez isen, köpek senden daha iyidir) demişlerdir. **Allahü teâlâ**nın düşmanlarını sevmek, insanı Allah'tan uzaklaştırır. Onun düşmanlarından uzaklaşmadıkça, sevgiliye dost olunmaz. Kâfirleri sevmemek, Kur'an-ı kerimde açıkça emredilmiştir. Kur'an-ı kerime uymamız farzdır. (1/29)

Kâfirleri sevmeyi haram eden âyet-i kerimelerden birkaçının meali şöyle:

(Ey iman edenler, Yahudileri de, Hristiyanları da dost edinmeyin! Onlar, [İslam'a olan düşmanlıklarında] birbirinin dostudur. Onları dost edinen de onlardan [kâfir] olur. **Allahü teâlâ**, [kâfirleri dost edinip, kendine] zulmedenlere hidayet etmez.) [Maide 51]

(Ey iman edenler, benim ve sizin düşmanınız olanları dost edinmeyin, onları sevmeyin!) [Mümtehine 1]

Allahü teâlâ, **Eshab-ı kiram**ı, (Kâfirlere gadab ederler, birbirlerine merhametlidirler) diye övmektedir. (Feth 29)

Halife Ömer'e, (Hire'li bir hristiyan var. Çok zeki, yazısı da çok güzel, bunu kendine kâtip yap) dediler. Kabul etmedi. Aşağıdaki âyet-i kerimeyi okuyup, (Mümin olmayan birini dost edinemem) dedi

Ebu Musel Eşari hazretleri anlatır: Halife Ömer'e dedim ki:

- Hristiyan katibim çok işe yarıyor.

- Niçin, bir Müslüman katip kullanmıyorsun? (Ey müminler! Yahudi ve hristiyanları sevmeyin) âyetini işitmedin mi?

- Dini onun, katipliği benim.

- **Allahü teâlâ**nın hakir ettiğine ikram etme! Onun zelil ettiğini aziz eyleme! Allah'ın uzaklaştırdığına yaklaşma!

- Basra'yı onunla idare edebiliyorum.

- Hristiyan ölürse ne yapacaksan, şimdi onu yap! Hemen onu değiştir!

Kâfirleri sevmemek gerekir ise de, dinimizin emri gereği, onlara eziyet etmek, kalblerini incitmek haramdır. Sevmemek ayrı, onları üzmek ayrı şeydir. Onlarla ticaret yapılır, aldatılmaz, kötülük yapılmaz. Herkese olduğu gibi onlara da iyi davranmak lazımdır. Hatta hidayete kavuşmaları, Müslüman olmaları için dua da edilir.

Dinimizde ırk üstünlüğü yoktur. Bir hadis-i şerifte, (İnsanlar [insan olarak] bir tarağın dişleri gibi eşittir) buyurulmuştur. (İbni Lâl)

Bunun için kâfir de olsa, bir kimseden kendini üstün görmek caiz değildir. Çünkü kâfir, Müslüman olup ebedi saadete kavuşabilir, Müslüman da, Allah korusun küfre düşüp Cehennemlik olabilir.

Kişi sevdiği ile beraber olur

Soru: Ahirette, kişi sevdikleri ile beraber olacağına göre, bir kimse, hem Cennete gidecek iyileri, hem de Cehenneme gidecek kötüleri severse, nereye gider?

CEVAP:

İyi ile kötüyü sevmek, temiz ile pisliği karıştırmak demektir. Karışım pis olur. Bir kimse, hem **Peygamber** efendimizi, hem de Ebu Cehil'in itikadını sevse Cehenneme gider.

(Allah ve Resulünü seviyorum) diyen bir zata, **Peygamber** efendimiz buyurdu ki:

(Kıyamette sevdiklerinle beraber olursun.) [Müslim]

Âlimler, (Kişi sevdiği ile beraber olur) hadis-i şerifini şöyle açıklıyor:

Bir kimse, salih bir mümini sever, onun gibi itikada sahip olup, onun gibi amel işlemeye gayret eder, Allah dostlarını dost, Allah düşmanlarını da düşman bilirse, ahirette sevdiği kimse ile birlikte Cennette olur.

Bir kimse de hem Müslümanları, hem de gayrimüslimleri sever, gayrimüslimlerin itikadlarını beğenirse, gayrimüslimlerle birlikte Cehenneme gider. (Kişi sevdiği ile birlikte olur) demek, sevdiği kimsenin derecesine kavuşur demek değildir. Fakat iyileri sevdiği için, Cennette onlarla birlikte olur. Herkes imanının parlaklığına, kuvvetine göre farklı derecelerde bulunur. (Mektubat-ı Rabbani, Hadika)

Ahirette iyilerle beraber olabilmek için, dünyada da onlarla beraber olmak, onları sevmek, onların yolundan gitmek gerekir. **Hadis-i şerif**lerde buyuruldu ki:

(Arşın etrafında nurdan kürsülerde, nur gibi parlayan zatlar bulunur. **Peygamber**ler ve şehitler bunlara imrenir. Bunlar, Allah için birbirini seven, Allah için buluşan, Allah için birbirini ziyaret edenlerdir.) [Nesai]

(**Allahü teâlâ** buyurur ki: Benim için birbirini ziyaret eden sevgimi kazanır. Benim için birbirini seven sevgime mazhar olur. Benim için veren, sevgimi hak eder. Benim için birbirine yardım eden, muhabbetimi kazanır.) [Hakim]

(Birbirini Allah için seven iki kişinin Allah katında en kıymetlisi, arkadaşını daha çok sevendir.) [Hakim]

İsa aleyhisselam, (Allah düşmanlarına buğzederek, **Allahü teâlâ**nın sevgisini kazanın! Onlardan uzaklaşarak Allah'a yaklaşın! Onlara kızarak Allah'ın sevgisini arayın! Gördüğünüz zaman **Allahü teâlâ**yı hatırlatan, sözü ile iyiliklerinizi artıran ve sizi iyiliğe teşvik edenlerle arkadaşlık ediniz!) buyurdu.

Allahü teâlâ Musa aleyhisselama: (Herhangi bir arkadaşın, seni benim sevgime teşvik etmezse, o senin düşmanındır) buyurdu.

(**Allahü teâlâ**, "Benim için birbirini seven, benim için toplanıp dağılan, benim için birbirini ziyaret eden, benim için birbirine yedirip içiren kimseleri severim" buyurdu.) [İ.Malik]

(Kıyamette Arşın gölgesinde bulunacak yedi sınıf kimseden biri de Allah için birbirini seven, Allah için toplanıp Allah için dağılan kimselerdir.) [Buhari]

Böyle Allah sevgisi olur mu?

Soru: Bazıları hem Allah'ı seviyoruz diyorlar, hem de Allah'a inanmayanlarla dostluk kurup, onlarla birlikte olmaktan rahatsız olmuyorlar. Böyle Allah sevgisi olur mu?

CEVAP:

Kur'an-ı kerim ve hadis-i şerifler, **Allahü teâlâ**nın kâfirlere düşman olduğunu, açıkça bildiriyor. Onun düşmanlarını seven, Onu sevmiş olur mu? Kâfirler, **Allahü teâlâ**nın düşmanı olmasalardı, (Buğd-i fillah) vacip olmazdı. İnsanı **Allahü teâlâ**nın rızasına kavuşturacakların en üstünü olmaz ve imanın kemaline sebep olmazdı.

Sevenin, sevgilinin sevdiklerini sevmesi ve sevmediklerini sevmemesi gerekir. Bu sevgi ve düşmanlık, insanın elinde değildir. Sevginin icabıdır. Burada, diğer işlerde gereken iradeye ve kesbe ihtiyaç yoktur. Kendiliğinden hâsıl olur. Dostun dostları, insana sevimli görünür. Düşmanları, çok çirkin görünür. Bir kimse, birini seviyorum derse, onun düşmanlarından uzaklaşmadıkça, sözüne inanılmaz. Ona münafık denir. Şeyhül-islâm Abdullah-ı Ensari diyor ki: (Ben Ebul-Hasen Semunu sevmiyorum. Çünkü üstadım Hıdri'yi üzmüştü. Bir kimse, hocanı üzer, sen de ondan üzülmezsen, köpekten aşağı olursun.)

Allahü teâlâ, Mümtehine suresinin dördüncü âyetinde mealen, (İbrahim'in ve Onunla beraber olan müminlerin sözlerinden ibret alınız! Onlar, kâfirlere dediler ki, biz sizden ve putlarınızdan uzağız. Dininizi beğenmiyoruz. **Allahü teâlâ**ya inanıncaya kadar, aramızda düşmanlık vardır) buyurdu. Bundan sonraki âyet-i kerimede mealen, (Bu sözlerinde sizin için

ve **Allahü teâlâ**nın rızasını ve ahiret gününün nimetlerini isteyenler için, ibret vardır) buyurdu.

Buradan anlaşılıyor ki, **Allahü teâlâ**nın rızasını kazanmak isteyenlere, bu teberri [uzaklaşmak] gerekir. **Allahü teâlâ** mealen buyuruyor ki, (Kâfirleri sevmek, **Allahü teâlâ**yı sevmemektir. İki zıt şey, birlikte sevilemez.) Bir kimse, seviyorum dese, fakat Onun düşmanlarından teberri etmese, bu sözüne inanılmaz. Al-i İmran suresinin 28. âyetinde mealen, (Kâfirleri sevenleri, **Allahü teâlâ**, azabı ile korkutuyor) buyurdu. Bu büyük tehdit, çirkinliğin çok büyük olduğunu gösteriyor. (Mektubat-ı Masumiyye c.3, m.55)

Allah'a imanın şartı

Soru: İlmihalde (Müslümanları sevmek, kâfirleri sevmemek, imanın şartıdır) deniyor. İmanın altı şartı arasında, böyle bir şart var mı?

CEVAP:

İmanın şartlarından ilki, Allah'a imandır. İman etmek için, sadece Allah var demek yetmez, Allah'ı sevmek de şarttır. Bu sevginin şartı da, Allah için sevmek ve Allah için buğzetmektir. İmanın altı şartında Allah'ı sevmek, onun sevdiklerini sevip, düşmanlarını sevmemek de var. Bir âyet-i kerime meali:

(Allah'a ve kıyamet gününe iman edenler; babaları, kardeşleri ve akrabası olsa da, Allah'ın ve Resulünün düşmanlarını sevmez.) [Mücadele 22]

Cenab-ı Hak, Hazret-i İsa'ya buyurdu ki: (Yer ve göklerdeki bütün mahlûkatın ibadetlerini yapsan, dostlarımı sevip, düşmanlarıma düşmanlık etmedikçe, faydası olmaz.) [K. Saadet]

Birkaç hadis-i şerif meali de şöyledir:

(İmanın esası ve en kuvvetli alameti, hubb-i fillah, buğd-i fillah, yani Allah için sevgi, Allah için buğzdur.) [Ebu Davud, İ. Ahmed, Taberani]

(Din, Allah için sevmek ve Allah için buğz etmektir.) [Ebu Nuaym, Hâkim]

(Üç şey imanın lezzetini artırır:

1- Allah ve Resulünü her şeyden çok sevmek,

2- Kendisini sevmeyen Müslümanı Allah rızası için sevmek,

3- Kâfirleri [onlar kendisini sevseler de] sevmemektir.) [Taberani]

Soru: Bir âlime (Hocandan ne öğrendin?) diye soruyorlar. O da, (Hubb-i fillah, buğd-i fillah, yani kimler sevilir, kimler sevilmez onu öğrendim) diyor. Bu o kadar önemli bir husus mudur?

CEVAP:

Çok önemli bir hususdur. İmanın da, ibadetlerin de esası, temeli bu hususdur. Elli dört farzdan biri de budur. Hubb-i fillah, Allah için sevmek, Allah için dost olmak, buğd-i fillah, Allah için buğzetmek, dargın durmak, sevmemek demektir. Bu hususdaki hadis-i şeriflerden birkaçının meali:

(Allah için seven, Allah için düşmanlık edenin imanı kâmildir.) [Ebu Davud, Tirmizi]

(İmanın temeli, Müslümanları yani Allah'ın dostlarını sevmek ve kâfirleri yani Allah'ın düşmanlarını, din düşmanlarını sevmemektir.) [İ.Ahmed]

İbadeti, takvası ihlâsı çok olan Müslümanı, az olandan daha çok sevmek gerekir. Sevmek demek, onların yolunda bulunmak demektir. İsyanı daha çok olan, küfrü ve fuhşu yayan kâfirleri daha çok sevmemek gerekir. Allah için düşmanlık edilmesi gerekenlerin başında, insanın kendi nefsi gelir.

Kötüye iyi demek

Soru: Enver, Talat ve Cemal paşalar gibi, Osmanlı devletinin son döneminde yaşayan bazı kimselerin yaptığı kötülükleri çeşitli yayınlardan okuyoruz. Bunlardan mason olanları hakkında, (İyi paşaydı, iyi askerdi) demek uygun olur mu?

CEVAP:

Askerlik yönü başarılı bile olsa din düşmanı olan birine (iyi paşa) demek, bunlara karşı sevgiye sebep olur. Kâfirleri sevmemek, imandandır. Mesela ittihatçı paşalara, (iyi paşa) demek tehlikelidir.

Eskiden Vehhabilerin elinde olan ülkelere imrenip de, Vehhabilere sevgi beslemesinler diye, âlimler, talebelerini umreye göndermemişlerdir. Hattâ hacca giderken de, onların yaptığı eserlere rağbet edilmemesini, dünya işlerinde bile olsa yaptıklarını beğenmemelerini söylemişlerdir.

Kendisi için istemek

Soru: Buhari'deki, hadiste, (Kendisi için sevdiğini, din kardeşi için de sevmeyen gerçek mümin olamaz) deniyor. Kötü birini veya bir kâfiri düşünelim, kumarı sever, içkiyi sever, çalgıyı sever, haramları sever. Şimdi bu kimse, kendi sevdiği şeyleri, kardeşi için sevmezse, gerçek mümin olamıyor mu?

CEVAP:

İmam-ı Rabbani hazretleri, (Şartsız bildirilen hükümlerin, şartları olduğu bilinmelidir) buyuruyor. Yukarıda bildirilen hadis-i şerifin bazı şartları vardır. **Hadis-i şerif**te mümin kişiden bahsediliyor.

Mümin kendisi için iyi şeyleri ister. Şehit olmak ister, Cennet'e gitmek ister. Sağlıklı yaşamayı ister. Helal, temiz ve iyi mal ister. Kendisi için istediği bu şeyleri mümin kardeşi için de ister. İstemezse, hakiki iman sahibi olamaz. Kendisi için istemediğini mümin kardeşi için de istemez. Başka bir hadis-i şerifte de, hubb-i fillah ve buğd-i fillahın bir anlamının da, kendisi için sevdiğini, başkaları için de sevmek, kendisi için sevmediğini başkaları için de sevmemek demek olduğu bildirilmiştir. Demek ki gerçek mümin, istediğini Allah için isteyecek, istemediğini de Allah için istemeyecek. Kendisi için istediği nimetleri din kardeşi için de isteyecek, kendi için istemediği felaketleri din kardeşi için de istemeyecektir.

Kişinin dini arkadaşının dini gibidir

Soru: (Kişinin dini arkadaşının dini gibi olur. Öyle ise, kiminle arkadaşlık yaptığınıza dikkat edin!) hadisi bana ters geldi. Biz bir ateistle veya bir Yahudi ile arkadaşlık ediyorsak,

biz de onun gibi mi oluruz? Yahut o bizim gibi mi olur? O kendi dininde, biz kendi dinimizde kalamaz mıyız?

CEVAP:

(Hadisin açıklaması nedir?) diye sormalı, (Bana ters geldi) demek uygun olmaz. Seyredilen TV, dinlenen radyo, okunan internet sitesi, gazete ve kitap da birer arkadaştır. Bunlar kötü olursa, insanın dinini de, dünyasını da yıkar. Çünkü ahlak, bulaşıcıdır. İyi ahlak da, kötü ahlak da bulaşır. Bu yüzden, iyi arkadaş seçemeyen, mahvolmaya mahkûmdur. Arkadaş, bir aynadır. (Bana arkadaşını söyle, kim olduğunu söyleyeyim) sözü meşhurdur.

İyi arkadaş, dini ve maksadı aynı olan ve Allah rızası için sevilen, sâlih kimse demektir. Yediği içtiği ondan ayrı gitmez. Onun için malını, hattâ canını feda eder. Yoksa iş veya mesai arkadaşı demek değildir. İyi kimse kötüyü, mümin kâfiri sevemez. İyi ile kötü, ateşle su veya ateşle barut arkadaş olamaz. Biri diğerine zarar verir. Ateş barutu yakar, su da ateşi söndürür. Hristiyan'la Müslüman da arkadaş olursa, ya Müslüman dininden çıkar veya Hristiyan Müslüman olur.

Müslüman biri, bir dinsizi veya başka gayrimüslimi kesinlikle sevemez. Sevebiliyorsa ya imanı çok zayıftır veya o da dinsizdir. Herkes, sevdiği kimselerle arkadaş olur. Bir Müslüman, bir dinsizin dinsizliğini sevse, Müslümanlıktan çıkar. Dinimizde hubb-i fillah ve buğd-i fillah vardır. Yani sevmek de, sevmemek de Allah için olmalı. Müslüman, Allah düşmanlarına düşman, Allah dostlarına dost olur. Bir dinsiz, iş arkadaşımız olabilir, yol arkadaşımız olabilir, ama can dostumuz olamaz.

Yalnız Allah'tan korkmak

Soru: Kur'an-ı kerimdeki, (Yalnız Allah'tan korkun) ve (Yalnız senden yardım isteriz) mealindeki ayetlerden kasıt nedir?

CEVAP:

Bizi Cennete koyacak olan da, Cehenneme atacak olan da **Allahü teâlâ**dır. Bir başkası bu işi yapamaz. (Putların gazabına uğrarız da, bizi Cehenneme atar) gibi bir korku yanlış olur. Deccal veya başka zalimlerden, bizi Cehenneme sokar diye korkulmaz. Bu hususlarda yalnız **Allahü teâlâ**dan korkulur. Yılandan, hırsızdan, caniden korkmalar, bununla ilgili değildir. **Allahü teâlâ** dilerse, bu korkulardan da bizi muhafaza eder.

(Yalnız senden yardım isteriz) mealindeki âyet-i kerimeden önce, (Yalnız sana ibadet ederiz) buyuruluyor. Demek ki, ibadet yalnız **Allahü teâlâ**ya olur. Putlara veya başkalarına olmaz. İbadetten sonra yardım istemek, bu ibadetin yapılmasında, kabul edilmesinde ve neticede Cennete girmemizde, yalnız senden yardım dileriz demektir. (İnsanlardan istenen yardımda da, yardımı yaratan sensin, başkasından bir yardım istesek bile, bu yardımı yaratan sensin, bize her türlü yardım senden gelir, yükümüzü biri kaldırsa buna o gücü veren sensin, senin emrin olmadan kimse kimseye yardım edemez) demektir.

Nitekim Abdülaziz Dehlevi hazretleri, Fatiha suresinin tefsirinde buyuruyor ki:

Birinden yardım istenirken, yalnız **Allahü teâlâ**ya güvenilip, o kulun Allah'ın yardımına mazhar olduğu, **Allahü teâlâ**nın her şeyi sebeple yarattığı, o kulun da bir sebep olduğu düşünerek ondan yardım istemek, **Allahü teâlâ**dan istemek olur. (Tahkik-ul-hakkıl-mübin)

Kurtubi tefsirinde buyuruluyor ki:

(Yalnız sana ibadet eder ve yalnız senden yardım dileriz) mealindeki âyet-i kerimeyi kabul edip söyleyen, Cebriye'den de, Mutezileden de uzak kalmış ve onlara gerekli cevap verilmiş olur.

Mutezile fırkası, (Allah bizim yaptığımız işlere karışmaz) diyor. Biz, (Ya Rabbi, senden yardım isteriz) demekle, işi yapanın **Allahü teâlâ** olduğu meydana çıkıyor ve Mutezile rezil oluyor.

Cebriye fırkası ise, (Her işi yapan Allah'tır, kulların hiçbir rolü olmaz, günahı, sevabı işleten de odur) diyor. Biz, (Ya Rabbi, sana ibadet eder ve senden yardım isteriz) demekle, kulların da iş yaptığı, ibadet ettiği ve yardım istediği meydana çıkıyor. İbadeti bizim yaptığımız, günahı bizim işlediğimiz, dolayısıyla günahtan mesul olduğumuz meydana çıkıyor. Cebriye'ye gereken cevap verilmiş oluyor ve Cebriyecilikten de kurtulmuş oluyoruz.

Lütfun da hoş, kahrın da...

Soru: Allahü teâlâ, Kur'an-ı kerimde, çeşitli âyetlerde Cehennemi çok kötü yer olarak vasıflandırıyor: Bakara 126, 206; Tevbe 73, 81; Rad 25, Tahrim 9, Nahl 29, Kehf 29

Cehennemin çok kötü olduğu, Allah'ın razı olmadıklarını oraya koyacağı, âyetle ve hadisle sabit olduğuna göre, Yunus Emre gibi bazı hak âşıklarının (Senin Cehennemin de hoş) demeleri küfür değil midir? Belki o aşk sarhoşluğuyla söylemiştir, sorumlu olmayabilir, ama onun şiirlerini benimseyerek okumak küfür olmaz mı? Çünkü Allah'ın kötü dediğine, (Hoştur, iyidir, güzeldir) deniyor. Kahır, Allah'ın azabı ve gazabı olduğuna göre, (Lütfun da hoş, kahrın da hoş) demek de aynı şekilde küfür değil midir? Kötü bir şey ki kötülere beddua ederken, (Allah kahretsin) deniyor. Allah'ın kahrı nasıl hoş olur?

CEVAP:

Bu sözleri söyleyen evliya zatlardan üçünü bildirelim:

Gelse celâlinden cefa,

Yahut cemâlinden vefa,

İkisi de cana sefa,

Nârın da hoş, nurun da hoş,

Kahrın da hoş, lütfun da hoş. (Erzurumlu İbrahim Hakkı)

Ey lütfu hem kahrı güzel,

Senden hem ol hoş, hem bu hoş. (Eşrefoğlu Rumî)

Layık görür isen nârı,

Kahrın da hoş, lütfun da hoş. (Yunus Emre)

Bu sözler, **Allahü teâlâ**ya olan tam teslimiyete, Onun her yaptığının yerinde ve güzel olduğuna, yaptığı işlerin asla tartışılamayacağına güzel birer örnektir. Nâr, yani Cehennem elbette çok kötüdür. En kötü insanların cezalandırıldığı yerdir. **Allahü teâlâ**nın kötü dediği yere iyi demek elbette küfürdür. Fakat evliya zatlar, (Cehennem iyidir) demiyorlar. (Layık

olanları Cehenneme atman iyidir) diyorlar. (Eğer bana nârını layık görmüşsen, elbette senin takdirin yerindedir, güzeldir) diyorlar. Zaten bunun aksini söylemek küfür olur.

Bir kimsenin çocukları gözü önünde öldürülse, ana babasının gözlerini çıkarsalar, kul bunun Allah tarafından olduğunu bilse ve (Rabbimden gelene razıyım) diyebiliyorsa, işte o, makbul bir kuldur.

Kahretmek kötü bir iştir. Ancak Allah'ın layık olanı kahretmesi çok güzeldir, yerindedir. Buna çirkin demek, Cehennemin lüzumsuz olduğunu söylemek gibi küfür olur.

Bir zamanlar zâlim bir devlet başkanı, ülkenin ileri gelenlerine ziyafet veriyor. Yemekte içkiler de vardır. Ama devlet başkanı, (Bu gece kandil gecesidir, ben içmem, içen içsin, karışmam) diyor. Sofradaki kötü bir kadın, hâşâ (**Muhammed**'in şerefine) diyerek içiyor. Orada bulunan bir zat, (Ya Rabbi, Cehennemin lüzumsuz olmadığını yakından gördüm) diyor. Ramazan, kandil demeyerek, ukalaca isyan edenlerin layık oldukları cezaları görmek elbette hoştur, güzeldir.

İbni Atâ hazretleri, on oğluyla sefere çıkar. Yolda eşkıyalar, çocuklarını öldürürken, bu zat hep gülümser. Sıra sonuncu çocuğa gelince, (Baba, sen ne kadar şefkatsizsin. Çocukların öldürülürken yüzün bile değişmiyor, üstelik gülüyorsun) der. Babası, (Oğlum, Allah görüyor, dilerse hepsini kurtarabilir. Ben Onun işine karışamam. Onun lütfu gibi, kahrı da güzeldir) dedi.

Ebu Süleyman-ı Darani hazretleri de buyurdu ki:

Allahü teâlâ benim sağ gözüme, Cehennemin yedi tabakası ile azap etse razı olurum. Azabın birazını da öbür gözüme niye koymuyor demem. Çünkü Onun işine karışılmaz.

Allah demekte ölçü

Soru: Bir arkadaş, (Ben, sapık da olsa, Allah diyen herkesi severim. Çünkü 1950'lerden önce yaşamış meşhur bir şair, "El öpmeye uzanan ahmakları tepmeli/Allah diyen müminin ayağından öpmeli" diyor. Onun için Allah diyen kim olursa olsun herkesi seviyorum) diyor. Her Allah diyen sevilir mi?

CEVAP:

Allah diyen herkesi sevmek çok yanlıştır. Dinimizde ölçü, Allah dostları sevilir, Allah düşmanları sevilmez.

O yıllarda, açıktan Allah veya Allahü ekber demek tehlikeliydi. Bu bakımdan, Allah diyenler dini istismar etmiyor, sırf Allah'a inandığı için söylüyordu. O zaman, Allah diyen makbuldü. O günleri hatırlıyorum. Köyde imam, Allahü ekber diye ezan okurken gözetleyici talebe, (Jandarmalar geliyor) dediği zaman, imam, korkusundan normal ezanı bırakıp, (Tanrı uludur) demeye başlardı. Biz mescitte Kur'an okurken, sırayla nöbet tutardık. Jandarmaların geldiğini nöbetçi bize haber verirdi. Hemen Mushafları saklardık. Çünkü Kur'an-ı kerim okumak yasaktı. O devrin siyasîlerinden biri, inanmadığı için, hiç Allah sözünü ağzına almazdı. Demokrasiye geçildikten sonra, birkaç Müslüman gazeteci, kendisine gidiyor. (Sizin hiç Allah dediğinizi işitmedik. Niçin Allah demiyorsunuz? Biz Müslüman olarak merak ediyoruz) demişler. O da, (İstediniz söylüyorum, Allah belanızı versin) demiş. Allah

kelimesini Müslümanlara beddua ederek söyledi. Allah sözünü samimi olarak kullanmayan böyle kimseler nasıl sevilir?

Günümüzde dinden imandan habersiz, hattâ Allah'ın dinine düşman bazı politikacılar da, oy kaygısıyla hep Allah diyorlar. Mesela (Allah'ın izniyle sosyal etkinlikleri geliştireceğiz, içki yasaklarını kaldıracağız. İnşallah gece geç saatlerde de, her yerde, isteyen herkes içki bulabilecek ve 18 yaşın altındakiler de içki içebilecek) diyorlar. Konuşmalarında hep Allah diyorlar diye, bunlar sevilir mi hiç?

Namaz kılmayan, oruç tutmayan ve hattâ inanmayan böyle kimselerin Allah demesi, samimiyetten uzaktır, din istismarıdır, bir aldatmacadır.

Bir de samimi olarak Allah diyenler, bid'at ehli ise, onların da peşlerinden gidilmez.

Sonuç olarak, sadece Allah demek yetmiyor. Hem samimi olmak, hem de doğru iman sahibi olmak gerekiyor.

Kâfir ülkesinde doğanlar

Soru: İslam ülkelerinde doğan çocuk, dinini kolayca öğrenip Cennete gidiyor. Gayrimüslim ülkelerdeki çocuklar ise bundan mahrum kalıyor. Müslüman olarak yetişmediği için Cehenneme gidiyor. (Kâfir ülkelerde yaşayanlara bir haksızlık olmuyor mu? Bu Allah'ın adaletine uygun mu) diyenlere nasıl cevap vermek gerekir?

CEVAP:

Adalet ve ihsanı karıştırmamalıdır! **Allahü teâlâ**, her ülkede yaşayan kulları için, adaleti fazlası ile yapmıştır. Yani akıl-baliğ olmadan ölen kâfir çocuklarını Cehenneme sokmayacaktır.

Büluğa erdikten, yani evlenecek çağa geldikten sonra, **Muhammed** aleyhisselamın dinini duymadan ölen kâfirlere de azap yapmayacaktır.

Bunlar, İslam dinini, Cenneti, Cehennemi işittikten sonra, merak etmez, öğrenmez ise, inat edip inanmazsa, o zaman azap görecektir.

(Büluğ çağına giren, ana-babanın, çevrenin yapmış olduğu eski etkilerin altında elbette kalır) denilemez.

Eğer kalsaydı, yıllardır İslam ülkelerinde, İslam terbiyesi altında yetişen yüzlerce Müslüman evladı, İslam düşmanlarının yalanlarına, iftiralarına aldanmaz, dinsiz, din düşmanı olmazdı. Bunlar, büluğa erince, hatta kırkından sonra, hoca-hafız olanları bile, dinden çıkıyor, din düşmanı oluyor ve din düşmanlığında önderlik yapıyorlar. Ana babasına, komşularına ve akrabasına, yobaz, gerici diyerek alay ediyorlar.

Bu pek acı misaller, ana-baba terbiyesinin etkisinin devamlı olmadığını açıkça göstermektedir. Bunun içindir ki, bugün dinden çıkmak, bütün dünyayı saran bir afet halindedir. Diğer taraftan, birçok kâfirlerin, ilim, fen adamlarının Müslüman olduğunu çoğumuz görüyoruz.

Pek az olsa da, dinini değiştirmeyenlerin bulunması, ana babanın verdiği terbiyenin etkisinin, bazen de devamlı olduğunu gösteriyor denirse, bir çocuğun Müslüman evladı

olması, İslam terbiyesi ile yetişmesi, **Allahü teâlâ**nın bir ihsanıdır. Kâfir çocuklarına bu ihsanı yapmıyor; fakat kimseye ihsan yapmaya mecbur değildir.

İhsan yapmamak zulüm olmaz. Mesela, bakkaldan bir kilo pirinç alsak, tam bir kilo tartması adalet, noksan tartması ise zulüm olur. Biraz fazla vermesi ise ihsan olur. Bu ihsanı istemek, kimsenin hakkı değildir.

Allahü teâlânın İslam terbiyesi ile yetiştirmesi, büyük ihsandır. Dilediğine ihsan eder. Kâfir çocuklarına bu ihsanı yapmaması zulüm, haksızlık olmaz. İhsan ettiği kimseler kâfir olursa, bunların cezası da, daha çok olur.

Ağır yük yüklemek

Soru: Bakara suresinin (Rabbimiz, bizden öncekilere yüklediğin gibi, bize gücümüzün yetmediği yükü yükleme) mealindeki son âyetinde, önceki ümmetlere böyle yükler yüklendiği bildiriliyor. Bize yüklemese de, öncekilere gücünün yetmediği yükü yüklemek, Allah'ın adaletine uygun mudur?

CEVAP:

Bunu iki yönden açıklamak gerekir:

Biri, **Allahü teâlâ** güç yetmeyen bir şeyi emretmesinin adaletine uygunluğu yönünden, diğeri de, âyet-i kerimede bildirilen mana yönünden.

1- Adalet yönünden:

Allahü teâlâ için adalet, kendi mülkünde olanı kullanmak demektir. Zulüm ise, başkasının mülküne tecavüzdür. Kâinat ve içinde bulunan her şeyin yaratıcısı **Allahü teâlâ**dır. Ondan başka yaratıcı bulunmadığına ve hiç kimse, hiçbir şeye sahip olmadığına göre, Rabbimizin yaptığı işler, hiç kimsenin malına, mülküne tecavüz değildir. Onun yaptığı işler için, (Adalete uymuyor) denilemez. Yasak ettiği bir şeyi, daha sonra serbest bırakabildiği gibi, önceden serbest ettiği bir şeyi de daha sonra yasaklayabilir. Mülk Onundur, dilediği gibi kullanır. Kimse hesap soramaz.

Allahü teâlâ, kullarına iyi, faydalı olanı vermeye, kimisine sevab, kimisine azap yapmaya mecbur değildir. Âsilerin, günahkârların hepsini Cennete koysa, fazlına, ihsanına yakışır. İtaat, ibadet edenlerin hepsini Cehenneme atsa, adaletine uygun olur. (H. L. O. İman)

(**Allahü teâlâ** dilerse, kâfiri Cennete, mümini de Cehenneme koyabilir) demek, koyacak demek değildir. Koyarsa kimse karışamaz, adaletine aykırı olmaz demektir; fakat iman edip iyi amel işleyenleri Cennete koyacağına söz verdi. Sözünden dönmeyeceğini de bildirdi.

Allahü teâlâ dilemedikçe, hiç kimse mümin veya kâfir olamaz. Bir ayet-i kerime meali şöyledir:

(Allah, dilediğini hidayete kavuşturur, dilediğini dalalette bırakır.) [İbrahim 4]

Allahü teâlâ kimseyi zorla kâfir yapmaz. Bu ayet-i kerime, bütün işlerin **Allahü teâlâ** tarafından yapıldığının delillerinden biridir. Bir başka ayet-i kerime meali de şöyledir:

(Sizi de, yaptığınız işleri de yaratan Allah'tır.) [Saffat 96]

2- Âyetteki mana yönünden:

Kurtubi tefsirinde deniyor ki:

Bu konuda, Katade, (Bizden öncekilere işi zorlaştırdığın gibi bize de, zorlaştırma demektir) dedi. Dahhak da, (Altından kalkamayacağımız, güç yetiremeyeceğimiz amelleri işlemekle bizi yükümlü tutma demektir) dedi. Süddî de, (Burada takat, yani güç getirilmeyen şeyler, İsrail oğullarına yükletilen ağır yüklerdir) dedi. [Mesela pislik değen uzuv yıkamakla temizlenmez, orayı kesmek gerekirdi. (Beydavi)]

Allahü teâlâ, (Ümmi nebi olan resul, sırtlarından ağır yükleri indirir ve zincirleri kırar atar) buyurdu. (Araf 157) Ümmi, okuryazar olmayan demektir. **Resulullah**, ümmi olduğu halde, kendisinin, ilmin bütün kemâlâtına malik olması bir mucizedir. (Beydavi)

Sorgusuz ceza

Soru: (Herkese Lazım Olan İman) kitabında, (Günahkârların hepsini Cennete koysa, **Allahü teâlâ**nın fazlına yakışır. İtaat, ibadet edenlerin hepsini Cehenneme atsa, adaletine uygun olur. Çünkü mülk onundur, mülkünü dilediği gibi kullanır) deniyor. Buna kimse itiraz edemez. Ancak, kulun güç yetmeyeceği işi önceki ümmetlere emrettiği bildiriliyor. Kul, ahirette Cehenneme atılırken, (Ya Rabbi, bana gücümün yetmediğini emrettin, ben de yapamadım, beni Cehenneme atman zulüm değil mi) demez mi?

CEVAP:

Öyle demesi yanlış olur. **Allahü teâlâ**nın, günahsız insanı Cehenneme atması kendi mülkünü kullanmak olup, zulüm olmadığına göre, bu da aynısı değil midir? Bir emri yapmak için gücü yeteni de, yetmeyeni de, Cehenneme atması, kendi mülkünü kullanmak değil midir? Kendi mülkünü kullanmaya kim zulüm diyebilir ki? Burada başkasının mülküne tecavüz yok ki, zulüm denebilsin.

Allahü teâlâ için **adalet**, kendi mülkünde olanı kullanmak demektir. Zulüm ise, başkasının mülküne tecavüzdür. Kâinat ve içinde bulunan her şeyin yaratıcısı, **Allahü teâlâ**dır. Ondan başka yaratıcı bulunmadığına ve hiç kimse, hiçbir şeye sahip olmadığına göre, Rabbimizin yaptığı işler, hiç kimsenin malına, mülküne tecavüz değildir. Onun yaptığı işler için, (Adalete uymuyor) denilemez. Yasak ettiği bir şeyi, daha sonra serbest bırakabildiği gibi, önceden serbest ettiği bir şeyi de daha sonra yasaklayabilir. Mülk Onundur, dilediği gibi kullanır. Kimse hesap soramaz. Buna rağmen, iman edip iyi amel işleyenleri Cennete koyacağına söz verdi. Sözünden dönmeyeceğini de bildirdi. Bir âyet-i kerime meali şöyledir:

(Allah, verdiği sözden asla dönmez.) [Al-i İmran 9, Zümer 20, Rad 31]

İmam-ı Eş'arinin sözleri

Soru: Herkese Lazım Olan İman kitabında, (Eş'arî ve Mutezile mezheplerine göre, mümkün olmayan bir şeyin yapılmasını, **Allahü teâlâ**nın emretmesi caiz değildir. Kendisi mümkünse de, insanların gücü yetmediği şeyleri emretmesi de, Mutezileye göre caiz değildir. Eş'arîye göre, bu caizdir; fakat emretmemiştir. İnsanın havada uçmasını emretmek

böyledir) deniyor. İmam-ı Eş'ari, **Ehl-i sünnet**in iki imamından biri olduğuna göre, caiz demesinin sebebi nedir?

CEVAP:

Caiz demesi, (Emretseydi, **Allahü teâlâ**nın adaletine aykırı olmaz, zulüm olmazdı) demektir. Yine aynı kitapta deniyor ki: **Allahü teâlâ** için adalet, kendi mülkünde olanı kullanmak demektir. Zulüm ise, başkasının mülküne tecavüzdür. Kâinat ve içinde bulunan her şeyin yaratıcısı **Allahü teâlâ**dır. Ondan başka yaratıcı bulunmadığına ve hiç kimse, hiçbir şeye sahip olmadığına göre, Rabbimizin yaptığı işler, hiç kimsenin malına, mülküne tecavüz değildir. Onun yaptığı işler için, (Adalete uymuyor) denilemez. **Allahü teâlâ**, kullarının kimisine sevab vermeye, kimisine azap yapmaya mecbur değildir. Âsilerin, günahkârların hepsini Cennete koysa, fazlına, ihsanına yakışır. İtaat, ibadet edenlerin hepsini Cehenneme atsa, adaletine aykırı olmaz. (H. L. O. İman)

Allahü teâlâ bu ümmete merhamet ederek, güç yetmeyen şeyleri emretmemiştir. İmam-ı Eş'ari, (Emretmemiştir; ama emretseydi zulüm olmazdı. Çünkü kendi mülkünü kullanmış olur) demek istiyor. Yani Müslümanları Cehenneme, kâfirleri Cennete atsa, adaletine aykırı olmaz; ama Müslümanları Cennete, kâfirleri Cehenneme koyacağına söz vermiştir. Sözünden dönmeyeceğini de bildirmiştir. Yani mümin olarak ölen, garanti Cennete gidecek, kâfir olarak ölen ise sonsuz olarak Cehennemde kalacaktır.

Soru: (Herkese Lazım Olan İman) kitabında, (Günahkârların hepsini Cennete koysa, **Allahü teâlâ**nın fazlına yakışır. İtaat, ibadet edenlerin hepsini Cehenneme atsa, adaletine uygun olur. Çünkü mülk onundur, mülkünü dilediği gibi kullanır) deniyor. Buna kimse itiraz edemez. Ancak, kulun güç yetmeyeceği işi önceki ümmetlere emrettiği bildiriliyor. Kul, ahirette Cehenneme atılırken, (Ya Rabbi, bana gücümün yetmediğini emrettin, ben de yapamadım, beni Cehenneme atman zulüm değil mi) demez mi?

CEVAP:

Öyle demesi yanlış olur. **Allahü teâlâ**nın, günahsız insanı Cehenneme atması kendi mülkünü kullanmak olup, zulüm olmadığına göre, bu da aynısı değil midir? Bir emri yapmak için gücü yeteni de, yetmeyeni de, Cehenneme atması, kendi mülkünü kullanmak değil midir? Kendi mülkünü kullanmaya kim zulüm diyebilir ki? Burada başkasının mülküne tecavüz yok ki, zulüm denebilsin.

Allahü teâlâ için adalet, kendi mülkünde olanı kullanmak demektir. Zulüm ise, başkasının mülküne tecavüzdür. Kâinat ve içinde bulunan her şeyin yaratıcısı, **Allahü teâlâ**dır. Ondan başka yaratıcı bulunmadığına ve hiç kimse, hiçbir şeye sahip olmadığına göre, Rabbimizin yaptığı işler, hiç kimsenin malına, mülküne tecavüz değildir. Onun yaptığı işler için, (Adalete uymuyor) denilemez. Yasak ettiği bir şeyi, daha sonra serbest bırakabildiği gibi, önceden serbest ettiği bir şeyi de daha sonra yasaklayabilir. Mülk Onundur, dilediği gibi kullanır. Kimse hesap soramaz. Buna rağmen, iman edip iyi amel işleyenleri Cennete koyacağına söz verdi. Sözünden dönmeyeceğini de bildirdi. Bir âyet-i kerime meali şöyledir:

(Allah, verdiği sözden asla dönmez.) [Al-i İmran 9, Zümer 20, Rad 31]

İmam-ı Eş'arinin sözleri

Soru: Herkese Lazım Olan İman kitabında, (Eş'arî ve Mutezile mezheplerine göre, mümkün olmayan bir şeyin yapılmasını, **Allahü teâlâ**nın emretmesi caiz değildir. Kendisi mümkünse de, insanların gücü yetmediği şeyleri emretmesi de, Mutezileye göre caiz değildir. Eş'arîye göre, bu caizdir; fakat emretmemiştir. İnsanın havada uçmasını emretmek böyledir) deniyor. İmam-ı Eş'ari, **Ehl-i sünnet**in iki imamından biri olduğuna göre, caiz demesinin sebebi nedir?

CEVAP:

Caiz demesi, (Emretseydi, **Allahü teâlâ**nın adaletine aykırı olmaz, zulüm olmazdı) demektir. Yine aynı kitapta deniyor ki: **Allahü teâlâ** için adalet, kendi mülkünde olanı kullanmak demektir. Zulüm ise, başkasının mülküne tecavüzdür. Kâinat ve içinde bulunan her şeyin yaratıcısı **Allahü teâlâ**dır. Ondan başka yaratıcı bulunmadığına ve hiç kimse, hiçbir şeye sahip olmadığına göre, Rabbimizin yaptığı işler, hiç kimsenin malına, mülküne tecavüz değildir. Onun yaptığı işler için, (Adalete uymuyor) denilemez. **Allahü teâlâ**, kullarının kimisine sevab vermeye, kimisine azap yapmaya mecbur değildir. Âsilerin, günahkârların hepsini Cennete koysa, fazlına, ihsanına yakışır. İtaat, ibadet edenlerin hepsini Cehenneme atsa, adaletine aykırı olmaz. (H. L. O. İman)

Allahü teâlâ bu ümmete merhamet ederek, güç yetmeyen şeyleri emretmemiştir. İmam-ı Eş'ari, (Emretmemiştir; ama emretseydi zulüm olmazdı. Çünkü kendi mülkünü kullanmış olur) demek istiyor. Yani Müslümanları Cehenneme, kâfirleri Cennete atsa, adaletine aykırı olmaz; ama Müslümanları Cennete, kâfirleri Cehenneme koyacağına söz vermiştir. Sözünden dönmeyeceğini de bildirmiştir. Yani mümin olarak ölen, garanti Cennete gidecek, kâfir olarak ölen ise sonsuz olarak Cehennemde kalacaktır.

Sakat doğan çocuklar

Soru: Ana-babasının hatası, sarhoşluğu veya hastalığı sebebiyle, kör, topal, sağır, dilsiz, geri zekalı, sakat veya gayrı meşru olarak doğan bebeğin günahı nedir? Ana-babası kâfir olan ve kâfir bir ülkedeki bir çocuğun İslamı öğrenmesi çok zor olduğuna göre, bunlar çocuğun aleyhine değil midir?

CEVAP:

Hakiki müslüman, **Allahü teâlâ**nın rızasından başka muradı olmayan kimsedir. **Allahü teâlâ** emrettiği için rızk kazanmaya çalışılır. Çalışırken ibadetlerini terk etmez ve haram işlemez. Kazanırken de, kazandığını sarf ederken de dinimize uyar. Böyle kimseye zenginlik de, fakirlik de faydalı olur. Fakat böyle olmayan kimse, **Allahü teâlâ**nın kaza ve kaderine razı olmaz. Fakir olunca az diye itiraz eder. Zengin olursa, doymaz, daha ister. Kazandığını haramlara sarf eder. Zenginliği de fakirliği de, dünyada ve ahirette felaketine sebep olur.

Körlük, topallık ve diğer sakatlıkların faydalı veya zararlı olması insandan insana değişir. Kimi, **Allahü teâlâ**nın takdirine razı olduğu için sonsuz olarak Cennet nimetlerine kavuşur, kimi de razı olmadığı için sonsuz olarak Cehennemde cezaya müstahak olabilir. Bir kimse kendisi için sakatlığın faydalı veya zararlı olduğunu bilemez.

Bir arkadaş, fakültede okurken son sınıfta kaldı. Sonra yeni arkadaşlarla tanışma mecburiyeti hasıl oldu. Bunların içinde salihlerle beraber olduğu için, kötü yolu bırakıp doğru yolu buldu. Görünüşe göre onun sınıfta kalması kötü idi. Fakat salih arkadaşlarla tanışması dünya ve ahiret saadetine sebep oldu.

Bazısı illa son model bir arabasının olmasını ister. Arabayı alıp çoluk çocuğuyla bir dereye uçabilir. Onun için illa bir şeyin olmasını değil, hayırlı olmasını istemelidir!

Çocuğun sakat olarak doğmasında kendi günahı yoktur. Eğer bunda ana-babasının kusuru varsa, günahı onlara aittir. Kör bir kimse, eğer kör olmasaydı kötü işler peşinde gezip dünya ve ahiretini mahvedebilirdi. Kimi de kör olduğu için isyan edip Yaratıcının takdirine razı olmaz, ebedi felaketine sebep olur.

Doğuştan veya sonradan kör olan bir müslüman, Cennete gider. İki hadis-i şerif meali:

(**Allahü teâlâ**, iki gözü olmayan müslümanı Cehenneme koymaz.) [Taberani]

(A'ma, sabrederse, **Allahü teâlâ** mükafat olarak ona Cenneti verir.) [Buhari]

Yalnız gözü olmayan değil, diğer sakatlıkları olan da sabrederse, ölürken, kabirde ve mahşer yerinde sıkıntı çekmeden Cennete girer. Cennette ise sakatlık yoktur. İmansız olan, sağlam da sakat da olsa, yeri sonsuz olarak Cehennemdir.

Adaletle ihsanı karıştırmamalıdır! Herkese, fazlası ile adalet yapılmıştır. Akıl-baliğ olmadan ölen kâfir çocukları Cehenneme girmez. İslamiyet'i duymadan ölen kâfirler de girmez. Bunlar, İslamiyet'i, Cenneti, Cehennemi işittikten sonra, öğrenmez, inat edip inanmazsa, o zaman azap görür.

Çevrenin etkisi

Akıl-baliğ olanlar, ana-babanın, çevrenin etkisi altında kalmaz. Eğer kalsaydı, yıllardır İslam ülkelerinde, İslam terbiyesi ile yetişen müslüman çocukları, İslam düşmanlarının yalan ve iftiralarına aldanmaz, dinsiz olmazdı. Bunlar, akıl-baliğ olunca dinden çıkıyor. Ana-babasına, gerici diyerek alay ediyorlar.

Bu acı misaller, ana-babanın verdiği terbiyenin devamlı olmadığını açıkça göstermektedir. Bunun içindir ki, bugün dinden çıkmak, bütün dünyayı saran feci bir akım halindedir. Genç, ihtiyar, bu felakete kapılmayan pek az kimse kalmıştır.

Diğer taraftan, birçok kâfirler, ilim, fen adamları müslüman oluyor. Pek az olsa da, dinini değiştirmeyenlerin bulunması, ana-baba terbiyesinin etkisinin, bazen de devamlı olduğunu gösteriyor. Bir çocuğun müslüman evladı olması, İslam terbiyesi ile yetişmesi, **Allahü teâlâ**nın bir ihsanıdır. Kâfir çocuklarına bu ihsanı yapmıyor. Fakat, kimseye ihsan yapmaya mecbur değildir. İhsan yapmamak zulüm olmaz. Mesela, bakkaldan bir kilo pirinç alsak, tam bir kilo tartması adalettir. Noksan tartarsa zulüm olur. Biraz fazla verirse ihsan olur. Bu ihsanı istemek, kimsenin hakkı değildir.

Herkes eşit yaratılsaydı

Soru: Bazıları, (Allah; kimini sağlam kimini sakat, kimini uzun kimini cüce, kimini güzel kimini çirkin, kimini zengin kimini fakir, kimini beyaz kimini zenci, kimini akıllı kimini deli yaratmıştır. Herkesi eşit yaratsaydı daha iyi olmaz mı?) diyorlar. Ben de Allah en iyisini

yaratır. İyi olsaydı eşit yaratırdı. Demek ki bizim bilmediğimiz şeyler var dedim. Tatmin olmadılar. Ne demelidir?

CEVAP:

Siz en güzel cevabı vermişsiniz. Ondan daha güzeli olmaz.

İnsanın yaradılış gayesi bilinmeyince, dünyadaki olayların sebebi anlaşılamaz. **Allahü teâlâ**, dünya ve ahireti, sevgili kulu ve resulü **Muhammed** aleyhisselam için yarattı. Diğer canlı ve cansız varlıkları da, insanoğlunun istifadesi için yarattı. Dünya zevk için yaratılmadı. Ahiret ise, ebedi mükâfat ve ceza yeridir. Dünya, ahiretin imtihan yeridir. Herkes her bakımdan eşit olsa, imtihanın manası kalmaz, iyi ile kötü ayrılmazdı. Allah'ın emir ve yasaklarına uymakla çeşitli sıkıntılar çekilecek, itaat edenle, isyan eden, birbirinden ayrılacaktır.

İnsan cansız varlık gibi, ot veya hayvan gibi değil, kulluk ve imtihan için yaratıldı. İnsan, ihtiyaçsız, sıkıntısız ve her bakımdan eksiksiz yaratılsaydı, imtihan ve dünya manasız olurdu. İnsanların, hayvanların ve kâinattaki canlı, cansız diğer yaratıkların hareketleri, akılları durdurucu sistemleri incelenince, her şeye gücü yeten Rabbimizin dünyayı maksatsız yarattığı düşünülemez.

İmam-ı Rabbani hazretleri buyuruyor ki:

İnsanlar, dünyada, birkaç gün dert çekmeselerdi, Cennetin, ebedi sıhhat ve afiyet nimetlerinin sonsuz lezzetlerinin kıymetini bilmezlerdi. Açlık çekmeyen, yemeğin lezzetini anlamaz. Acı çekmeyen rahatlığın kıymetini bilmez.

Herkes, her bakımdan eşit yaratılsaydı, büyük bir felaket olur, toplumlar olmazdı. İnsanlar, boy, renk, şekil, akıl, zenginlik, sıhhat, kuvvet, güzellik, ahlâk gibi her hususta eşit olunca, tornadan çıkmış gibi eşit, yani birbirinin aynı olunca milyarlarca insanı birbirinden ayırmak mümkün olmaz. Karı koca birbirini tanıyamaz, insan hanımı ile kızını ayırt edemez, hayat felç olur. Sırf bu şekil benzerliği bakımından, binlerce problem ortaya çıkar. Diğer sahadaki eşitlikler görülmeden, yaşanmadan hayat söner.

Herkes bilgi ve kültür bakımından da eşit olunca, gazeteye, kitaba, filme ihtiyaç kalmaz. Güreş, koşu, yüzme gibi sporlar ve yarışlar olmaz; çünkü herkes aynı kabiliyettedir.

İyinin kıymeti, kötü ile bilinir. Herkes iyi olunca, iyinin kıymeti kalmaz. Çirkinlik olmayınca, güzellik anlaşılmaz. Hastalık olmayınca sağlığın kıymeti bilinmez.

Bir kimse, okuyup her bakımdan mükemmel bir insan olmak ister. Herkes aynı olursa, kim kimden üstün olacaktır? Âmirsiz, memursuz, işçisiz, patronsuz toplum olmaz.

Her hususta eşitliğin zararları sayılamayacak kadar çoktur. Onun için **Allahü teâlâ**, her şeyi hikmetli ve adaletli yaratmıştır. Adalet olunca işler düzgün yürür. Mesela beş parmağın beşi de aynı olsaydı, başparmak diğerlerinin arasında olsaydı, bugünkü kadar verimli iş yapılamaz, büyük eksiklik olurdu.

Adaletli yaratılmak, eşit yaratılmakla mukayese bile edilmez. Aynı ana babadan, zekâları, kabiliyetleri farklı çocukların yaratılması, milyarlarca insanın birbirine

benzememesi, hatta parmak izlerinin farklı olması bile, **Allahü teâlâ**nın kudretinin sonsuzluğunu göstermektedir. Onun kudreti sonsuz, şânı çok yücedir.

Özel işe karışmak

Soru: Ateistler, (Bazı insanların cüce, sakat veya çirkin yaratılması adaletsizliktir, her şey düzgün, eşit yaratılmalı idi) diyorlar. Bunlara nasıl bir cevap verebiliriz?

CEVAP:

Buna benzer bir sualin cevabı, önceki yazıda vardı. Bir âyet-i kerime meali şöyledir:

(Dinlerine uymadıkça, Yahudilerle Hristiyanlar senden asla hoşnut olmazlar.) [Bakara 120]

Bu ateistlere de, her konuda delil getirilse, ispat edilse, yine onların dinini yani dinsizliklerini kabul etmedikçe Müslümanları sevmezler ve İslamiyet'i kötülemeye devam ederler.

Bir yılanın, beni niye yılan yarattın, beni aslan yaratsaydın demeye hakkı olur mu?

Aslan da, beni niye hayvan olarak yarattın, beni de insan yaratsaydın daha iyi olmaz mı idi demeye hakkı var mı?

Bu her hayvan için böyledir. Domuz, karınca, akrep, sinek, hepsi benzer şeyler söyleyebilir.

Fakirin beni niye zengin yaratmadın diyerek Allah'tan hesap sormaya kalkması uygun olur mu?

Erkek, şimdi rağbet güzel ile zengine, beni niye kadın yaratmadın dese uygun olur mu? Onu domuz veya köpek olarak da yaratabilirdi.

Kadın, ben güçlü bir pehlivan olmak isterdim, beni niye erkek yaratmadın dese uygun olur mu?

Zenci, beni niye beyaz yaratmadın diyebilir mi?

Bunları çoğaltmak, hatta ne olursa tersini iddia etmek mümkündür. Bir çiftlik sahibi, aynı cins hayvanları ayrı yere koysa veya her birine ayrı yer yapsa yahut bazı cins hayvanları aynı ahıra koysa, buna kimin ne demeye hakkı vardır? Yahut canı isteği zaman bir kuzu veya tavuk kesip yese, buna kim ne diyebilir? Çünkü hayvanlar adamın malıdır, istediği şekilde besler, istediklerini kesip yiyebilir. Kâinattaki her şey de **Allahü teâlâ**nın mülküdür, dilediği gibi kullanabilir. Buna kimse karışamaz. Başka bir kimsenin malını kullansa o zaman bir haksızlık mevzubahis olabilir. Hiç kimsenin özel işine karışılmaz.

Önce ölenin suçu

Soru: (Hazret-i Âdem zamanında ölen biri, şimdiye kadar kabir azabı çekti. Şimdi ölen ise, ona göre daha az azap çekecektir. Bu Allah'ın adaletine uygun mu?) deniyor. Önce ölmek suç mudur?

CEVAP:

Önce ölmek niye suç olsun ki? **Allahü teâlâ**, hiç kimseye fazla ceza vermez. Hattâ günahların çoğunu da affeder. **Hadis-i şerif**te, (Kabir ya Cennet bahçesi veya Cehennem çukurudur) buyuruluyor. Hazret-i Âdem zamanında ölen biri sâlih ise, hep Cennet bahçesindedir, kabirde çok kalmasının onun için hiç mahzuru olmaz. Ölen kâfir ise, kabirde çeşitli azaplara maruz kalır. Kabir azabı, Cehennem azabı yanında çok hafiftir. Ölen günahkâr Müslüman ise, çektiği kabir azabı günahlarına kefaret olur. Kabirde çok kalır da, çektiği azap sebebiyle günahı kalmazsa, dirilirken günahsız olarak dirilir.

Azap kimine çok hafif, kimine çok ağır yapılabilir. Hazret-i Âdem zamanında ölen birine çok hafif azap yapılsa, mesela birine pire ısırır gibi azap olsa, diğerine iğne sokulur gibi olsa, dün ölene de bıçak saplar gibi, kılıçla doğrar gibi azap olsa, hangisi daha çok sıkıntı çeker? Hiç kimse günahından çok azap çekmez. Hiç kimseye zerre kadar haksızlık yapılmaz. Birine her gün bir sopa vurulsa, ötekine de her saat başı sopa vurulsa, aynı gün ölmelerine rağmen ikisi farklı azap çeker. Demek ki, kabirde çok kalmak, çok azap çekmeyi gerektirmediği gibi, az kalmak da, azap çekmeye mâni olmuyor. Herkes günahı kadar ceza çekiyor.

Kabir azabına inanmayan bazıları da, (Hesap görülmeden ceza verilmez. Verilmesi, mahkemeye çıkmadan karakolda dayak atmaya benzer) diyorlar. Bunlar hâşâ **Allahü teâlâ**nın, onların suçlarını bilmediklerini mi sanıyorlar? Hiç mizan kurulmasa da, yine cezaları bellidir. Kiramen kâtibin denilen melekler, amellerimizi, nasıl olduğunu bilmediğimiz şekilde, sanki kamera gibi bir alete kaydediyor. Bütün uzuvlarımız, işlediğimiz suçlara şahitlik yapacaktır. Hiç kimse suçunu inkâr edemeyecektir.

Allah bes, bâki heves

Soru: Allah bes, bâki heves ne demektir?

CEVAP:

Bes, kâfi, yeter, yetişir demektir. Bâki, kalan demektir. Heves ise, nefsin isteği, geçici arzu demektir. Allah bes diyen, **Allahü teâlâ**ya tevekkül etmiş olur. Tevekkül, vekil etmek, işini başkasına havale etmektir. Istılahta ise, Allah'a güvenmek, Ona dayanmaktır.

Tevekkül, değiştirilmesi insan gücünün dışında olan acı olayların, ezelde takdir edildiğini bilip, üzülmemek, Allah'tan geldiğini düşünerek seve seve karşılamaktır. Allah bes diyen, [Ona tevekkül eden] yani onu vekil eden kurtulur. [Vekil: koruyucu, gözetleyici, bakıcı, yardımcı.]

Bes Farsçadır. Allah bes ifadesinin Arapçası, Hasbiyallah demektir. Hasbiyallah, Allah bana yetişir demektir. Hasbiyallahü ve ni'mel vekil ise, Allah bana yetişir, O, güvenilip dayanılan ne güzel vekil, demektir. Hasbünallahü ve ni'mel vekil ise, Allah bize yetişir, O, güvenilip dayanılan ne güzel vekil, demektir. Kur'an-ı kerimde, cesur müminlerin, (Hasbünallahü ve ni'mel vekil) dedikleri bildiriliyor. (Al-i İmran 173)

Allahü teâlâ, **Peygamber** efendimize buyuruyor ki:

(Sana hile yapmak isterlerse, Allah sana kâfidir.) [Enfal 62]

([Ey resulüm, senden] yüz çevirirlerse, "Hasbiyallahü la ilahe illa hüve aleyhi tevekkeltü ve hüve rabbül arşil azim" de! = Allah bana kâfidir, Ondan başka ilah yoktur, ben

sadece Ona güvenir, Ona dayanırım. O büyük Arşın sahibidir.) [Tevbe 129] (İlla hüve kelimesinde durulursa, illa hü diye durulur.)

(De ki: Hasbiyallahü aleyhi yetevekkel-ül-mütevekkilün= Bana Allah yeter, güvenip dayanacaklar, ancak Ona güvenip dayanırlar.) [Zümer 38]

(Allah'a dayan; vekil olarak Allah sana yeter.) [Nisa 81]

(Müminlere, "Düşmanlarınız, size karşı asker topladı; onlardan sakının" denildiğinde bu, onların imanlarını arttırdı ve "Hasbünallahü ve ni'mel vekil" dediler.) [Al-i İmran 173]

Zümer suresinin 36. âyetinde mealen, (Allah kuluna kâfi değil mi) buyuruluyor. Evet, (Allah bes) demeliyiz. Böyle kimseye de şeytan musallat olamaz. Kur'an-ı kerimde mealen buyuruluyor ki:

(İman edip de yalnız Rablerine tevekkül eden kimselere şeytan hâkimiyet kuramaz.) [Nahl 99]

Her Müslümanın **Allahü teâlâ**ya tevekkül etmesi farzdır. Tevekkül imanın şartıdır. Çünkü âyet-i kerimede mealen buyuruluyor ki:

(Eğer imanınız varsa, Allah'a tevekkül ediniz!) [Maide 23]

Bir insan için en büyük makam, **Allahü teâlâ**nın rızasına, sevgisine kavuşmaktır. O halde tevekkül etmek gerekir. Çünkü Kur'an-ı kerimde mealen buyuruluyor ki:

(Allah, tevekkül edenleri elbette sever.) [Al-i İmran 159]

(Dünya hayatında size verilen nimetler geçicidir. İman edip, Rablerine tevekkül edenler, Ona güvenip dayananlar için, ahirette verilecek Allah'ın indindeki mükâfat ise, dünya nimetlerinden daha hayırlı ve daha süreklidir.) [Şurâ 36]

Hadis-i şeriflerde de buyuruluyor ki:

(Hasbiyallahü ve ni'mel vekil sözü her korku için bir emniyettir.) [Deylemi]

(Sabah akşam 7 kere, "Hasbiyallahü la ilahe illahü, aleyhi tevekkeltü ve hüve Rabb-ül arşil azim" okuyan, dünya ve ahiret sıkıntısından kurtulur.) [İbni Sünni]

(Bunu on defa okuyanın sıkıntısını **Allahü teâlâ** giderir.) [Şir'a]

(Sıkıntılı iken "Hasbünallahü ve ni'mel-vekil" deyiniz!) [İbni Merdeveyhi]

O halde Allah bes [hasbiyallah] demek ve bu sözde İbrahim aleyhisselam gibi durmak gerekir.

Bâki heves, masivadır, Allah'tan gayrı şeylerdir. Allah'tan gayrı şeylerle uğraşmak ise faydasız işle vakit geçirmektir. **Hadis-i şerif**te, (Bir kimsenin faydasız işle vakit geçirmesi, **Allahü teâlâ**nın, onu sevmediğine alamettir) buyuruldu. (Mek. Rabbani)

On cümle

Muhammed bin Hişâm anlatır: Ma'rûf-ı Kerhî bana; "Sana; dünya ve ahiret saadeti için on cümle öğreteyim. Böyle dua edenin duası kabul olur" dedi. "Yazayım mı" dedim. "Hayır, Behr bin Hâris nasıl tekrar ederek bana öğrettiyse, ben de aynı şekilde sana öğretirim" diyerek şu hadisi bildirdi:

(Her namazdan sonra [dua ederken], şu on cümleyi söyleyenin dualarını **Allahü teâlâ** kabul eder:

1- Dinim için Allah bana kâfidir.

2- Dünyam için Allah bana kâfidir.

3- [İki cihan] endişelerim için Allah bana kâfidir.

4- Haset eden için Allah bana kâfidir.

5- Bana haksızlık eden için Allah bana kâfidir.

6- Kötülük etmek isteyen için Allah bana kâfidir.

7- Ölüm anında Allah bana kâfidir.

8- Kabirde Allah bana kâfidir.

9- Mîzanda Allah bana kâfidir.

10- Sıratta Allah bana kâfidir.

Kendisinden başka hiçbir ilâh olmayan Allah bana kâfidir. Ona tevekkül eder, Ona yalvarırım.) [Nevadir-il Usul, Hakîm-i Tirmizi]

İnsanlara ihtiyacını söylemek

Soru: (İhtiyaçları insanlara bildirmemeli) deniyor. Bildirilmeyince ihtiyacımız nasıl karşılanır?

CEVAP:

Burada, ihtiyaçların karşılanmasını **Allahü teâlâ**dan değil de, insanlardan beklemek kastediliyor. Yani sebebe yapışmak için, ihtiyacımızı başkasına bildirsek de, yine ona değil **Allahü teâlâ**ya güvenmek ve Ondan beklemek gerekir. **Hadis-i şerif**te, (İnsan, ihtiyaçlarını, Allah'a havale ederse, ihtiyaçlarını [meydana getirecek sebepleri] ihsan eder) buyuruldu. Mesela, herkesin ona merhamet ve hizmet etmesini temin eder, böylece ihtiyaçları görülmüş olur. Başka bir hadis-i şerifte buyuruldu ki:

(İnsan, ümit bağladığı yere havale edilir. Eğer Allah'tan başkasına ümit bağlamazsa, **Allahü teâlâ** da onun işini kendi üzerine alır, başkasına havale etmez.) [Hâkim]

Kim Allah içinse, Allah da onun içindir. **Allahü teâlâ**, her işte rıza-i ilahiyi düşüneni kendi himayesine alır. İnsanların rızasını gözetip, Rabbimizin rızasına uymayanların işini insanlara bırakır.

Yahya bin Muaz-ı Razi hazretleri buyuruyor ki: İnsanlar seni, Allah'ı sevdiğin kadar sever. Allah'tan korktuğun kadar, senden korkarlar. Allah'a itaat ettiğin kadar, sana itaat ederler. Ona itaatin nispetinde, sana hizmet ederler. Hülasa, her işin, Onun için olsun! Yoksa hiçbir işinin faydası olmaz. Hep kendini düşünme! **Allahü teâlâ**dan başka, kimseye güvenme!

İmam-ı Rabbani hazretleri, (Eşin, dostun gönüllerini yapmak için, kendini günaha sokmak ve ahiretin sonsuz azaplarına atılmak, aklı olanın yapacağı iş değildir) buyuruyor.

Ebu Muhammed Raşi hazretleri buyuruyor ki:

Kendin ile **Allahü teâlâ** arasında en büyük perde [engel], hep kendi menfaatini düşünmek ve kendin gibi, bir acize güvenmektir. Sofilik, istediğin her yere gidebilmek ve bulutların gölgesinde rahat etmek ve herkesten hürmet görmek değildir. Her halinde **Allahü teâlâ**ya güvenmektir.

Önce Allah'a, sonra sana

Soru: Birine bir şey verirken yahut çocuğunu bırakırken, (Önce Allah'a, sonra sana emanet ediyorum) demek caiz midir? (Allah'a pek güvenmiyorum, onun için sana da emanet ediyorum) anlamı çıkmaz mı?

CEVAP:

Müslüman, o manada söylemez. Emanet edilecek asıl yerin, **Allahü teâlâ** olduğunu bilir. Zaten bu sözüyle bunu bildiğini ve buna iman ettiğini de bildiriyor, ayrıca bu kıymetli bilgiyi karşısındakine de hatırlatıyor, yani sen de bunu unutma demeye getiriyor.

(Deveni bağla, sonra **Allahü teâlâ**ya tevekkül et) hadis-i şerifi, sebeplere yapıştıktan sonra, neticesini Allah'a bırakmak gerektiğini bildiriyor. Birine çocuğunu emanet etmek, deveyi bağlamak gibidir. Deveyi bağlamadan Allah'a emanet etmek, tevekküle aykırıdır.

(Önce Allah'a, sonra sana emanet ediyorum) demek, (Bunu sana emanet ediyor, Allah'a da tevekkül ediyorum) demektir. Yoksa (Allaha güvenmediğim için, sana emanet ediyorum) demek değildir.

Tefviz şiirinin açıklaması

Soru: Erzurumlu İbrahim Hakkı hazretlerinin **Tefvizname** isimli şiirini anlamakta güçlük çekiyorum. Açıklar mısınız?

CEVAP:

Şiir açıklamak çok zordur. Bu şiirde tefviz işleniyor. Tefviz, her şeyin Allah'ın takdiri ile olduğuna inanmak, işlerini **Allahü teâlâ**ya havale etmek, Onu kendine vekil yapmak, Ona tevekkül edip güvenmek, Ondan gelene güzelce sabretmek demektir. Bu zor ise de çok kıymetlidir. Tevekkülün zirvesine çıkan İbrahim aleyhisselam, ateşe atılırken bile tevekkülünü bozmadı.

Şiir şöyle başlıyor:

Hak şerleri hayr eyler

Zannetme ki gayr eyler

Arif onu seyr eyler

Mevla görelim neyler

Neylerse güzel eyler.

Şöylece de sona eriyor:

Vallahi güzel etmiş,

Billahi güzel etmiş,

Tallahi güzel etmiş

Allah görelim netmiş

Netmişse güzel etmiş.

Şimdi baştan sıra ile açıklayalım:

1- **Allahü teâlâ**nın; kötü işin neticesini hayra çevirdiği çok görülmüştür. Arif olan bunu kolayca anlar. Kur'an-ı kerimde mealen buyuruluyor ki:

(Hoşlanmadığınız şey sizin iyiliğinize; sevdiğiniz şey de, kötülüğünüze olabilir. Siz bilmezsiniz, Allah bilir.)[Bakara 216]

Bir misal verelim: Hudeybiye anlaşmasına göre, bir kâfir Müslüman olursa, Müslümanlar bunu aralarına alamayacaklar, fakat Müslüman olduktan sonra tekrar kâfir [mürted] olanı ise, müşrikler tekrar saflarına alacaktı. Görünüşte bu anlaşma Müslümanların aleyhine idi. **Peygamber** efendimiz, neticeyi peygamberlik nuru ile görüp imzaladı. Anlaşma Müslümanların lehine neticelenince, müşrikler, anlaşmayı bozmak zorunda kaldılar. (M. Ledünniyye)

Üniversitede bir yıl sınıfta kalmak birkaç yönden zararlıdır. Memuriyet hayatına bir yıl sonra girilir. Bir yıl sonra emekli olunur. Bir yıllık maaştan mahrum kalınır. Bir yılı kaybetmiş olur.

Yakından tanıdığım bir arkadaş, sınıfta kalınca üzülür. Fakat o yıl yeni arkadaşlarla tanışır. Eyyamcı olan bu genç, o arkadaşlarının sayesinde iyi bir Müslüman olur. Sınıfta kalması onun için büyük bir nimet olur.

Yakışıklı bir genç felç olur. Felç olduktan sonra ehl-i sünnet âlimlerinin kitaplarını okur. Dinini doğru olarak öğrenir ve yaşamaya başlar. Hâlbuki önceden dinden imandan habersiz yaşıyordu. Hiçbir nasihat de kâr etmiyordu. Şimdi bu nimete kavuşmasına sebep olan felç hastalığı için **Allahü teâlâ**ya devamlı hamd eder.

Demek ki, (Hoşlanmadığımız bir şey bizim için hayırlı) olabiliyor. İnsan, bir işin sonucunun iyi mi, kötü mü olacağını bilemez. Hayır zannettiği çok şey, şerle, şer zannettiği çok şey de, hayırla neticelenebilir. Bunun için bir işte ısrar etmemelidir.

2- Tevekkül edip işlerini Allah'a havale eden ve sonucu sabırla bekleyen Müslüman, rahat eder. İkinci üçlükte tevekkül, tefviz, sabır ve rıza var.

Tevekkül, değiştirilmesi insan gücünün dışında olan acı olayların, ezelde takdir edildiğini bilip, üzülmemek, Allah'tan geldiğini düşünerek seve seve karşılamaktır.

Başa gelen işe sabredilirse ecri görülür. Sabredilmezse, günaha girilir ve sıkıntıya düşülür. Sabır, tökezlemeyen binektir. Sabır, acı ise de meyvesi tatlıdır.

Sabır üç çeşittir:

Belaya sabır, din bilgilerini öğrenirken ve ibadet yaparken sabır, günah işlememek için sabır. Sabrın önemi büyüktür. Kur'an-ı kerimde mealen buyuruldu ki:

(Sabretmekte yarış edin!) [Al-i İmran 200]

(Allah sabredenlerle beraberdir.) [Bakara 153]

(Sabredenlere, mükâfatları hesapsız verilir.) [Zümer 10]

3- Kalbini Ona bağla, her şey takdirledir. Tedbir takdiri bozamaz. Tedbirli ol; fakat tedbirine güvenme!

4- Merhametle yaratan, bol rızık veren Hak teâlâ, tevekkül edenin her işini en iyi şekilde yapar.

5- Hacetleri bitiren Allah'a yalvar, Ondan kaçma! Nefsine uyup başkasına el açma!

6- İlle de şu iş şöyle olsun deme! Eğer o iş, istemediğin şekilde olmuşsa, hiç üzülme, Hakkın takdirine razı ol!

7- Boş yere üzülme, her iş Haktandır, öyle olmasında sayısız hikmet vardır.

8- **Allahü teâlâ**nın her işi düzgündür, aklımız almasa da hepsi uygundur.

9- İşini Hakka bırak, uzakları çok yakın, yakını eder ırak,

10- Onun işinde hata olmaz. Onun emrine uymayan yanar. Yeter ki sabretmeyi bil.

11- Bu işler niye böyle deme. Bunlar her zaman böyle. Mühim olan işin sonudur.

12- Nefsine uyup da, hiç kimseyi hor görme, kalbini kırma! Bağırıp çağırma!

13- Müminde hile olmaz, fitne çıkarmaz. Ondan zarar gelmez. Arife tarif olmaz.

14- Onu vekil edip kadere razı olarak güzel sabretmek hoş, bundan gayrısı boş.

15- **Allahü teâlâ**, kendisini anana, imdat diyene yardım eder.

16- Çaresiz kalsan, yazdırır ferman, hemen bulunur derdine derman, köle iken olursun sultan.

17- Kâh ağlatır, kâh güldürür. Kimini yaşatır, kimini öldürür. Yaratmakla yorulmaz, hikmetinden sorulmaz.

18- Nimet verir ve alır, zarar ve fayda verir, alçaltıp yükseltir.

19- Kalbleri değiştirir, kimini susuz bırakır, kimine kevser içirir, herkesi değişik bir imtihandan geçirir.

20- Kimini huysuz yapar, kimine güzel huy verir, kimini sevip sevdirir.

21- Kimini çok renkli, kimini renksiz, kimini gamlı, kimini gamsız yapar.

22- Az yiyip içen az uyur, hantallıktan kurtulur, zihni açılır, rahmet saçılır.

23- Herkesle gezme, dostunu üzme, Hak sese ver kulak, nefsin gibi olma ahmak.

24- Maziyi bırak, istikbale de dalma, hep bugünü de düşünme!

25- Tembelliği söküp at, Allah'ı eyle hep yâd, rıza-i Haktır maksat.

26- Kötüdür gaflet, agâh ol gayet, arayan bulur Mevlayı elbet.

27- Her sözden öğüt al, her şeydeki güzelliği gör, bunlar sana ganimet.

28- Allah'ın ihsanı olarak sonsuz kurtuluşu müjdeleyen birçok işaret var.

29- Söyleyene değil, söyletene bak, her sözden faydalan ibret alarak

30- Hakkın rızasına kavuşmak için, edep ve güzel ahlak sahibi olmak gerekir.

Son mısralarda, **Allahü teâlâ**nın, her şeyi güzel yarattığı, akrep, yılan, fare gibi zararlı hayvanları yaratmasında, birçok hikmet bulunduğu, yerde ve göklerde faydasız hiç bir şey yaratmadığı, üç defa yemin edilerek kesin bir şekilde bildirilmektedir.

Allah'a hüsnüzan etmeli

Soru: (Ben kulumun zannı üzereyim. Beni nasıl zannederse öyle bulur) hadis-i kudsîsinden murat nedir? Çok günahkâr bir Müslüman, (Allah bizi affeder) diye hüsnüzan etse affedilir mi?

CEVAP:

Eğer kul, Allah'ın kendisini affedeceğini umuyorsa, onu affeder. Allah'tan ümidini kesmişse, (Ben mutlaka cehennemliğim) diyorsa, Cehenneme gider. Bir hadis-i şerif:

(Kıyamette, günahkâr biri, Cehenneme götürülürken, "Ya Rabbî, dünyada sana hep hüsnüzan ettim, rahmetinden ümidimi kesmedim" der. **Allahü teâlâ** da, "Onu bırakın! Kulumu beni zannettiği gibi karşılarım" buyurur.) [Beyhekî]

Gençlikte, Allah'ın azabından korkmalı, günahlardan çok sakınmalı. Gevşek davranırsa küfre düşebilir. Ama ihtiyarlayınca, ömrünün sonuna doğru, öleceği zaman, daha çok **Allahü teâlâ**ya hüsnüzan etmeli. Yani (Ben çok günahkârsam da, **Allahü teâlâ** beni affeder) diye ümit etmelidir! Bir hadis-i şerif:

(Ölürken mutlaka **Allahü teâlâ**ya hüsnüzan edin!) [Müslim]

Ölüm hâlindeki bir Müslüman, (Günahlarımdan korkuyor, fakat Allah'tan ümit kesmiyorum) dediği zaman, **Peygamber** efendimiz, (Böyle korku ile ümit, şu ölüm anında kimde bulunursa, **Allahü teâlâ**, ona umduğunu verir ve onu korktuğundan emin kılar) buyurur. (Tirmizî)

Vefat etmiş bir zatı, rüyada görüp hâlini sorarlar. O da, (**Allahü teâlâ**, (Ey kötü ihtiyar, şunları niçin yaptın?) diye beni azarlayınca, çok korktum. Ben de, "Ya Rabbî, hadis-i kudsîde okuduğuma göre bana böyle muamele edilmeyeceğini sanıyordum" dedim. (Nasıl muamele edileceğini sanıyordun?) buyurdu. Ben de, (Müslüman olarak saçı sakalı ağaran kuluma azap etmekten hayâ ederim) mealindeki hadis-i kudsîyi okuduğumu söyledim. **Allahü teâlâ**, (Evet, o hadis-i kudsî doğrudur. Ben de seni mağfiret ettim) buyurdu. (Kıyamet ve Âhiret)

Allahü teâlânın, her sıfatı gibi merhameti de sonsuzdur. Bir âyet-i kerime meali:

(Allah'ın merhameti sonsuzdur.) [Furkan 70]

(Sonsuz merhamet sahibi, zerre kadar imanı olana elbette rahmet eder) diye düşünmeliyiz. Bir hadis-i şerif:

(**Allahü teâlâ**nın mümine olan merhameti, bir annenin çocuğuna olan merhametinden daha üstündür.) [Buhârî]

Bir anne, evladını Cehennem ateşine atar mı? Elbette atmaz. Daha merhametli olan Rabbimiz, mümin kulunu hiç atmaz. Yeter ki, zerre imana sahip olalım! Çünkü (İmansız olana merhamet etmem) buyuruyor. Zerre imanı olana, yüzünü Rabbimize dönene, Ona hüsnüzan edene çok merhamet eder. Şu hadis-i kudsîyi unutmamalıyız:

(Ben, kulumun beni zannettiği gibi ona muamele ederim. O, beni andıkça ben onunla beraberim. O, beni gizli anarsa, ben de onu gizli anarım. O, beni bir toplum içinde anarsa, ben de onu daha hayırlı bir toplum içinde anarım. O, bana bir karış yaklaşırsa, ben ona bir zra yaklaşırım. O, bana bir zra yaklaşırsa ben ona bir kulaç yaklaşırım. O bana yürüyerek gelirse, ben ona koşarak giderim. Bana şirk koşmadan dünya dolusu günahla gelse, ben de onu bir o kadar çok mağfiretle karşılarım.) [Buhârî, Müslim, İ. Ahmed]

O hâlde, **Allahü teâlâ**ya hep hüsnüzan etmeliyiz. Günahımız ne kadar çok olsa da, bizi affedeceğine hüsnüzan ederek ümitli olmalıyız. Bir âyet-i kerime meali:

(De ki: "Ey çok günah işlemekle haddi aşan kullarım, Allah'ın rahmetinden [bizi affetmez diye] ümidinizi kesmeyin! Çünkü Allah, [imanı olanın] bütün günahlarını hiç şüphesiz affeder. Elbette O, sonsuz mağfiret ve nihayetsiz merhamet sahibidir.) [Zümer 53]

Allah Cennette görülecektir

Soru: Cennet nimetleri yalnız bedene mi olacaktır? Müminler ahirette ve Cennette **Allahü teâlâ**yı görecekler mi?

CEVAP:

Cennet nimetlerini, lezzetlerini yalnız bedenin lezzeti zannetmek yanlıştır. Dünyada yükselmeye başlayan bir ruh, bedenden ayrılınca, kıyamete kadar, her an yükselmeye devam eder. Cennette beden, sonsuz kalabilecek evsafta dünyadakinden bambaşka özellikte var olacaktır. Yükselmiş olan ruh, bu ceset ile birleşerek kıyamet hayatı başlayacaktır. Cennette, bedenin ve ruhun çok farklı nimetleri, lezzetleri olacaktır. Yüksek olanlar, Cennette de ruhun lezzetlerine önem vereceklerdir. Ruhun lezzeti, bedenin lezzetlerinden çok farklı ve çok fazla olacaktır. Ruhun lezzetlerinin en tatlısı, en yükseği de, **Allahü teâlâ**yı cemal sıfatı ile görmek olacaktır.

Cennet lezzetlerinin tadını alabilmek için, önce acı, sıkıntı çekmek lazım değildir; çünkü Cennetteki bedenin yapısı, dünyadaki gibi değildir. Dünyadaki beden, yok olacak bir halde yaratıldı. Takriben yüz sene dayanacak kadar sağlamdır. Cennetteki beden ise, sonsuz kalacak, hiç yıpranmayacak sağlamlıktadır. Aralarındaki benzerlik, insan ile aynadaki hayali arasındaki benzerlik gibidir. İnsan aklı, kıyametteki varlıkları anlayamaz. Akıl, his organları ile duyulanları ve bunlara benzeyenleri anlayabilir. Cennet nimetlerini, lezzetlerini, dünyadakilere benzetmek, onlar üzerinde mantık, fikir yürütmek insanı, yanlış sonuçlara götürür. Bilinmeyen şeylerin, bilinen şeylere benzetilmesi batıldır.

Allahü teâlâyı, dünyada baş gözü ile görmek caiz ise de, kimse görmemiştir. **Peygamber** efendimiz Miracda, ahirete giderek görmüştür.

Allahü teâlâ, kıyamette, mahşer yerinde, kâfirlere kahır ve celal ile, yani azap edici olarak; salih müminlere ise, lütuf ve cemal ile yani büyük bir nimet, büyük bir zevk olarak görünecektir. Cennette de, cemal sıfatı ile görünecektir.

Rüyada görmek, dünyada görmek değildir. **Peygamber** efendimiz, **Allahü teâlâ**yı rüyada gördüğünü Camiussagir'deki hadis-i şerifte bildirmektedir. İslâm âlimlerinden de rüyada görenler olmuştur.

Her zaman görülecek mi?

Soru: Cennete giren müminler **Allahü teâlâ**yı istedikleri her zaman görebilirler mi?

CEVAP:

Tecelli genel ve özel olmak üzere iki kısımdır:

Genel tecelli bir Cuma günü kadar olur. **Hadis-i şerif**te buyuruldu ki:

(**Allahü teâlâ** Cennet ehline her Cuma günü tecelli eder.) [Cami-us-sagir]

Özel tecellide Cennettekiler eşit değildir. İlim ve ameldeki olgunluklarına göre görürler. En yüksek derecede olanlar, her zaman müşahede ederler. (Feraid-ül-fevaid)

Cennette görmek ne demek?

Soru: Abdurrahim Semerkandi, Füsul-i imadi fıkıh kitabında diyor ki: (Bir kimse, Allah'ı Cennette görüyorum derse kâfirdir. Cennetten görüyorum derse kâfir değildir. Zira birincisinde Allah mekâna nispet edilmiştir. (Cennetten görüyorum) sözündeki maksat, (Allah Cennette olacağı için, Onu Cennette görürüm) ise yine kâfirdir.)

Okuduğum diğer kitaplarda ise, (Cennette Allah görülecektir) deniyor. Bu nasıl küfür olur?

CEVAP:

Bir kere tercüme Türkçe'ye uygun değil. Cennette veya Cennetten görüyorum denmez. Çünkü henüz Cennete gitmedi ki öyle bir şey desin. Cennette veya Cennetten görülecek der.

Tercüme düzgün değil, maksat açık anlatılamamış. Ahirette, mahşerde **Allahü teâlâ** görülecektir. Bu demek hâşâ, (Allah ahirettedir, mahşerdedir) demek değildir. Allah Cennette de görülecektir. Cennette müminlere hitap edecektir. Böyle söylemek de hâşâ, (Allah, Cennettedir) anlamında değildir. Allah mekândan münezzehtir. (Allah, Cennettedir, ahirettedir, dünyadadır, kâinattadır, Arştadır) gibi sözlerin hepsi yanlıştır. Cennette mekândan münezzeh olarak görülecektir.

Cennetten görülecek derken, bir yönden görülecek demek de aynı şekilde caiz değildir. O da mekân tayin edilmiş olur. Din kitapları diyor ki:

Allahü teâlâyı müminler Cennette, cihetsiz olarak ve karşısında bulunmayarak ve nasıl olduğu anlaşılmayarak ve ihatasız, yani bir şekilde olmayarak görecektir. **Allahü teâlâ**yı ahirette görmeye inanırız. Nasıl görüleceğini düşünmeyiz. Çünkü, Onu görmeyi akıl anlayamaz. İnanmaktan başka çare yoktur. Felsefecilere ve Mutezile'ye ve **Ehl-i sünnet**ten başka bütün fırkalara yazıklar olsun ki, kör olduklarından, buna inanmaktan mahrum kaldılar. Görmedikleri, bilmedikleri şeyi gördükleri şeylere benzetmeye kalkarak iman şerefine kavuşamadılar. (Mektubat-ı Rabbani 2/67)

Allahü teâlâyı müminler Cennette görecektir. Fakat, nasıl olduğu bilinmeyen bir görmekle göreceklerdir. Nasıl olduğu bilinmeyeni, anlaşılmayanı görmek de, nasıl olduğu anlaşılmayan bir görmek olur. (Mektubat-ı Rabbani 3/17)

Allahü teâlâ, Cennette mümin kullarına (Kullarım, Benden daha ne istersiniz ki vereyim) buyuracak, Cennette, mekândan münezzeh olduğu halde cemalini gösterecektir. (Miftah-ül cenne)

Kıyamette, mahşer yerinde, kâfirlere, kahr ve celal ile; salih müminlere ise, lütuf ve cemal ile görünecektir. Müminler, Cennette, cemal sıfatı ile görecektir. (İtikadname - Mevlana Halid-i Bağdadi)

İnkâr eden mahrum kalır

Soru: Cennette **Allahü teâlâ**nın görüleceğini inkâr eden, bozuk itikadının cezasını Cehennemde çektikten sonra Cennete girse, **Allahü teâlâ**yı göremez mi?

CEVAP:

İtikadı bozuk olan bir kimse, imanla ölür de, Cehennemde bozuk itikadının cezasını çektikten sonra Cennete girerse, **Allahü teâlâ**yı görür. Cennet, nimetlerden mahrum olma yeri değildir. **Allahü teâlâ**nın Cennette görüleceğini inkâr edenlerin, Nass'ları yani mânâsı açık olan âyet-i kerime ve hadis-i şerifleri inkâr ettikleri için, Cennete hiç giremeyecekleri bildirilmektedir. Kur'an-ı kerimde mealen, (Kıyamette ışıl ışıl parlayan yüzler, [müminler] Rablerine bakacaklardır) buyuruluyor. (Kıyamet 22, 23)

Her âyet-i kerimeyi inkâr küfür olduğu gibi, bu âyet-i kerimeyi de inkâr küfür olur. **Peygamber** efendimiz, bu âyet-i kerimenin açıklaması olarak Kütüb-i sittenin hepsinde bulunan meşhur ve sahih bir hadis-i şerifte, ayın dolunay olduğu bir zamanda buyuruyor ki:

(Gökteki şu Ay'ı nasıl net görüyorsanız, [Cennette] Rabbinizi, böyle açıkça göreceksiniz.) [Buhari, Müslim, İbni Mace, Tirmizi, Ebu Davud, Nesai, İ. Ahmed, İbni Huzeyme, İbni Hibban]

Bu meşhur hadisi de inkâr, yukarıdaki âyeti inkâr gibidir. İmam-ı Rabbani hazretleri buyuruyor ki: **Allahü teâlâ** akıl ve insaf versin de, **Allahü teâlâ** Cennette görülemez diyenler, Kur'an-ı kerimde açıkça bildirilmiş olan Nass'lara karşı gelmesinler. Sahih hadisleri inkâr etmesinler. Bunlar gibi, açık bildirilmiş olanlara iman etmek lazımdır. Bunların nasıl olduklarını Allah bilir demeli. Anlamadıkları için, (Aklım ermiyor) demeli. Kendi aklına güvenip, anlamadığına inanmamak, çok yanlıştır. (3/44)

Allahü teâlâyı Cennette görmeye inanmak şerefinden mahrum olanlar, bu saadete kavuşmakla nasıl şereflenebilir? (İnkâr eden, mahrum kalır) buyurulmuştur. Cennette olup da görmemek de uygun değildir, çünkü İslamiyet, (Cennette olanların hepsi görecektir) diyor. Bir kısmı görecek, bir kısmı görmeyecek demiyor. (3/17)

Allahü teâlâyı görmeyi inkâr edenler, açık Nass'ları inkâr ettikleri için, Cennete giremeyeceklerdir.

Kâfirin malına özenmek

Soru: Müslümanlıkla ilgisi olmayan birçok kimse ve gayrimüslimlerden çoğu, mal mülk sahibi iken, birçok Müslüman yokluk ve sıkıntı içindedir. Allah kâfirlere niye bu kadar mal veriyor?

CEVAP:

Müslüman, dünyayı, yani malı mülkü de ahiret için ister. Eğer bu mal, sonsuz olarak yaşayacağımız ahiret yurduna zarar verirse makbul olmaz. Bunun için **Peygamber** efendimiz buyuruyor ki:

(Ya Rabbi, azdıran fakirlik ve azdıran zenginlikten, bunların vereceği fitneden sana sığınırım.) [Buhari, Müslim]

Demek ki, fakirlik de, zenginlik de fitne olabilir. Hakkımızda hangisi hayırlı ise onu istemelidir.

Âdet-i ilahi sebeplerle yaratmaktır, bu sebebe yapışan herkese istediği şeyi verir. Çalışmasını bilen kazanır.

İslamiyet, insanın ne yapacağına dair bildirilen kuralların toplamıdır. Bunları kâfir de uygularsa faydasını görür. Müslüman olarak uygulayan kimse de, ahirette de faydasını görür.

Kâfirlere mal mülk vermek onlara iyilik değildir. Allah indinde dünya malının zerre kadar kıymeti yoktur. Bir hadis-i şerif meali:

(Allah'a yemin ederim ki, bu dünyanın, Allah indinde sivrisinek kanadı kadar bir kıymeti olsa idi, kâfire bir yudum su vermezdi.) [Tirmizi, İbni Asakir]

Allahü teâlâ kâfirlere çok mal ve mülk verirdi. Ancak bütün insanlar, kâfirliğin makbul bir şey olduğunu, bu yüzden mala mülke sahip olduklarını zannederek hepsi kâfir olabilirdi. Bunun için her kâfiri zengin yapmadı. Yoksa hiçbir kâfiri dünyada fakir yapmazdı, hepsini mala mülke boğardı. Nitekim Kur'an-ı kerimde mealen buyuruluyor ki:

(Rabbinin rahmetini [**Peygamber** göndermesini] onlar mı paylaştırıyor? Dünya hayatında onların maişetlerini [gelir giderlerini] aralarında biz paylaştırdık. Birbirlerine iş gördürmeleri için [kimini âlim, kimini cahil, kimini zengin, kimini fakir, kimini sağlam, kimini zayıf, kimini âmir, kimini memur, kimini patron, kimini işçi yapmak suretiyle] birini diğerine üstün kıldık. [İşte ancak bu suretle aralarında kaynaşma ve birleşme hâsıl olur, âlem nizama kavuşur. Zenginin zenginlik yönünden bir üstünlüğü olmadığı gibi, fakirin fakirlik yönünden bir eksikliği yoktur. İnsanlar arasında yalnız rızıkta değil, ilimde, cehalette, iyilikte, kötülükte, kuvvette, zayıflıkta, vs.de farklılık vardır. Eğer her hususta eşitlik olsaydı kimse kimseye hizmet etmez, dünyanın nizamı bozulur, âlem harap olurdu. Bunlarda bile onların hiç bir rolü yoktur. Nerde kaldı ki peygamber göndermekte yetkileri olsun.] Rabbinin rahmeti onların biriktirdikleri şeylerden daha hayırlıdır. Eğer insanlar [kâfirliğe imrenerek, hepsi kâfir] bir tek millet haline gelmeyecek olsaydı, Rahman olan Allah'ı inkâr edenlerin evlerinin tavanlarını, üstünden çıkacakları merdivenleri, odalarının kapılarını, üzerine yaslanacakları tahtları hep gümüşten yapar, onları altın ziynetlere boğardık. Bunların hepsi dünya hayatının geçici menfaatlerinden başka şey değildir. Ahiret saadeti ise, Rabbinin katında Ona karşı gelmekten sakınanlaradır.) [Zuhruf 32-35]

Allahü teâlâyı anmak

Soru: Bakara suresinin 152. âyetinde, (Beni zikredin ki, ben de sizi zikredeyim) buyuruluyor. Allah'ın zikretmesi ne demektir?

CEVAP:

Zikretmek anmak demektir. **Allahü teâlâ**yı zikretmek de, Onu hatırlamak demektir. İslam âlimleri, bahsettiğiniz, (Beni anın, ben de sizi anayım; bana şükredin, nankörlük etmeyin) mealindeki âyet-i kerimeyi şöyle açıklamışlardır:

1- Beni ibadetle anın, ben de sizi rahmetle anayım.

2- Beni dua ile anın, ben de sizi icabetle anayım. Yani duanızı kabul edeyim.

3- Beni dünyada anın, ben de sizi ahirette anayım.

4- Beni yalnızlıkta anın, ben de sizi toplulukta anayım.

5- Beni ihlâsla anarsanız, ben de sizi halasla [kurtuluşla] anarım.

Bir kimse **Peygamber** efendimize dedi ki:

- Hangi oruçlunun sevabı çoktur?

Efendimiz buyurdu ki:

- Allah'ı en fazla ananların...

O kimse, namaz, zekât, hac için de aynı suali sordu. Hepsinde aynı cevabı aldı. Bunun üzerine Hazret-i Ebu Bekir, (**Allahü teâlâ**yı ananlar, hayırların hepsini alıp gitti) diye söyleyince, **Resulullah** efendimiz, (Evet öyle) buyurdu. (Taberani)

Gafiller arasında iken

Gafiller arasında iken, **Allahü teâlâ**yı anmak, emir ve yasaklarını konuşmak, herkesi iyiliğe teşvik etmek daha büyük sevaptır. **Hadis-i şerif**lerde buyuruldu ki:

(**Allahü teâlâ**yı anmak üzere toplananları melekler ve ilahi rahmet kuşatır.) [Müslim]

(Sırf rıza-i ilahi için toplanıp **Allahü teâlâ**yı ananlara göklerden bir münadi, "**Allahü teâlâ** günahlarınızı sevaba çevirdi. Yerinizden mağfiret edilmiş olarak kalkın!" diye seslenir.) [İ. Ahmed]

(Bir toplulukta **Allahü teâlâ**nın ismi anılmaz ve peygamberine, salevat-ı şerife getirilmezse, kıyamette onlar, hasret ve nedamet çekerler.) [Tirmizi]

Davud aleyhisselam şöyle dua ederdi:

(İlahi, seni ananların topluluğunu geçip, gafiller topluluğuna gitmeye başlayınca, daha oraya varmadan ayağımı kır! Zira böylesi bana bir lütuf ve nimettir.) [İ.Gazali]

Gafil, **Allahü teâlâ**yı anmayan, iyiliklerden haberi olmayan kimsedir. Böyle kimselerden fayda gelmediği gibi, çeşitli zararlara maruz kalırız.

Salihlerin, yani iyi kimselerin sohbetlerini ganimet bilmelidir. İyi kimseler, daima iyiliği tavsiye ederler. Bütün insanlığın iyi olması için çalışırlar. Günah lekeleri ile kalbi paslananlar, salih kimselerin sohbetlerinde bulunurlarsa, kalblerinin pasları silinir.

Kiminle gezdiğimize, kimlerle arkadaşlık ettiğimize dikkat etmeliyiz! Çünkü bülbül güle, karga çöplüğe götürür.

Allahü teâlâyı anmak, Onun emir ve yasaklarını hatırlamak, emirlerini yapıp, yasaklarından kaçmaktır. Dil ile de **Allahü teâlâ**yı tesbih ve tenzih etmektir. Mesela,

sübhanallah, elhamdülillah, Allahü ekber, la ilahe illallah gibi kelimeleri dilinden düşürmemeye gayret etmelidir.

Allahü teâlâyı anmanın alameti

Soru: Allah'ı anmanın önemi ve alameti nedir?

CEVAP:

Vazifeye gidip gelirken, iş yaparken ve her fırsatta **Allahü teâlâ**yı hatırlamak, anmak büyük saadettir. Onu unutmak, anmaktan gafil olmak büyük bedbahtlıktır. İnsan sevdiğini her zaman hatırlar, çok severse hiç unutmaz. İmanın temeli, **Allahü teâlâ**yı sevmektir. Sevmenin alameti de, Onu çok anmaktır. Yani **Allahü teâlâ**yı seven Onu çok anar, Onu çok anan da Allah'ı seviyor demektir.

Hadis-i şerifte buyuruldu ki:

(**Allahü teâlâ**yı çok sevmenin alameti, Onu anmayı sevmektir.) [İbni Şahin]

Kur'an-ı kerimde mealen buyuruldu ki:

(**Allahü teâlâ**yı anmak her şeyden büyüktür.) [Ankebut 45]

(Ey müminler Allah'ı çok anınız!) [Ahzab 41]

(Allah'ın nimetlerini anın ki, felah bulasınız.) [Araf 69]

(İyi biliniz ki, kalbler ancak **Allahü teâlâ**yı anmakla, itminana, rahata kavuşur.) [Rad 28]

(Beni anmayan, sıkıntılara maruz kalır, kıyamette de kör olarak haşrolur.) [Taha 124]

Allahü teâlâyı anmanın, kalbde yerleşmiş olmasının alameti, o kimsenin edebe ve güzel ahlaka sahip olmasıdır. **Hadis-i şerif**lerde buyuruldu ki:

(**Allahü teâlâ**yı anan kimse ile anmayan kimse arasındaki fark, diri ile ölü arasındaki fark gibidir.) [Buhari]

(Size deli denecek kadar **Allahü teâlâ**yı fazlaca anın!) [Hâkim]

(**Allahü teâlâ**yı öyle anın ki, münafıklar sizlere, mürai desinler.) [Beyheki]

Hak teâlâ buyurdu ki: ("Ben, kulumun beni sandığı gibiyim. Kulum ne vakit beni hatırlayıp anarsa, onunla birlikte olurum. Şayet kulum beni bir topluluk içinde anarsa, ben de onu daha iyi bir topluluk içinde anarım") [Buhari]

(Her şeyin bir cilası vardır; kalbin cilası da **Allahü teâlâ**yı anmaktır.) [Beyheki]

(Zikrin en faziletlisi la ilahe illallah demektir.) [Nesai]

(Gafiller içinde **Allahü teâlâ**yı zikreden, cepheden herkes kaçarken, savaşan asker gibidir.) [Taberani]

(**Allahü teâlâ**yı çok zikreden münafıklıktan kurtulur.) [İbni Şahin]

(Sabah-akşam **Allahü teâlâ**yı anmak, fisebilillah savaşmaktan üstündür.) [Deylemi]

(Gece ibadet edemeyen, malını hayra sarf edemeyen, düşmanla cihaddan korkan, **Allahü teâlâ**yı çok anmalıdır!) [Bezzar]

Hak teâlâ buyurdu ki:

(Beni bir gün hatırlayan veya bir defa benden korkan kimseyi Cehennemden çıkartırım.) [Hâkim]

Allahü teâlâyı anan, Onun büyüklüğünü, sıfatlarını, emir ve yasaklarını düşünür, tefekkür eder, iyi şeyleri yapma, kötü şeylerden kaçma arzusu doğar. Bu bakımdan **Allahü teâlâ**yı zikretmek çok faydalıdır.

Hasan-ı Basri hazretleri buyurdu ki:

Allahü teâlâyı anmak iki türlüdür:

1- Kalbden **Allahü teâlâ**yı hatırlamak büyük sevaptır.

2- Bundan daha iyisi, haramları işleyeceği anda, **Allahü teâlâ**yı hatırlayıp vazgeçmektir.

Rahata kavuşmak için

Soru: Zikir ve gaflet ne demektir? Rahata kavuşmak için ne yapmak lazımdır?

CEVAP:

Allahü teâlâyı anmak, yani zikir, kendini gafletten kurtarmak demektir. Gaflet, **Allahü teâlâ**yı unutmak demektir. Her ne şekilde olursa olsun, kendini gafletten kurtarmak, zikir olur. O halde, dinin emirlerini yapmak ve yasaklarından sakınmak zikirdir. Dinin emirlerini gözeterek yapılan alışveriş zikirdir. Çünkü, bunları yaparken, emirlerin, yasakların sahibi hatırlanmakta, gaflet gitmektedir.

Besmele çekmek, yürürken, otururken, dururken kelime-i tevhid, salevat-i şerife ve benzerlerini okumak da **Allahü teâlâ**yı anmak, yani zikir olur. Gafil yaşamamalıdır! **Allahü teâlâ** buyuruyor ki:

(Ey iman edenler, Allah'ı çok zikredin!) [Ahzab 41]

(Beni anan, şükretmiş olur, beni unutan da nankörlük etmiş olur.) [Taberani]

Birkaç kişi herhangi bir iş için bir araya gelince, **Allahü teâlâ**yı anmadan kalkmamalıdır. **Hadis-i şerif**de buyuruldu ki:

(Bir yere toplanıp da **Allahü teâlâ**yı anmadan kalkanlar, sanki eşek leşinden kalkmış gibi olur ve Kıyamette bunun üzüntüsünü duyarlar.) [Hâkim]

Müslüman, itikadını düzelttikten sonra kul ve Hak borçlarını ödemeye gayret etmeli, fırsat buldukça her işte **Allahü teâlâ**yı hatırlamaya çalışmalıdır! Bildiği dua ve tesbihleri okumalıdır! **Hadis-i şerif**lerde buyuruldu ki:

(Tenhada Allah'ı zikreden, küffar ile tek başına savaşan gibidir.) [Şirazi]

(Şunlara sahip olan, dünya ve ahiretin hayrına kavuşmuş demektir: Şükreden kalb, zikreden dil, uygun bir ev ve saliha bir kadın.) [İbni Neccar]

(Dünya ve ahiret hayırlarına kavuşmak için, **Allahü teâlâ**yı ananlarla beraber ol. Her fırsatta **Allahü teâlâ**yı an. Allah için sev ve Allah için buğzet.) [Ebu Nuaym]

Hadis-i kudside buyuruldu ki:

(Ya Musa, seninle beraber olmamı istersen, beni zikredenin yanında ol. Kim beni nerede ve ne zaman ararsa bulur.) [İbni Şahin]

Allah'ın halifeleri vardır

Soru: Hizbürrahmanım diyen ve mezhep kabul etmeyen biri, (Allah mabuddur, Allah'ın halifesi olmaz. Var diyen halifeye mabud demiş olur ve küfre düşer) diyor. Allah'ın halifesi olmaz mı?

CEVAP:

Allahü teâlânın elbette halifeleri vardır. Bu husus, âyet-i kerime ve hadis-i şeriflerle bildirilmiştir. Mesela iki âyet-i kerime meali şöyledir:

(Ey Davud, biz seni yeryüzünde halife yaptık. O halde adaletle hükmet.) [Sad 26]

(Sizi yeryüzünde halifeler yapan Odur. İnkâr edenin zararı kendinedir.) [Fatır 39]

Bu konudaki hadis-i şeriflerde de buyuruluyor ki:

(Âdil sultan Allah'ın yeryüzündeki halifesidir.) [Beyheki]

(Neslimden gelecek olan Mehdi, Allah'ın halifesidir.) [Deylemi, Hâkim]

(Emr-i maruf ve nehy-i münker yapan Allah'ın ve Resulünün halifesidir.) [Deylemi]

Peygamber efendimiz halifeyi şöyle açıklıyor:

(**Allahü teâlâ** halifelerime rahmet etsin. Sünnetimi ihya edip yayan halifemdir.) [İ.Asakir]

Davud aleyhisselamın adaletle hükmetmesi isteniyor. Demek ki peygamber, sultan birer halifedir. Sultan, âdil olursa, Allah'ın dinine hizmet eder. Bir hadis-i şerifte buyuruluyor ki:

(Sultan yeryüzünde zıllullahtır. Ona ikram eden ikram görür, ihanet eden ihanete uğrar.) [Taberani]

Zıllullah demek, **Allahü teâlâ**nın emirlerini tatbik etme yetkisine sahip halife demektir. Ahir zamanda gelecek olan Hazret-i Mehdi de Allah'ın dinini yayacağı için ona da Allah'ın halifesi denmiştir. Emr-i maruf ve nehy-i münker yaparak Allah'ın dinine hizmet edenlere de Allah'ın halifesi denmiştir. **Resulullah**ın da halifeleri vardır. Halifeleri hâşâ **Resulullah** gibi peygamber olmadığı gibi, Allah'ın halifeleri de hâşâ mabud değildir.

İmam-ı Rabbani hazretleri, faydalı ilimler hazinesi Mektubat'ta buyuruyor ki:

Bir şeyin sureti, onun halifesidir, vekilidir. Bir şey onun suretinde yaratılmazsa, onun halifesi olamaz. Halife olmaya yakışmayan, emanet yükünü taşıyamaz. Sultanın hediyelerini, ancak onun vasıtaları taşır. Ahzab suresinin 72. âyetinde mealen (Emaneti göklere ve yere ve dağlara bildirdik, yüklenmek istemediler. Ondan çekindiler. Onu insan yüklendi) buyuruldu. (1/287)

İnsandaki kemaller, Vücub mertebesinin kemallerinin suretleri, görüntüleridir. İnsandaki kemallerin, Vücub mertebesindeki kemallere yalnız isimleri benzemektedir. Bunun içindir ki, hadis-i şerifte, (**Allahü teâlâ**, Âdem'i kendi suretinde yarattı) buyuruldu. Çünkü insanın nefsinde bulunan her şey, birer surettir, görüntüdür. Bu suretlerin hakikati, aslı, Vücub mertebesindedir. İnsanın halife olmasının inceliği buradan anlaşılmaktadır; çünkü bir şeyin sureti, o şeyin halifesidir, vekilidir. Zındıklar ve **Allahü teâlâ**ya madde diyen kâfirler, burada çok yanıldılar. Allah'ı insan suretinde sandılar. İnsanlarda olduğu gibi organları, duygu aletleri var dediler. Böylece, çok kimseleri de saptırdılar. Müteşabihat âyet-i kerimeler de böyledir. Âl-i İmran suresinin (Bu âyetlerin bildirdiklerini yalnız Allah bilir) mealindeki 7. âyet-i kerimesi gösteriyor ki, müteşabih olan âyet-i kerimeler, gösterdiklerinden başka şeyleri bildirmektedir. Ulema-i Rasihin denilen derin **Ehl-i sünnet** âlimlerine de, bu başka bilgiler ihsan olunmuştur. Bunun gibi, gaybı yalnız **Allahü teâlâ** bilir. **Peygamber**lerin yükseklerine bu bilgisinden ihsan etmektedir. (1/310)

Kim Allah için olursa

Soru: Konevi'nin 40 hadis kitabındaki, (Kim Allah için olursa, Allah onun için olur) hadisi sahih midir?

CEVAP:

Bunu sormak, ilkokul talebesine matematik profesörünün yaptığı bir işlemi kontrol ettirmekten çok daha abestir. Sadreddin Konevi hazretlerinin bizim kadar bilgisi yok mu? Kitabına uydurma hadis alacak kadar gafil ve cahil mi? O hadis-i şerif şu manadadır:

(Kimin maksadı Allah rızası olursa, **Allahü teâlâ** da, onu maksadına kavuşturur.)

Kur'an-ı kerimde buna benzer âyetler vardır. Birkaçı şöyledir:

(Rabbinden korkan [günahlardan kaçan] kimselerden [ibadetlerini kabul etmek suretiyle] Allah razıdır. Onlar da, [umduklarından daha fazlasına kavuştukları için] Allah'tan razıdır.) [Beyyine 8]

(Beni zikredin ki, ben de sizi zikredeyim.) [Bakara 152]

Yani, beni ibadetle ananı, ben de rahmetle anarım, bana dua edenin duasını kabul ederim, dünyada beni hatırlayanı, ben de ahirette hatırlarım, rahat iken beni hatırlayanı, ben de onu sıkıntılı iken hatırlar, yardım ederim.

(Allah'a yardım ederseniz, O da size yardım eder.) [**Muhammed** suresi 7]

Yani, siz Allah'ın dinine hizmet etmek için çalışırsanız, Allah da, düşmanlarınıza karşı size yardım eder.

(Allah, kendisine yardım edenlere yardım eder.) [Hac 40]

Kendisine yardımdan maksat dinine hizmet etmektir. Yani, Allah yolunda çalışanın yardımcısı Allah'tır. Kulunun azıcık bir gayretine çok mükâfatlar ihsan eder. Bire on verir. Hatta bire yedi yüz ve daha fazla da verir. (Bakara 261)

Bu konuda çok kudsi hadis-i şerif vardır. Bazıları şöyledir:

(Sevdiğim kulumun gören gözü, işiten kulağı, tutan eli, yürüyen ayağı, konuşan dili olurum. İstediğini veririm.) [Beyheki]

(Bana bir karış yaklaşana, ben bir arşın yaklaşırım. Bir arşın yaklaşana, bir kulaç yaklaşırım. Yürüyerek gelene, koşarak yaklaşırım.) [Buhari, İ. Ahmed, İbni Şahin]

(Beni taatımla zikredin. Ben de sizi mağfiretimle zikredeyim. Beni muti olarak zikredeni mağfiret ederim. Beni asi olarak ananı da, azabımla anarım.) [Deylemi]

(Beni zikrettikçe şükürde, unuttukça küfürdesin.) [Hatib] (Yani nankörsün.)

(Beni kimse yokken zikredeni ben melekler içinde zikrederim. Beni cemaat içinde zikredeni, ben de onlardan daha hayırlı ve büyük bir toplulukta zikrederim.) [Taberani]

(Ey Âdemoğlu, kızdığın zaman beni zikret ki, gazaplandığım zaman seni affımla anarak helâk olunanlar arasında seni helâk etmeyeyim.) [İbni Şahin]

(Kulum, benim zikrimle dudakları kıpırdadıkça ben onunla beraberim.) [Buhari]

Allah'ı sorgulamak

Soru: Müslümanların dediği gibi, Allah'ın her şeye gücü yetiyorsa, adaletli ve merhametli ise, ne diye günahsız çocukları, suçsuz insanları aç bırakıyor, deprem gibi sebeplerle öldürüyor? Bunlara ve kötülüklere niye mani olmuyor? Bir toplumda her çeşit insan var. Niye insanları eşit yaratmıyor?

CEVAP:

Burada beş sorgulama var: Allah her şeye güç yetirir mi? Adaletli mi? Merhametli mi? Kötülüklere niye mani olmuyor? İnsanlar niye eşit değildir? Sırayla cevap verelim:

Allah'ın gücü her şeye yeter

Uçsuz bucaksız gökleri, göklerdeki gezegenleri, karaları, denizleri, yer altındaki madenleri, soğuk ve sıcak suları, sayısız insanı, cin, melek, hayvan ve bitkileri, meyveleri düşünürsek, bunları yoktan kim var edebilir ki? Tesadüfen olduğunu aklı başında olan hiç kimse söyleyemez. Tesadüfen olmadığı gibi, bütün insanlar bir araya gelse, bir karınca, bir sivrisinek, bir arpa, bir buğday tanesi yaratabilir mi? Bir insanı değil, sadece bir gözünü yaratması mümkün mü? İnsan bu kadar âcizken, her şeyi yoktan yaratan **Allahü teâlâ**yı nasıl âcizlikle suçlayabilir ki?

Asırlardır ısısı ve ışığı eksilmeden ve her gün düzenli şekilde dönen Güneş'i görmüyor mu? Güneş ışığında çeşitli ışınlar vardır. Işık olmasaydı, gözlerden istifade mümkün olabilir miydi? Renkler nasıl ayırt edilebilirdi? Gece ile gündüz olmaz, her yer karanlık olurdu. Güneş, şimdiki yerinden dünyaya daha yakın olsaydı, fazla sıcaktan dünyada hiçbir canlı yaşayamazdı. Güneş dünyaya daha uzak olsaydı, soğuktan yine dünyada hayat olmazdı. Küçücük bir tohumda, koca bir ağacın programı gizlenmiştir. Bir spermada, koca bir insanın programı vardır. Bu kadar muazzam bir düzeni, aklı olan bir kimse nasıl inkâr edebilir?

Allah'ın adaleti

Adalet nedir? Adalet, kelime olarak bir şeyi yerli yerine koymak demektir. Adalet hukukta, bir âmirin, ülkeyi idare için koyduğu kanunlar içinde hareket etmesidir. Zulüm ise,

bu kanunun dışına çıkmaktır. Her şeyi yoktan yaratan **Allahü teâlâ**, hâkimler hâkimi, her şeyin asıl sahibi ve tek yaratıcısıdır. Üstünde bir âmiri, sahibi yoktur ki, Onu bir kanun altında bulundursun? Bundan dolayı, (Allah'ın yaptığı şu iş, adalete uymuyor) denilemez.

Adaletin bir başka tarifi ise kendi mülkünde olanı kullanmak demektir. Zulüm ise, başkasının mülküne tecavüzdür. Kâinat ve içinde bulunan her şeyin yaratıcısı **Allahü teâlâ** olduğuna, Ondan başka yaratıcı bulunmadığına ve hiçbir kimse, hiçbir şeye sahip olmadığına göre, Rabbimizin yaptığı işler, hiç kimsenin malına, mülküne tecavüz değildir. Onun yaptığı işler için (Adalete uymuyor) denilemez. Mülk Onundur, dilediği gibi kullanır. Kimsenin bir şey sormaya hakkı yoktur.

Bir insan, ekip büyüttüğü patatesleri kaynatıp yese, yemeğini yapsa, püresini yapsa, hayvanlara yedirse bu zulüm olur mu? Başkalarının patatese niye böyle muamele ediyorsun demeye hakkı olur mu? Herkes malını istediği gibi kullanır. Mal kiminse söz sahibi odur. Kâinat ise **Allahü teâlâ**nındır. Bir insanın patates ekmesiyle mukayese edilemez. Patatesi insan yoktan var etmiyor. Allah'ın yarattığı toprakta yetiştiriyor. Buna rağmen patatesi istediği gibi kullanma yetkisine sahiptir. **Allahü teâlâ** ise kâinatı, içindeki insanları yoktan yaratmıştır. Bir insanın patatesi kullanma yetkisi kadar, **Allahü teâlâ**nın kâinatta ve insanlarda tasarruf hakkı yok mudur? Elbette vardır. Kimi yerden kaynar su, kimi yerden soğuk su çıkartır. Kimini zenci, kimini beyaz yaratır. Kimini uzun, kimini cüce yaratır. Kimini kör, kimini sağır yaratır. Kimini çocukken öldürür, kimini yaşlanınca. Mal onundur, niye böyle yarattın, niye böyle yapıyorsun demeye kimsenin hakkı olmaz. Bu tasarrufları, başka birinin malında yapsa, haksızlık olur. Kendi mülkündekini kullanıyor, başkasının malına, mülküne tecavüz etmiyor. Bir kimsenin ektiği patatesi püre yapmasına karışamazken, **Allahü teâlâ**nın işine karışmaya kimin yetkisi olabilir ki?

Aynı şekilde, bir yılanın, beni niye yılan yarattın, beni aslan yaratsaydın demeye hakkı olur mu? Aslan da, beni niye hayvan olarak yarattın, beni de insan yaratsaydın daha iyi olmaz mı idi demeye hakkı var mı? Bu her hayvan için böyledir. Domuz, karınca, akrep, sinek, hepsi benzer şeyler söyleyebilir. Fakirin beni niye zengin yaratmadın diyerek Allah'tan hesap sormaya kalkması uygun olur mu? Erkek, şimdi rağbet güzel ile zengine, beni niye kadın yaratmadın dese uygun olur mu? Onu domuz veya köpek olarak da yaratabilirdi. Kadın, ben güçlü bir pehlivan olmak isterdim, beni niye erkek yaratmadın dese uygun olur mu? Zenci, beni niye beyaz yaratmadın diyebilir mi?

Bunları çoğaltmak, hatta ne olursa tersini iddia etmek mümkündür. Bir çiftlik sahibi, aynı cins hayvanları aynı yere koysa veya her birine ayrı yer yapsa yahut bazı cins hayvanları aynı ahıra koysa, buna kimin ne demeye hakkı vardır? Yahut canı isteği zaman bir kuzu veya tavuk kesip yese, buna kim ne diyebilir? Çünkü hayvanlar adamın malıdır, istediği şekilde besler, istediklerini kesip yiyebilir. Kâinattaki her şey de **Allahü teâlâ**nın mülküdür, dilediği gibi kullanabilir. Buna kimse karışamaz. Başka bir kimsenin malını kullansa o zaman bir haksızlık mevzubahis olabilir. Hiç kimsenin özel işine karışılmaz.

Allah’ın merhameti

Allah merhametli mi diye soru sormak kadar çirkin ne olabilir? Ondan daha merhametli kim olabilir? Herkesin merhameti sınırlıdır. Rabbimizin merhameti ise sonsuzdur. Bir âyet-i kerime meali şöyledir:

(Allah'ın acıması, merhameti sonsuzdur.) [Furkan 70]

İki hadis-i şerif meali de şöyledir:

(**Allahü teâlâ**nın mümine olan merhameti, şefkati, acıması bir annenin çocuğuna olan merhametinden daha üstündür.) [Buhari]

(**Allahü teâlâ**, yarattığı yüz merhametten birini mahlûklarına verdi. Bu sebeple anne evladına şefkat eder, hayvanlar yavrularını sever ve bütün mahlûklar birbirine merhamet eder.) [Ebu Ya’la]

Demek ki insanlar ve hayvanlar arasında merhamet de, Allah'ın verdiği bir merhamet sayesindedir. 99 merhamet ise kendisindedir. Besmeledeki Rahman ve Rahim isimleri de, kullarına iyilik eden, acıyan, merhamet eden demektir. Hâşâ (Allah yalan söylüyor, o merhametsizdir) diyen kendi cahilliğini ortaya atmış olur.

Furkan suresinin yetmişinci âyet-i kerimesinde, bir kâfir Müslüman olsa, bütün günahları, yaptığı bütün çirkin işleri **Allahü teâlâ** sevaba çeviriyor ve ona Cennetini veriyor. Bundan daha büyük merhamet nasıl olur?

Sakat veya kör yarattığı Müslümanlara da, üç günlük dünyada çektiği bu sıkıntılara karşılık olarak sonsuz Cennet nimetlerini ihsan ediyor. Hiçbir kuluna vermediği sevabları bu kullarına ihsan ediyor. Sonsuz cehennemden kurtarıyor.

Kötülüklere niye mani olmuyor?

Ateist, (Madem Allah varsa, her şeye gücü yetiyorsa, niye kötülüklere mani olmuyor? Niye insanların kötülük işlemesine izin veriyor) diyor.

CEVAP:

Allahü teâlâ, günah ve kötülük işlemeyen varlıklar da yaratmıştır. Mesela melekler kötülük yapmaz, günah işlemez. İnsanları ve cinleri farklı yaratmıştır. İyilik ve kötülük yapacak vasıfta yaratmış ve serbest bırakmıştır.

İyilik yaparsan mükâfat var, kötülük yaparsan ceza var demiştir. Bilemeyeceğimiz nice sebep ve hikmetlerden dolayı kullarını imtihana tâbi tutmuştur. İnsana serbestlik vermezse sorgu sual olmaz. Günahı da, sevabı da kendi isteğiyle işlemesi lazımdır. Zoraki sevab işletilirse, zoraki günahtan alıkonursa o zaman mükâfatı nasıl hak eder ki?

Allahü teâlâ, imtihan etmeden de kullarının ne yapacağını, suç, günah işleyeceğini bilir, fakat henüz suç işlemeden cezalandırılsa, (Suçum yokken, imtihan edilmeden, beni cezalandırmanız doğru değildir) diyebilir. İşte bunun gibi sebeplerle, insanlar imtihan için dünyaya getirilmiştir. Söz dinleyenle, dinlemeyen, suç işleyenle işlemeyen belli olsun diye, bazı yasaklar konmuş, bazı ibadetleri yapma mecburiyeti getirilmiştir.

İnsanlar niye eşit değil?

İnsanın yaradılış gayesi bilinmeyince, dünyadaki olayların sebebi anlaşılamaz. İnsan cansız varlık gibi, ot veya hayvan gibi değil, kulluk ve imtihan için yaratıldı. İnsan, ihtiyaçsız, sıkıntısız ve her bakımdan eksiksiz yaratılsaydı, imtihan ve dünya manasız olurdu. İnsanların, hayvanların ve kâinattaki canlı, cansız diğer yaratıkların hareketleri, akılları durdurucu sistemleri incelenince, her şeye gücü yeten Rabbimizin dünyayı maksatsız yarattığı düşünülemez. İmam-ı Rabbani hazretleri buyuruyor ki:

İnsanlar, dünyada, birkaç gün dert çekmeselerdi, Cennetin, ebedi sıhhat ve afiyet nimetlerinin sonsuz lezzetlerinin kıymetini bilmezlerdi. Açlık çekmeyen, yemeğin lezzetini anlamaz. Acı çekmeyen rahatlığın kıymetini bilmez. (Mektubat 2/99)

Herkes, her bakımdan eşit yaratılsaydı, büyük bir felaket olur, toplumlar olmazdı. İnsanlar, boy, renk, şekil, akıl, zenginlik, sıhhat, kuvvet, güzellik, ahlâk gibi her hususta, tornadan çıkmış gibi eşit, yani birbirinin aynı olunca milyarlarca insanı birbirinden ayırmak mümkün olmaz. Karı koca birbirini tanıyamaz, insan hanımı ile kızını ayırt edemez, hayat felç olur. Sırf bu şekil benzerliği bakımından, binlerce problem ortaya çıkar. Diğer sahadaki eşitlikler görülmeden, yaşanmadan hayat söner.

Herkes bilgi ve kültür bakımından da eşit olunca, gazeteye, kitaba, filme ihtiyaç kalmaz. Güreş, koşu, yüzme gibi sporlar ve yarışlar olmaz, çünkü herkes aynı kabiliyettedir.

İyinin kıymeti, kötü ile bilinir. Herkes iyi olunca, iyinin kıymeti kalmaz. Çirkinlik olmayınca, güzellik anlaşılmaz. Hastalık olmayınca sağlığın kıymeti bilinmez.

Bir kimse, okuyup her bakımdan mükemmel bir insan olmak ister. Herkes aynı olursa, kim kimden üstün olacaktır? Âmirsiz, memursuz, işçisiz, patronsuz toplum olmaz. Zengin zekât verecek fakir bulamaz.

Her hususta eşitliğin zararları sayılamayacak kadar çoktur. Onun için **Allahü teâlâ**, her şeyi hikmetli ve adaletli yaratmıştır. Adalet olunca işler düzgün yürür. Mesela beş parmağın beşi de aynı olsaydı, başparmak diğerlerinin arasında olsaydı, bugünkü kadar verimli iş yapılamaz, büyük eksiklik olurdu.

Adaletli yaratılmak, eşit yaratılmakla mukayese bile edilmez. Aynı ana babadan, zekâları, kabiliyetleri farklı çocukların yaratılması, milyarlarca insanın birbirine benzememesi, hatta parmak izlerinin farklı olması bile, **Allahü teâlâ**nın kudretinin sonsuzluğunu göstermektedir. Onun kudreti sonsuz, şânı çok yücedir.

Laiklerin tanrısı

Soru: Laik olduğunu söyleyen bir yazar, hiçbir dine inanmadığını, ancak laiklik tanrısına inandığını, bunun da dünyaya elçi göndermediğini, kimseye özel muamele yapmadığını, savaşlarda ve maçlarda tarafsız olduğunu ve tapılmaya ihtiyacı olmadığını söylüyor. **(Müslümanların tanrısının ise, tapılmaya ihtiyacı vardır)** diyor. Allah'ın ibadete, tapılmaya ihtiyacı var mıdır?

CEVAP:

Putperestler, yer tanrısı, gök tanrısı, aşk tanrısı, tanrıça denilen dişi tanrı gibi çok tanrıya inanırlar. Demek bir de laiklik tanrısı çıkarmışlar. Belki de kendilerini laiklik tanrısı olarak görüyorlar. (Şu tanrısı, bu tanrısı) diyorlar, çok tanrı olunca çok iş yapılır sanıyorlar. Laiklik tanrısı **put** gibi durup bir şeye karışmıyormuş. O zaman öyle tanrının ne faydası olur ki? (Bize tanrısız demesinler) diye öyle bir şey uyduruyorlar. Tek Allah vardır, başka ilah yoktur.

Esas suale gelelim: **Allah'ın ibadete, tapılmaya ihtiyacı var mı?**

Allahü teâlâ, her ihtiyaçtan uzaktır. Hiç kimsenin ibadetine ihtiyacı yoktur. Ancak bizim ibadet etmeye ihtiyacımız vardır.

İki âyet-i kerime meali:

(Salih amelin faydası, bunu yapanadır.) [Fussilet 46]

(Kim [ibadet edip günahlarından] temizlenirse, faydası kendisinedir.) [Fatır 18]

(Hiç kimsenin ibadetine Allah'ın ihtiyacı yoktur. İbadet etsek de etmesek de Allah'a bir faydası ve zararı yoktur) diye, yanlış düşünen kimse, doktorun tavsiyelerine uymayan hastaya benzer. Bu hastasına doktor, ilaç tavsiye ediyor. Bu ise, (İlaç kullanmazsam doktora hiç zararı olmaz) diyerek, ilaç kullanmıyor. İlaç kullanmamasının doktora zararı olmaz, ama kendine zararı olur. Doktor, kendine faydası olduğu için değil, onun hastalıktan kurtulması için, ilaç tavsiye etmiştir. Doktorun tavsiyesine uyarsa, iyileşir. Uymazsa ölür gider. Doktora bunun zararı olmaz. Bunun gibi, (Allah'ın benim ibadetime ihtiyacı yok) diyerek ibadet etmeyip günah işleyenler de, Cehenneme gider.